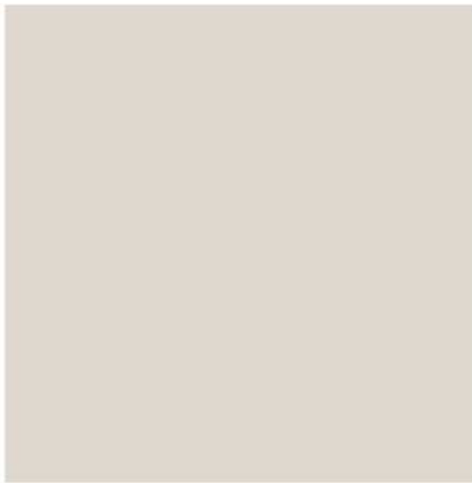
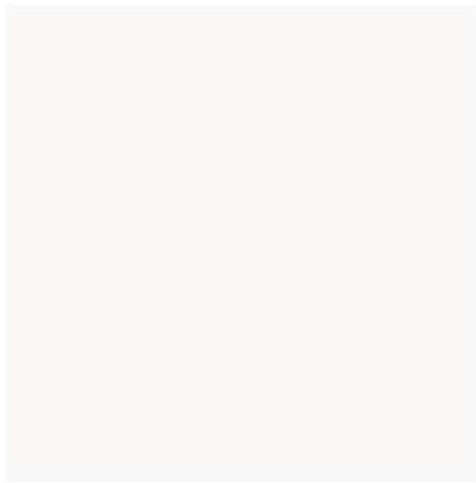

2013

**Filar 3 – ujawnienia podmiotu dominującego
Grupy ING za 2013 rok**

Zarządzanie ryzykiem w Grupie ING

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM

Podejmowanie wyważonego ryzyka jest podstawą działalności Grupy ING. Jako świadcząca usługi finansowe spółka prowadząca działalność w sektorze bankowości, inwestycji, ubezpieczeń na życie i innych oraz usług emerytalnych, Grupa ING jest w naturalny sposób wystawiona na wiele zróżnicowanych ryzyk.

Aby zapewnić, że ryzyko jest w całej organizacji podejmowane w sposób wyważony, Grupa ING prowadzi swoją codzienną działalność i przygotowuje plany strategiczne we wszechstronnym środowisku zarządzania ryzykiem oraz w ramach zintegrowanego zarządzania ryzykiem. Dzięki temu zagwarantowane są identyfikacja, pomiar i kontrola ryzyk na wszystkich szczeblach organizacji, co z kolei zabezpiecza mocną pozycję finansową Grupy ING.

Funkcja zarządzania ryzykiem formułuje, wraz z różnymi zarządami, apetyt na ryzyko, strategię, polityki i limity oraz zapewnia kontrolę, nadzór i wsparcie w całej Grupie ING w sprawach związanych z ryzykiem. Główne ryzyka finansowe, na które wystawiona jest Grupa ING, to ryzyko kredytowe (w tym ryzyko transferu), ryzyko rynkowe (w tym ryzyko stopy procentowej, ryzyko kapitału własnego, ryzyko nieruchomości i ryzyko walutowe), ryzyko ubezpieczeniowe, ryzyko płynności i finansowania oraz ryzyko biznesowe. Prócz tego Grupa ING wystawiona jest też na ryzyka niefinansowe, np. ryzyko operacyjne i ryzyko zgodności. W niniejszym rozdziale, zatytułowanym Zarządzanie ryzykiem, opisano, w jaki sposób Grupa ING zarządza tymi ryzykami w codziennej działalności.

Wskutek decyzji o oddzielnym zarządzaniu Bankiem ING i Grupą NN, ING wdrożyło dwie odrębne struktury apetytu na ryzyko, dla Banku oraz dla Ubezpieczeń. Łączy je natomiast wspólna koncepcja, że apetyt na ryzyko wyrażany jest jako tolerancja na odchylenia kluczowych wskaźników kapitałowych i płynnościowych od poziomów docelowych w niekorzystnych scenariuszach. Struktury te są omówione bardziej szczegółowo w poszczególnych częściach niniejszego rozdziału.

Zarówno ING Bank jak i Grupa NN muszą przygotować się do ważnych zmian w wymogach regulacyjnych. Dla ING Banku najważniejszą z nich jest wdrożenie umowy Bazylea III (w przypadku banków europejskich takich jak ING wdrażanej za pośrednictwem Dyrektywy w sprawie Wymogów Kapitałowych (CRD) IV, która weszła w życie 1 stycznia 2014 r.), natomiast Grupa NN prowadzi obszerny program mający umożliwić wdrożenie dyrektywy Wyplącalność II (fundamentalnej reformy europejskiego prawodawstwa dotyczącego wypłacalności i ryzyka w branży ubezpieczeniowej; jej wejście w życie zapowiedziano na 1 stycznia 2014 r., ale ze względu na opóźnienia w procesie legislacyjnym nie będzie ona obowiązywać przed 1 stycznia 2016 r.). Dodatkowo, zarówno w przypadku Banku jak i Ubezpieczeń, ING kontynuuje swoje wysiłki w zakresie testów w warunkach skrajnych, za sprawą których testy te zyskują na ważności i są głębiej osadzone w kulturze ryzyka.

MISJA

Misją funkcji zarządzania ryzykiem Grupy ING jest wspieranie realizacji misji Grupy ING, która polega na ustanawianiu najwyższego standardu pomocy klientom w zarządzaniu ich przyszłością finansową za sprawą dbania o silną bieżącą i przyszłą pozycję finansową ING. Misję tę wspierają następujące zasady:

- Funkcja zarządzania ryzykiem jest wbudowana we wszystkie poziomy organizacji Grupy ING i stanowi część codziennej działalności i planowania strategicznego z myślą o zapewnieniu trwałej przewagi konkurencyjnej;
- Produkty i portfele są odpowiednio zorganizowane, zagwarantowane, wycenione, zatwierdzone i należycie się nimi zarządza, a zgodność z wewnętrznymi i zewnętrznymi zasadami i wytycznymi jest monitorowana;
- Upoważnienia delegowane są w sposób spójny z całościową strategią Grupy oraz jej apetytem na ryzyko;
- Przejrzystość komunikacji dotyczącej zarządzania ryzykiem z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi.

Funkcja zarządzania ryzykiem przynosi ING oraz jego interesariuszom bezpośrednią korzyść w postaci wydajniejszej kapitalizacji i niższych kosztów ryzyka i finansowania. Koszt kapitału i finansowania redukuje się poprzez ścisłą współpracę z agencjami ratingowymi i organami regulacyjnymi, mającą na celu spełnienie ich wymogów w zakresie dostosowania kapitału i płynności do ryzyk. Funkcja zarządzania ryzykiem pomaga jednostkom biznesowym, zapewniając niższe koszty finansowania, najnowsze narzędzia i umiejętności w zakresie zarządzania ryzykiem oraz niższe ryzyko strategiczne, co pozwala im skoncentrować się na swoich zadaniach oraz celu, jakim jest zapewnienie konkurencyjności spółek ING na rynkach tych jednostek.

FUNKCJA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W GRUPIE

Dyrektora ds. zarządzania ryzykiem (CRO) Grupy ING wspierają funkcje ryzyka Grupy ING oraz funkcje grupowe: Korporacyjny Pion Spraw Prawnych oraz Funkcjonalny Kontroler Ubezpieczeń. Wskutek decyzji o oddzielnym zarządzaniu Bankiem ING i Grupą NN, Dyrektor ds. zarządzania ryzykiem Grupy ING oddelegował codzienne zarządzanie ryzykiem w Banku ING, Grupie NN i ING US do odpowiednich CRO. Pozostałe funkcje ryzyka specyficzne dla funkcji grupowej zostały oddelegowane do Banku ING.

Grupa ING wykorzystuje zintegrowane podejście do zarządzania ryzykiem zarówno w działalności bankowej jak i ubezpieczeniowej. Ze względu na rozdzielenie operacyjną ING Banku i Grupy NN, praktyki zarządzania ryzykiem w ING skoncentrowane są obecnie w spółkach bankowych i ubezpieczeniowych. W pozostałej części akapitu dotyczącego ryzyka praktyki te są odpowiednio omawiane w odniesieniu do Grupy ING, Banku ING i Grupy NN.

ING U.S. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM

Z dniem 31 grudnia 2013 r., Grupa posiada 57% udział w ING U.S., Inc. ING zarządza ryzykiem w ramach ING U.S. za pośrednictwem swojego większościowego członkostwa w Zarządzie w ING U.S., Inc. oraz uczestnicząc w posiedzeniach Zarządu. Prócz tego, ING upoważnione jest do powoływania obserwatorów do niektórych ważnych komisji ds. ryzyka zarządzania. Działalność ING U.S. jest sklasyfikowana jako przeznaczona do sprzedaży działalność zaniechana. W niniejszej części nie będzie ona szerzej omawiana.

SYTUACJA RYZYKA W 2013

Na przedstawioną poniżej sytuacja ryzyka składają się ryzyka mogące mieć znaczący wpływ na naszą działalność i organizację, który trudno jest wyrazić ilościowo. Występują one zasadniczo w związku z nieprzewidywanymi wydarzeniami i mogą doprowadzić do zmienności w dochodach lub wpłynąć na długoterminową strategię ING. Porządek, w jakim przedstawiono poniżej najważniejsze ryzyko nie pokrywa się z prawdopodobieństwem ich materializacji ani z potencjalną skalą ich konsekwencji finansowych.

Monitorowanie ekspozycji i sytuacja w strefie euro

Problemy w strefie euro były kluczowym priorytetem dla funkcji zarządzania ryzykiem przez cały rok 2013 i w roku 2014 to się nie zmieni. ING starannie monitoruje ekspozycje w dłużnych papierach wartościowych, pożyczkowych i kredytowych instrumentach pochodnych, i regularnie ocenia, czy pozycje te są nadal zgodne z apetytem na ryzyko. Ocenę tę wspierają wewnętrzne testy w warunkach skrajnych.

Przez cały rok 2013, w wyniku wspomnianych analiz ryzyka, ING nadal selektywnie optymalizowało swój bilans, między innymi redukując pozycje w obligacjach zabezpieczonych, papierach wartościowych zabezpieczonych aktywami (ABS) oraz kredytach udzielonych niektórym słabszym krajom. W 2013 ratingi niektórych krajów europejskich uległy obniżeniu ze względu na słabe i niepewne środowisko ekonomiczne. Wszystkie kraje strefy euro przeżywają okres recesji. Wydaje się, że państwa Europy Południowej powoli wychodzą z recesji, a silne gospodarki przejawiały pewne oznaki poprawy sytuacji, niemniej wzrost jest wątpliwy. Co więcej, prezes Europejskiego Banku Centralnego (EBC) dwukrotnie ogłosił redukcję głównej stopy refinansowania o 25 punktów bazowych, odpowiednio w maju i listopadzie 2013 r., ustalając jej ostateczną wysokość na poziomie 0,25%, w porównaniu z 0,75% pod koniec 2012 r. We wrześniu EBC ogłosił za pośrednictwem prezesa gotowość do wykorzystania wszelkich instrumentów, w tym długoterminowych operacji refinansowania (LTRO), aby obniżyć stopy procentowe na rynkach pieniężnych.

Pomimo wysiłków EBC i słabych oznak poprawy, strefa euro nie wyszła jeszcze z depresji, ponieważ wiele fundamentalnych problemów jest wciąż aktualnych. Nie ma gwarancji, że słabszym krajom uda się uczynić swoje gospodarki bardziej konkurencyjnymi, co jest koniecznym warunkiem długoterminowej stabilności długu. Ryzyka i obawy dotyczące Europy są wciąż aktualne i, jeżeli wziąć pod uwagę potencjalny przedłużony okres spowolnienia, mogą mieć szkodliwy wpływ na globalne ożywienie gospodarcze, zadłużenie państw i pozostałe zadłużenie w Europie oraz sytuację finansową europejskich instytucji finansowych z ING włącznie.

Grecja, Włochy, Irlandia, Portugalia, Hiszpania i Cypr (GIIPSC)

Od 2010 roku panują obawy dotyczące zdolności kredytowej niektórych europejskich państw. W wyniku tych obaw wartość godziwa długu państwowego spadła i ekspozycje te są bardziej szczegółowo monitorowane. W związku z kryzysem zadłużenia państwowych, uwaga ING skupiła się na Grecji, Włoszech, Irlandii, Portugalii, Hiszpanii i Cyprze, ponieważ kraje te albo wystąpiły o wsparcie w ramach Europejskiego Mechanizmu Stabilności Finansowej ("EFSF"), albo otrzymały wsparcie od EBC za pośrednictwem skupu obligacji rządowych na rynku wtórnym. Dalsze szczegóły na temat ekspozycji związanych z obligacjami rządowymi i niezabezpieczonymi obligacjami instytucji finansowych są zawarte w Nocie 5 "Inwestycje".

W tabeli poniżej znajdują się informacje na temat wystawienia ING na ryzyko w przypadku Grecja, Włoch, Irlandii, Portugalii, Hiszpanii i Cypru. Jeżeli nie wskazano inaczej, kwoty reprezentujące wartości wystawienia na ryzyko oraz ekspozycje opierają się na kraju zamieszkania bezpośredniego dłużnika, w odniesieniu do którego ING posiada zasadniczy regres w zakresie spłaty zobowiązań, za wyjątkiem większości papierów wartościowych zabezpieczonych hipotekami mieszkaniowymi (RMBS), w przypadku których ekspozycje oparte są na kraju występowania ryzyka.

Grecja, Włochy, Irlandia, Portugalia, Hiszpania i Cypr - Całkowite wystawienie na ryzyko ⁽¹⁾

	31 grudnia 2013 r.					
	Grecja	Włochy	Irlandia	Portugalia	Hiszpania	Cypr ⁽²⁾ Razem
Hipoteki mieszkaniowe i inne kredyty konsumenckie	11	7,831	6	4	9,922	2 17,776
Kredyty korporacyjne	397	7,711	587	1,083	5,085	395 15,258
Kredyty udzielane instytucjom finansowym	12	323	395	39	569	6 1,344
Kredyty rządowe		160			35	195
Kredyty razem	420	16,025	988	1,126	15,611	403 34,573
RMBS	82	774	63	582	2,418	3,919
CMBS			8			8
Inne ABS		28	8	4	24	64
Obligacje korporacyjne		318	254	72	167	811
Obligacje zabezpieczone		183	368	154	9,213	9,918
Obligacje instytucji finansowych (niezabezpieczone)		261	15	34	76	386
Obligacje rządowe	46	2,645	53	491	1,352	10 4,597
Ekspozycje CDS w portfelu bankowym ⁽³⁾					-47	-47
Dłużne papiery wartościowe razem	128	4,209	769	1,337	13,203	10 19,656
Nieruchomości ⁽⁴⁾	22	448		206	481	1,157

Zarządzanie ryzykiem ciąg dalszy Grupa ING

Obrót z wyłączeniem ekspozycji CDS	2	595	34		374	1	1,006
Sprzedana ochrona CDS	1	4	2	4			11
Nabyta ochrona CDS	-3	-15	-1	-1	-29		-49
Obrót z uwzględnieniem ochrony CDS	0	584	35	3	345	1	968
Niewykorzystane udzielone kredyty	47	1,201	625	187	2,236	39	4,335
Ekspozycje przedrozbiczeniowe ⁽⁵⁾	28	478	370	42	661	31	1,610
Całkowite wystawienie na ryzyko	645	22,945	2,787	2,901	32,537	484	62,299

⁽¹⁾ Wykazane ekspozycje to ekspozycje kredytowe, rynkowe i nieruchomościowe w oparciu o systemy źródłowe i kryteria wyceny, które mogą się różnić od tych dotyczących ekspozycji wykazanych w Nocie 5 "Inwestycje" w sprawozdaniu rocznym.

⁽²⁾ Większość wystawienia na ryzyko związanego z kredytami korporacyjnymi stanowiły transakcje z krajami obciążonymi ryzykiem poza Cypr, akredytywy dokumentowe, lub finanse handlowo-towarowe o zapadalności krótszej niż 3 miesiące. Dlatego ryzyko kredytowe netto związane z Cypr nie jest dla ING Banku istotne. Grupa NN nie jest wystawiona na żadne ryzyko kredytowe związane z Cypr.

⁽³⁾ Pod koniec 2013 r., ING Bank posiada ochronę CDS (wartość hipotetyczna) względem hiszpańskiego rządu.

⁽⁴⁾ Nieruchomości obejmują budowę nieruchomości i inwestycje w nieruchomości oraz nieruchomości użytkowane we własnym zakresie; nie obejmują one natomiast ekspozycji (pośredniej) poprzez funkcję finansowania nieruchomości, która jest odzwierciedlona w pozycji kredytów razem i dłużnych papierów wartościowych razem.

⁽⁵⁾ Ekspozycja przedrozbiczeniowa to ekspozycja na produkty pokoju zleceń takie jak opcje, swapy i transakcje finansowane papierami wartościowymi. Ekspozycja ta opiera się na wartości wymiany (według bieżącej wartości rynkowej) każdego z produktów, powiększonej o potencjalną przyszłą zmienność.

Grecja, Włochy, Irlandia, Portugalia, Hiszpania i Cypr - Całkowite wystawienie na ryzyko ⁽¹⁾

	31 grudnia 2012 r.						
	Grecja	Włochy	Irlandia	Portugalia	Hiszpania	Cypr ⁽²⁾	Razem
Hipoteki mieszkaniowe i inne kredyty konsumenckie	14	7,531	6	4	9,680	1	17,236
Kredyty korporacyjne	287	8,441	705	1,015	5,733	653	16,834
Kredyty udzielane instytucjom finansowym	7	227	4	76	626	9	949
Kredyty rządowe		203			35		238
Kredyty razem	308	16,402	715	1,095	16,074	663	35,257
RMBS	95	997	170	650	2,846		4,758
CMBS			12				12
Inne ABS		173	43	49	43		308
Obligacje korporacyjne		348	273	67	159		847
Obligacje zabezpieczone		245	370	153	11,780		12,548
Obligacje instytucji finansowych (niezabezpieczone)		527	74	56	111		768
Obligacje rządowe	43	2,474	53	633	1,308	18	4,529
Ekspozycje CDS w portfelu bankowym ⁽³⁾					-390		-390
Dłużne papiery wartościowe razem	138	4,764	995	1,608	15,857	18	23,380
Nieruchomości ⁽⁴⁾	21	380		217	610		1,228
Obrót z wyłączeniem ekspozycji CDS		450	28	8	454		940
Sprzedana ochrona CDS		1	1	1	7		10
Nabyta ochrona CDS	-2	-22	-11	-1	-51		-87
Obrót z uwzględnieniem ochrony CDS	-2	429	18	8	410		863
Niewykorzystane udzielone kredyty	166	1,287	258	181	2,780	89	4,761
Ekspozycje przedrozbiczeniowe ⁽⁵⁾	80	516	343	41	953	112	2,045
Całkowite wystawienie na ryzyko	711	23,778	2,329	3,150	36,684	882	67,534

⁽¹⁾ Wykazane ekspozycje to ekspozycje kredytowe, rynkowe i nieruchomościowe w oparciu o systemy źródłowe i kryteria wyceny, które mogą się różnić od tych dotyczących ekspozycji wykazanych w Nocie 5 "Inwestycje" w sprawozdaniu rocznym.

⁽²⁾ Większość wystawienia na ryzyko związanego z kredytami korporacyjnymi stanowiły transakcje z krajami obciążonymi ryzykiem poza Cypr, akredytywy dokumentowe, lub finanse handlowo-towarowe o zapadalności krótszej niż 3 miesiące. Dlatego ryzyko kredytowe netto związane z Cypr nie jest dla ING Banku istotne. Grupa NN nie jest wystawiona na żadne ryzyko kredytowe związane z Cypr.

⁽³⁾ Pod koniec 2012 r., ING Bank posiada ochronę CDS (wartość hipotetyczna) względem hiszpańskiego rządu, instytucji finansowych i obligacji zabezpieczonych.

⁽⁴⁾ Nieruchomości obejmują budowę nieruchomości i inwestycje w nieruchomości oraz nieruchomości użytkowane we własnym zakresie; nie obejmują one natomiast ekspozycji (pośredniej) poprzez funkcję finansowania nieruchomości, która jest odzwierciedlona w pozycji kredytów razem i dłużnych papierów wartościowych razem.

⁽⁵⁾ Ekspozycja przedzaliczeniowa to ekspozycja na produkty pokoju zleceń takie jak opcje, swapy i transakcje finansowane papierami wartościowymi. Ekspozycja ta opiera się na wartości wymiany (według bieżącej wartości rynkowej) każdego z produktów, powiększonej o potencjalną przyszłą zmienność.

Całkowita ekspozycja względem państw GIIPSC została w 2013 r. zredukowana o 5 235 mln EUR. ING zredukowało swoje zaangażowanie w papiery wartościowe, zmniejszając wolumen zabezpieczonych obligacji o 2 630 mln EUR oraz zaangażowanie w ABS o 1 087 mln EUR, natomiast kredyty korporacyjne o 1 576 mln EUR.

Grecja

W 2013 r. całkowita ekspozycja względem Grecji spadła o 66 mln EUR głównie ze względu na redukcję niewykorzystanych udzielonych kredytów, przy czym 119 mln było skutkiem redukcji limitów, którą częściowo zrównoważył wzrost w kredytach korporacyjnych o 110 mln EUR, transakcji finansowych o strukturze podstawowej.

Choć Bank ING nie prowadzi działalności bankowej w Grecji, niemniej obsługuje ograniczoną liczbę spółek, głównie międzynarodowych, z siedzibą w Grecji. Wiele z nich jest uzależnionych od przepływów pieniężnych mających swoją podstawę poza Grecją. Grupa NN posiada bezpośrednią ekspozycję względem Grecji, ze względu na podmiot ubezpieczeniowy z siedzibą w Grecji.

Włochy

W 2013 r. całkowita ekspozycja względem Włoch spadła o 833 mln EUR głównie ze względu na redukcję w dłużnych papierach wartościowych, wynoszącą 555 mln EUR. Spadek pozycji dłużnych papierów wartościowych miał miejsce przede wszystkim w ABS z zapadalnymi kontraktami opiewającymi na 368 milionami EUR, oraz w obligacjach instytucji finansowych w wysokości 266 mln EUR, co zostało częściowo zrównoważone przez wzrost w obligacjach rządowych w wysokości 171 mln EUR.

Ekspozycje kredytowe spadły o 377 mln EUR z powodu redukcji o 730 mln EUR w kredytach korporacyjnych, częściowo zrównoważonej wzrostem w hipotekach mieszkaniowych oraz pozostałych kredytach konsumenckich o 300 mln EUR.

Irlandia

W 2013 r. całkowita ekspozycja względem Irlandii zwiększyła się o 458 mln EUR, głównie ze względu na zwiększenie portfela kredytowego o 273 mln EUR oraz niewykorzystane udzielone kredyty w wysokości 367 mln EUR. Wzrost ten został częściowo zrównoważony spadkiem w dłużnych papierach wartościowych w wysokości 226 mln EUR.

Wzrost w portfelu kredytowym oraz niewykorzystanych udzielonych kredytach jest skutkiem dodatkowych zaległości oraz kredytów udzielonych istniejącym klientom.

Portugalia

W 2013 r. całkowita ekspozycja względem Portugalii spadła o 249 mln EUR głównie ze względu na redukcję w dłużnych papierach wartościowych, wynoszącą 271 mln EUR. Spadek dotyczył przede wszystkim obligacji rządowych, w przypadku których wyniósł 142 mln EUR.

Hiszpania

Całkowita ekspozycja ING względem Hiszpanii została w 2013 r. zredukowana o 4 147 mln EUR do kwoty 32 537 mln EUR. Portfel dłużnych papierów wartościowych zanotował spadek o 2 654 głównie ze względu na zapadające obligacje zabezpieczone w wysokości 2 567 mln EUR oraz spadek w RMBS o 428 mln EUR.

Portfel kredytowy obniżył się o 463 mln EUR i wyniósł 15 611 mln EUR. Spadek ten nastąpił wskutek redukcji o 648 mln EUR w kredytach korporacyjnych, częściowo zrównoważonej wzrostem w hipotekach mieszkaniowych oraz pozostałych kredytach konsumenckich o 242 mln EUR.

Cypr

W 2013 r. całkowita ekspozycja względem Cypru spadła o 398 mln EUR głównie ze względu na redukcję kredytów korporacyjnych w wysokości 258 mln EUR. Przyczyną spadku była spłata pożyczek.

Instrumenty pochodne

W opisywanych krajach ING utrzymuje ograniczone ekspozycje w instrumentach pochodnych i zawiera transakcje pochodne w większości po to, by pomóc klientom zredukować ekspozycje na zmiany odsetkowe i walutowe. Wiele z tych transakcji jest zabezpieczonych za pośrednictwem umów CSA lub w drodze zabezpieczenia finansowania bazowego. Kluczowe ryzyko kredytowe, z którym musi się mierzyć ING Bank w tych transakcjach pochodnych dotyczy zmian na rynkach powodujących niezabezpieczone ekspozycje względem kontrahentów lub skutkujących niewystarczalnością zabezpieczenia. ING codziennie monitoruje wspomniane zmiany w wartości rynkowej.

Wpływ na środowisko niskich stóp procentowych

W strefie euro, ale również w innych głównych państwach-gospodarzach, stopy procentowe spadły z niskich poziomów do bezprecedensowo niskich. Stopy procentowe banków centralnych pozostają na bardzo niskim poziomie, negatywnie oddziałując na krótkoterminowe stopy procentowe na rynkach pieniężnych. Również długoterminowe stopy procentowe spadły w 2013 r. do bardzo niskich poziomów. Główną przyczyną tego stanu rzeczy jest trwający w strefie euro kryzys w połączeniu z niepewnością co do potencjału wzrostu światowej gospodarki

Wpływ na ING Bank

Typowa sytuacja w stopach procentowych dla ING Banku oznacza, że duracja aktywów jest nieco dłuższa niż duracja zobowiązań. Ze względu na tę rozbieżność, malejące stopy procentowe są początkowo korzystne w kontekście dochodu ING Banku: ceny zobowiązań zmieniają się szybciej niż ceny aktywów, w związku z czym średnia wartość kuponu zobowiązań szybciej dostosowuje się do niższych stóp procentowych, co zdaje się sprzyjać marżom naliczanym od stopy procentowej ING Banku, a zatem dochodom odsetkowym.

Jednak aktualny niski poziom stóp procentowych utrzymuje się od nastania kryzysu finansowego, pozostają więc one na niskim poziomie już od ponad czterech lat. Długotrwały niski poziom stóp procentowych może niekorzystnie oddziaływać na dochód ING Banku z odsetek. Aktywa nowych klientów powstają przy niższych stopach procentowych, co ma wpływ na średni dochód portfela kredytowego, ale też oznacza niższe współczynniki wcześniejszych spłat, a więc dłuższą durację portfela. W rezultacie aktywa przynoszą niższy dochód, a tempo zmiany ich cen jest wolniejsze. Z drugiej strony bilansu kupony oszczędności nie odzwierciedlają w pełni niskich stóp procentowych. Z uwagi na wysokie spready płynności będące skutkiem kryzysu oraz silną konkurencję na rynku oszczędności, kupony oszczędności jedynie nieznacznie podążają za niższymi stopami procentowymi. W kategoriach bilansowych czynniki te mogą niekorzystnie wpłynąć na marże od stopy procentowej ING Banku. Taka sytuacja utrzyma się aż do strukturalnego ożywienia gospodarczego, które spowoduje wzrost stóp procentowych. Jako że nie ma pewności, kiedy nastanie okres ożywienia, ING Bank ściśle monitoruje rynki, aby zająć właściwą pozycję wobec perspektywy wydłużonego okresu niskich stóp procentowych lub potencjalnego wzrostu krótko- i długoterminowych stóp procentowych.

Wpływ na Grupę NN

Jako że po stronie ubezpieczeń ING jest przede wszystkim towarzystwem ubezpieczeń na życie z długoterminowymi zobowiązaniami wobec swoich klientów, jest ono wystawione na ryzyko niskich (niższych) stóp procentowych. Inne ryzyka, takie jak ryzyko długowieczności, jeszcze bardziej przyczyniają się do wzrostu ogólnego ryzyka.

Podmioty należące do Grupy NN posiadają proces zarządzania zobowiązaniami (ALM), w ramach którego nabywane są inwestycje, które w przeważającym stopniu pasują do profilu duracji zobowiązań. Pozostała ekspozycja związana ze stopami procentowymi jest łagodzona za pośrednictwem portfeli instrumentów pochodnych. W przypadku niektórych walut nie są dostępne duracje aktywów odpowiadające zobowiązaniom. W przypadkach tych ING ponosi niemożliwe do zabezpieczenia ryzyko stóp procentowych. Osadzone w produktach trudne do zabezpieczenia opcje wystawiają ING na dalsze ryzyka.

Wpływ na niskie stopy procentowe różni się w zależności od podmiotu i produktu. W rachunkach zysków i strat zgodnych z MSSF-UE, niższe stopy procentowe stopniowo obniżą dochód z inwestycji. W większości przypadków brak jest bezpośredniego wpływu na rezerwy ubezpieczeń na życie, jako że w znacznym stopniu rezerwy te opierają się na stałych stopach procentowych. Niemniej niższe oprocentowanie ma wpływ na wynik testu adekwatności rezerw (RAT) i może pośrednio oddziaływać na utrzymywane rezerwy. Niższe stopy procentowe bezpośrednio oddziałują na wskaźniki oparte na wartości rynkowej, takie jak wartość rynkowa zobowiązań (MVL) oraz dostępne zasoby finansowe (AFR). Co więcej, kapitał i rezerwy regulacyjne w Holandii są oparte na wartości rynkowej. W najbliższej przyszłości na wartości rynkowej zostaną również oparte wymogi dyrektywy Wyplacalność II.

Jako że ryzyka stóp procentowych są częścią działalności w zakresie ubezpieczeń na życie, są one w kontekście apetytu na ryzyko ING dobrze znane, podobnie jak w kontekście limitów ryzyka rynkowego określanych i monitorowanych kwartalnie.

Wpływ na Grupę ING

Wpływ niskich stóp procentowych na Bank i działalność ubezpieczeniową wykracza poza oszczędności i rezerwy opisane w powyższych punktach. Niższe stopy procentowe powodują dokładanie do rezerw na gwarancje zawarte w warunkach ubezpieczeń na życie oraz umowach renty o zmiennym oprocentowaniu, jako że gwarancje stają się dla posiadaczy polis coraz istotniejsze. Stąd też negatywnie wpływa to na wypłacalność spółek ubezpieczeniowych, co z kolei może również oddziaływać na zyski z dywestycji w sektorze ubezpieczeniowym. Zyski te zwykle wykorzystuje się do spłaty podwójnych dźwigni. Jeżeli nie zyski z działalności ubezpieczeniowej nie wystarczą, ING Bank będzie musiał przekazać Grupie ING dodatkową dywidendę. Należy jednak zwrócić uwagę, że kiedy przyszłe przychody Banku i jego przyszła pozycja kapitałowa podlegają negatywnym oddziaływaniom, trudno jest ten kapitał ustalić wcześniej. Dodatkowo może to być także utrudnione ze względu na wzrastające na bieżąco wymogi kapitałowe dla banków w ogóle. W listopadzie 2013 r. ING spłaciło na rzecz państwa holenderskiego 1,125 miliarda EUR. Była to druga transza z czterech będących częścią zmienionego planu restrukturyzacji WE, ogłoszonego 19 listopada 2012 r.

Jeżeli bieżące stopy procentowe pozostaną na niskim poziomie, będzie to mieć również negatywny wpływ na nasze wyniki finansowe. Jeżeli na przykład nowe stopy inwestycji pieniężnych pozostaną na w przybliżeniu tym samym poziomie co obserwowany na przestrzeni 2013 r., zgodnie z naszymi szacunkami obniży to bieżący wynik operacyjny o mniej niż 5% w każdym z lat 2014, 2015 i 2016 w porównaniu do naszych bieżących prognoz na taki rok. Ten szacunkowy spadek przychodów operacyjnych odzwierciedla przede wszystkim niższy dochód z inwestycji, jako że inwestujemy nowe składki i reinwestujemy przychody z zapadających inwestycji według niższych wartości stóp niż zysk z bieżącego portfela inwestycji, a w przypadku niektórych spółek, wyższej amortyzacji DAC/VOBA. W naszej opinii obniżone stopy w polisach ubezpieczeniowych zrównoważą niższy dochód z inwestycji, choć będzie to skuteczne jedynie częściowo ze względu na występowanie stóp stałych lub minimalnych w wielu naszych produktach. Zgodnie z tym scenariuszem nie oczekujemy obecnie, że nasze testy adekwatności rezerw przyniosą kwoty do odliczenia w rachunku zysków i strat. Szacunki te nie zakładają żadnych zmian w innych założeniach i nie odzwierciedlają znaczących działań zarządczych innych niż obniżenie stóp w naszych polisach, tam gdzie to niezbędne.

Zarządzanie ryzykiem w ING Banku

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM: ING BANK

Wprowadzenie

Podejmowanie wyważonego ryzyka jest podstawą działalności Banku ING. Aby zagwarantować kontrolę i pomiar podejmowanego ryzyka w całej organizacji, ING Bank działa w oparciu o wszechstronne ramy zarządzania ryzykiem. Pozwalają one identyfikować, dobrze zrozumieć, dokładnie zmierzyć i kontrolować zagrożenia na wszystkich szczeblach organizacji oraz czynnie nimi zarządzać, aby chronić stabilną pozycję finansową ING Banku.

ING Bank stosuje modele oceny i pomiaru ryzyka, aby kierować swoim procesem decyzyjnym. W celu zachowania jakości modeli ryzyka stosuje się proces zarządzania zatwierdzaniem modeli, metod i parametrów ryzyka. Zapewnia to zgodność z wymogami wewnętrznymi i regulacyjnymi za sprawą wyraźnego podziału odpowiedzialności i obowiązków. Niemniej jednak użytkownicy informacji ujawnionych w rozdziale poświęconym zarządzaniu ryzykiem powinni pamiętać, że przedstawione analizy mają charakter przyszłościowy i oparte są na założeniach i szacunkowych obliczeniach dotyczących przyszłych zdarzeń, z których niektóre są uznawane za ekstremalne i dlatego też istnieje niewielkie prawdopodobieństwo ich wystąpienia. W normalnym trybie działalności ING Bank nadal opracowuje, kalibruje i dopracowuje różne modele, co może powodować zmiany w już ujawnionych analizach ryzyka.

Rozdział poświęcony zarządzaniu ryzykiem zawiera opis modelu biznesowego ING Banku oraz kluczowych ryzyk z nim związanych. Wyjaśniono w nim też, w oparciu o koncepcję „trzech linii obrony”, w jaki sposób funkcja zarządzania ryzykiem jest wbudowana w strukturę organizacyjną. Pierwszą linię obrony stanowi system obsługi klienta, druga linia to zarządzanie ryzykiem w charakterze niezależnych obserwatorów, a funkcja wewnętrznego audytu tworzy linię trzecią. Kluczowymi ryzykami wynikającymi z modelu biznesowego banku zarządzają są wyspecjalizowane, odrębne działy zarządzania ryzykiem. Każdy z nich zajmuje się własną dziedziną specjalizacji. W niniejszym raporcie każdy dział zarządzania ryzykiem objaśnia odpowiednią strukturę zarządzania, adekwatne rodzaje ryzyka oraz sposób ich wyrażenia w kategoriach ilościowych i jakościowych.

Ujawnione informacje w zakresie zarządzania ryzykiem ING Banku obejmują informacje ilościowe i jakościowe na temat ryzyk kredytowych, rynkowych, płynności i ryzyk niefinansowych w oparciu o Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej w wersji przyjętej przez Unię Europejską ("MSSF-UE"). Rozdział na temat zarządzania ryzykiem jest zgodny ze standardami rachunkowości dotyczącymi natury i zakresu ryzyk, zgodnie z wymogami MSSF7 "Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji" w wersji zatwierdzonej przez UE i objętej opinią biegłych rewidentów w notach do skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Informacje dotyczące Filaru 3 są z perspektywy regulacyjnej oparte przede wszystkim na wewnętrznie miernikach ryzyka modelowanych na podstawie zasad pakietu Bazylea i nie są przeznaczone do weryfikacji przez biegłych rewidentów.

Grupa ds. Poprawy Jakości Ujawnień

Choć ING Bank dąży do zachowania spójnej bazy sprawozdawczej w czasie, część dotycząca zarządzania ryzykiem jest stale dopracowywana i udoskonalana. Taka potrzeba wynika z ciągłych zmian zachodzących w obrębie funkcji zarządzania ryzykiem ING Banku oraz bieżących wydarzeń (makro-) ekonomicznych, wymagających dodatkowych ujawnień. Należy również odzwierciedlić zmiany w środowisku działalności ING Banku, m.in. nowe regulacje, a także dobrowolne inicjatywy samych banków. ING jest członkiem "Grupy ds. Poprawy Jakości Ujawnień" (EDFT), grupy sektora prywatnego utworzonej przez Radę Stabilności Finansowej ("FSB"), w której skład wchodzi członkowie reprezentujący zarówno użytkowników jak i przygotowujących sprawozdania finansowe. Grupa ta opublikowała raport z zaleceniami mającymi na celu poprawę jakości ujawnień w zakresie ryzyka między innymi w obszarach użyteczności i zarządzania ryzykiem, adekwatności kapitałowej, płynności i finansowania, ryzyka rynkowego i ryzyka kredytowego.

Jako że w ramach ujawnień dotyczących ryzyka ING Bank dąży do uzyskania przejrzystego opisu ryzyka o niezmiennej, wysokiej jakości, stosuje się do zasad oraz zaleceń EDTF i korzysta z nich w celu doskonalenia swojej praktyki w zakresie tych ujawnień. ING Bank uważa, że powinny one być przejrzyste, wyważone i zrozumiałe dla zewnętrznych obserwatorów. Informacje dotyczące ryzyka ujawnia się regularnie. Dotyczy to nie tylko rocznych sprawozdań finansowych oraz sekcji poświęconych zarządzaniu ryzykiem, lecz także równoległych publikacji informacji z Filaru 3.

W sierpniu 2013 r., FSB opublikowała raport z postępów dotyczący poziomu i jakości wdrożenia zaleceń w sprawozdaniach rocznych za rok 2012 największych banków. Raport ten oparty jest na ocenach własnych banków o globalnym znaczeniu systemowym (G-SIB) oraz o krajowym znaczeniu systemowym (D-SIB) i zgodnie z nim zalecenia zaczynają pozytywnie oddziaływać na praktyki globalnych banków w zakresie ujawniania informacji. We własnej ocenie, w ujawnieniach w 2012 r. banki wdrożyły łącznie 50% zaleceń EDTF, czyli znacznie więcej w porównaniu ze wzrostem z 34% w 2011 r. Oczekują też, że w ujawnieniach za 2013 roku zalecenia te będą wdrożone w 72%. Poza oceną własną banków, użytkownicy sprawozdań rocznych, inwestorzy i analitycy podjęli w ramach EDTF dalszy przegląd ujawnień, który jednakże wykazał niższy stopień wdrożenia niż w ocenie własnej banków, zwłaszcza w przypadku zaleceń oczekujących bardziej szczegółowych, ilościowych ujawnień. Niezależnie od wspomnianych różnic, zarówno banki, jak i inwestorzy i analitycy widzą w EDTF okazję do zaangażowania się w dyskusję na temat zaleceń mających na celu dalszą poprawę jakości ujawnień. W przypadku ING Banku, wysiłki wdrożeniowe zostały wynagrodzone włączeniem niektórych szablonów jako przykładów wiodących praktyk ujawniania w raporcie z postępów FSB.

W roku 2013 ING Bank potwierdził swoje zaangażowanie związane z raportem EDTF, wdrażając dodatkowe zalecenia. Chociaż ambicją ING Banku jest ujawnianie wszystkich pozycji związanych z ryzykiem w jednym, wyczerpującym rozdziale, nie jest to praktyka zawsze możliwa. Dlatego też, w celu zapewnienia przejrzystych i zrozumiałych ujawnień, dostarczamy globalny przegląd naszego podejścia do zarządzania ryzykiem. W tabeli poniżej podano w przejrzystej formie wzajemne powiązania pomiędzy zarządzaniem ryzykiem a rozdziałami Filaru 3 ze sprawozdania rocznego. Jest to tabela nawigacyjna, która umożliwi użytkownikom zlokalizowanie różnych tematów i ujawnień dotyczących ryzyka i nawigowanie pomiędzy nimi. Porządek, w jakim przedstawiono

poniżej najważniejsze ujawnienia dotyczące ryzyka, nie pokrywa się z prawdopodobieństwem ich materializacji ani z potencjalną skalą ich konsekwencji finansowych.

Oprócz dołączenia rzeczonyj mapy nawigacyjnej, ING Bank poprawił jakość swoich ujawnień w dziedzinie płynności i finansowania, dołączając w rozdziale na temat Filaru 3 zestawienie bufora płynnych aktywów oraz przegląd aktywów obciążonych. Pozostałe udoskonalenia odwołujące się do EDFT to rozszerzenie i opis naszej funkcji zarządzania ryzykiem w odrębnych oddziałach dotyczących oceny i kultury ryzyka. Ponadto uwzględnione wcześniej rozdziały (takie jak zasady zarządzania ryzykiem, testy w warunkach skrajnych) zostały gruntownie przejrane i rozszerzone lub poprawione (wymogi kapitałowe, ujawnienia w zakresie ryzyka kredytowego i ryzyka rynkowego). Jeżeli idzie o nowe wymogi regulacyjne, informacje na temat wskaźnika Core Tier 1 z dyrektywy Bazylea III zostaną ujawnione w rozdziale na temat Filaru 3. Wymogi Bazylea III w zakresie płynności i finansowania, wskaźnik pokrycia płynności (LCR) i wskaźnik stabilnego finansowania netto (NSFR) nie zostaną ujawnione dopóki dyskusje na temat standardów technicznych EBA nie dobiegną końca.

Indeks zarządzania ryzykiem

	Tematy	Zarządzanie ryzykiem	Filar 3
W rozdziałach tych przedstawiono podejście ING do zarządzania ryzykiem.	Wprowadzenie do rozdziału na temat ryzyka i misja	7	
	Wprowadzenie do tematyki Filaru 3		109
	Zasady zarządzania ryzykiem	9	
	Model biznesowy i kultura ryzyka	12	
	Ramy apetytu na ryzyko i testy w warunkach skrajnych	15	
	Kapitał ekonomiczny i regulacyjny	18	110
	Monitorowanie regulacyjne	20	
	Sytuacja ryzyka w 2013 r.	21	

Ryzyko kredytowe

	Tematy	Zarządzanie ryzykiem	Filar 3
Ryzyko kredytowe to ryzyko potencjalnej straty ze względu na niewywiązanie się z warunków umowy przez dłużników ING Banku (w tym w zakresie obligacji) lub kontrahentów handlowych.	Definicje ryzyka kredytowego i zasady zarządzania	23	
	Kultura ryzyka	26	
	Ramy apetytu na ryzyko kredytowe i ryzyko koncentracji	26	
	Porównanie RWA	29	114
	Pomiar ryzyka kredytowego (SA & AIRB)	31	119
	Modele ryzyka kredytowego	32	
	Klasy ekspozycji	34	115
	Sekurytyzacje	36	131
	Narzędzia ryzyka kredytowego	37	
	Portfel ryzyka kredytowego	40	
	Jakość kredytów	41	124
	Restrukturyzacja kredytów	42	
	Forbearance	45	
	Ograniczanie ryzyka kredytowego	47	129

Ryzyko rynkowe

	Tematy	Zarządzanie ryzykiem	Filar 3
Ryzyko kredytowe to ryzyko potencjalnej straty ze względu na niekorzystne zmiany zmiennych rynkowych.	Zarządzanie	58	
	Kapitał ekonomiczny	58	
	Ryzyko rynkowe w portfelach bankowych	64	
	Ryzyko rynkowe w portfelach handlowych	65	
	Wartości godziwe handlowych aktywów i zobowiązań finansowych	65	
	Kapitał zagrożony		135

Ryzyko finansowania i płynności

	Tematy	Zarządzanie ryzykiem	Filar 3
Ryzyko płynności to ryzyko niespełnienia zobowiązań finansowych, kiedy staną się należne, przy rozsądnych kosztach i w odpowiednim czasie.	Zarządzanie	70	
	Struktura zarządzania ryzykiem płynności	70	
	Apetyt na ryzyko płynności	71	
	Finansowanie	71	
	Bufory płynności	72	136
	Przeniesienie i wycena ryzyka płynności	72	
	Plan finansowania awaryjnego	73	
	Zmiany regulacyjne	73	

Ryzyko niefinansowe

	Tematy	Zarządzanie ryzykiem	Filar 3
Ryzyko operacyjne jest to ryzyko bezpośredniej lub pośredniej straty wynikającej z nieodpowiedniego lub nieudanego procesu wewnętrznego, czynnika ludzkiego, błędu systemu lub czynników zewnętrznych.	Zarządzanie	73	
	Struktura	74	
	Ryzyko operacyjne i główne zmiany	74	
	Ryzyko braku zgodności i główne zmiany	75	
Ryzyko braku zgodności to ryzyko pogorszenia uczciwości ING Banku w wyniku niespełnienia odpowiednich przepisów prawa, regulacji oraz polityk i standardów ING Banku.			

Ryzyko biznesowe

	Tematy	Zarządzanie ryzykiem	Filar 3
Ryzyko biznesowe to wystawienie na stratę wartości ze względu na wahania wolumenów, marż i kosztów oraz ryzyko związane z zachowaniem klienta.	Ryzyko biznesowe: analiza	76	

Oprócz regularnych, dodatkowych informacji wynikających z porozumienia Bazylea II wraz ze szczegółowymi tabelami dotyczącymi portfela kredytowego ING Banku, od roku 2013 Filar 3 obejmuje również dodatkowe ujawnienia na temat ryzyka rynku, płynności i finansowania, przewidziane w zaleceniach EDTF. We wstępie do rozdziału na temat Filaru 3 znaleźć też można przegląd zaleceń EDTF oraz sposobów ich przestrzegania. ING Bank stara się zamieścić większość tych informacji w rozdziale dotyczącym zarządzania ryzykiem, aby całość ujawnień o ryzyku znalazła się w jednej części sprawozdania rocznego. Jest to podyktowane zaleceniem grupy EDTF, która zabiega o przejrzystość i porównywalność ujawnień banków o zasięgu ogólnosięciowym.

W odniesieniu do porównywalności ujawnień dotyczących ryzyka należy pamiętać, że od czasu nastania kryzysu finansowego toczy się intensywna debata na temat kapitalizacji ważonej ryzykiem w bankach, w szczególności w aspekcie przydatności wewnętrznych modeli do tego celu. ING Bank uważa, że modele wewnętrzne mają wysoką wartość, jako że lepiej niż metoda standardowa odzwierciedlają model biznesowy banku, profil jego klientów oraz jakość kredytową. Zdajemy sobie jednak sprawę, że wśród banków oraz regulatorów mogą zachodzić rozbieżności interpretacyjne. Podkreśla to wagę stworzenia wszystkim równego pola do działania poprzez jednolity nadzór bankowy w UE, lecz także przyczynia się do możliwie najlepszego dopracowania i dostosowania ujawnień w zakresie ryzyka zgodnie z propozycjami EDTF.

MISJA

Misją funkcji zarządzania ryzykiem Banku ING jest wspieranie ambicji Banku, aby być preferowanym bankiem dla klientów, za sprawą dbania o silną bieżącą i przyszłą pozycję finansową ING. Misję tę wspierają następujące zasady:

- Funkcja zarządzania ryzykiem jest wbudowana we wszystkie poziomy organizacji Banku ING i stanowi część codziennej działalności i planowania strategicznego z myślą o zapewnieniu trwałej przewagi konkurencyjnej;
- Produkty i portfele są odpowiednio zorganizowane, zagwarantowane, wycenione, zatwierdzone i należą do nich zarządzania, a zgodność z wewnętrznymi i zewnętrznymi zasadami i wytycznymi jest monitorowana;
- Upoważnienia delegowane są w sposób spójny z całościową strategią Banku oraz jego apetytem na ryzyko; oraz
- Przejrzystość komunikacji dotyczącej zarządzania ryzykiem oraz tworzenia wartości z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi.

Funkcja zarządzania ryzykiem przynosi ING Bankowi oraz jego interesariuszom bezpośrednią korzyść w postaci wydajniejszej kapitalizacji i niższych kosztów ryzyka i finansowania. Koszt kapitału redukuje się poprzez ścisłą współpracę z agencjami ratingowymi i organami regulacyjnymi w celu dostosowania wymogów kapitałowych do ryzyk. Funkcja zarządzania ryzykiem pomaga jednostkom biznesowym obniżyć koszty finansowania, korzystać z najnowszych narzędzi i umiejętności w zakresie zarządzania ryzykiem oraz redukować ryzyko strategiczne. Pozwala to skoncentrować się na klientach i zapewnić im usługi na najwyższym poziomie, uczciwe i przejrzyste produkty oraz wycenę. Dzięki temu może utrzymać bazę lojalnych klientów oraz wiodącą pozycję na naszych kluczowych rynkach, a także franczyzę produktów.

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM

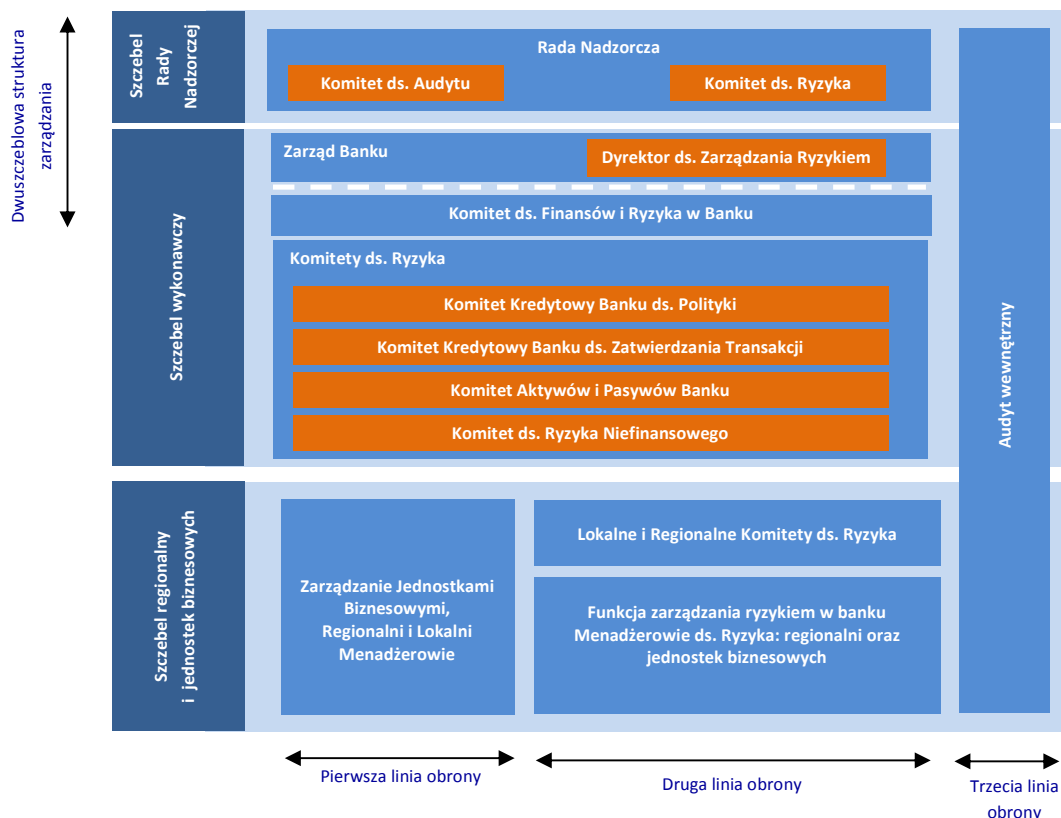
Struktura zarządzania ryzykiem w ING Banku opiera się na koncepcji „trzech linii obrony”, w ramach której każda z linii ma określoną rolę i obowiązki, a zarazem blisko współpracuje z pozostałymi przy identyfikacji, ocenie i redukcji ryzyka. Według tej koncepcji ryzykiem zarządza się zgodnie z akceptowanym poziomem ryzyka, zdefiniowanym przez Zarząd Banku (MBB) i ratyfikowanym przez Radę Nadzorczą (SB) przekazywanym w dół hierarchii, na poszczególne szczeble ING Banku.

Pierwszą linię obrony tworzą działy handlowe. Ich podstawowym zadaniem jest codzienne zarządzanie ryzykiem. Oferują one pożyczki, depozyty oraz inne produkty, dobrze znają naszych klientów oraz są w najlepszej pozycji, aby działać w najlepszym interesie zarówno klientów, jak i ING Banku.

Druga linia obrony składa się z pionu zarządzania ryzykiem, którym kieruje Dyrektor ds. Zarządzania Ryzykiem (CRO), oraz korporacyjnego działu prawnego. Udział CRO i Zarządu Banku gwarantuje, że kwestie dotyczące zarządzania ryzykiem docierają na najwyższy szczebel i są na nim omawiane, a także że jest im nadawany odpowiedni ton. CRO kieruje funkcjonalną, niezależną

organizacją zarządzania ryzykiem, zarówno na poziomie banku, jak i poziomie lokalnym. Organizacja ta wspiera działy handlowe w procesach podejmowania decyzji, ale również posiada wystarczające kompetencje, aby zapobiec koncentracji ryzyka oraz innym formom nadmiernego ryzyka.

Funkcja audytu wewnętrznego dostarcza bieżących, niezależnych (tzn. spoza organizacji zarządzania ryzykiem) i obiektywnych ocen efektywności kontroli wewnętrznych pierwszych dwóch linii obrony, w tym kwestii dotyczących zarządzania ryzykiem finansowym i pozafinansowym, tworząc trzecią linię obrony.

Nadzór Zarządu nad ryzykiem

ING Bank posiada dwuszczeblową strukturę zarządzania, w skład której wchodzi Zarząd i Rada Nadzorcza. Obydwa szczeble odgrywają istotną rolę w procesie zarządzania ryzykiem i monitorowaniu ryzyka.

- Rada Nadzorcza odpowiada za nadzorowanie polityki Zarządu Banku, ogólny tryb działalności spółki (z uwzględnieniem polityki finansowej i struktury korporacyjnej). Na potrzeby zarządzania ryzykiem Radę Nadzorczą wspierają dwa komitety:
 - Komiteta ds. Audytu, który wspiera Radę Nadzorczą w analizie i ocenie podstawowych rodzajów ryzyka, na jakie narażony jest ING Bank, a także funkcjonowania wewnętrznych systemów zarządzania i kontroli ryzyka oraz polityk i procedur dotyczących przestrzegania obowiązujących przepisów i regulacji; oraz
 - Komiteta ds. Ryzyka, który wspiera Radę Nadzorczą w sprawach związanych z zarządzaniem ryzykiem, politykami ryzyka i ustalaniem apetytu na ryzyko.
- Zarząd Banku odpowiada za zarządzanie ryzykiem związanym z działalnością ING Banku. Zakres odpowiedzialności Zarządu Banku obejmuje zapewnienie efektywnego funkcjonowania wewnętrznych systemów zarządzania i kontroli ryzyka, a także przestrzeganie przez ING Bank odpowiednich przepisów i regulacji. Zarząd Banku regularnie informuje Radę Nadzorczą o tego typu kwestiach oraz omawia z nią sprawy dotyczące wewnętrznych systemów zarządzania i kontroli ryzyka. Raz na kwartał Zarząd Banku prezentuje Komitetowi ds. Ryzyka profil ryzyka Banku w porównaniu do ustalonego apetytu na ryzyko, wyjaśniając jednocześnie zmiany dotyczące profilu ryzyka.

Dyrektor ds. Zarządzania Ryzykiem zapewnia, aby członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej byli przez cały czas właściwie informowani o pozycji ryzyka ING Banku oraz ją rozumieli. Raz na kwartał Dyrektor ds. Zarządzania Ryzykiem informuje komitety Zarządu o poziomie apetytu na ryzyko oraz profilu ryzyka ING Banku. Ponadto Dyrektor ds. Zarządzania Ryzykiem informuje komitety Zarządu o zmianach wewnętrznych oraz zewnętrznych kwestiach związanych z ryzykiem, a także zapewnia, aby poszczególne koncepcje ryzyka były dla komitetów Zarządu zrozumiałe.

W ramach integracji zarządzania ryzykiem w rocznym procesie planowania strategicznego Zarząd Banku wydaje dokument na temat planów, w którym prezentuje strategiczny kierunek oraz omawia najważniejsze kwestie dotyczące ryzyka. Na podstawie tego dokumentu Zarząd poszczególne pionów i jednostki organizacyjne opracowują swoje plany biznesowe, które uzgadniają ze strategicznym kierunkiem działalności Banku. Proces ten obejmuje jakościową i ilościową ocenę ponoszonego ryzyka, a także wyraźne omówienie strategicznych limitów i poziomów apetytu na ryzyko. Na podstawie biznes planów Zarząd Banku formułuje plan strategiczny, który przekazywany jest do zatwierdzenia Radzie Nadzorczej.

Szczebel wykonawczy

Komitet ds. Finansów i Ryzyka ING Banku stanowi platformę dla Dyrektora ds. Zarządzania Ryzykiem (CRO) i Dyrektora Finansowego (CFO) wraz z ich odpowiednimi bezpośrednimi podwładnymi, w ramach której omawia się i podejmuje decyzje w kwestiach dotyczących zarówno finansów jak i ryzyka. Podstawowym zadaniem Komitetu ds. Finansów i Ryzyka jest koordynacja na wysokim szczeblu decyzji finansowych i decyzji dotyczących ryzyka, które wpływają na sprawozdawczość wewnętrzną i/lub zewnętrzną.

Niżej opisane komitety ds. ryzyka działają w ramach ogólnej polityki zarządzania ryzykiem oraz uprawnień przyznanych im przez Zarząd Banku:

- Komitet Kredytowy Banku ds. Polityki (GCC(P)) omawia i zatwierdza polityki, metodologie i procedury dotyczące ryzyka kredytowego, ryzyka kraju i ryzyka utraty reputacji w ramach ING Banku. Komitet Kredytowy Banku ds. Polityki spotyka się raz w miesiącu;
- Komitet Kredytowy Banku ds. Zatwierdzania Transakcji (GCC(TA)) omawia i zatwierdza transakcje, które niosą za sobą ryzyko kredytowe (w tym ryzyko inwestycyjne emitenta). Komitet Kredytowy Banku ds. Zatwierdzania Transakcji spotyka się dwa razy w tygodniu;
- Komitet Aktywów i Pasywów Banku (ALCO) raz w miesiącu omawia i zatwierdza ogólny profil wszystkich rodzajów ryzyka rynkowego ponoszonego przez ING Bank w związku z jego działalnością z zakresu bankowości komercyjnej i bankowości detalicznej. Komitet Aktywów i Pasywów Banku definiuje politykę dotyczącą finansowania, płynności, niedopasowania stóp procentowych oraz wypłacalności dla ING Banku; oraz
- Komitet Banku ds. Ryzyka Niefinansowego odpowiada za planowanie i utrzymanie struktury systemu zarządzania ryzykiem, z uwzględnieniem zarządzania ryzykiem operacyjnym, polityki zapewnienia zgodności z przepisami i polityki prawnej, minimalnych standardów, procedur i wytycznych, struktury Komitetu ds. Ryzyka Niefinansowego, opracowania narzędzi, metod i kluczowych parametrów (z uwzględnieniem istotnych zmian) w celu identyfikacji, pomiaru oraz monitoringu/prezentacji ryzyka.

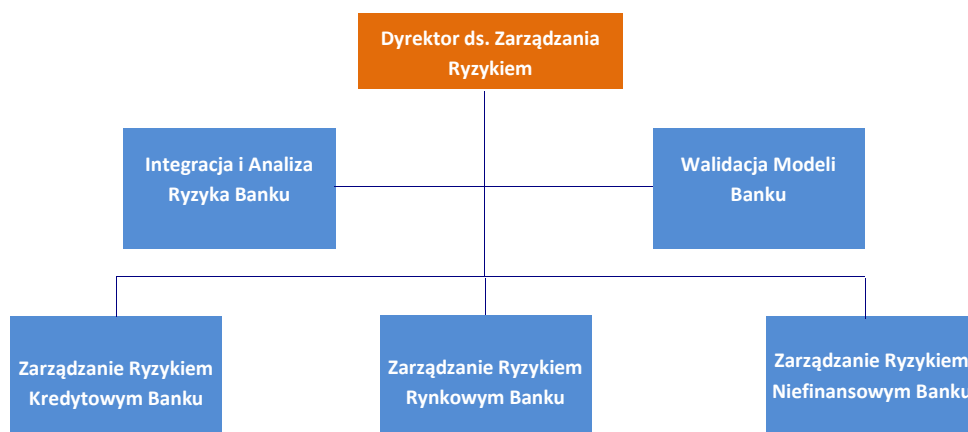
Szczebel regionalny i jednostek biznesowych

Podstawowym obowiązkiem kierownictwa regionalnego i kierownictwa jednostek biznesowych ING Banku jest zarządzanie ryzykami (kredytowymi, rynku, operacyjnymi, prawnymi i braku zgodności) wynikającymi z bieżącej działalności. Jest ono odpowiedzialne, wraz ze swoimi pracownikami, za wdrożenie i działanie odpowiednich struktur zarządzania ryzykiem dotyczącym ich działalności, w celu zapewnienia zgodności z procedurami i procesami określonymi przez Grupę ING. Lokalny menedżer ds. ryzyka (regionalny lub jednostki biznesowej) jest odpowiedzialny za analizę i kontrolę ryzyk oraz zarządzanie nimi na całej długość łańcucha wartości (od biura obsługi klienta do zaplecza), które to działania powinny stanowić podstawę utrzymywania solidnej struktury kontroli.

Funkcja zarządzania ryzykiem

Funkcja zarządzania ryzykiem jest wbudowana we wszystkie poziomy organizacji Banku ING. Dyrektor ds. Zarządzania Ryzykiem, który jest członkiem Zarządu, ponosi zasadniczą i ogólną odpowiedzialność za zarządzanie ryzykiem. Dyrektor ds. Zarządzania Ryzykiem odpowiada za zarządzanie ryzykiem i kontrolę ryzyka w ujęciu skonsolidowanym w celu zapewnienia spójności profilu ryzyka ING Banku z posiadanymi zasobami finansowymi i apetytem na ryzyko. Dyrektor ds. Zarządzania Ryzykiem odpowiada również za utworzenie i utrzymanie silnych podstaw organizacyjnych na potrzeby procesu zarządzania ryzykiem w całej organizacji.

Poniższy schemat organizacyjny ilustruje zależności funkcjonalne w ramach organizacji zarządzania ryzykiem ING Banku.

Dyrektorzy powyższych departamentów (dyrektorzy ds. ryzyka) podlegają Dyrektorowi ds. Zarządzania Ryzykiem i ponoszą bezpośrednią odpowiedzialność za decyzje dotyczące (łagodzenia) ryzyka w Banku. Dyrektorzy ds. ryzyka oraz Dyrektor ds. Zarządzania Ryzykiem odpowiadają za harmonizację i standaryzację praktyk związanych z zarządzaniem ryzykiem.

Ponadto Dyrektorowi ds. Zarządzania Ryzykiem podlegają dwa inne departamenty:

- Departament Integracji i Analizy Ryzyka (R&CI), który odpowiada za procesy grupowania ryzyka oraz dostarczanie informacji na temat ryzyka bankowego Dyrektorowi ds. Zarządzania Ryzykiem i Zarządowi Banku; oraz

- Departament ds. Walidacji Modeli Banku (MV), który zajmuje się okresową weryfikacją wszystkich istotnych modeli ryzyka stosowanych przez ING Bank. Aby zapewnić niezależność departamentu od departamentów biznesowych oraz pozostałych departamentów ds. ryzyka, dyrektor departamentu podlega bezpośrednio Dyrektorowi ds. Zarządzania Ryzykiem.

Polityki, procedury i standardy dotyczące ryzyka

ING Bank wdraża politykę zarządzania ryzykiem, odpowiednie procedury i standardy, aby zapewnić spójność na wszystkich poziomach organizacji i określić minimalne wymagania w stosunku do wszystkich jednostek biznesowych. Struktura zarządcza jednostek biznesowych odpowiada strukturze poziomów w Banku i spełnia lokalne wymogi prawne. Kierownictwo wyższego szczebla powinno gwarantować wdrożenie i przestrzeganie polityk, procedur i standardów. Polityki, procedury i standardy są regularnie aktualizowane i sprawdzane przez właściwe komisje, aby w odpowiednim czasie odzwierciedlały zmiany na rynku, nowości produktowe oraz pojawiające się najlepsze praktyki.

Zarządzanie modelami ryzyka i walidacja modeli

Wszystkie modele ryzyka są tworzone zgodnie ze standardami wewnętrznej metodologii modelowania ryzyka oraz cyklu życia modeli, stosownie do wymogów regulacyjnych. Po szczegółowym przeglądzie dokumentacji przez działy opracowujące model oraz Dział Walidacji Modeli model w odniesieniu do każdego rodzaju ryzyka zatwierdzają poszczególne komitety ds. ryzyka. Po zatwierdzeniu przez właściwe komitety ds. ryzyka model ryzyka zostaje dopuszczony do użytku i wdrożony. Dodatkowo MV regularnie waliduje każdy model. Raporty w sprawie rezultatów walidacji oraz ich wpływu na kapitał są co kwartał dostarczane kadrze zarządzającej wyższego szczebla oraz do DNB).

Niezależna walidacja modeli należy do podwalin zarządzania modelami ryzyka ING Banku. Polega ona na ustalaniu, czy dany model nadaje się do przeznaczonego użytku. Jest to proces ciągły, w którym wiarygodność danego modelu sprawdza się na różnych etapach jego cyklu życia: koncepcji, przed zatwierdzeniem, okresowo pod wdrożeniu oraz w razie wprowadzenia istotnych zmian w modelu. W procesie walidacji wykorzystuje się dokumentację z etapu opracowywania modelu, weryfikację procesu oraz analizę wyników. W celu zapewnienia niezależności walidacji modelu dział ten podlega bezpośrednio CRO.

Dział Walidacji Modeli przeprowadza testy wsteczne wszystkich istniejących modeli ryzyka. Oprócz oceny podstawowych parametrów modelu, zapewnienia ciągłej przydatności modeli w odniesieniu do adekwatnych portfeli oraz omawiania wydajności modelu z systemem obsługi klienta i użytkownikami modelu ryzyka, Dział Walidacji Modeli bada również stwierdzoną wydajność modelu (i jego składowych) względem poziomu przewidywanego. Model, w którym zaobserwowane rezultaty różnią się od przewidywanych, kwalifikuje się do rekalkulacji lub przebudowy.

MODEL BIZNESOWY I PROFIL RYZYKA

Model biznesowy

ING Bank jest dużym europejskim bankiem detalicznym prowadzącym prężną działalność franczyzową na światowym poziomie, w rozległej sieci obejmującej ponad 40 krajów. Oprócz działania na historycznych rynkach krajów Beneluksu, ING rozwinął prężną (internetową) franczyzową działalność bankową w wielu krajach Europy i Azji oraz w Australii.

Model biznesowy przekłada się na następujące cele szczegółowe:

- Pion Bankowości Detalicznej będzie realizować strategię „jednego banku”, łącząc bankowość komercyjną i detaliczną, i ujednolicając je w ramach jednego modelu detalicznego: „prosty, uczciwy, po niskich kosztach”.
- Optymalizacja bilansu za sprawą lepszego dopasowania aktywów i zobowiązań w całym Banku i ograniczenie wzrostu i ryzyka w bilansie,
- Utrzymanie zdrowych finansów poprzez poprawę wydajności kosztowej i wzmocnienie zarządzania ryzykiem. Dodatkowo muszą być spełnione wymogi porozumienia Bazylea III, a działania powinny być zorientowane na poprawę sytuacji kapitałowej, finansowania i płynności.
- Realizowanie ambicji Banku w przeważającej mierze europejskiego z opcjami wzrostu w innych regionach, w celu wzmocnienia pozycji przywódczych na macierzystych rynkach ING.

Kluczowe ryzyka

ING Bank identyfikuje niżej wymienione kluczowe czynniki ryzyka (finansowe oraz pozafinansowe) związane z działalnością bankową.

Ryzyka finansowe:

- Ryzyko kredytowe: ryzyko potencjalnej straty ze względu na niewywiązanie się dłużnika (dotyczy również emitentów obligacji) lub kontrahentów ze zobowiązań;
- Ryzyko rynkowe: ryzyko potencjalnej straty ze względu na niekorzystne zmiany czynników rynkowych. Czynniki ryzyka rynkowego obejmują stopy procentowe, kapitał własny, nieruchomości, dorozumianą zmienność, widełki (spready) kredytowe, oraz ryzyko kursów wymiany walut;
- Ryzyko płynności: ryzyko, że ING lub jedna z jego spółek zależnych nie zdoła wywiązać się ze swoich zobowiązań finansowych, kiedy się staną należne, po rozsądnych kosztach i terminowo. Ryzyko płynności może się zmaterializować zarówno w odniesieniu do pozycji handlowych, jak i innych; oraz
- Ryzyko biznesowe: wystawienie na utratę wartości ze względu na wahania wolumenów, marż i kosztów, oraz ryzyko zachowań klienta. Wahania takie mogą wystąpić z powodu czynników wewnętrznych, branżowych, lub bardziej ogólnych czynników rynkowych. Jest to ryzyko wpisane na stałe w strategiczne decyzje oraz wydajność wewnętrzną i jako ryzyko strategiczne jest zaliczane do ryzyka biznesowego.

Ryzyka niefinansowe:

- Ryzyko operacyjne: ryzyko bezpośredniej lub pośredniej straty wynikającej z nieodpowiedniego lub nieudanego procesu wewnętrznego, czynnika ludzkiego, błędu systemu lub czynników zewnętrznych. Obejmuje to ryzyko utraty reputacji i ryzyko prawne; oraz
- Ryzyko braku zgodności z przepisami: ryzyko pogorszenia uczciwości ING Banku w wyniku nieprzestrzegania (lub domniemanego nieprzestrzegania) odpowiednich ustaw, przepisów, polityk i standardów ING Banku określonych w Zasadach prowadzenia działalności przez ING Bank.

Kultura ryzyka

W obecnych warunkach społecznych i ekonomicznych kultura ryzyka jest kluczowym czynnikiem, decydującym o sukcesie lub porażce zarządzania ryzykiem w banku. Kwestie związane z kulturą ryzyka stanowią stały przedmiot zainteresowania wszystkich interesariuszy Banku ING. ING uważa dobrą reputację i uczciwość organizacji za kluczowe wymogi w kontekście udanego prowadzenia działalności w świecie finansowym.

Struktura zarządzania ryzykiem w oparciu o model zarządzania "trzech linii obrony" funkcjonuje skutecznie, jeżeli na wszystkich szczeblach obecna jest silna kultura ryzyka. ING propaguje świadomość wspólnych wartości, idei i celów, ale także potencjalnych zagrożeń, i gwarantuje dostosowanie indywidualnych celów skuteczności do strategii krótko- i długoterminowej. Za sprawą czynienia obowiązków ING w zakresie ryzyka bardziej przejrzystymi na poszczególnych szczeblach organizacji i składania na pracowników odpowiedzialności za te działania, kultura i świadomość ryzyka są wbudowane w organizację, co prowadzi do skutecznego zarządzania ryzykiem.

Jak wyjaśniono to w rozdziale na temat zarządzania ryzykiem, funkcja zarządzania ryzykiem w jednostkach regionalnych i jednostkach biznesowych jest niezależna od działów komercyjnych, dzięki czemu jej kryteria i opinie są słyszalne i uwzględniane. Na szczeblu Banku jest ona reprezentowana przez CRO w Zarządzie, który zapewnia wystarczającą siłę równoważącą w procesach podejmowania decyzji, aby zapobiegać nadmiernym ryzykom.

Definicja

Kultura ryzyka i świadomość ryzyka nie są jedynie kwestiami rozważanymi przez kierownictwo wyższego szczebla w kontekście strategicznych decyzji, lecz czymś, czego każdy pracownik musi być świadom i uwzględniać to w swoich codziennych działaniach. Jest to promowanie i zdawanie sobie sprawy ze wspólnych wartości, idei i zadań zmierzających do realizacji celów organizacji oraz korzystanie z możliwości łagodzenia niekorzystnych zdarzeń, których wystąpienie mogłoby pogorszyć zdolność organizacji do osiągnięcia jej celów. Świadomość ryzyka oznacza czujność na potencjalne zagrożenia, które mogą wystąpić w codziennej działalności. Zagrożenia te mogą być specyficzne dla sektora regionu, lub klientów ING.

Kultura ryzyka, postrzegana powszechnie jako normy i tradycje zachowań jednostek i grup w organizacji, określa, w jaki sposób pracownicy identyfikują, rozumieją i omawiają oraz działają w odpowiedzi na ryzyka, z którymi musi się zmierzyć organizacja oraz te, które podejmuje. Jest to długoterminowe zobowiązanie i podróż, której nie można zakończyć z dnia na dzień, więc ING inicjuje w organizacji różne programy i publikuje instrukcje, deklarując w ten sposób cele organizacji.

Odpowiedzialność

W 2009 r., ING Bank wprowadził Program Promowania Uczciwości (PIP) - długoterminowy, globalny program zmiany zachowań dla pracowników ING. PIP opracowano w celu wspierania uczciwości poprzez orientację na wartości ING i jest ma on pełne wsparcie Zarządu Grupy ING. Rolą Zarządu jest sprawowanie nadzoru nad kulturą korporacyjną, a skuteczne wdrażanie zmian w kulturze ryzyka to kluczowy wymiar tego procesu.

Dzięki programowi ING zyskuje solidną kulturę ryzyka i zapewnia, by każdy pracownik w każdej części organizacji rozumiał, jak jego działania i zachowania mogą pomóc w zdobyciu i zachowaniu zaufania klientów i akcjonariuszy. Program dzieli się na pewną liczbę obowiązkowych modułów, w tym między innymi zasady biznesowe, zaufanie klienta, świadomość oszustw, Finansowe Przestępstwa Gospodarcze i bezpieczeństwo informatyczne. Aby wzmocnić świadomość ryzyka, tematy te są omawiane przez menedżerów i pracowników podczas sesji dyskusyjnych organizowanych przez menedżerów w swoich zespołach. Ma to na celu zapewnienie jasnego i spójnego zrozumienia. Poparcie na szczeblu wykonawczym oraz nacisk na komunikację wzmacnia tę kulturę.

Wynagrodzenie

Ze względu na niepokój gospodarczy i finansowy w ślad za dofinansowywaniem różnych spółek finansowych i przemysłowych pojawiły się obawy. Związek pomiędzy podejmowanym ryzykiem a wynagrodzeniem był jednym z najszerzej omawianych tematów w sferze publicznej i politycznej. Pewna liczba instytucji i inicjatyw publicznych opowiedziała się za wzajemnym dostosowaniem ryzyka i wynagrodzenia w politykach wynagrodzeń opartych na ryzyku.

Proces zarządzania wynikami w ING jest powiązany z wynagrodzeniem, co ma zapobiec nieskutecznemu funkcjonowaniu tego ostatniego i przyczynić się do długoterminowej stabilności w strukturze apetytu na ryzyko. By ustalić adekwatne cele w zakresie wyników, corocznie przygotowujemy plan finansowy i strategiczny ING, który następnie przekłada się na odpowiednie cele biznesowe. Cele biznesowe Zarządu są następnie przekazywane w dół hierarchii zarządzania do pozostałych Wskazanych Pracowników oraz na dalsze poziomy organizacji. Proces ten zapewnia dostosowanie indywidualnych celów w zakresie wyników do krótkoterminowej i długoterminowej strategii ING i wiąże się z wkładem funkcji kontrolnych, umożliwiającym zagwarantowanie odpowiedniego skorygowania ryzyka tych celów na każdym szczeblu. W świetle Dyrektywy w sprawie Wymogów Kapitałowych (CRD) III, pakiety wynagrodzeń związanych z funkcjami kontrolnymi takimi jak zarządzanie ryzykiem są uporządkowane w taki

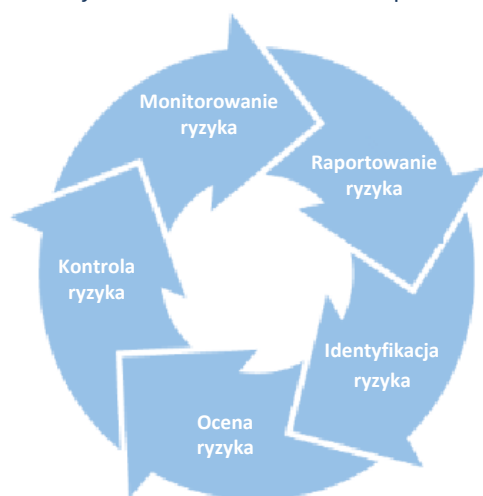
sposób, by nacisk na zmienność wynagrodzenia był ograniczony, co ma na celu ograniczenie ryzyka związanego z wynagrodzeniem.

W celu uzyskania dalszych informacji na temat polityki wynagrodzeń, prosimy o zapoznanie się z raportem w sprawie wynagrodzeń w rozdziale o zarządzaniu korporacyjnym sprawozdania rocznego.

Proces cyklu ryzyka

ING stosuje krokowe podejście do zarządzania ryzykiem, mające na celu uzyskanie odpowiedniej wiedzy o ryzyku finansowym i pozafinansowym organizacji, łagodzenie go i zarządzanie nim. Na podejście to składa się cykl pięciu powtarzających się czynności: identyfikacja ryzyka, ocena ryzyka, kontrola ryzyka, monitorowanie ryzyka i sprawozdawczość w zakresie ryzyka. W skrócie oznacza to następujący proces: określ, na jakie ryzyka jesteś wystawiony; oceń, które z nich mogą być naprawdę szkodliwe; podejmij działania zaradcze mające na celu kontrolowanie tych ryzyk; monitoruj, czy podjęte środki są skuteczne, a także ewolucję ryzyka i; przedkładaj sprawozdania na temat ustaleń kierownictwu na wszystkich odpowiednich szczeblach, aby umożliwić mu podjęcie działań w razie potrzeby.

Wspomniana powtarzalność ma dwoisty charakter. Po pierwsze: okresowo przeprowadza się ocenę, przegląd i aktualizację środków zaradczych. Po drugie: jeżeli podczas tego okresu monitorowanie ustaleń wydobędzie na jaw nowe ryzyka, lub znane ryzyka ulegną zmianie, lub poziomy ocenionych ryzyk ulegną zmianie, albo działania kontrolne nie będą wystarczająco skuteczne, analiza tych ustaleń może skutkować ponowną i częstszą identyfikacją i/lub oceną ryzyka, i/lub zmianą środków zaradczych.

Identyfikacja ryzyka

Identyfikacja ryzyka to wspólny wysiłek funkcji działalności komercyjnej i zarządzania ryzykiem. Jej celem jest wykrywanie potencjalnych nowych ryzyk i zmian w znanych ryzykach. Regularna identyfikacja ryzyka jest sprawą kluczową w kontekście skuteczności i efektywności zarządzania ryzykiem. Potencjalne, niezidentyfikowane ryzyka nie będą kontrolowane ani monitorowane, i mogą doprowadzić do niespodzianek. Znane ryzyka mogą się zmieniać w miarę upływu czasu, a w konsekwencji istniejące środki zaradcze i monitorowanie mogą się okazać nieadekwatne lub nieaktualne. Identyfikacja ryzyka jest przeprowadzana okresowo, a oprócz tego także w przypadku znaczących zmian wewnętrznych albo zewnętrznych.

Ocena i kontrola ryzyka

Każde zidentyfikowane ryzyko ocenia się w celu ustalenia jego znaczenia, lub poziomu ryzyka, dla zainteresowanego podmiotu ING. Umożliwia to temu podmiotowi podjęcie decyzji, które ze zidentyfikowanych ryzyk wymagają środków kontroli oraz jak restrykcyjne lub jak tolerancyjne te środki powinny być. Znane ryzyka są poddawane ponownej ocenie, aby potwierdzić poziom ryzyka lub wykryć zmianę.

Znaczenie ryzyka ocenia się na podstawie prawdopodobieństwa jego materializacji oraz wpływu finansowego i na reputację, jeżeli do materializacji dojdzie. Ryzyko, którego materializacja nie jest zbyt prawdopodobna, niemniej miałaby ogromny wpływ finansowy, musi być kontrolowane. W przypadku ryzyka, którego może zmaterializować się częściej, niemniej jego wpływ finansowy jest umiarkowany, kierownictwo może podjąć decyzję o niepodejmowaniu środków zaradczych i zaakceptować konsekwencje jego materializacji.

Ryzyko można kontrolować za pomocą działań zaradczych, które albo obniżają prawdopodobieństwo jego materializacji, albo zmniejszają jego wpływ, jeśli się zmaterializuje. Ostatecznym środkiem redukcji ryzyka jest powstrzymanie się od działalności lub usługi, która je powoduje (unikanie ryzyka). Środki kontroli/środki zaradcze dotyczące ryzyka są określone i utrzymywane na poziomie Banku oraz lokalnie.

Monitorowanie i sprawozdawczość

Wraz z monitorowaniem środków zaradczych dotyczących ryzyka, ING stale sprawdza, czy są one realizowane, czy się ich przestrzega oraz czy przynoszą oczekiwane skutki, a ponadto śledzi zmiany w ryzykach i ich poziomach. Adekwatna sprawozdawczość w zakresie ryzyka zapewnia kierownictwu wyższego szczebla i kierownictwu lokalnemu informacje niezbędne do zarządzania ryzykiem.

ING korzysta z iRisk, aplikacji wspierającej operacyjne funkcje ryzyka, na potrzeby zgłaszania incydentów, śledzenia działań, ocen ryzyka, ocen wpływu biznesowego i testowania kluczowych mechanizmów kontroli.

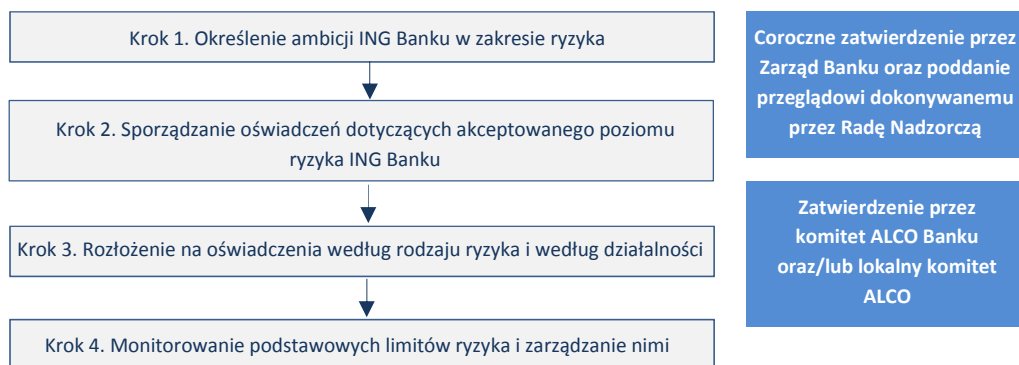
Zarząd i Rada Nadzorcza Grupy ING zatwierdziły Procedurę demaskatorską ING. Procedura demaskatorska ING zapewnia każdemu pracownikowi ING możliwość zgłoszenia własnej skargi, w tym anonimowej, niezależnemu Specjaliście ds. Zgłoszeń, aby odpowiedzialne kierownictwo podjęło odpowiednie działania w przypadku domniemyanych naruszeń regulacji zewnętrznych lub wewnętrznych, lub innych nieprawidłowości.

Ramy akceptowanego poziomu ryzyka

ING Bank stosuje zintegrowane podejście do procesu zarządzania ryzykiem w działalności bankowej. Zarząd Banku wykorzystuje ramy akceptowanego poziomu ryzyka do określenia granic procesu budżetowego (MTP), monitorowania rzeczywistego profilu ryzyka w odniesieniu do akceptowanego poziomu ryzyka oraz zarządzania nim.

Proces

Ramy akceptowanego poziomu ryzyka ING Banku obejmują oświadczenia dotyczące akceptowanego poziomu ryzyka dla poszczególnych rodzajów ryzyka, podlegające corocznemu zatwierdzeniu przez Zarząd (lub częściej, jeżeli zaistnieje potrzeba) oraz poddawane kwartalnym przeglądom przez Zarząd oraz Radę Nadzorczą. Proces określania akceptowanego poziomu ryzyka banku polega na wyznaczaniu akceptowanego poziomu na skonsolidowanym szczeblu banku, według różnych kategorii ryzyka. Zasadniczo jest to zatem proces komunikacji z wyższych szczebli na niższe, w oparciu o ambicje Banku w zakresie profilu ryzyka oraz funkcję faktycznego profilu ryzyka, otoczenie regulacyjne i kontekst gospodarczy. Proces ten składa się z następujących kroków:

Krok 1. Określenie ambicji ING Banku w zakresie ryzyka

ING Bank określa ramy akceptowanego poziomu ryzyka stosownie do swojego modelu biznesowego oraz ambicji w zakresie ryzyka:

Obecnie zostały one sformułowane następująco: Akceptowany poziom ryzyka ING Banku: ambicją ING Banku jest osiągnięcie i utrzymanie pozycji silnego banku, samodzielnie odpornego na ewentualne niekorzystne zdarzenia, zdolnego uporać się z takimi sytuacjami dzięki własnym mocnym stronom i zasobom.

ING Bank uważa, że aby móc zrealizować takie ambicje w zakresie ryzyka, powinien osiągnąć następujące cele:

- Rating: posiadać ambicje ratingowe zbliżone do najsilniejszych podmiotów w tej samej grupie działalności;
- Pomoc państwa: być w stanie samodzielnie odzyskać pozycję kapitałową oraz płynność w następstwie sytuacji obciążenia;
- Zgodność regulacyjna: być w stanie dostosować się do obecnych i przyszłych ograniczeń regulacyjnych oraz osiągać cele regulacyjne; oraz
- Porównanie z podmiotami o podobnej pozycji: posiadać profil ryzyka porównywalny z głównymi konkurentami.

Krok 2. Sporządzanie oświadczeń dotyczących akceptowanego poziomu ryzyka kredytowego ING Banku

Na podstawie ambicji ING Banku w zakresie ryzyka wyznacza się szczegółowe cele dotyczące ryzyka finansowego oraz pozafinansowego:

Ryzyko finansowe

W przypadku finansowych czynników ryzyka ING Bank wyraża swój apetyt na ryzyko w formie tolerancji dla odchyłeń kluczowych wskaźników kapitałowych od ich docelowych poziomów. Wysoki poziom ambicji w zakresie ryzyka przekłada się zatem na szczeblu ING Banku na cele ilościowe dotyczące ryzyka wypłacalności, ryzyka płynności i finansowania oraz ryzyka koncentracji i zdarzeń.

Akceptowany poziom ryzyka wypłacalności jest ściśle dostosowany do działań i polityki w zakresie zarządzania kapitałem. ING Bank wyraził tolerancje dla swoich wskaźników pomiaru wypłacalności ważonej ryzykiem (wskaźnik poziomu Core Tier 1), wskaźników pomiaru wypłacalności nieważonej ryzykiem (wskaźnik dźwigni) oraz wskaźników wypłacalności opartych na większej wartości (kapitał ekonomiczny). Oświadczenia dotyczące akceptowanego poziomu ryzyka wypłacalności nie tylko są porównywane do faktycznego zaobserwowanego poziomu, lecz także obejmują potencjalny wpływ znormalizowanego i z góry zdefiniowanego

jednego warunku skrajnego w okresie 10 lat (tj. przy poziomie ufności 90% oraz jednorocznym horyzoncie czasowym). Bazując na tym scenariuszu łącznego obciążenia oblicza się wpływ na przychody, rezerwę aktualizacji wyceny i RWA ING Banku (oznacza się je jako zagrożone przychody, zagrożoną rezerwę aktualizacji wartości oraz zagrożone RWA). Wartości poddane obciążeniu służą jako dane wsadowe do dwuletniej symulacji obrazującej zmiany poziomu wypłacalności ING Banku wobec akceptowanego poziomu ryzyka.

Ryzyko płynności i finansowania ma dwa wymiary: o ile zarządzanie płynnością skupia się na utrzymaniu wystarczającego bufora, aby móc uporać się z sytuacją krótkotrwałą, o tyle zarządzanie profilem finansowania zapewnia długoterminową zgodność z celami wewnętrznymi i zewnętrznymi. Zarządzanie ryzykiem płynności i finansowania skupia się zarówno na zwykłym biegu spraw (na podstawie profilu redukcji ukazującego atrakcyjność depozytów w połączeniu z redukcją aktywów bez nowej produkcji), jak i na sytuacji skrajnej. Definiujemy wówczas ryzyko płynności jako czas na przetrwanie danego scenariusza, natomiast w ryzyku finansowania skupiamy się na maksymalnej dopuszczalnej luce w finansowaniu.

Akceptowany poziom ryzyka koncentracji i zdarzeń ustalany na szczelbu ING Banku bezpośrednio przekłada się na odpowiednie limity podawane w podstawowych oświadczeniach dotyczących ryzyka kredytowego, rynkowego, płynności i finansowania.

Ryzyko pozafinansowe

Aby zapewnić właściwe zarządzanie ryzykiem pozafinansowym ING Bank monitoruje proces wdrożenia polityki oraz minimalnych standardów ryzyka. Jednostki organizacyjne muszą udowodnić, że podjęto odpowiednie kroki, by kontrolować ryzyko operacyjne, ryzyko braku zgodności z przepisami oraz prawne. Do pomiaru jakości systemu kontroli wewnętrznej w jednostce organizacyjnej ING Bank stosuje karty scoringowe do kluczowych testów kontrolnych. Ocena taka oparta jest na możliwości udowodnienia, że jednostki organizacyjne efektywnie stosują wymagane procesy zarządzania ryzykiem.

Kluczowe testy kontrolne dostarczają danych do raportu na temat ryzyka pozafinansowego (NFRD), będącego stałym punktem obrad na posiedzeniach Zarządu Banku oraz Komitetu ds. Ryzyka. Raport ten dostarcza kierownictwu na wszystkich szczeblach organizacji informacje na temat kluczowych rodzajów ryzyka operacyjnego, ryzyka braku zgodności z przepisami i ryzyka prawnego. Raport na temat ryzyka niefinansowego oparty jest na ustalonej tolerancji ryzyka w jednostce organizacyjnej oraz w jasny sposób opisuje ryzyko i reakcje umożliwiające kierownictwu ustalenie priorytetów dotyczących ryzyka operacyjnego, ryzyka braku zgodności z przepisami i ryzyka prawnego oraz zarządzanie tego typu ryzykami.

Krok 3. Rozłożenie na oświadczenia według rodzaju ryzyka i według działalności

Akceptowany poziom ryzyka Banku przekłada się na rodzaje ryzyka, a następnie przekazuje w dół organizacji, do najniższego wymaganego szczebla. Następnie oświadczenia dotyczące akceptowanego poziomu ryzyka przekłada się na dedykowane, podstawowe limity ryzyka, wykorzystywane później na potrzeby codziennego monitorowania ryzyk ING Banku i zarządzania nimi.

W przypadku ryzyka finansowego stosuje się szereg różnych ram akceptowanego poziomu ryzyka w celu zajęcia się najbardziej istotnymi rodzajami ryzyka. Oznacza to, że istnieje cała struktura limitów ryzyka kredytowego, monitorująca jakość całego portfela kredytowego ING Banku, jak również wszystkie portfele bazowe. Ponadto poszczególne akceptowane poziomy ryzyka koncentracji określa się na poziomie produktu, poziomie geograficznym oraz poziomie kontrahenta (każdego z osobna), a następnie dane te przekazuje się w dół organizacji. W przypadku ryzyka rynkowego akceptowany poziom ryzyka w przypadku działalności na rynkach finansowych ujętej w portfelach handlowych uzupełniony jest o akceptowany poziom ryzyka rynkowego w księgach bankowych. Dla obu rodzajów ryzyka rynkowego limity na szczelbu banku przekładają się na niższe szczeble organizacji. Oświadczenia dotyczące akceptowanego poziomu ryzyka płynności i finansowania, sformułowane na szczelbu ING Banku, przekładają się na niższe szczeble organizacji, z uwzględnieniem konkretnej sytuacji w zakresie płynności i finansowania każdej jednostki z osobna.

Ramy akceptowanego poziomu ryzyka pozafinansowego opisane w poprzednim kroku przekazuje się w dół organizacji bez potrzeby dokonywania szczegółowych korekt dla każdej z jednostek raportujących z osobna.

Krok 4. Monitorowanie podstawowych limitów ryzyka i zarządzanie nimi

W celu weryfikacji, czy wykonując swój budżet, ING nie wychodzi poza ramy akceptowanego poziomu ryzyka, ING co miesiąc składa sprawozdania komisjom zarządzającym wyższego szczebla, np. ALCO. Sprawozdanie z zarządzania ryzykiem przedstawiające ekspozycję ING Banku względem celów akceptowanego poziomu ryzyka składa się Zarządowi oraz Komitetowi ds. Ryzyka przy Radzie Nadzorczej.

Testy warunków skrajnych

Testy warunków skrajnych są ważnym narzędziem do zarządzania ryzykiem, które wspiera działania Zarządu w zakresie planowania strategicznego i kapitałowego. Celem testów warunków skrajnych jest zbadanie, czy ING Bank będzie w stanie spełnić obowiązujące go wymogi w zakresie wypłacalności i płynności, w poważnych, ale prawdopodobnych scenariuszach warunków skrajnych. Testy warunków skrajnych dostarczają wglądu w słabe punkty niektórych portfeli przy przyjęciu określonych założeń dotyczących gospodarki, rynków finansowych i atmosfery politycznej. Testy warunków skrajnych wykorzystuje się również do oceny, czy profil ryzyka ING banku pokrywa się z jego apetytem na ryzyko.

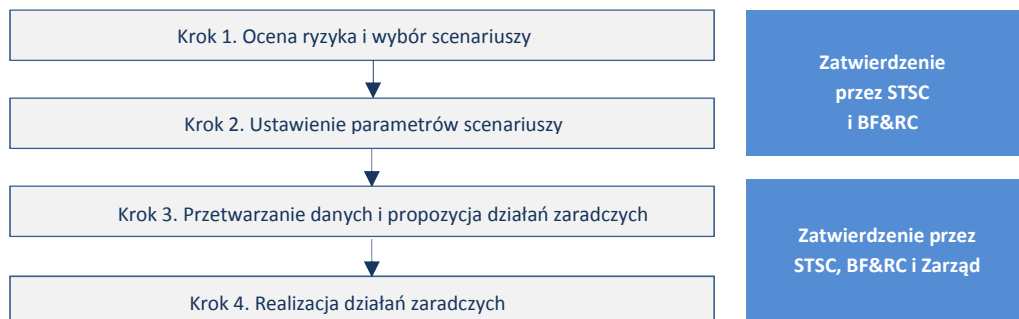
Rodzaje testów warunków skrajnych

W ING Banku przeprowadza się różne rodzaje testów warunków skrajnych. Najbardziej wszechstronnym ich rodzajem są ogólnofirmowe analizy scenariuszy, na które składa się ustalenie założeń scenariuszy w odniesieniu do odpowiednich zmiennych makroekonomicznych i rynkowych we wszystkich krajach, w których ING Bank prowadzi swoją działalność. Założenia te są zazwyczaj uzupełniane narracjami, które tworzą podstawę dla scenariusza. Oprócz ogólnofirmowych analiz scenariuszy, ING Bank przeprowadza również analizy scenariuszy dotyczące określonego kraju i klasy aktywów. Prócz tego przeprowadza się analizy

wrażliwości, które koncentrują się na podkreśleniu jednego albo dwóch odpowiednich czynników napędowych ryzyka; zazwyczaj robi się to bez narracji bazowej. Zdarzenia warunków skrajnych 1 raz na 10 lat stosowane w ramach struktury akceptowalnego ryzyka to przykład analizy wrażliwości. Wreszcie, ING bank przeprowadza również odwrócone testy warunków skrajnych, których celem jest ustalenie okoliczności mogących prowadzić do uprzednio zdefiniowanych poważnych niekorzystnych wyników.

Proces

Proces testowania warunków skrajnych w ING Banku składa się z kilku etapów, które podsumowano na wykresie.

Krok 1. Ocena ryzyka i wybór scenariuszy

ING Bank definiuje formalnie swoje główne ryzyka w oparciu o bieżącą sytuację gospodarczą, polityczną i okoliczności regulacyjne oraz zmiany w portfelach, w trybie rocznym. W proces zaangażowani są kierownictwo wyższego szczebla, przedstawiciele biznesowi i specjaliści ds. ryzyka. W oparciu o ocenę ryzyka wybiera się odpowiednie scenariusze, które zostaną poddane ocenie w pozostałej części roku. Wyniki oceny ryzyka i wybór scenariuszy są omawiane i zatwierdzane przez Komitet Sterujący ds. Testów Warunków Skrajnych (STSC). W STSC reprezentowani są wszyscy interesariusze, tacy jak przedstawiciele różnych departamentów ryzyka korporacyjnego, zarządzania kapitałem, finansów i Biura Gospodarczego. STSC przedkłada wyniki oceny ryzyka i wyboru scenariuszy BF&RC do oficjalnego zatwierdzenia.

Krok 2. Ustawienie parametrów scenariuszy

Po określeniu scenariuszy wysokiego poziomu w poprzednim kroku, należy je szczegółowo opracować. W odniesieniu do krajów objętych testami definiuje się punktację, założenia i parametry wyjściowe takie jak wzrost PKB, wskaźniki bezrobocia, stopy procentowe i zmiany w cenach nieruchomości. Parametry te są omawiane i zatwierdzane przez STSC, a następnie przez BF&RC.

Krok 3. Przetwarzanie danych i propozycja działań zaradczych

Po sfinalizowaniu parametrów scenariuszy ustala się wpływ scenariusza na pozycję wypłacalności i płynności. W oparciu o przyjęte w scenariuszu wartości zmiennych makroekonomicznych i rynkowych, oblicza się między innymi wpływ na rachunek zysków i strat, rezerwy z tytułu aktualizacji wyceny, RWA i bufor płynności. Następnie wykorzystuje się wyniki do obliczenia ewolucji odpowiednich wskaźników wypłacalności i płynności, takich jak wskaźnik Core Tier 1, wskaźnik struktury finansowania oraz bufor płynności przewidziany w dyrektywie CRD II.

Tak jak w poprzednich krokach, obliczony wpływ scenariusza jest najpierw omawiany i zatwierdzany przez STSC, a następnie przez BF&RC. W zależności od wyników testów warunków skrajnych i zidentyfikowanych słabych punktów możliwe jest zaproponowanie działań zaradczych. Działania zaradcze zatwierdza Zarząd.

Krok 4. Realizacja działań zaradczych

Po zatwierdzeniu działań zaradczych przez Zarząd muszą być one wprowadzone w życie. Działania zaradcze mogą obejmować sprzedaż lub przeniesienie aktywów, redukcje limitów ryzyka, uruchomienie lub wzmocnienie kampanii marketingowych i lobbingskich skierowanych do organów regulacyjnych lub innych władz.

Metodologia

W celu obliczenia wpływu scenariuszy na rachunek zysków i strat, RWA, rezerwy z tytułu aktualizacji wyceny itd., wykorzystuje się szczegółowe i wszechstronne modele. W modelach tych łączy się analizę statystyczną z opiniami ekspertów, aby zapewnić adekwatne odzwierciedlenie założeń scenariuszy w wynikach. Metodologie są szczegółowe i dotyczą określonego portfela, a ponadto wykorzystują różne zmienne makroekonomiczne i rynkowe w charakterze zmiennych wejściowych. Modele testów w warunkach skrajnych podlegają szczegółowemu przeglądowi przeprowadzanemu przez dział Walidacji Modeli.

KAPITAŁ EKONOMICZNY

Prezentacja modelu

Prezentacja modelu wyjaśnia metodologię oraz opisuje modele wykorzystywane do wyznaczania wartości Kapitału Ekonomicznego (EC). Model ryzyka do kalkulacji Kapitału Ekonomicznego jest poddawany okresowej ocenie oraz zatwierdzany przez wewnętrzną jednostkę – Departament Walidacji Modeli. Kalkulacja Kapitału Ekonomicznego jest również wykorzystywana w ramach Procesu Oceny Adekwatności Kapitału Wewnętrznego (ICAAP) zgodnie z Umową Kapitałową Bazylea II Filaru II oraz Procesu Badania i Oceny Nadzorczej (SREP), który jest przeprowadzany regularnie przez Holenderski Bank Centralny.

Kapitał Ekonomiczny zdefiniowany jest jako kwota kapitału potrzebnego do transakcji lub jednostce biznesowej w celu zabezpieczenia ekonomicznych czynników ryzyka, związanych z taką transakcją lub działalnością jednostki. Ogólnie rzecz biorąc, Kapitał Ekonomiczny mierzy się jako nieoczekiwaną stratę przekraczającą stratę oczekiwaną na danym poziomie pewności. Ta definicja Kapitału Ekonomicznego jest zgodna z definicją wartości rynkowej (lub nadwyżki) netto. Proces modelowania Kapitału Ekonomicznego pozwala ING Bankowi na alokację Kapitału Ekonomicznego do jednostek biznesowych oraz wspieranie pomiarów wydajności skorygowanych o ryzyko (RAROC). Zastosowanie wskaźnika RAROC zwiększa poziom orientacji na ryzyko w stosunku do korzyści w procesie decyzyjnym i w dalszej kolejności stymuluje wykorzystanie skąpego kapitału w najskuteczniejszy sposób.

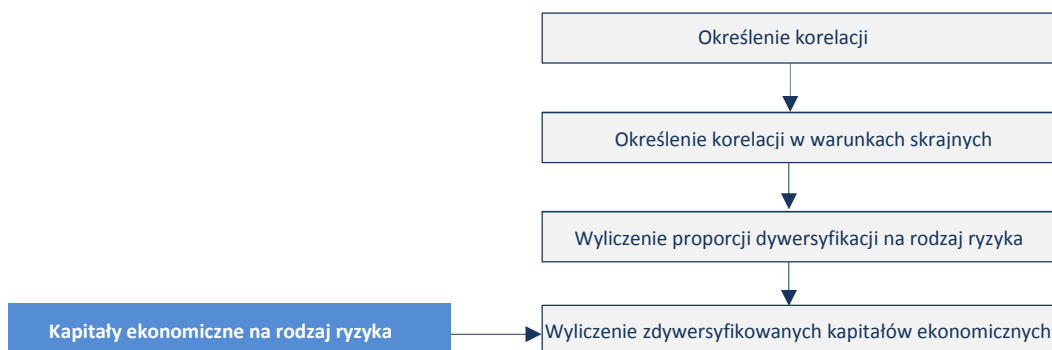
W analizowanym modelu obowiązują następujące, nadrzędne zasady i definicje:

- Obliczając kapitał ekonomiczny, ING Bank wykorzystuje jednostronny poziom ufności w wysokości 99,95% w jednorocznym horyzoncie czasowym;
- Zakłada się, że wszystkie, mierzalne, znane obecnie źródła zagrożeń zostały uwzględnione;
- Najbardziej prawdopodobne założenia ryzyka są maksymalnie obiektywne i opierają się na właściwej analizie danych statystycznych. Każdemu rodzajowi ryzyka odpowiada w ING Banku jeden zestaw najbardziej prawdopodobnych założeń;
- Kapitał ekonomiczny wylicza się w oparciu o zasady wartości godziwej. Tam gdzie istnieją pełne i wydajne rynki, wartość godziwa równa jest wartości rynkowej;
- Wyliczenia kapitału ekonomicznego odzwierciedlają znane, zakorzenione opcje oraz wpływ na zachowania klientów w zakresie produktów bankowych;
- Kapitał ekonomiczny oblicza się przed opodatkowaniem. W wyliczeniach nie uwzględnia się efektu rachunkowości regulacyjnej i wymagań wypłacalności na poziomie kapitałowym; oraz
- Struktura nie uwzględnia wartości franczyzowej działalności, samodzielnych interwencji kierownictwa ani przyszłych obrotów czy marż.

Określone pomiary w rozbiciu na rodzaje ryzyka opisane są bardziej szczegółowo w rozdziałach dotyczących poszczególnych rodzajów ryzyka.

Model agregacyjny

Poniższy wykres przedstawia główne procesy realizowane w modelu agregacyjnym kapitału ekonomicznego w ING Banku. Białe pola to procesy realizowane przez model, natomiast pola zaciemnione obrazują wkład ze strony innych, korporacyjnych działów ryzyka.

Czynniki korelacji pomiędzy rodzajami ryzyka, służące do dywersyfikacji, oparte są na najlepszych przybliżeniach wzmocnionych analizami statystycznymi i danymi historycznymi, ekspercką oceną ryzyka ING Banku, studiami zewnętrznymi modeli porównawczych oraz wspólnej logice. Jak pokazano na schemacie blokowym, czynniki korelacji są niekiedy – tam gdzie to potrzeba – wzmacniane, aby w przypadku wydarzeń skrajnych uwzględniały potencjalne niedokładności pomiarów występujące ze względu na ograniczone historyczne dane obserwacyjne. Opinie eksperckie stosuje się w odniesieniu do zagregowanego ryzyka biznesowego i operacyjnego.

W skład kapitału ekonomicznego ING Banku wchodzi agregacja podstawowych kapitałów ekonomicznych pięciu rodzajów ryzyka, a mianowicie: ryzyka kredytowego, transferowego, rynkowego, operacyjnego i biznesowego. Prezentacje modeli dla poszczególnych rodzajów ryzyka zostały włączone do odpowiednich rozdziałów. Te rodzaje ryzyka podlegają agregacji. W jej wyniku powstaje całkowity, zdywersyfikowany kapitał ekonomiczny ING Banku dzięki zastosowaniu metody „wariancja-kowariancja” oraz macierzy korelacji wewnątrzzagrożeniowej typu 5x5.

W celu alokacji kapitału ekonomicznego w obrębie produktów i jednostek, czynniki dywersyfikacji oblicza się w odniesieniu do każdego rodzaju ryzyka. Czynniki te stosuje się regularnie w całym ING Banku. Poziom korzyści z dywersyfikacji zależy zarówno od korelacji wewnątrzzagrożeniowych jak i relatywnej wielkości niezdywersyfikowanej ekspozycji kapitału ekonomicznego na poszczególne rodzaje ryzyka.

Struktura raportowania

Dla każdej jednostki biznesowej i linii produkcyjnej w ING Banku ujmuje się kapitał ekonomiczny brutto. Wartości netto kapitału ekonomicznego wylicza się, mnożąc kapitał ekonomiczny brutto przez jeden minus czynnik dywersyfikacji. Całkowity kapitał ekonomiczny wylicza się jako sumę kapitału ekonomicznego netto dla każdego rodzaju ryzyka na wszystkich poziomach raportowania.

Kapitał Ekonomiczny i Kapitał Regulacyjny

Podstawowe narzędzia do obliczania i alokacji kapitału dla ING Banku to kapitał ekonomiczny i kapitał regulacyjny (RC). Zestawy wskaźników pomiarowych związanych z każdym ze wymienionych kapitałów stosuje się do ustalenia kwoty kapitału, której transakcja lub jednostka biznesowa potrzebuje, aby efektywnie zarządzać ekonomicznymi czynnikami ryzyka, które napotyka. Kapitał Regulacyjny rządzi się metodologiami narzuconymi ogólnie przez regulatorów, a Kapitał Ekonomiczny modelami opracowanymi wewnętrznie.

Kapitał ekonomiczny to środek nieksięgowy, który z istoty podlega dynamicznym zmianom oraz aktualizacjom w wyniku zróżnicowania portfela ING Banku oraz faktów dotyczących rynku jako całości. ING Bank realizował i będzie nadal realizował rekalkulacje leżących u podstaw jego modeli kapitału ekonomicznego założeń, które mogą mieć istotny wpływ na przebieg wartości kapitału ekonomicznego w miarę upływu czasu.

Poniższe tabele prezentują kapitał ekonomiczny i kapitał regulacyjny ING Banku według rodzajów ryzyka i linii biznesowej. Prócz tego, że w tabelach można zobaczyć niewielki wzrost w porównaniu z 2012 rokiem, przedstawione w obu z nich wartości są znacznie poniżej całkowitych kwot dostępnego kapitału w wysokości 46 496 mln EUR. Szczegółowe informacje na temat dostępnego kapitału można znaleźć w paragrafie o Zarządzaniu Kapitałem w rozdziale "Ocena Adekwatności Kapitałowej".

Główne zmiany w kapitale ekonomicznym i regulacyjnym ING Banku są następujące:

- W 2013 r. kapitał ekonomiczny na potrzeby ryzyka kredytowego uległ zwiększeniu, jako że aktualizacje modelu i pogorszenie się profili ryzyka więcej niż rekompensują spadek w księdze. Do modelu kapitału ekonomicznego na potrzeby ryzyka kredytowego wprowadzono pewną liczbę udoskonaleń metodologicznych, w tym wskaźniki LGD odpowiadające sytuacji w czasach kryzysu, korelacje oparte na ING, kapitał na potrzeby korekt CVA i kapitał ONCOA. Część tych aktualizacji znalazła już odzwierciedlenie w sprawozdawczości za rok 2012 za sprawą narzutu w wysokości 4,2 miliarda EUR, który obecnie został alokowany do linii biznesowych. Pozostałą część aktualizacji metodologicznych odzwierciedla narzut w wysokości 6,4 miliarda EUR, wciąż niealokowany i w związku z tym prezentowany oddzielnie.
- W przypadku ryzyka rynkowego we wszystkich bazowych obszarach ryzyka, prezentowane wartości kapitału ekonomicznego obniżyły się głównie z powodu zredukowanych ekspozycji bezwarunkowych. W szczególności ma to zastosowanie do najsilniejszych czynników: ryzyka stóp procentowych w portfelach bankowych oraz inwestycji kapitałowych.
- W przypadku ryzyka operacyjnego, ING Bank uzyskał w kwietniu 2013 r. akredytację na korzystanie ze swojego udoskonalonego Zaawansowanego Podejścia Pomiarowego (AMA) i stosuje ten model do sprawozdawczości regulacyjnej w zakresie wymogów kapitałowych. Wdrożenie udoskonalonego modelu, lepiej odzwierciedlającego profil ryzyka jednostek biznesowych, doprowadziło do niewielkiego spadku w prezentowanym kapitale regulacyjnym.

Kapitał Ekonomiczny i Regulacyjny (zróżnicowany wyłącznie dla Banku) według rodzajów ryzyka

	Kapitał ekonomiczny		Kapitał regulacyjny	
	2013	2012	2013	2012
Ryzyko kredytowe	18,009	11,875	19,074	18,684
Dodatkowe ryzyko kredytowe	6,431	4,248		
Ryzyko rynkowe	4,729	6,326	704	772
Ryzyko biznesowe	1,773	1,837		
Ryzyko operacyjne	1,571	1,763	2,822	2,836
Operacje bankowe razem	32,513	26,049	22,600	22,292

Kapitał Ekonomiczny i Regulacyjny (zróżnicowany wyłącznie dla Banku) według kombinacji linii biznesowych

	Kapitał ekonomiczny		Kapitał regulacyjny	
	2013	2012	2013	2012
Bankowość komercyjna	8,156	8,019	10,174	9,897
Bankowość detaliczna - kraje Beneluksu	5,242	4,155	7,015	5,679
Bankowość detaliczna międzynarodowa	6,091	6,518	5,155	6,028
Bank Linii Korporacyjnej ⁽¹⁾	6,593	3,109	256	688
Nieprzydzielone	6,431	4,248		
Operacje bankowe razem	32,513	26,049	22,600	22,292

(1) Linia Korporacyjna obejmuje działania finansowania na szczeblu ING Banku, transakcje wewnętrzne pomiędzy jednostkami biznesowymi a Linia Korporacyjną, i podlega zarządzaniu funkcji Zarządzania Kapitałem.

Różnice pomiędzy kapitałem regulacyjnym a kapitałem ekonomicznym polegają głównie na tym, że:

- Przedstawione wartości liczbowe kapitału ekonomicznego odzwierciedlają wszystkie efekty dywersyfikacji w ING Banku, w tym obniżenie ryzyka w odniesieniu do poszczególnych kategorii ryzyka, natomiast dane dotyczące kapitału regulacyjnego nie uwzględniają dywersyfikacji.
- Kapitał ekonomiczny na ryzyko kredytowe jest niższy niż kapitał regulacyjny, gdyż kapitał ekonomiczny definiowany jest jako wewnętrzna metodologia ING dotycząca ryzyka kredytowego. Jest to kwota kapitału stanowiąca wymagane minimum, by pokryć nieoczekiwane straty w ramach określonego poziomu ufności i ustalonego horyzontu czasowego. Ponadto kapitał ekonomiczny na ryzyko kredytowe uwzględnia przeniesienie ryzyka, podczas gdy kapitał regulacyjny tego nie uwzględnia;
- Kapitał ekonomiczny na ryzyko rynkowe jest wyższy niż kapitał regulacyjny przede wszystkim z powodu uwzględnienia w kapitale ekonomicznym ksiąg bankowych dotyczących ryzyka stopy procentowej. W kapitale regulacyjnym uwzględnia się w tym zakresie jedynie ryzyko rynkowe w księgach handlowych;
- Kapitał ekonomiczny uwzględnia ryzyko biznesowe, a kapitał regulacyjny nie;
- Kapitał ekonomiczny na ryzyko operacyjne jest niższy niż kapitał regulacyjny, przede wszystkim z powodu uwzględnienia dywersyfikacji pomiędzy rodzajami ryzyka, natomiast kapitał regulacyjny nie uwzględnia takiej dywersyfikacji; oraz
- W przypadku kapitału ekonomicznego stosuje się poziom ufności 99,95%, z kolei poziom ufności dla kapitału regulacyjnego wynosi 99,9%. Ukazuje to wszystkie rodzaje ryzyka, ale bardziej uwypukla te z grubszym ogonem, jak ryzyko operacyjne.

Wskazane powyżej wskaźniki pomiaru ryzyka oraz zasady ramowe dla apetytu na ryzyko nie obejmują ryzyka płynności: ryzyka, że ING Bank lub jedna z jego spółek zależnych nie zdoła wywiązać się ze swoich zobowiązań finansowych, kiedy się staną należne, po rozsądnych kosztach i terminowo. ING Bank posiada odrębne zasady ramowe zarządzania płynnością, regulujące zarządzanie tym ryzykiem, opisane w rozdziale Ryzyko Płynności ING Banku.

ZMIANY WPROWADZANE W ŚRODOWISKU REGULACYJNYM

Po zamieszczeniu na rynkach finansowych oraz wynikającej stąd konieczności pomocy rządowej dla instytucji finansowych, instytucje finansowe znajdują się pod baczna obserwacją opinii publicznej, organów nadzorujących oraz regulacyjnych. Spowodowało to zaostrzenie regulacji mające na celu uniknięcie kryzysów w przyszłości w systemie finansowym oraz pomocy podatników.

W tym celu w 2010 r. przyjęto nowe porozumienie Bazylea (Bazylea III) i konsekwentnie przełożono je na regulacje UE w Regulacji w sprawie Wymogów Kapitałowych (CRR) oraz Dyrektywie w sprawie Wymogów Kapitałowych IV. CRR obowiązuje wszystkie państwa członkowskie UE i weszła w życie z dniem 1 stycznia 2014 r. CRR/CRD IV polecają wszystkim państwom członkowskim UE wdrożenie określonych części składowych pakietu Bazylea III we własnym prawodawstwie; w przypadku Holandii jest to Wet Financieel Toezicht (WFT). Główne cele są następujące:

- Lepsze dopasowanie podejmowanego ryzyka oraz zdolności do absorbowania strat instytucji finansowych za pomocą węższej definicji Core Tier 1 i kapitału Tier 1, środków wsparcia awaryjnego (back-stop) na potrzeby struktury finansowania banku za pośrednictwem wskaźnika, który powinien wejść w skład Filaru 1 ram pakietu Bazylea.
- Zmniejszenie "procykliczności", aby uniknąć sytuacji, w której banki byłyby zmuszone w trudnych okresach finansowych zwiększyć swój już i tak skromny kapitał.
- Dodatkowe wymogi kapitałowe dotyczące ryzyka kredytowego kontrahentów.
- Wyższa zdolność do absorpcji strat oraz specjalne systemy restrukturyzacji dla „banków o największym znaczeniu systemowym” (SIB). ING Bank został uznany przez FSB za globalny bank o największym znaczeniu systemowym, a przez DNB za krajowy bank o największym znaczeniu systemowym. Zgodnie z wymogami FSB, ING Bank ma obowiązek ujawniać swoje "wskaźniki światowego znaczenia systemowego", co zostanie spełnione na przestrzeni 2014 r. za pośrednictwem oddzielnego dokumentu na stronie ing.com.
- Wymagania dotyczące płynności i finansowania za pośrednictwem tzw. wskaźnika pokrycia płynności oraz wskaźnika stabilnego finansowania netto. Celem pierwszego z mierników jest monitorowanie zdolności banku do przetrwania krótkotrwałych obciążeń płynności, natomiast drugi służy zapewnieniu, aby działania na aktywach długoterminowych były w podobny sposób finansowane.

Niezależnie od propozycji Umowy Kapitałowej Bazylea III, ale zgodnie z jej postanowieniami, na szczeblu krajowym lokalne instytucje nadzorujące stosują bardziej kategoryczne podejście do maksymalnego poziomu ryzyka kredytowego, jakie podmioty zależne i oddziały banków mogą utrzymywać w odniesieniu do swoich spółek holdingowych. W przypadku braku ponadnarodowej harmonizacji prowadzi to do tak zwanych pułapek płynności, tj. nadwyżki płynności w kraju, której nie można po prostu przenieść (bez zabezpieczenia) do centralnego skarbcza w innym kraju.

W pierwotnym zamierzeniu porozumienie Bazylea III miało wejść w pierwszą fazę wdrożenia z dniem 1 stycznia 2013 r. W 2013 r. oficjalnie uzgodniono CRR/CRD IV, umożliwiając stosowanie Regulacji z dniem 1 stycznia roku 2014. Dyrektywa wymaga transpozycji do przepisów prawa krajowego i w związku z tym przewiduje się kilkumiesięczne opóźnienie. Podobnie jak inne banki, ING Bank uczestniczył w śródrocznych ćwiczeniach w zakresie monitorowania przewidzianych w Bazylei III, w celu przygotowania do działania wszystkich elementów tego pakietu. Podjęto znaczące działania zarządcze mające na celu dostosowanie modelu biznesowego i ekspozycji do określonych klas aktywów w celu lepszego spełnienia nowych wymogów Bazylea III w zakresie tak płynności, jak i kapitału. Przykłady obejmują redukcję finansowania krótkoterminowego i przeniesienie znaczącej części rozliczeń pochodnych do centralnych jednostek rozliczeniowych. Choć nie sfinalizowano wszystkich definicji i parametrów CRR/CRD IV, ING Bank przeprowadzał nieustannie analizy wpływu zaproponowanych zmian. Całkowity wpływ pakietu Bazylea III na wskaźniki kapitału i płynności ING Banku, nawet przed działaniami zarządczymi, uważa się za niższy niż w przypadku większości analogicznych instytucji. Kluczowe zasady pakietu uwzględniono zarówno w strukturze akceptowalnego ryzyka wypłacalności, jak i płynności, te zaś podlegają nieustannemu monitorowaniu przez kierownictwo wyższego szczebla.

Strategia banku koncentruje się na skutecznym zarządzaniu bilansem, tak aby zapewnić zgodność ze wszystkimi nowymi wymogami. Zaostrzone wymogi kapitałowe zostaną spełnione poprzez połączenie dalszego intensywnego generowania kapitału z polityką wstrzymywania wzrostu RWA. W celu potwierdzenia obranego kursu ING Bank ujawnił cel osiągnięcia w 2013 r. wskaźnika Core Tier 1 według Bazylei III, wynoszącego co najmniej 10%. Ambicją Banku jest również osiągnięcie wskaźnika dźwigni według Bazylei III na poziomie co najmniej 4%. W celu zachowania zgodności z nowymi wymogami dotyczącymi płynności i finansowania intensywne generowanie funduszy powierzonych oraz zwiększone finansowanie długoterminowe zostaną połączone ze zmniejszeniem zależności od krótkoterminowego finansowania ze strony instytucji oraz przekształceniem ksiąg inwestycyjnych w portfel płynności.

Oprócz wdrożenia tych nowych wymogów, ING Bank przygotowuje się na zbliżającą się Unię Bankową, przy czym w ramach Jednolitego Mechanizmu Nadzoru Bankowego (SSM) ostrożnościowe uprawnienia regulacyjne zostaną przekazane przez władze krajowe strefy euro do Europejskiego Banku Centralnego (EBC). W konsekwencji około 130 największych banków strefy euro znajdzie się pod bezpośrednim nadzorem EBC od listopada 2014 r. począwszy. W opinii ING SSM stanowi ważny pierwszy krok na drodze do utworzenia europejskiej unii bankowej. Pomoże to zredukować bieżące wzajemne zależności pomiędzy rządami państw a krajowymi systemami bankowymi, a zarazem przyczyni się do przywrócenia zaufania i wzrostu w strefie euro, oraz powstania szerszego jednolitego rynku europejskiego.

Przed wzięciem na siebie swoich nowych obowiązków, EBC przeprowadza wszechstronną ocenę 130 banków strefy euro we współpracy z Europejskim Urzędem Nadzoru Bankowego (EBA). Zadania obejmują trzy wzajemnie uzupełniające się filary:

- Ocena ryzyka nadzoru dotycząca kluczowych ryzyk w bilansach banków, w tym płynności, dźwigni i finansowania, za pośrednictwem analizy ilościowej i jakościowej w oparciu o informacje historyczne oraz wybiegające w przyszłość, w tym pozycję w zestawieniu z analogicznymi podmiotami.
- Przegląd Jakości Aktywów EBC (AQR) obejmować będzie dalekosiężny i dogłębny przegląd określonych fragmentów bilansu, gwarantujący tworzenie odpowiednich rezerw na pokrycie ekspozycji kredytowych, odpowiednią wycenę zabezpieczeń oraz wystarczającą wycenę instrumentów złożonych i aktywów wysokiego ryzyka.
- Testy warunków skrajnych w oparciu o AQR za pomocą dostarczenia wybiegającej w przyszłość perspektywy zdolności banku do absorpcji wstrząsów w warunkach skrajnych. EBA i EBC będą ze sobą blisko współpracować w celu zdefiniowania aspektów metodologicznych i proceduralnych ogólnounijnych testów warunków skrajnych.

Chociaż nie wszystko jeszcze wiadomo o AQR EBC oraz ogólnounijnych testach warunków skrajnych, jeżeli idzie o ich budowę i zakres, ING Bank już teraz przygotowuje się do tych działań. ING Bank zdobył doświadczenie w zakresie przeglądu AQR, zorganizowanego w odniesieniu do nieruchomości komercyjnych przez DNB, który skupiał się na bardzo szczegółowych żądaniach o ujawnienie danych, jak również w zakresie szeregu ogólnounijnych i innych testów warunków skrajnych, które zostały włączone do ram zarządzania ryzykiem ING Banku.

Kolejny ważny element reform regulacyjnych to Dyrektywa w sprawie naprawy oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków (BRRD), która wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2015 roku. Celem tej dyrektywy jest uczynienie banków UE bardziej odpornymi i zredukowanie możliwości ratowania banków przy użyciu publicznych pieniędzy. Nowe zasady zapewniają władzom środki zdecydowanej interwencji zarówno zanim problemy wystąpią, jak i na wczesnym etapie ich wystąpienia. Jeżeli pomimo opisanych działań zapobiegawczych sytuacja finansowa danego banku pogorszy się tak znacznie, że nie można jej będzie naprawić, nowe przepisy gwarantują, że udziałowcy i kredytodawcy tych banków będą musieli zapłacić swój udział zgodnie z wymogami w zakresie wymiany długu na kapitał, które wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2016 r. ING popiera zasady wymiany długu na kapitał, ponieważ są one ważną częścią składową nowego otoczenia regulacyjnego, mającą na celu redukcję możliwości wykorzystania pieniędzy podatników do ratowania instytucji podczas przyszłych kryzysów.

W odpowiedzi na kryzys ING Bank przygotował wszechstronny Plan Naprawczy, mający na celu wzmocnienie gotowości i decyzyjności banku, aby mógł radzić sobie z kryzysami finansowymi własnymi siłami. Co więcej, ING Bank sumiennie pracuje nad dostarczeniem informacji na podstawie, których holenderskie władze odpowiedzialne za naprawę i restrukturyzację oraz likwidację instytucji finansowych będą mogły opracować Plan Naprawczy.

W 2013 roku Komitet Bazylejski opublikował nowe wymogi w zakresie efektywnego gromadzenia danych na temat ryzyka i sprawozdawczości w zakresie ryzyka. Wymogi te mają na celu wzmocnienie praktyk w zakresie gromadzenia danych na temat ryzyka i sprawozdawczości w zakresie ryzyka w bankach, co ma poprawić ich praktyki zarządzania ryzykiem. Banki wskazane jako globalne banki SIB – w tym ING Bank – mają obowiązek wdrożyć te Zasady do 2016 roku. W ramach pierwszego etapu wdrożenia, ING przeprowadziło w 2013 r. ankietę samooceny "inwentaryzacji", która pokazuje, że ING Bank jest na właściwej drodze, aby wymogi te spełnić. Omawiane nowe zasady zbiegły się w czasie z pewną liczbą projektów i programów mających na celu wzmocnienie praktyk gromadzenia danych na temat ryzyka i sprawozdawczości w zakresie ryzyka, które były już w trakcie przed publikacją wspomnianych wymogów.

Dalsze aktualne informacje na temat bieżących zmian w otoczeniu regulacyjnym znaleźć można w Rozdziale Otoczenie Finansowe i Regulacyjne.

SYTUACJA RYZYKA W 2013

Na przedstawioną poniżej sytuację ryzyka składają się ryzyka o potencjalnie znaczącym oddziaływaniu na naszą działalność, który trudno jest wyrazić ilościowo. Występują one zasadniczo w związku z nieprzewidywanymi wydarzeniami i mogą doprowadzić do zmienności w dochodach lub wpłynąć na długoterminową strategię ING. Porządek, w jakim przedstawiono poniżej najważniejsze ryzyko nie pokrywa się z prawdopodobieństwem ich materializacji ani z potencjalną skalą ich konsekwencji finansowych.

Ryzyko płynności

W 2013 r. zarządzanie ryzykiem finansowania i ryzykiem płynności nadal stanowiły ważną kwestię dla kierownictwa wyższego szczebla oraz Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO). W kolejnych miesiącach roku podjęto dalsze kroki wdrożeniowe na rzecz wdrożenia i sfinalizowania struktur zarządzania ryzykiem finansowania i płynności, a jednocześnie prowadzone były prace nad nowymi wymogami regulacyjnymi, opublikowanymi w 2013 r. przez BCBS, WE i EBA. Choć zdarzenia na rynkach zewnętrznych uległy poprawie w porównaniu z ubiegłym rokiem, zarówno w strefie euro, jak i w skali globalnej sytuacja gospodarcza rozwija się bardzo niemrawo i jest wciąż nierzadko zmienna. Dlatego też rozwój sytuacji na rynku, w otoczeniu regulacyjnym oraz w obszarze finansów wewnętrznych są ściśle monitorowane. Aby zapewnić dodatkowe informacje zarządcze, spółka przeprowadza między innymi testy w warunkach skrajnych oraz pomiary wskaźników wczesnego ostrzegania. W 2013 r. dokonano przeglądu deklaracji w zakresie akceptowalnego ryzyka finansowania i płynności i zaktualizowano je. Deklaracje akceptowalnego ryzyka są ustalane i przydzielane w całym ING Banku. Ponadto wykorzystanie finansowania i płynności jest sterowane cenami transferowymi funduszy, co osadza tym samym zarządzanie ryzykiem finansowania i płynności w całości organizacji.

Bank poprawił swój profil finansowania i zadbał o to, by jego pozycja płynnościowa utrzymała się w granicach przewidzianych regulacyjnie i wewnętrznie wartości docelowych. Całoroczna, długoterminowa emisja długu za rok 2013 wyniosła 25,7 miliardów EUR w porównaniu do 33,1 miliardów EUR wyemitowanych w roku 2012. Wolumen emisji był niższy ze względu na połączenie spowolnienia wzrostu aktywów i rosnące powierzchnie fundusze. W rezultacie wskaźnik kredytów do depozytów, z wyłączeniem papierów wartościowych wykazywanych według zamortyzowanych kosztów w pozycji kredytów i zaliczek oraz z wyłączeniem rządowych należności IABF, poprawił się w 2013 r., spadając z poziomu 1,13 na koniec 2012 do 1,04, a zatem już teraz jest on zgodny z ambicją ING na rok 2015, aby był on niższy niż 1,10.

Holenderskie hipoteki

W 2013 roku holenderski rynek mieszkaniowy był wciąż chwiejny ze względu na spowolnienie gospodarcze, niemniej pod koniec roku zaobserwowano ostrożne ożywienie. Wydaje się, że bardziej restrykcyjne zasady podatkowe oraz dotyczące warunków udzielania kredytów zostały zaakceptowane. Największa zmiana w regulacjach podatkowych polega na tym, że odsetki od nowych hipotek można odliczyć od podatku jedynie wówczas, kiedy ustalono co najmniej harmonogram spłaty annuitetowej. W ujęciu historycznym holenderski rynek mieszkaniowy charakteryzuje się niedoborem mieszkań, wysokim podatkiem dochodowym z odliczeniami odsetek od kredytów hipotecznych, a także produktami hipotecznymi uwarunkowanymi podatkowo.

Choć ceny domów uległy obniżce, zachowania płatnicze w Holandii są na dobrym poziomie, znajdując odzwierciedlenie w nieco podwyższonym, lecz nadal niskim odsetku kredytów zagrożonych (NPL) pod koniec 2013 r. Biorąc pod uwagę znaczną liczbę instrumentów hipotecznych w naszym portfelu kredytowym, ING Bank ściśle monitoruje wszelkie zdarzenia związane z holenderskim rynkiem mieszkaniowym i swoim portfelem kredytów hipotecznych.

Pożyczki dla przedsiębiorstw w krajach Beneluksu

Pożyczki dla przedsiębiorstw ING Banku, zdefiniowane jako pożyczki na rzecz korporacji linii biznesowej w ramach Bakowości Detalicznej, koncentrują się na krajach Beneluksu. Słabość środowiska gospodarczego została odzwierciedlona przez zwiększone koszty ryzyka i zwiększony odsetek kredytów zagrożonych. Holandia zaprezentowała taki sam rozwój wydarzeń jak Belgia i Luksemburg, ze zwiększoną liczbą kredytów zagrożonych w kategoriach Transport i Logistyka oraz Media. Kwoty kredytów zagrożonych w Belgii i Luksemburgu na przestrzeni 2013 r. uległy nieznacznemu obniżeniu.

Finansowanie nieruchomości

Finansowanie nieruchomości (REF) to jednostka ING Banku finansująca nieruchomości komercyjne, utrzymująca globalny portfel. Prowadzi ona działalność we wszystkich podstawowych sektorach nieruchomości: biurowym, detalicznym, mieszkaniowym, przemysłowym i logistycznym. Polityka finansowania REF jest oparta na generującym przepływy pieniężne podstawowym portfelu nieruchomości, instrumentach zabezpieczonych o niskim ryzyku, stosunkowo nisko rozpoczynającym się współczynnikiem LTV oraz konserwatywnym kształtowaniu umów.

W 2013 roku europejskie rynki nieruchomości komercyjnych były wciąż słabe i trudne, co znalazło odzwierciedlenie w kosztach ryzyka i kredytach zagrożonych. Co więcej, w 2013 r. DNB przeprowadził Przegląd Jakości Aktywów w obszarze Nieruchomości Komercyjnych (CRE), skupiając się przede wszystkim na odpowiednich portfelach Nieruchomości Generujących Dochód (IPRE) w ING Banku w skali globalnej, w tym również w Bankowości Detalicznej. Na projekt ten składały się dwa etapy, przy czym pierwszy poświęcony był procesom i metodologiom, drugi natomiast skupiał się na odpowiednim poziomie kapitału oraz rezerw. Ocena w ramach etapu drugiego przeprowadzona została przez DNB przy pomocy BlackRock i obejmowała dostarczone dane na temat ekspozycji IPRE wynoszących 40 miliardów EUR, przy czym do szczegółowej analizy wybrano Holandię, Hiszpanię i Włochy. Wybór ten oznacza kwotę 24 miliardów EUR, z czego większość jest zarządzana przez ING REF (około 77%).

Rezerwy i poziomy kapitału Filaru I ING dotyczące wspomnianych portfeli pozostają zgodne z wynikami Przeglądu Jakości Aktywów CRE. W 2014 roku EBC przeprowadzi również AQR w odniesieniu do całego banku, przy czym portfel CRE zostanie w nim uwzględniony ponownie.

Cyberprzestępczość

Cyberprzestępczość stanowi rosnące zagrożenie dla firm w ogóle i dla instytucji finansowych w szczególności. Zarówno częstotliwość, jak i natężenie ataków rosną w skali globalnej. W kwietniu 2013 r. holenderskie banki, włączając Bank ING, stały się celem ataków z wykorzystaniem metody rozproszonej odmowy usługi (Distributed Denial of Service, DDoS), co zaowocowało zauważalną niedostępnością usług.

Po założeniu Grupy Zadaniowej ds. Cyberprzestępczości w 2012 roku, Bank ING wprowadził w 2013 roku Program ochrony przed cyberprzestępczością, aby w sposób strukturalny reagować na takie zagrożenia. W ramach programu Bank ING zdefiniował szeroki zakres środków, dodatkowo do istniejących informatycznych środków bezpieczeństwa, w celu wzmocnienia odporności ING na oszustwa związane z e-bankowością, DDoS oraz ukierunkowane ataki (zwane również poważnymi stałymi zagrożeniami). W celu monitorowania i reagowania na cyberprzestępstwa w sposób efektywny w całym Banku ING, zorganizowano stały, centralny Zespół Reagowania Awaryjnego ds. Cyberprzestępczości.

Bank ING stale pracuje nad wzmocnieniem swojej globalnej odporności na cyberprzestępczość, włączając wzmocnioną współpracę przeciwko cyberprzestępczości z innymi podmiotami z sektora finansowego, organami ścigania, organami rządowymi (np. Narodowe Centrum ds. Cyberbezpieczeństwa) oraz dostawcami usług internetowych (ISP).

RYZIKO KREDYTOWE

Wprowadzenie

Rozdział dotyczący ryzyka kredytowego dostarcza informacji na temat sposobu pomiaru i monitorowania ryzyka kredytowego przez ING Bank oraz zarządzania nim, i zapewni wgląd w portfel ING Banku z perspektywy ryzyka kredytowego. Przed dostarczeniem wglądu w portfel banku wyjaśnimy, w jaki sposób ING Bank zapewnia właściwe postępowanie z ryzykiem kredytowym oraz zarządzanie nim w ramach swojej organizacji.

Model biznesowy ING Banku przewiduje, że ma on być silnym, w głównej mierze europejskim bankiem, o wiodącej pozycji na atrakcyjnych, stabilnych rynkach rodzimych z możliwością przyszłego wzrostu poza Europą. ING Bank udziela kredytów głównie dwóm typom klientów: klientom detalicznym, obejmującym w dużej mierze osoby fizyczne i małe przedsiębiorstwa, a także, w ramach bankowości komercyjnej, większym kontrahentom biznesowym, finansowym i państwowym. W ujęciu ogólnym, klienci detaliczni są zazwyczaj obsługiwani przez organizacje działające w konkretnym kraju, natomiast kontrahenci bankowości komercyjnej podlegają często wielu jurysdykcjom, a nawet mają charakter globalny. Jest zatem ważne, aby departament zarządzania ryzykiem kredytowym zarówno miał wiedzę o produkcie lokalnym, jak i posiadał znajomość branż globalnych.

W celu właściwego prowadzenia oceny i monitorowania ryzyka kredytowego oraz zarządzania nim w tak szerokim spektrum produktów, branż i obszarów geograficznych Dział Zarządzania Ryzykiem Kredytowym (CRM) jest zorganizowany zarówno na poziomie lokalnym, jak i centralnym. Lokalne zespoły ds. zarządzania ryzykiem posiadają wiedzę o określonych rynkach geograficznych i produktach, a także o ich charakterystyce w zakresie ryzyka. Centralny zespół ds. ryzyka skupia się w większym stopniu na branżach i klientach globalnych. Jest on też odpowiedzialny za tworzenie polityki i standardów ING Banku w zakresie ryzyka kredytowego. Lokalny i centralny zespół ds. ryzyka kredytowego dążą do ustalenia spójnego akceptowanego poziomu ryzyka, co ułatwia solidna infrastruktura w zakresie ryzyka kredytowego, która wspiera cały cykl życia kredytu

Ogólne ramy akceptowanego poziomu ryzyka kredytowego umożliwiają ING Bankowi zarządzanie portfelem i unikanie niepożądanego koncentracji ryzyka kredytowego. CRM jest wspierany przez systemy informatyczne specjalnie zaprojektowane do celów ryzyka kredytowego, a także wewnętrzne metodologie pomiaru ryzyka kredytowego dla wszystkich typów kontrahentów. CRM zapewnia spójność w całej organizacji ryzyka kredytowego, dostarczając wspólnej polityki, metodologii i narzędzi z zakresu ryzyka kredytowego dla całego ING Banku. Menedżerowie ryzyka kredytowego korzystają z tych narzędzi i procesów przy zarządzaniu ryzykiem kredytowym w ING Banku.

CRM jest odpowiedzialny za zapewnienie wspólnego rozumienia udziału ryzyka kredytowego w strategii ING Banku, a także różnych aspektów ryzyka kredytowego w całym ING Banku. W celu realizacji powyższego CRM aktywnie angażuje zainteresowane strony z departamentu ryzyka biznesowego i innych departamentów związanych z ryzykiem, a także promuje oddelegowywanie i wymianę pracowników w celu zagwarantowania wspólnego stanu wiedzy i tworzenia środowiska współpracy. CRM informuje społeczność ING Banku o nowych zdarzeniach i spostrzeżeniach w różny sposób, np. w formie prezentacji, warsztatów i alertów.

Definicje ryzyka kredytowego

Ryzyko kredytowe jest to ryzyko straty wynikającej ze zwłoki i/lub pogorszenia ratingu kredytowego kontrahentów (w tym emitentów obligacji). Ryzyko kredytowe powstaje w ramach działalności ING Banku związanej z udzielaniem pożyczek, rynkami finansowymi i inwestycjami. Ekspozycja na ryzyko kredytowe to całkowita niespłacona kwota plus niewykorzystana część zobowiązań. Może ona być mierzona na różnych poziomach, takich jak poziom klienta, prawnej lub gospodarczej grupy dłużników, produktu, portfela, typu klienta, branży i kraju. Każdy poziom może ulec z kolei podziałowi ze skonsolidowanego poziomu ING Banku NV na poziom lokalnego oddziału/komórki. Ponieważ dystrybucja ekspozycji ma wielkie znaczenie w prawidłowym zarządzaniu ekspozycją na ryzyko kredytowe, ING Bank utworzył ramy akceptowanego poziomu i koncentracji ryzyka kredytowego.

CRM wykorzystuje kategorie ryzyka w celu różnicowania poszczególnych typów ekspozycji na ryzyko kredytowe. Każdy z produktów w ING Banku należy do jednej z następujących kategorii ryzyka:

- **Ryzyko przedrozliczeniowe:** powstaje, jeżeli kontrahent popada w zwłokę w ramach transakcji przed jej rozliczeniem i ING Bank musi zastąpić odnośną umowę transakcją z innym kontrahentem po obowiązującej (być może niekorzystnej) cenie rynkowej. Ryzyko przedrozliczeniowe (ryzyko potencjalne lub oczekiwane) jest kosztem zastąpienia przez ING Bank transakcji na rynku. Ta kategoria ryzyka kredytowego jest związana z produktami z zakresu transakcji finansowych, takimi jak opcje, swapy i transakcje finansowania papierów wartościowych. W przypadku występowania wzajemnej wymiany wartości kwota nieuregulowanego ryzyka kredytowego jest zasadniczo oparta na wartości zastąpienia (wycena według bieżącej wartości rynkowej) wraz z potencjalną przyszłą koncepcją zmienności, z wykorzystaniem 3-7 letniego historycznego horyzontu czasowego i poziomu ufności wynoszącego 97,5%.
- **Ryzyko związane z rynkiem pieniężnym:** powstaje, gdy ING Bank lokuje depozyty krótkoterminowe u kontrahenta w celu zarządzania nadmierną płynnością. Jako takie, depozyty rynku pieniężnego są z natury krótkoterminowe. W przypadku zwłoki

kontrahenta ING Bank może utracić ulokowany depozyt. Ryzyko związane z rynkiem pieniężnym jest mierzone jako wartość hipotetyczna depozytu, z wyłączeniem narosłych i niewypłaconych odsetek lub wszelkiej utraty wartości aktywów.

- **Ryzyko związane z udzielaniem pożyczek:** powstaje, jeżeli ING Bank udziela kontrahentowi pożyczki albo wystawia gwarancję w imieniu kontrahenta. Obejmuje to pożyczki terminowe, kredyty hipoteczne, kredyty odnawialne, limity kredytowe, gwarancje, akredytywy itp. Ryzyko jest mierzone jako hipotetyczna kwota zobowiązania finansowego, którą kontrahent musi zwrócić ING Bankowi, z wyłączeniem wszelkich narosłych i niewypłaconych odsetek, amortyzacji dyskonta/premii lub utraty wartości aktywów.
- **Ryzyko inwestycyjne:** jest to ryzyko zwłoki w spłacie kredytu i migracji ratingu ryzyka, powiązane z inwestycjami ING Banku w obligacje, papiery komercyjne, sekurytyzacje i inne podobne pozostające w publicznym obrocie papiery wartościowe. Powyższe może być traktowane jako strata, którą w najgorszym przypadku ING Bank może ponieść w wyniku posiadania papierów wartościowych stanowiących instrument bazowy, których emitent doświadcza pogorszenia jakości kredytowej lub popada w zwłokę. Wszystkie inwestycje w księdze bankowej są klasyfikowane do kategorii ryzyka inwestycyjnego. Głównym celem inwestycji ING Banku w księgach bankowych jest zarządzanie płynnością.
- **Ryzyko rozliczeniowe:** jest to ryzyko, że kontrahent nie zrealizuje na rynkach finansowych (PS lub MM) transakcji/kontraktu w dniu rozliczenia i ING Bank może stracić do 100% wartości, której uzyskanie jest oczekiwane. Ryzyko rozliczeniowe powstaje, gdy dochodzi do wymiany wartości (funduszy lub instrumentów) na tę samą datę waluty lub różne daty waluty, a wpływ nie został potwierdzony lub nie jest oczekiwany do czasu, aż ING wyda nieodwołalne polecenie zapłaty lub dokona zapłaty, lub zrealizuje swoją część transakcji. Istnieje ryzyko, że ING Bank realizuje swoją część świadczenia, lecz nie otrzyma świadczenia wzajemnego ze strony kontrahenta ING Banku. ING zarządza ryzykiem rozliczeniowym w ten sam sposób, co innymi rodzajami ryzyka, włącznie ze strukturą limitu ryzyka na kredytobiorcę. Ze względu jednak na krótkoterminowy charakter i z definicji podwójne liczenie ryzyka rozliczeniowego, ING Bank nie utrzymuje rezerw ani kapitału z tytułu specyficznego ryzyka rozliczeniowego. Choć jest to ryzyko stosunkowo niskie, ING w coraz większym stopniu korzysta z technik płatności DVP (Delivery versus Payment, wydanie przy płatności) i FITO (First in Then Out, najpierw weszło, następnie wyszło) w celu ograniczenia ryzyka rozliczeniowego.

Uzgodnienie pomiędzy kategoriami zaległości w ramach ryzyka kredytowego a aktywami finansowymi znaleźć można w części "Klasyfikacja zarządzania ryzykiem kredytowym", włączonej do rozdziału "Polityki rachunkowości na potrzeby skonsolidowanego sprawozdania rocznego".

Zarządzanie

Zarządzanie ryzykiem kredytowym (CRM) w ramach ING Banku należy do drugiej linii obrony (przy czym pierwszą stanowią systemy obsługi klienta, trzecią zaś funkcja audytu wewnętrznego) i dostosowuje podejmowanie ryzyka kredytowego do planowania strategicznego ING Banku. Funkcja ta jest odpowiedzialna za weryfikację ryzyka kredytowego i zarządzanie nim z uwzględnieniem ryzyka środowiskowego i społecznego w odniesieniu do wszystkich typów kontrahentów. CRM składa się z menedżerów ryzyka kredytowego odpowiedzialnych za swoje linie biznesowe i zarządzających określonymi portfelami oraz ekspertów, którzy wspierają zarówno menedżerów ryzyka kredytowego jak i spółki za pomocą takich narzędzi jak systemy, polityki, modele i raporty dotyczące ryzyka kredytowego. Menedżer generalny CRM ponosi funkcjonalną odpowiedzialność za globalną sieć kadry zajmującej się ryzykiem kredytowym, jak również zwierzchników funkcji zarządczych zajmujących się zarządzaniem ryzykiem kredytowym w odniesieniu do linii biznesowych.

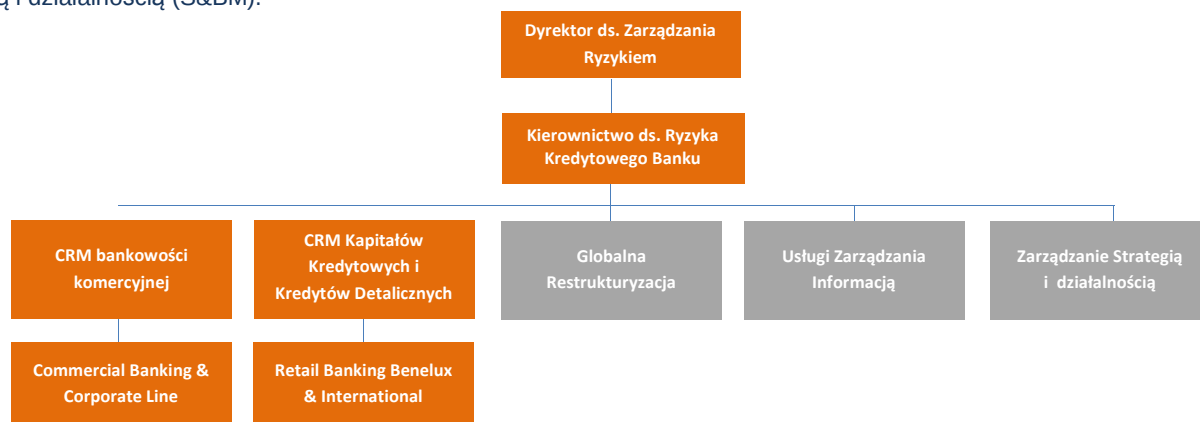
Polityka kredytowa ING Banku polega na utrzymaniu zdywersyfikowanego w skali międzynarodowej portfela pożyczek i obligacji, przy unikaniu dużej koncentracji ryzyka. Akcent kładzie się na zarządzanie zdarzeniami biznesowymi w ramach linii biznesowych, za pomocą zstępującej struktury akceptowanego poziomu ryzyka, która przewiduje ograniczenia koncentracji w odniesieniu do krajów, kontrahentów indywidualnych i grup kontrahentów, a także działań inwestycyjnych. Celem jest rozszerzanie działalności z zakresu bankowości relacyjnej, przy zachowaniu rygorystycznych wytycznych i kontroli wewnętrznych dotyczących stosunku ryzyka do zysku. Aby zapewnić właściwe zrównoważenie stosunku ryzyka do zysku w naszych portfelach, struktura akceptowanego poziomu ryzyka jest powiązana z procesem planowania średniookresowego (MTP).

Analiza kredytowa na poziomie portfela jest funkcją różnych poziomów koncentracji i różnych parametrów, jak na przykład kapitał ekonomiczny, kapitał regulacyjny, ekspozycja w momencie niewykonania zobowiązania (EAD), prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (PD) i strata z tytułu niewykonania zobowiązania (LGD). W celu zapewnienia efektywnego wykorzystania kapitału ING Banku, stosunek ryzyka do zysku jest monitorowany i zarządza się nim na poziomie portfela. Analiza kredytowa na poziomie instrumentu jest również ukierunkowana na stosunek ryzyka do zysku, przy czym poziom analizy kredytowej jest funkcją kwoty ryzyka, okresu kredytowania, struktury produktu (np. uzyskanych zabezpieczeń), a także podejmowanego ryzyka. W celu zapewnienia właściwego bilansu ryzyka i zysku w ramach portfela wewnętrznie stosowane są narzędzia oparte na rentowności kapitału skorygowanej o ryzyko (RAROC), a także parametry koncentracji. Analitycy kredytowi ING Banku korzystają z publicznie dostępnych informacji w połączeniu z wewnętrzną analizą opartą na informacjach przekazanych przez kontrahenta, porównań z grupą podobnych podmiotów, porównań z branżą oraz innych technik i narzędzi ilościowych.

W ING Banku ostateczne uprawnienie do ustalania akceptowanego poziomu ryzyka oraz zatwierdzania lub odrzucania wniosków kredytowych spoczywa w rękach Zarządu. Zarząd delegował uprawnienia, w zależności od kwot i okresów kredytowania, na niższe szczeble organizacji. Transakcje są zatwierdzane za pośrednictwem podwójnie sygnowanego systemu zatwierdzeń, który wymaga zatwierdzenia zarówno w systemie obsługi klienta, jak i w pionie zarządzania ryzykiem kredytowym. W przypadku większych i charakteryzujących się wyższym ryzykiem kredytów występuje struktura komitetowa, przy czym zwierzchnik pionu ryzyka kredytowego podejmuje ostateczną decyzję, przy wsparciu odpowiednich członków komitetu, gwarantując w ten sposób odpowiedzialność. Komórki biznesu detalicznego mają delegowane uprawnienia decyzyjne w ramach polityki i upoważnień zatwierdzonych przez CRM, a wszelkie decyzje nieobjęte tą polityką lub wykraczające poza delegowane upoważnienie wymagają szczególnego zatwierdzenia przez pion ryzyka kredytowego.

Zarządzanie ryzykiem w rozbiciu na rodzaje działalności

Pomiędzy bankowością korporacyjną a detaliczną w zarządzaniu ryzykiem występuje podział funkcji. W praktyce CRM składa się z następujących jednostek: CRM bankowości komercyjnej (CB), globalnej restrukturyzacji kredytów (GCR), CRM ds. zarządzania kapitałami kredytowymi i ryzykiem kredytów detalicznych (CC&RRM), usług zarządzania informacją (IMS) oraz zarządzania strategią i działalnością (S&BM).

Ryzyka kredytowe bankowości komercyjnej i korporacyjnej są monitorowane przez CRM bankowości komercyjnej, globalną restrukturyzację kredytów i bankowość detaliczną. Jednostkom tym udzielają wskazówek, instrukcji i wsparcia funkcje kapitałów kredytowych, usług zarządzania informacją i zarządzania strategią i działalnością. Każdy ze zwierzchników tych pięciu komórek podlega bezpośrednio menedżerowi generalnemu CCRM. Jak pokazano to na schemacie organizacyjnym, menedżer generalny CRM podlega bezpośrednio CRO.

Rola CRM obejmuje następujące działania:

- Pomiar, monitorowanie i zarządzanie ryzykami kredytowymi w ramach portfela Banku
- Sprawdzanie i zatwierdzanie nowych transakcji oraz wszelkie zmiany we wcześniej zaakceptowanych warunków obowiązujących w odniesieniu do klientów
- Zarządzanie poziomami rezerw i kosztami ryzyka oraz doradzanie w zakresie trwałej utraty wartości
- Zapewnianie spójnych polityk, systemów i narzędzi do zarządzania cyklem życia kredytów w przypadku wszystkich działań związanych z podejmowaniem ryzyka kredytowego.

Na szczeblu CRM działa pewna liczba komitetów, zarówno na poziomie transakcji, jak i polityk. Globalny Komitet Kredytowy Banku ds. Zatwierdzania Transakcji (GCC(TA)) to organ najwyższego poziomu zatwierdzania w ING Banku (za wyjątkiem Zarządu i Rady Nadzorczej ING Banku), a jego zadaniem jest omawianie i zatwierdzanie transakcji związanych z podejmowaniem ryzyk kredytowych. Kolejnym szczeblem jest Polityka Komitetu ds. Globalnego Ryzyka Kredytowego. GCC(P) to organ najwyższego szczebla ING Banku (za wyjątkiem Zarządu), upoważniony do omawiania i zatwierdzania polityk, metodologii i procedur dotyczących ryzyk kredytowych w ING Banku. Komitet ds. Ryzyka Kredytowego (CRC) to drugi w kolejności organ najwyższego szczebla ING Banku, upoważniony do omawiania i zatwierdzania polityk, metodologii i procedur dotyczących ryzyk kredytowych w ING Banku. Komitet ds. Rozwoju Modeli (MDC) pełni rolę doradcy technicznego CRC oraz organu planującego na potrzeby rozwijania modeli przyszłości. Komitet ds. Portfela Kredytów doradza komitetowi ALCO Banku oraz GCC(P) w zakresie apetytu na ryzyko kredytowe ING. CPC może również doradzać Zarządowi, GCC(P) oraz Linii Biznesowej (LoB) w zakresie aktualizacji akceptowalnego ryzyka i/lub podejmować określone działania dotyczące aktywów własnych ING. Komitet ING Banku ds. Rezerw (IPC) jest jedynym Organem Zatwierdzającym upoważnionym do zatwierdzania Rezerw na pokrycie strat z tytułu kredytów (LLP) dla wszystkich podmiotów ING Banku. Komitet Grupy ds. Utraty Wartości (GIM) podejmuje decyzje w sprawie kwartalnych odpisów z tytułu utraty wartości. IPC oraz GIM działają w powiązaniu z działem finansów.

Bankowość komercyjna

Pion bankowości komercyjnej zarządza ryzykiem kredytowym działalności bankowości komercyjnej, tj. związanej z kredytami dla firm, państw i kontrahentów. Pomiędzy działami ds. ryzyka bankowości komercyjnej a CRM bankowości korporacyjnej działa funkcjonalna linia sprawozdawczości. Funkcjonuje również hierarchiczna linia sprawozdawczości z działów ds. ryzyka funkcji Finansów korporacyjnych i strukturalnych, Finansowania nieruchomości, funkcji Kontrahentów i inwestycji oraz funkcji nieruchomości i innych aktywów do CRM CB. Na potrzeby monitorowania i zarządzania regularnie przygotowawana jest pewna liczba raportów. Raporty te są szczegółowo omawiane z (regionalnymi) menedżerami ds. ryzyka. Zmiany w RWA monitoruje się na poziomie portfela oraz w odniesieniu do poszczególnych klientów w ciągu miesiąca. Bankowość komercyjna posiada specjalne, oddelegowane uprawnienia. Proce zatwierdzania w odniesieniu do Ryzyka kredytowego emitenta i korporacyjnego ryzyka kredytowego oparty jest na zakresach odpowiedzialności przyznanych sygnatariuszom, za wyjątkiem GCC. Każdy z zakresów dzieli się następnie na kategorie, z których każda reprezentuje odrębne oddelegowane uprawnienie w postaci kwot. W przypadku kontrahentów organa i komitety zatwierdzające obejmują GCC, Komitet ds. kredytów kontrahentów (CPCC) oraz zakresy uprawnień na szczeblu jednostek (sub) regionalnych lub (lokalnych).

Ryzyko portfela detalicznego

Linia biznesowa bankowości detalicznej obejmuje bankowość detaliczną Beneluxu oraz międzynarodową działalność bankową. Pomiędzy działami jednostkami biznesowymi a departamentem zarządzania ryzykiem portfela detalicznego (RRM) działa funkcjonalna linia sprawozdawczości. Portfel ryzyka detalicznego jest zdefiniowany jako grupa wystarczająco jednolitych aktywów

kredytowych, w przypadku których może być zastosowany zestaw polityk i procesów kredytowych służących do zatwierdzania dużego wolumenu kontrahentów i transakcji. Ekspozycje mogą być zbierane i zarządzane poprzez zestaw standardowych polityk i procedur w całym cyklu życia. Na potrzeby monitorowania i zarządzania regularnie przygotowywana jest pewna liczba raportów. Raporty te są szczegółowo omawiane z (regionalnymi) menedżerami ds. ryzyka. Zmiany w RWA oraz innych kluczowych miernikach ryzyka kredytowego są monitorowane na poziomie portfela w ciągu miesiąca. RRM posiada dwa specjalne, oddelegowane zakresy uprawnień: może realokować granice deklaracji akceptowalnego ryzyka portfela detalicznego pomiędzy różnymi segmentami. Po drugie, RRM posiada też uprawnienia do zatwierdzania corocznych aktualizacji parametrów PD, LGD i EAD w odniesieniu do portfela standaryzowanego zgodnie z porozumieniem Bazylea II.

Globalna Restrukturyzacja Kredytów

Globalna Restrukturyzacja Kredytów to funkcja dedykowana i niezależny dział korporacyjny w ramach CRM, który zajmuje się kredytami zagrożonymi oraz kredytami, co do których istnieje uzasadnione prawdopodobieństwo, że ING poniesie na nich stratę, jeżeli nie podejmie się określonych działań. Klienci mogą być przenoszeni do GCR zarówno z bankowości detalicznej jak i komercyjnej, niemniej są to przeważnie więksi klienci i często dotyczy to klientów z obszaru bankowości komercyjnej. Bardziej szczegółowy opis na temat regionalnych jednostek restrukturyzacji, GCR oraz jej szczegółowa charakterystyka przedstawione są w rozdziale dotyczącym jakości kredytów pod koniec niniejszej części.

Kultura ryzyka

Poza wspieraniem i propagowaniem Zasad Biznesowych ING, CRM określił pewną liczbę obszarów, które pomagają ustanowić i rozwijać zdrową kulturę ryzyka. Kluczowe obszary, na których koncentruje się CRM, są następujące:

Świadomość ryzyka

W ramach CRM koordynowane są zróżnicowane działania mające na celu aktualizowanie, informowanie i edukowanie pracowników CRM oraz budowanie świadomości czynników oddziałujących na działalność CRM, np. Alerty Ryzyka Kredytowego służą zarządzaniu rzeczywistych kwestii związanych z ryzykiem kredytowym dotyczących ING. Alerty są publikowane na różnych portalach internetowych ING i rozsyłane pocztą elektroniczną. Regularnie prowadzone są akademie ryzyka kredytowego, w których przywódcy wyższego szczebla i starsi specjaliści do spraw finansowych zajmują się tematyką poczynawszy od rozwoju jednostek lokalnych do określonych ryzyk kredytowych związanych ze strategiami. Promowane są krótkoterminowe delegacje w ramach struktury ryzyka i finansów, co ma umożliwić doświadczonym pracownikom podniesienie ich świadomości ryzyka.

Zaangażowanie

CRM, jako Najlepszy Pracodawca, uważa za istotne zaangażowanie personelu i związek ze społeczeństwem. CRM organizuje corocznie projekt strategiczny, w ramach którego przeprowadzane są w dużej skali interakcje pomiędzy (starszym) menedżerem oraz pracownikami. Organizowane są regularnie nieformalne spotkania publiczne, które mają na celu zbliżenie perspektyw pracowników i kierownictwa wyższego szczebla. Ich tematyka zazwyczaj obejmuje refleksje na temat kwartalnych rezultatów ING, ale dotyczy również spraw kadrowych, etyki, zgodności i innych przedmiotów. Ponadto CRM z pełnym zaangażowaniem przeprowadza badanie Zwycięskiej Kultury Wyników, w ramach którego mierzy się i monitoruje satysfakcję pracowników. CRM promuje ponadto fundusze charytatywne takie jak "Szanse dla Dzieci".

Uczciwość

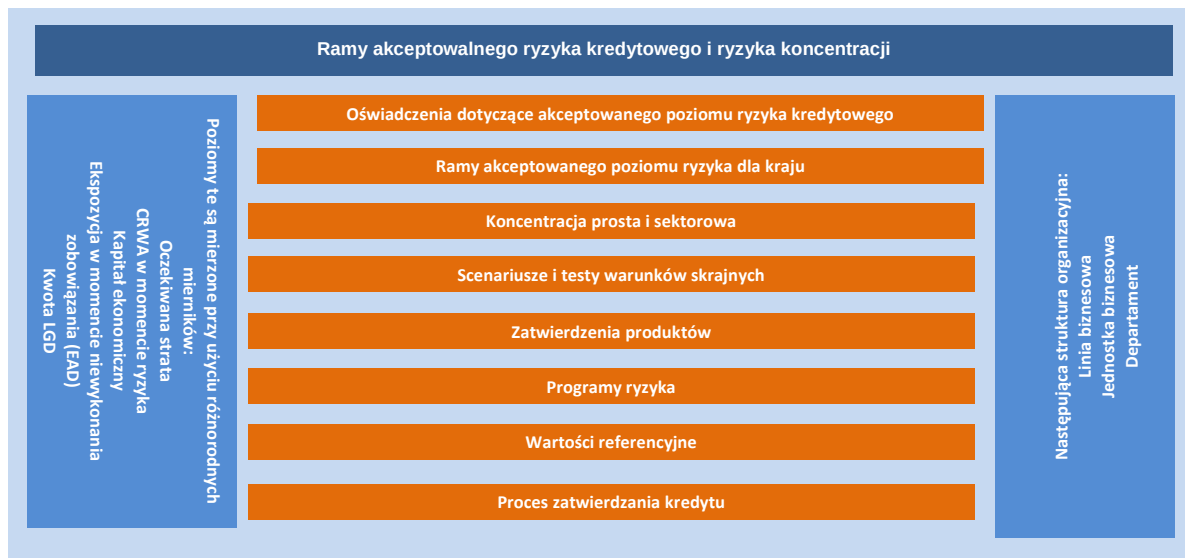
Specjalne szkolenie na temat "dobrego bankierstwa" jest obowiązkowe. Kursy te, które odbywają się w przybliżeniu trzy razy w roku, znane są pod nazwą Programu Osobistej Uczciwości. Każdy pracownik CRM, z menedżerami wyższego szczebla włącznie, musi odbyć te kursy w określonym terminie. W odniesieniu do poszczególnych ról w ramach CRM, obowiązują regulacje dotyczące osób mających dostęp do danych poufnych. Pracownicy ci są zobowiązani do stosowania się do określonych zasad w obrocie akcjami oraz ograniczeń w zakresie poufności. Każdy nowy pracownik CCRM musi wziąć udział w warsztatach wprowadzających do ORM/zgodności. Wyniki i zaangażowanie są monitorowane, a kwartalne informacje na ten temat są przekazywane zespołowi kierownictwa w Kwartalnym Raporcie na temat ORM/zgodności.

Komunikacja

Regularnie tworzy się i wdraża nowe metody mające na celu usprawnienie komunikacji. Przykładowo wprowadzana jest sieć agentów informacyjnych. Są to dedykowani pracownicy, których informuje się o działaniach i zmianach w CRM, odpowiedzialni za informowanie swoich zespołów. Dodatkowo dostarczają oni informacji oddolnych i przekazują informacje z zespołów do kierownictwa. CRM ma własną, dedykowaną stronę intranetową, na której publikowane są Alerty Ryzyka Kredytowego oraz Polityka.

Ramy akceptowalnego ryzyka kredytowego i ryzyka koncentracji

Ramy akceptowalnego ryzyka kredytowego i ryzyka koncentracji umożliwiają ING zapobieganie niepożądanemu wysokiemu poziomowi ryzyka kredytowego i koncentracji ryzyka na różnych poziomach portfela ING.

Akceptowany poziom ryzyka kredytowego

Akceptowany poziom ryzyka kredytowego jest to maksymalny poziom ryzyka kredytowego, który ING Bank jest skłonny zaakceptować w celu osiągnięcia wzrostu i tworzenia wartości. Akceptowany poziom ryzyka kredytowego jest powiązany z ogólnymi dla całego banku ramami akceptowanego poziomu ryzyka. Określenie akceptowanego poziomu ryzyka kredytowego jest złożonym zadaniem wymagającym zrównoważonych poglądów. Można to wyrazić w miarach ilościowych i jakościowych. Posiadanie określonego akceptowanego poziomu ryzyka zapewnia:

- Jasność w zakresie ryzyka kredytowego, które ING Bank może strategicznie podjąć; skupienie na działaniu w zakresie bilansowania ekspozycji ING Banku na ryzyko kredytowe w ramach strategii ING, ustalanie celów i rozważne zarządzanie ryzykiem;
- Spójną komunikację z różnymi zainteresowanymi stronami;
- Wytyczne, w jaki sposób dostosowywać narzędzia z zakresu sprawozdawczości i monitorowania do struktury organizacyjnej i strategii;
- Dostosowanie strategii biznesowych i kluczowych wskaźników efektywności komórek biznesowych do ogólnego akceptowanego poziomu ryzyka kredytowego ING Banku za pomocą planowania średniookresowego (MTP).

Akceptowany poziom ryzyka kredytowego jest zauważalny na różnych poziomach w ING Banku, na poziomie portfela, a także na poziomie transakcji. Różne komponenty akceptowanego poziomu ryzyka kredytowego na poziomie portfela i transakcji wspólnie tworzą ramy akceptowanego poziomu ryzyka kredytowego.

Oświadczenia dotyczące akceptowanego poziomu ryzyka kredytowego są zdefiniowane zstępująco we wszystkich kategoriach ryzyka kredytowego (przedroczliczeniowego, związanego z rynkiem pieniężnym, związanego z udzielaniem pożyczek, inwestycyjnego, lecz z wyłączeniem rozliczeniowego) i powiązane z akceptowanym poziomem ryzyka wysokiego szczebla w ING Banku we wszystkich rodzajach ryzyka (ryzyko kredytowe, rynkowe, biznesowe i pozafinansowe). Składają się one z zestawu parametrów ryzyka kredytowego wysokiego szczebla: oczekiwanej straty, kapitału ekonomicznego, aktywów ważonych ryzykiem i ekspozycji w momencie niewykonania zobowiązania. Dla każdego parametru ryzyka kredytowego jest ustalana granica, która jest przekazywana w dół hierarchii i jest monitorowana co miesiąc. Przestrzeganie granic i aktywne podejście do zarządzania portfelem w ramach granic akceptowanego poziomu ryzyka stanowią część kluczowych wskaźników wydajności menedżerów linii biznesowych i jako takie mają bezpośrednie przełożenie na ich wynagrodzenie.

Ramy ryzyka koncentracji

Ramy ryzyka koncentracji składają się z poszczególnych komponentów służących do właściwego zarządzania dowolnym poziomem koncentracji w ramach portfela ING oraz jego kontroli.

Ramy ryzyka krajowego

Ryzyko krajowe jest to ryzyko, które może być przypisane konkretnie do wydarzeń zachodzących w danym kraju (lub grupie krajów). Ryzyko krajowe jest to ryzyko straty, którego doświadcza ING Bank w związku z udzielaniem pożyczek, działaniami przedroczliczeniowymi, rynkiem pieniężnym i transakcjami inwestycyjnymi w dowolnym kraju lub grupie krajów, w wyniku zdarzeń z zakresu ryzyka krajowego. Zdarzenie z zakresu ryzyka krajowego może być opisane jako dowolne zdarzenie lub kryzys, które ma związek głównie ze znaczącymi wstrząsami wewnętrznymi o charakterze gospodarczym, finansowym i politycznym, a także ograniczeniami dotyczącymi transferu lub wymiany, wpływające na wszystkich kontrahentów w danym kraju w niedyskryminujący sposób. Wystąpienie zdarzenia z zakresu ryzyka krajowego może sprawić, że wszyscy kontrahenci w danym kraju będą niezdolni do zapewnienia terminowych płatności, mimo ich woli spełnienia umownych zobowiązań dłużnych. Jako takie, ryzyko krajowe stanowi dodatkowy czynnik, który musi być wzięty pod uwagę w procesie zatwierdzania kredytu dla klientów indywidualnych, gdyż prawdopodobieństwo zdarzenia z zakresu ryzyka krajowego może wpływać na prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania przez indywidualnych kontrahentów.

W celu efektywnego zarządzania ryzykiem krajowym ING Bank wykorzystuje dwa komponenty, które wspólnie tworzą ramy ryzyka krajowego: pierwszym komponentem jest ustalenie maksymalnej konsumpcji kapitału ekonomicznego, natomiast drugim jest wyznaczenie wartości referencyjnych dla kraju, które definiują maksymalny akceptowany poziom ryzyka kredytowego, jaki ING Bank prezentuje w odniesieniu do kraju. Ma to na celu dopilnowanie, by ekspozycje i potencjalne przyszłe straty nie przekroczyły pewnego uzgodnionego poziomu. Wartość referencyjna dla kraju jest oparta na PKB kraju oraz funduszach powierzonych lokalnie w tym kraju. W krajach, w których ING Bank prowadzi działalność, odpowiedni profil ryzyka krajowego jest regularnie oceniany, czego wynikiem jest rating kraju, wykorzystywany do ustalenia wartości referencyjnej dla kraju. Na podstawie tych dwóch komponentów ustalane są limity krajowe, a ekspozycje wynikające z udzielania pożyczek, inwestowania, działań przedroczliczeniowych i działań na rynku pieniężnym są następnie codziennie mierzone i podlegają raportowaniu w zestawieniu z tymi limitami krajowymi.

Koncentracja prosta i sektorowa

ING Bank ustanowił ramy ryzyka koncentracji, służące do identyfikacji, pomiaru i monitorowania koncentracji na poziomie portfela i/lub kontrahenta. Obejmują one koncentracje proste: straty wynikające z niespodziewanego popadnięcia w zwołkę pojedynczego kontrahenta. Koncentracje sektorowe (ryzyko systemowe): istotne zwiększenie profilu ryzyka ING Banku (wyrażone poprzez zwiększenie aktywów ważonych ryzykiem) wynikające ze wspólnego pogorszenia się sytuacji grupy skorelowanych kontrahentów/transakcji, wrażliwych na te same zewnętrzne czynniki (makroekonomiczne), związane z ich lokalizacją geograficzną, klasą ekspozycji lub branżą. Parametrem ryzyka wykorzystywanym w przypadku koncentracji prostej jest wartość LGD.

Koncentracjami krajowymi zarządza się i monitoruje je również za pośrednictwem ram ryzyka krajowego. Każdy kraj, w którym ING posiada ekspozycje, ma przypisany limit krajowy, który jest sprawdzany co miesiąc i aktualizowany co kwartał. Jeżeli ekspozycja osiągnie 90% wartości limitu, inicjowany jest przegląd jego wartości. Limit krajowy jest funkcją różnych czynników, w tym wartości konsumpcji kapitału, PKB kraju, ratingu wewnętrznego oraz kwot powierzanych i generowanych funduszy.

Scenariusze i testy warunków skrajnych

Testowanie warunków skrajnych jest cennym narzędziem zarządzania ryzykiem. Testowanie warunków skrajnych ocenia stabilność finansową banku w przypadku poważnych, lecz prawdopodobnych scenariuszy warunków skrajnych i pomaga w podejmowaniu decyzji umożliwiających bankowi zachowanie bieżącej stabilności finansowej po wystąpieniu poważnego zdarzenia. Oprócz ram testów warunków skrajnych dla całego banku, opisanych w sekcji dotyczącej profilu ryzyka ING Banku, CRM wykonuje testy warunków skrajnych co miesiąc w celu stałego prowadzenia oceny ryzyka i koncentracji na poziomie portfela. Te comiesięczne testy warunków skrajnych odpowiadają scenariuszowi warunków skrajnych, wprowadzonego w ramach akceptowanego poziomu ryzyka kredytowego dla całego ING Banku. Comiesięczne testy warunków skrajnych są weryfikowane przez Komitet ds. Portfela Kredytów (CPC) i jeśli to konieczne, proponowane są ewentualne działania zarządcze.

ING Bank wykonuje okresowe testy warunków skrajnych w oparciu o ustandaryzowane i wcześniej ustalone zdarzenie warunku skrajnego 1 raz na 10 lat (tzn. przy poziomie ufności 90% i z horyzontem czasowym 1 roku), które jest podobne do stosowanego w przypadku akceptowanego poziomu ryzyka wypłacalności. W oparciu o ten poziom ufności symulowana jest uwzględniająca cały cykl migracja ratingu dla całego portfela. W przypadku portfela objętego symulacją ponownie oblicza się aktywa ważne ryzykiem i kapitał ekonomiczny, aby ocenić, jakie byłoby połączone oddziaływanie takiego roku. Dodatkowe CRWA, które ING powinien alokować w przypadku takiego zdarzenia, nosi nazwę CRWA w momencie ryzyka. Wyniki testów warunków skrajnych są okresowo przedstawiane CPC, w ramach którego są wyjaśniane i omawiane. Jeśli jest to wymagane, określone są działania.

Oprócz okresowych, wcześniej ustalonych testów warunków skrajnych związanych z CRWA w momencie ryzyka, CRM wykonuje testy ad hoc warunków skrajnych, w oparciu o poważne, lecz prawdopodobne scenariusze. Testy warunków skrajnych tego rodzaju mogą być wykorzystane do celów wewnętrznych lub na żądanie organów regulacyjnych, a także stanowią materiał do przyszłego ustalania akceptowanego poziomu ryzyka kredytowego. Testowanie warunków skrajnych jest wykorzystywane jako dodatkowe zabezpieczenie w CRM. Poprzez testy warunków skrajnych określone jest oddziaływanie poważnych, lecz prawdopodobnych scenariuszy spadku koniunktury, które mogą nie zostać uchwycone w regularnych modelach ratingu (prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania, strata z tytułu niewykonania zobowiązania i ekspozycja w momencie niewykonania zobowiązania). Zatem oprócz obliczeń kapitałowych filaru 1 i filaru 2, w oparciu o wyniki różnych testów warunków skrajnych ING Bank zapewnia dostępność odpowiedniego poziomu kapitału (i płynności) na potrzeby przetrwania tego rodzaju poważnych, lecz prawdopodobnych scenariuszy.

Zatwierdzenia produktów

W całym ING Banku proces zatwierdzania i weryfikacji produktów zapewnia efektywne zarządzanie ryzykiem związanym z produktami. Gwarantuje to dołożenie należytej staranności przez odpowiednie zainteresowane strony w celu zapewnienia minimalizacji ryzyka (kredytowego, operacyjnego, prawnego itp.).

Programy ryzyka

W ING rozróżniamy programy ryzyka dotyczące udzielania pożyczek detalicznych i programy ryzyka dotyczące działalności z zakresu udzielania pożyczek komercyjnych.

Program dotyczący portfela ryzyka detalicznego jest zdefiniowany jako zestaw polityk i procesów wprowadzony w celu zarządzania portfelem ryzyka detalicznego we wcześniej zdefiniowanym oświadczeniu dotyczącym akceptowanego poziomu ryzyka. Portfel ryzyka detalicznego jest zdefiniowany jako grupa wystarczająco jednolitych aktywów kredytowych, w przypadku których:

- Może być zastosowany spójny zestaw polityk i procesów kredytowych służących do zatwierdzania dużego wolumenu kontrahentów i transakcji,
- Ekspozycje mogą być zbierane i zarządzane poprzez zestaw standardowych polityk i procedur w całym cyklu życia.

Oświadczenie dotyczące akceptowanego poziomu ryzyka w kontekście programu dotyczącego portfela ryzyka detalicznego to wcześniej zdefiniowany zestaw minimalnych kryteriów wydajnościowych.

Program dotyczący ryzyka udzielania kredytów komercyjnych to szczegółowa analiza zdefiniowanego produktu i/lub branży, która identyfikuje główne czynniki sprawcze i łagodzące ryzyko, wewnętrzne upoważnienia biznesowe i proponuje minimalne parametry ryzyka (w tym biznesowe) - oraz potencjalnie maksymalny limit produktu i/lub portfela - do podjęcia tego przedsięwzięcia. Program ryzyka jest zawsze przygotowywany przez system obsługi klienta odpowiedzialny za wewnętrzne upoważnienie biznesowe i wymaga zatwierdzenia przez Globalny Komitet Kredytowy (chyba że jest to wyraźnie delegowane na region).

Wartości referencyjne

Wartość referencyjna określa maksymalny akceptowany poziom ryzyka kredytowego w przypadku grupy kontrahentów. Jest ona wyrażona jako ekspozycja EAD przy poziomie ryzyka koncentracji odpowiadającym (maksymalnej) wewnętrznej konsumpcji kapitału dla ryzyka kredytowego. Jest ona wykorzystywana jako narzędzie (kwota referencyjna) w procesie zatwierdzania kredytów i może zostać unieważniona na podstawie odpowiednich argumentów, niemniej wymaga zgody organu zatwierdzającego wyższego szczebla.

Proces zatwierdzania kredytu

Proces zatwierdzania kredytu gwarantuje, że poszczególne transakcje są oceniane w sposób zindywidualizowany. W przypadku każdego typu kontrahenta (korporacja, bank/instytucja finansowa, klienci produktów strukturyzowanych) istnieje oddzielny proces. Menedżerowie ds. ryzyka kredytowego są zorganizowani według linii biznesowych ING Banku i specjalizują się w określonej dziedzinie. Proces zatwierdzania kredytów jest wspierany między innymi przez system zatwierdzania kredytów zapewniający spójność i kompletność; system ratingu ryzyka (PD) zawierający wszystkie modele ratingu ryzyka, co służy przypisaniu kontrahentowi właściwego ratingu, a także system monitorowania limitu i ekspozycji, który w dalszej kolejności zasila system zatwierdzania kredytów. Model ratingu jest wykorzystywany w celu wskazania zdolności kredytowej kontrahenta, a także w celu ustalenia maksymalnego akceptowanego poziomu ryzyka, który może podjąć ING Bank w odniesieniu do danego typu kontrahenta (wartość odniesienia). Określenie uprawnienia delegowanego (kwota, która może zostać zatwierdzona na różnych szczeblach organizacji) również zależy od oceny ryzyka. ING Bank posiada system ratingu wykorzystujący w sumie 22 stopnie (1=najwyższa ocena; 22=najniższa ocena), które są podzielone na następujące kategorie:

- Stopień inwestycyjny (rating ryzyka 1-10);
- Stopień nieinwestycyjny (rating ryzyka 11-17);
- Stopień trudnych kredytów (rating ryzyka 18-22);
 - Restrukturyzacja (rating ryzyka 18-19);
 - Niewywiązanie się ze zobowiązań (rating ryzyka 20-22).

Kapitał i pomiar ryzyka kredytowego

Kapitał ryzyka kredytowego

Kapitał regulacyjny (RC) jest to prawny środek ostrożnościowy zdefiniowany przez regulatora i służący jako minimalna kwota Tier 1, Tier 2, a także kapitał zapasowy wymagany do absorpcji nieoczekiwanych strat. RC to minimalna wartość kapitału (na podstawie poziomu ufności 99,90%), którą ING Bank musi utrzymywać z perspektywy regulacyjnej w funkcji amortyzatora umożliwiającego przetrwanie w przypadku dużych nieoczekiwanych strat.

Porównanie aktywów ważonych ryzykiem (RWA)

Porównanie aktywów ważonych ryzykiem (RWA) i wag ryzyka w różnych instytucjach jest z natury wymagającym zadaniem. Niedawne badania podzieliły różnice w RWA między bankami na 3 kategorie:

1. Czynniki sprawcze związane z ryzykiem, wynikające z różnic w ryzyku bazowym na poziomie ekspozycji/portfela oraz w modelach/strategiach biznesowych obejmujących mieszane klasy aktywów.
2. Czynniki sprawcze związane z praktyką, obejmujące metody zarządzania ryzykiem i pomiaru ryzyka.
3. Środowisko regulacyjne, takie jak praktyki nadzorcze, wdrażanie przepisów ustawowych i wykonawczych, w tym krajowe uprawnienia decyzyjne i standardy księgowe.

Dalszą analizę gęstości RWA ING w porównaniu z badaniem BIS znaleźć można w części dotyczącej filaru 3.

Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EBA) opublikował w grudniu 2013 r. analizę zawierającą zestawienie RWA 60 poddanych badaniom banków z 12 krajów w Europie(1) Okres próby tego badania objął rok 2012. W tabeli poniżej porównaliśmy zestawienie RWA instytucji analogicznych do ING Banku za ten sam okres oraz za rok 2013.

Porównanie zestawienia RWA z Grupą z badania EBA ⁽¹⁾

	SA		AIRB	Skład AIRB				Razem
				Państwowe	Instytucyjne	Korporacyjne	Detaliczne	
Klasy ekspozycji ING	2013	11.5%	88.5%	3.5%	9.7%	51.8%	35.0%	100.0%
	2012 ⁽²⁾	14.8%	85.2%	1.6%	11.3%	52.6%	35.0%	100.0%
Grupa z badania EBA	2012	29.0%	71.0%	3.0%	8.0%	61.0%	28.0%	100.0%

⁽¹⁾ "Sprawozdanie z procykliczności wymogów kapitałowych w ramach podejścia opartego na ratingach wewnętrznych", EBA - 17 grudnia 2013 r.

⁽²⁾ Na potrzeby porównania dostosowaliśmy strukturę klas ekspozycji za rok 2012 w przypadku klientów korporacyjnych i instytucjonalnych ze strukturą za rok 2013.

W tabeli tej pokazano, że w porównaniu do podobnych instytucji europejskich, ING ma znacznie wyższy odsetek pokrycia portfela modelami w ramach podejścia opartego na ratingach wewnętrznych (AIRB). DNB wymaga od holenderskich banków minimalnego pokrycia RWA modelami AIRB w wysokości 85%, przed zezwoleniem na stosowanie AIRB. Co do zasady kapitał obliczony przy

użyciu AIRB odznacza się niższą wagą ryzyka niż przy użyciu Podejścia Standardowego (SA). Praktyka Nadzoru ma wpływ na porównywalność RWA w różnych instytucjach.

Z tabeli widać również wyraźnie, że ING ma stosunkowo mniej ekspozycji w klasie ekspozycji korporacyjnych niż podobne instytucje europejskie i konsekwentnie wyższą ekspozycję w innych klasach, w szczególności hipotekach. Ponieważ klasa ekspozycji korporacyjnych ma w ING zdecydowanie najwyższą wagę ryzyka, należałoby oczekiwać, że ING ma niższą wagę ryzyka mieszanego niż porównywalne instytucje europejskie, niezależnie od pozostałych czynników. Na porównywalność RWA pomiędzy instytucjami ma wpływ profil działalności. Dalszą analizę gęstości RWA ING w porównaniu z podobnymi europejskimi instytucjami znaleźć można w części dotyczącej filaru 3.

Czynniki związane z ryzykiem

Portfel ING Banku jest silnie zdominowany przez kredytowanie zabezpieczone szczególnie w obszarze hipotecznych kredytów mieszkaniowych, finansowania strukturyzowanego, leasingu i nieruchomości komercyjnych. Kredytowanie zabezpieczone ma z reguły dużo niższe LGD, z uwagi na uwzględnione zabezpieczenie, które jest kluczową determinantą RWA. Innym kluczowym elementem modelu biznesowego ING jest skupienie na ekspozycjach detalicznych zabezpieczonych majątkiem mieszkaniowym. Portfel detaliczny ING jest złożony głównie z hipotek mieszkaniowych. Formuła regulacyjna dla tej klasy ekspozycji zazwyczaj skutkuje niższym RWA, przy niezmiennych pozostałych czynnikach.

Czynniki związane z praktyką

ING Bank stara się realizować w odniesieniu do skomplikowanych ekspozycji metodę „wczesnego wejścia - wczesnego wyjścia”. Oznacza to, że ING ma bardzo konserwatywną definicję zwłoki. Będzie to miało bezpośrednie przełożenie na poziom RWA. Oprócz wpływu na RWA, konserwatywna definicja zwłoki oznacza, że około połowa klientów korporacyjnych sklasyfikowanych jako posiadający zagrożone kredyty nie przekracza 90 dni opóźnienia w spłacie odsetek lub kapitału. Dla klientów niedetalicznych ING wykorzystuje rating kredytobiorcy, co oznacza, że klient będzie miał tylko jedno PD, niezależnie od typu (typów) transakcji prowadzonych z ING Bankiem. Oznacza to także, że jeżeli występuje zwłoka w zakresie jednego instrumentu, zwłoka występuje we wszystkich instrumentach klienta. ING Bank generalnie nie korzysta z okresu kwarantanny dla uchylających się od wykonania zobowiązania. Gdy tylko klient zostanie uznany za wykonującego zobowiązanie, kredytobiorcy zostanie przyznane PD oznaczające brak zwłoki.

Środowisko regulacyjne

ING Bank jest regulowany przez wiele organów nadzoru państw przyjmujących, jednakże głównym podmiotem regulacyjnym jest DNB. DNB wdraża kilka rygorystycznych interpretacji porozumienia bazylejskiego, w tym wymogu kwalifikowania co najmniej 85% portfela jako AIRB, przed dopuszczeniem do wdrożenia AIRB. Przeciwdziała to arbitrażowi między różnymi metodami bazylejskimi. DNB realizuje także rygorystyczną politykę „istotnej zmiany”, która wymaga, aby wszelkie zmiany parametrów bazylejskich powyżej pewnego progu były weryfikowane i zatwierdzane przez DNB.

Czynniki sprawcze związane z ryzykiem, czynniki sprawcze związane z praktyką i środowisko regulacyjne mogą mieć istotne przełożenie na kapitał regulacyjny/RWA instytucji finansowej. Czynniki te sprawiają, że porównanie poziomów kapitału różnych banków stanowi wyzwanie. ING Bank kontynuuje współpracę w grupach branżowych, w tym EDTF, zmierzającą do poprawy przejrzystości sprawozdawczości w dziedzinie naszych obliczeń kapitałowych.

Kapitał ekonomiczny (EC) odzwierciedla własny pogląd ING Banku na ryzyko kredytowe, co umożliwia wykorzystywanie tego parametru w procesach decyzyjnych na poziomie transakcyjnym, poziomie kontrahenta i poziomach portfela (częstkowego). Kapitały na pokrycie ryzyka kredytowego i ryzyka transferowego są kalkulowane we wszystkich portfelach, które zawierają ryzyko kredytowe lub transferowe, w tym portfelach inwestycyjnych. EC jest minimalną wartością kapitału wymaganą do pokrycia nieoczekiwanych strat przy poziomie ufności 99,95% i 12-miesięcznym horyzoncie czasowym. Jest on wykorzystywany w całym ING Banku w transakcyjnych procesach podejmowania decyzji (głównie w bankowości komercyjnej), w narzędziach parametryzacji rentowności kontrahenta i portfela skorygowanych o ryzyko (bankowość komercyjna i detaliczna), w decyzjach inwestycyjnych i dywestycyjnych, w ramach zarządzania ryzykiem krajowym i ryzykiem koncentracji, np. w oświadczeniach dotyczących akceptowanego poziomu ryzyka (RAS), a także w raportach na temat ryzyka systemowego (sprawozdania dotyczące koncentracji sektorowej).

EC jest ważnym składnikiem współczynnika rentowności kapitału skorygowanej o ryzyko (RAROC). RAROC to skorygowana o ryzyko miara rentowności kapitału ekonomicznego, która wspiera transakcyjne procesy podejmowania decyzji (na przykład poprzez narzędzie wyceny kredytu ING Banku). RAROC umożliwia pomiar skorygowanej o ryzyko rentowności różnych produktów i struktur w różnych częściach organizacji według tej samej skali. Obok RAROC mieszczącego się w filarze 2, w ramach bankowości komercyjnej, na poziomie transakcji wykonuje się kontrolę prawidłowego działania dotyczącą filaru 1. Kontrola prawidłowego działania jest to współczynnik „marży ponad aktywa ważone ryzykiem kredytowym (CRWA)”, który powinien przekraczać wcześniej ustalony poziom (przeszkodę).

Ważną cechą infrastruktury i ram CCRM jest fakt, że modele są konstruowane do kilku celów, łącznie z EC, RC i rezerwami z tytułu strat związanych z udzielonymi kredytami. Ponieważ modele ratingu są szeroko wykorzystywane w całej organizacji ING Banku, narzuca to spełnianie wymogów bazylejskiego testu stosowania oraz gwarantuje aktywne uzyskiwanie informacji zwrotnych na temat parametrów ryzyka przez jednostki biznesowe.

Poniżej przedstawiono w skrócie główne różnice pomiędzy RC i EC w ING Banku.

Różnice koncepcyjne między kapitałem regulacyjnym a kapitałem ekonomicznym

Kapitał regulacyjny	Kapitał ekonomiczny
W przypadku portfeli raportowanych w ramach SA do wyznaczenia wag ryzyka wykorzystuje się tabele przeglądowe zgodne z CRR/CRD IV.	EC w przypadku portfeli SA oblicza się za pomocą wzoru nieoczekiwanej straty, który oparty jest na odpowiednich danych wejściowych na temat PG, DLGD i EAD. Wykorzystywane wartości DLGD są uzyskiwane za pomocą zastosowania współczynnika korekty związanego z kryzysem w wysokości 125% do wartości ekonomicznych LGD.
Używa się współczynnika skalowania zgodnego z pakietem Bazylea 2 w wysokości 1.06.	Nie używa się współczynnika skalowania zgodnego z pakietem Bazylea 2 w wysokości 1.06.
Używa się regulacyjnych wartości LGD wraz z potencjalną korektą związaną z kryzysem.	Używa się regulacyjnych wartości LGD wraz z potencjalną korektą związaną z kryzysem.
W przypadku innych ekspozycji niż związane z zadłużeniem państwowym wartości PD są ograniczane limitem w wysokości 3 BPS.	Korzysta się z nieograniczonych limitem ekonomicznych wartości PD.
W przypadku sekurytyzacji wagi ryzyka określa się przy użyciu zewnętrznego ratingu zgodnego z CRR/CRD IV w oparciu o tabele przeglądowe. W przypadku ekspozycji Mot Blanc stosuje się Podejście Oceny Wewnętrznej.	EC w przypadku sekurytyzacji jest obliczane według metodologii dotyczącej klientów korporacyjnych zgodnej z pakietem Bazylea 2 (w oparciu o wewnętrzne wartości PD, EAD, LGD i pozostały termin zapadalności).
W ramach metody AIRB, w przypadku okresów kredytowania krótszych niż jeden rok, wyłącznie dla ekspozycji, które figurują na zatwierdzonej przez DNB "liście wyjątków ekspozycji krótkoterminowych", korzysta się z rzeczywistego czasu pozostałego do zapadalności, w przypadku wszystkich pozostałych ekspozycji są one ograniczane limitem jednego roku.	Dla ekspozycji związanych z krótkim okresem kredytowania wykorzystywany jest rzeczywisty okres kredytowania, a dla ekspozycji krótszych niż 1 rok wykorzystywane jest faktyczne PD (nie 1-roczone PD). W przypadku produktów kredytowych na rzecz klientów o ratingu 11 lub niższym, używa się 1-rocznego PD.
W odniesieniu do wszystkich ekspozycji stosuje się regulacyjne wartości EAD.	Ekonomiczne wartości EAD zamiast regulacyjnych stosuje się w odniesieniu do wszystkich ekspozycji za wyjątkiem produktów FM, w przypadku których stosowane są regulacyjne wartości EAD (oraz wartości LGD dla kryzysu).
Stosuje się poziom ufności w oparciu o CRR/CRD IV w wysokości 99,90%.	Stosuje się, w związku z apetytem na ryzyko, poziom ufności w wysokości 99,95%.
Używa się korelacji zgodnych z CRR/CRD IV. W 2014 roku stosowane będą korelacje podwyższone zgodne z FI.	Stosuje się korelacje oparte na wzorze bazylejskich, przeskalowane przy użyciu danych wyjściowych MKMV za rok 2012 według klas ekspozycji i krajów, z uwzględnieniem bieżących koncentracji.
W 2013 r. odpis kapitałowy z tytułu CVA nie jest dodawany do kapitału regulacyjnego na pokrycie ryzyka kredytowego; w roku 2014 ING Bank dokona alokacji odpisu kapitałowego CVA w oparciu o podejście standardowe.	Ryzyko CVA bierze się pod uwagę zgodnie z wyliczeniem na mocy filaru 1; w roku 2013 jest ono uwzględnione w zakresie.
W Raporcie na temat wypłacalności uwzględniana jest pozycja Innych aktywów niezwiązanych ze zobowiązaniami kredytowymi (ONCOA).	Uwzględnia się pozycje ONCOA dotyczące ryzyka kredytowego.

EC oblicza się na podstawie wartości ekonomicznych modeli ratingowych (PD, EAD i LGD). Zgodnie z wymogami regulacyjnymi tak zwane „istotne zmiany” w tych modelach ratingu są zgłaszane regulatorowi do zatwierdzenia. Istotne zmiany dotyczą oddziaływania na CRWA (filary 1) lub istotności (wielkości) modelu względem portfela ING Banku.

Pomiar ryzyka kredytowego

Istnieją dwa ogólne sposoby pomiaru ryzyka kredytowego w portfelu ING Banku, zależące od tego, czy ekspozycja jest zaksięgowana w biurze ING, które posiada uprawnienie DNB do stosowania zaawansowanej metody ratingów wewnętrznych (AIRB), czy też podlega metodzie standardowej (SA). ING Bank nie stosuje w odniesieniu do żadnego portfela metody podstawowej (FIRB).

Metoda standardowa

W przeciwieństwie do metody AIRB metoda standardowa przypisuje stałą wagę ryzyka do każdego składnika aktywów, zgodnie z rozporządzeniem organów nadzoru finansowego, i jest oparta na klasie, do której ekspozycja jest przypisana. Metoda standardowa sama w sobie jest najmniej wyszukana z metodologii Bazylei II i nie jest tak wrażliwa jak metoda oparta na ryzyku. Jeżeli są dostępne ratingi zewnętrznej agencji ratingowej, mogą one być użyte jako zamiennik stałych wag ryzyka przypisanych przez organy nadzoru finansowego. Ponieważ kredytobiorcy bazowi są stosunkowo mali, z reguły nie mają ratingów zewnętrznych.

Zaawansowana metoda ratingów wewnętrznych

Istnieją cztery elementy, które kierują opartą na ryzyku metodą Bazylei II ustalenia bazy kapitałowej. Prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (PD): pierwszym elementem jest prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania przez kontrahenta, które mierzy zdolność kredytową kontrahenta pod względem prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania. Wynik tej kalkulacji ma mierzyć niezabezpieczoną samodzielną zdolność kredytową na najwyższym szczeblu organizacji bez uwzględnienia elementów strukturalnych przedmiotowych transakcji, takich jak zabezpieczenie, wycena czy zapadalność. Każdy kredytobiorca powinien mieć rating przekładający się na PD.

Ekspozycja w momencie niewykonania zobowiązania (EAD): drugim elementem jest ekspozycja kontrahenta w momencie niewykonania zobowiązania. Modele te mają oszacować niespłaconą kwotę lub zobowiązanie w momencie niewykonania zobowiązania w przyszłości. Ponieważ okoliczność, czy kontrahent popadnie w zwłokę, nie jest znana, a wielkość niespłaconych kwot, które mogą wystąpić w tym dniu również nie jest znana, w celu oszacowania ekspozycji w momencie niewykonania zobowiązania ING Bank wykorzystuje kombinację modeli statystycznych, eksperckich i hybrydowych. Z wyjątkiem gwarancji

i akredytywy, EAD jest zawsze równa lub większa niż odnośne nieuregulowane ryzyko kredytowe, przy założeniu, że kontrahenci zazwyczaj absorbują płynność z dostępnych zasobów kredytowych przed uwidocznieniem się problemów finansowych względem wierzycieli kontrahenta. EAD jest w dużej mierze funkcją typu instrumentu kredytowego (odnawialny, debetowy, terminowy) oferowanego kredytobiorcy.

Strata z tytułu niewykonania zobowiązania (LGD): trzecim elementem jest strata z tytułu niewykonania zobowiązania. Modele te są przeznaczone do szacowania kwoty, którą ING Bank straci w przypadku upłynięcia zabezpieczenia wniesionego w związku z udzieloną pożyczką lub zobowiązaniem finansowym, lub alternatywnie, upłynięcia spółki jako całości w ramach postępowania układowego. Modele LGD są oparte na typach zabezpieczenia, szacowanych stopach odzyskania z uwzględnieniem prawidłowej likwidacji i (bez)pośrednich kosztach likwidacji.

Zapadalność (M): czwartym elementem jest okres do terminu zapadalności przedmiotowego zobowiązania finansowego. Bazylea II wprowadza ograniczenie elementu zapadalności do pięciu lat, mimo faktu, że wiele zobowiązań trwa dłużej niż pięć lat.

Oczekiwana strata (EL): oczekiwana strata zapewnia pomiar wartości strat kredytowych, których poniesienia ING Bank może rozsądnie oczekiwać w swoim portfelu. ING Bank musi utrzymywać rezerwę (jako część swojej bazy kapitałowej) na pokrycie oczekiwanych strat w swoim portfelu kredytowym. W swojej formie podstawowej oczekiwana strata może być przedstawiona jako:

$$EL = PD * EAD * LGD$$

Dodatkowo ING Bank musi także utrzymywać bufor kapitałowy na wypadek nieoczekiwanych strat w celu zabezpieczenia się przed stratami kredytowymi związanymi z wyjątkowymi zdarzeniami rynkowymi poza normami statystycznymi.

Sekurytyzacje

ING Bank wdrożył w odniesieniu do ryzyka kredytowego metodę AIRB. W konsekwencji w przypadku inwestycji w transze papierów wartościowych zabezpieczonych aktywami (ABS) i papierów wartościowych zabezpieczonych hipoteką (MBS), które zostały ocenione przez zewnętrzne agencje ratingowe, ING Bank wykorzystuje metodę opartą na ratingu (RBA). Do agencji ratingowych wykorzystywanych przez ING Bank w ramach RBA należą: Standard & Poor's, Fitch, Moody's i DBRS.

W ramach RBA aktywa ważone ryzykiem (RWA) są ustalane przez pomnożenie kwoty ekspozycji przez odpowiednie regulacyjne wagi ryzyka, które zależą od:

- Ratingu zewnętrznego lub dostępnego ratingu domniemanego;
- Uprzywilejowania pozycji; oraz
- Granulacji pozycji.

ING Bank wykorzystuje metodę ocen wewnętrznych (IAA) do instrumentów pomocniczych, które oferuje spółce Mont Blanc Capital Corp. do celów programu emisji papierów wartościowych zabezpieczonych aktywami (ABCP), na podstawie zewnętrznie publikowanych metodologii agencji ratingowych.

Modele ryzyka kredytowego

W celu ustalenia PD, EAD i LGD dla kapitału regulacyjnego i ekonomicznego, w ING Banku są wykorzystywane wewnętrzne modele bazylejskie. W całym banku ING Bank wdrożył ponad 100 modeli, z uwzględnieniem różnych podmodeli, które mogą mieć zastosowanie w przypadku określonego portfela.

Istnieją trzy typy modelowania, które stanowią podstawę tych modeli PD, EAD i LGD wykorzystywanych w całym banku.

- **Modele statystyczne** są tworzone, gdy są dostępne obszerne zbiory danych dotyczących zwłoki lub szczegółowych strat. Charakteryzują się one wystarczającą liczbą punktów danych, umożliwiającą znaczący statystycznie szacunek parametrów modelu. Parametry modelu są szacowane za pomocą technik statystycznych opartych na dostępnych zbiorach danych.
- **Modele eksperckie** są oparte na wiedzy i doświadczeniu ekspertów zarówno z pionu zarządzania ryzykiem, jak i z personelu obsługi klienta, a także na literaturze autorstwa agencji ratingowych, organów nadzoru i naukowej. Modele te są szczególnie adekwatne w odniesieniu do „portfeli o niskiej zwłocie”, w przypadku których istnieje ograniczona ilość danych historycznych na temat zwłoki, co ogranicza wiarygodność modelu statystycznego.
- **Modele hybrydowe** mają cechy zarówno modeli eksperckich jak i statystycznych.

Oprócz wyboru modelu ważnym punktem wyjścia przy konstruowaniu modelu jest definicja zwłoki. ING Bank wykorzystuje ramy uwzględniające elementy regulacyjnej definicji „zwłoki” i wskaźniki tworzenia rezerw z tytułu strat związanych z udzielonymi kredytami w ramach MSR 39. Uzasadnieniem jest okoliczność, że zastosowanie kilku wskaźników może precyzyjnie określić „niskie prawdopodobieństwo zapłaty” przez dłużnika w ramach Bazylei II i podobnych regulacji. Integracja obu systemów umożliwia wykorzystanie regulacyjnych komponentów ryzyka PD, LGD i EAD w zbiorowym procesie tworzenia rezerw w ramach MSR 39, co zwiększa jeszcze zgodność ING Banku z bazylejskim „testem stosowania”. Kluczowe różnice między parametrami wykorzystywanymi do obliczeń rezerw z tytułu strat związanych z udzielonymi kredytami i kapitału regulacyjnego polegają na tym, że parametry związane z kapitałem regulacyjnym są typowe przez cały cykl, a parametry związane ze stratą kredytową mają zazwyczaj charakter punktu w czasie. Dodatkowo LGD do obliczeń kapitału regulacyjnego jest oparte na LGD w niekorzystnej koniunkturze.

Przedroczniczeniowe modele pomiaru

Dla kapitału regulacyjnego ekspozycja przedroczniczeniowa (PS) jest obliczana za pomocą metody wyceny według bieżącej wartości rynkowej (MtM) oraz regulacyjnych tabel dodatkowych. Do celów kapitału wewnętrznego ING Bank wykorzystuje dwie metodologie

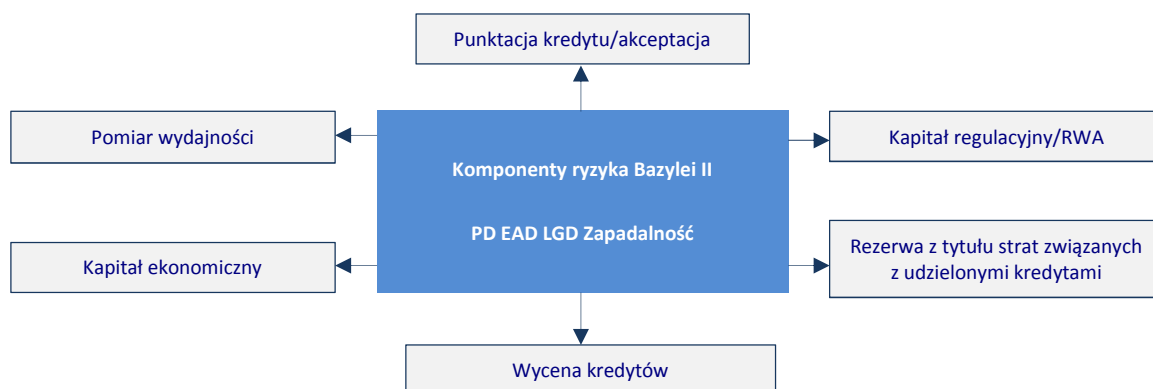
obliczania ekspozycji przedrozliczeniowych (PS). W idealnej sytuacji wszystkie sekcje ING Banku powinny stosować zawsze identyczne metodologie. Przypada jednak, że zdolność do wdrożenia metodologii pomiaru ryzyka jest w dużym stopniu zależna od możliwości systemu, a w niektórych przypadkach korzyści z wdrożenia metodologii mogą nie być uzasadnione kosztami.

Obecnie w ING Banku stosuje się zatem więcej niż jedną metodologię.

- **Metoda MtM wraz z dodatkiem opartym na modelu:** W tej metodzie ryzyko PS jest obliczane jako suma MtM transakcji oraz dodatku opartego na modelu. MtM podlega wahaniom przez cykl życia umowy. Dodatek oparty na modelu jest specyficzny dla produktu i uwzględnia okres pozostały do zapadalności, profilowanie dla przedziałów czasowych itp. Dodatki są aktualizowane z częstotliwością uwzględniającą najważniejsze zmiany rynkowe. Metodologia ta jest wykorzystywana do oceny ekspozycji przedtransakcyjnej wszystkich produktów rynków finansowych ING Banku oraz do obliczeń ryzyka potransakcyjnego dla portfeli rynków finansowych, w przypadku których nakłady i koszty obliczeniowe związane z wdrożeniem metody symulacji scenariuszy nie są uzasadnione;
- **Metoda symulacji scenariuszy (metoda Monte Carlo):** Metoda symulacji scenariuszy jest najbardziej złożoną z metod obliczania ryzyka PS. Metoda ta jest jedyną metodą w pełni uwzględniającą codzienne warunki rynkowe, w tym korelacje między czynnikami ryzyka i korzyściami dotyczącymi portfela. Metoda ta jest też nazywana metodą Monte Carlo (MC) i jest obecnie wykorzystywana do największej liczby instrumentów pochodnych, takich jak walutowe instrumenty pochodne i instrumenty pochodne stóp procentowych. ING Bank jest w trakcie wdrażania tej metody w odniesieniu do większej liczby produktów. Monitorowanie ekspozycji PS i ustalenie granic dla produktów w zakresie metody MC są oparte na ekspozycjach wynikających z metody MC, natomiast do oceny ekspozycji przedtransakcyjnej wykorzystywana jest metoda MtM wraz z dodatkiem opartym na modelu.

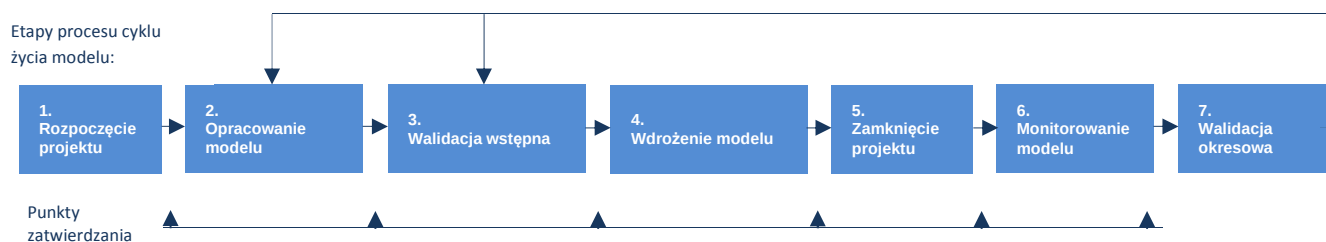
W przypadku do tych dwóch metod ING zdaje sobie ponadto sprawę, że niektóre produkty handlowe, które są poza ich zakresem, mogą być uznane za niewystarczająco dokładne. Na przykład transakcje w dużym stopniu strukturyzowane lub obejmujące egzotyczne instrumenty pochodne mogą się znacznie różnić od ogólnych transakcji wykorzystywanych do obliczania składników dodatkowych. W celu dokonania oceny ekspozycji na ryzyko takich złożonych produktów przeprowadzane jest specjalne obliczenie.

Poniższy schemat zawiera ogólne podsumowanie zastosowania wyników modelu (PD, EAD i LGD).

Zarządzanie modelem ryzyka kredytowego

Wszystkie modele PD, EAD i LGD są zbudowane zgodnie z wewnętrznymi standardami metodologii modelowania ryzyka kredytowego i cyklu życia modelu ING Banku. Po dokładnej weryfikacji dokumentacji przez Komitet ds. Opracowania Modelu (MDC) i Dział Walidacji Modeli (MV) Komitet ds. Ryzyka Kredytowego (CRC) zatwierdza modele. Zatwierdzanie modeli lokalnych jest delegowane przez CRC do MDC. Każdy model ma współopiekuna zarówno w pionie ryzyka kredytowego, jak i w systemie obsługi klienta. Zarówno w pracach MDC jak i CRC uczestniczą funkcjonariusze zajmujący się ryzykiem kredytowym oraz specjaliści z systemu obsługi klienta, aby zapewnić maksymalną akceptację organizacji. Oddziaływanie kapitałowe wdrożenia zatwierdzonych modeli jest zgłaszane do DNB w raporcie kwartalnym. Dodatkowo MV corocznie waliduje każdy model. W trakcie takiej okresowej walidacji analizowana jest skuteczność modelu za pomocą między innymi testowania wstecznego. Większość modeli kredytowych weryfikowanych przez Dział Walidacji Modeli wykazuje konserwatywną obserwowaną skuteczność w porównaniu z przewidywanymi poziomami.

Proces ratingu ryzyka kredytowego

Co do zasady wszystkie ratingi ryzyka są oparte na modelu ratingu ryzyka (PD), który spełnia minimalne wymagania wyszczególnione w dyrektywie CRD, zasadach nadzoru DNB i wytycznych EBA. Dotyczy to wszystkich typów kontrahentów i segmentów, w tym krajów.

Modele ratingu ING Banku związane z prawdopodobieństwem niewykonania zobowiązania (PD) są oparte na skali 1-22, która z grubsza odpowiada takim samym stopniom ratingu, jak przyznawane przez zewnętrzne agencje ratingowe, takie jak Standard & Poor's i Fitch. Na przykład rating ING Banku wynoszący 1 odpowiada ratingowi AAA S&P/Fitch i ratingowi Aaa Moody's; rating ING Banku wynoszący 2 odpowiada ratingowi AA+ S&P/Fitch i ratingowi Aa1 Moody's, i tak dalej. W celu odzwierciedlenia bardziej dokładnych pomiarów ryzyka wartości PD portfeli o niskiej zwłoce, Skala Główna (na którą składa się historia niewywiązywania się ze zobowiązań S&P) została w 2013 roku zaktualizowana.

Ratingi ryzyka (PD) w przypadku kredytów spłacanych terminowo (1-19) są obliczane w systemie informatycznym ING Banku za pomocą wewnętrznie opracowanych modeli opartych na danych wprowadzanych ręcznie lub automatycznie. W pewnych warunkach wynik modelu z wprowadzaniem ręcznym może zostać zakwestionowany poprzez jasno zdefiniowany proces odwoławczy w sprawie ratingu. Ratingi ryzyka dla kredytów zagrożonych (20-22) są ustalane na podstawie zatwierdzonej subiektywnej metodologii przez globalną lub regionalną komórkę ds. restrukturyzacji. Dla portfeli instrumentów sekurytyzacyjnych wiodące są ratingi zewnętrzne transzy, w którą ING Bank zainwestował.

Ratingi ryzyka przypisane do kontrahentów są regularnie, co najmniej corocznie, weryfikowane, a skuteczność modeli bazowych jest regularnie monitorowana. Ponad 95% przypadków ryzyka kredytowego ING Banku zostało poddane ratingowi za pomocą jednego z wewnętrznie opracowanych modeli ratingu PD. W ramach portfela AIRB poziom ratingów Bazylei II przekracza 99% pokrycia ekspozycji. Niektóre z tych modeli mają charakter uniwersalny, jak na przykład modele dla dużych korporacji, banków komercyjnych, towarzystw ubezpieczeniowych, rządów centralnych, samorządów lokalnych, funduszy, podmiotów zarządzających funduszami, finansowania projektów i spółek korzystających z dźwigni finansowej. Natomiast inne modele, takie jak modele PD dla MŚP z Europy Środkowej, Holandii, Belgii, Luksemburga i Zjednoczonego Królestwa, a także modele związane z hipotecznymi kredytami mieszkaniowymi i kredytami konsumenckimi na różnych rynkach detalicznych, są w większym stopniu regionalne lub charakterystyczne dla kraju.

Modele ratingu dla kontrahentów detalicznych są w przeważającej mierze sterowane statystycznie i zautomatyzowane, w taki sposób, że mogą być aktualizowane w rytmie miesięcznym lub dwumiesięcznym. Modele dla spółek MŚP, a także większych korporacji, instytucji i banków są aktualizowane ręcznie i są indywidualnie monitorowane w rytmie co najmniej rocznym.

Klasy ekspozycji

W porozumieniu Bazylea II została rozwinięta koncepcja „klas ekspozycji”. Są to zasadniczo grupy ryzyka kredytowego powiązane ze wspólnym typem kontrahenta lub typem produktu. W metodzie AIRB większość klas ekspozycji ma podkategorie. ING Bank zastosował następujące definicje, aby określić klasy ekspozycji:

- Rządy obejmują władze państwowe, banki centralne i uznane przez Bazyleę II władze lokalne/regionalne, a także organizacje ponadnarodowe;
- Instytucje obejmują wszystkie banki komercyjne, niebankowe instytucje finansowe, takie jak fundusze i podmioty zarządzające funduszami oraz towarzystwa ubezpieczeniowe, a także lokalne i regionalne instytucje rządowe nieklasyfikowane jako rząd;
- Korporacje obejmują wszystkie osoby prawne, które nie są uznawane za rządy, instytucje ani inne jednostki detaliczne;
- Hipoteczne kredyty mieszkaniowe obejmują wszystkie kredyty hipoteczne na cele nieruchomości mieszkalnych, które nie stanowią części sekurytyzacji; oraz
- Inne jednostki detaliczne obejmują wszystkie inne zobowiązania kredytowe związane z detalicznymi MŚP, takie jak partnerstwa, jednoosobowe działalności gospodarcze i osoby prywatne, jak na przykład kredyty konsumenckie, pożyczki samochodowe i karty kredytowe.
- Sekurytyzacje obejmują programy sekurytyzacji, w których ING Bank występuje jako inwestor, sponsor lub inicjator.

W ramach tych definicji klas ekspozycji jest możliwe, że osoby prywatne będą objęte zarówno hipotecznymi kredytami mieszkaniowymi, jak i innymi jednostkami detalicznymi. ING Bank nieustannie sprawdza swoje przydziały klientów do klas ekspozycji, aby zapewnić jak najlepsze dopasowanie do definicji. Pomiędzy instytucjami a korporacjami występuje pewne ząbienie, które jest kwestią interpretacji. W 2013 r. pewna liczba klientów została przeniesiona z klasy korporacji do instytucji. Nie ma to jednak wpływu na wyliczenia kapitału, natomiast zapewnia lepszą porównywalność pomiędzy firmami.

Ujawnienia w zakresie filaru 3 zapewniają szczegółowe dane na temat portfela ING sklasyfikowanego poprzez te klasy ekspozycji. Powinny one być pomocne w przeprowadzeniu porównania z innymi bankami AIRB. ING Bank nie zarządza jednak swoim portfelem zgodnie z tymi klasami ekspozycji, lecz bardziej w oparciu o geografie, segment klientów, branżę i produkt. Z tego względu w filarze 3 są również zapewniane dodatkowe podziały portfela, które odzwierciedlają wspomniane zarządcze klasyfikacje portfela.

Podział portfela ING banku według klas ekspozycji i kategorii ryzyka, w oparciu o ekspozycje w momencie niewykonania zobowiązania:

Klasy ekspozycji w portfelu ING Banku według kategorii ryzyka, jako % całkowitych EAD

2013 ⁽¹⁾	Kredyty		Inwestycje		Rynek pieniężny		Przedroczliczeniowe		Razem (WSZYSTKIE)		
	AIRB	SA	AIRB	SA	AIRB	SA	AIRB	SA	AIRB	SA	AIRB+SA
Państwowe	2.8%	0.0%	7.3%	0.4%	1.2%	0.1%	0.5%	0.0%	11.8%	0.5%	12.3%
Instytucyjne	4.3%	0.2%	3.5%	0.0%	1.6%	0.1%	3.7%	0.1%	13.1%	0.4%	13.5%
Korporacyjne	26.2%	1.4%	0.2%	0.0%	0.1%		0.9%	0.0%	27.4%	1.4%	28.8%
Hipoteki mieszkaniowe	37.2%	0.8%							37.2%	0.8%	38.0%
Inne detaliczne	4.7%	1.4%	0.0%				0.0%	0.0%	4.7%	1.4%	6.1%
Sekurytyzacje	0.3%		1.0%				0.0%		1.3%		1.3%
Razem (WSZYSTKIE)	75.5%	3.8%	12.0%	0.4%	2.9%	0.2%	5.1%	0.1%	95.5%	4.5%	100.0%

⁽¹⁾ Ze względu na przewidywane dalsze prawne i faktyczne dostosowania struktury Grupy ING, Grupy NN i ING Banku, wartości za rok 2013 przedstawione w części dotyczącej ryzyka kredytowego obejmują kredyty udzielone Grupie ING i Grupie NN, które wcześniej były wyłączone jako "pożyczki wewnątrzspółkowe", o ile nie wskazano inaczej.

Klasy ekspozycji w portfelu ING Banku według kategorii ryzyka, jako % całkowitych EAD

2012 ⁽¹⁾	Kredyty		Inwestycje		Rynek pieniężny		Przedroczliczeniowe		Razem (WSZYSTKIE)		
	AIRB	SA	AIRB	SA	AIRB	SA	AIRB	SA	AIRB	SA	AIRB+SA
Państwowe	2.6%	0.0%	6.3%	0.4%	1.2%	0.1%	0.4%		10.5%	0.5%	11.0%
Instytucyjne	4.0%	0.2%	4.0%	0.0%	1.7%	0.1%	3.8%	0.0%	13.5%	0.3%	13.8%
Korporacyjne	26.9%	1.5%	0.2%	0.0%	0.1%		1.2%	0.0%	28.4%	1.5%	29.9%
Hipoteki mieszkaniowe	36.3%	1.6%							36.3%	1.6%	37.9%
Inne detaliczne	4.5%	1.4%	0.0%	0.0%			0.0%	0.0%	4.5%	1.4%	5.9%
Sekurytyzacje	0.2%		1.3%				0.0%		1.5%		1.5%
Razem (WSZYSTKIE)	74.5%	4.7%	11.8%	0.4%	3.0%	0.2%	5.4%	0.0%	94.7%	5.3%	100.0%

⁽¹⁾ Na potrzeby porównania dostosowaliśmy strukturę klas ekspozycji za rok 2012 w przypadku klientów korporacyjnych i instytucjonalnych ze strukturą za rok 2013.

Hipoteki korporacyjne i mieszkaniowe stanowią ponad 66% (2012: 70%) całkowite portfela ING Banku. W 2013 roku całkowite ekspozycje korporacyjne spadły ze względu na postępujące ubezpośrednienia oraz brak inwestycji podejmowanych przez korporacje. Portfel inwestycji jest skoncentrowany głównie w klasie ekspozycji Rządów i banków centralnych, i przekształca się w portfel w większości płynnościowy, mający na celu wspieranie zobowiązań zgodnie z nowym reżimem regulacyjnym.

Modele stosowane w odniesieniu do klas ekspozycji

ING Bank opracował modele PD, EAD i LGD na potrzeby portfeli bankowości komercyjnej i bankowości detalicznej. Modele PD, EAD i LGD podlegają zatwierdzeniu CRC (lub w przypadkach odelegowanych: MDC) i zmiany o znaczącym wpływie wymagają przed wdrożeniem zgody regulatora. Ze swej natury opisane powyżej klasy ekspozycji mają inne, specyficzne charakterystyki. Aby uchwycić te charakterystyki i dysponować adekwatnymi wycenami i analizami, CRM nieustannie aktualizuje i rozwija modele w każdej z klas ekspozycji. CRM korzysta w sumie ze 100 różnych modeli wewnętrznych o następujących cechach:

- **Modele PD:** Prawdopodobieństwo niewywiązania się to prawdopodobieństwo, że dłużnik nie wywiąże się ze zobowiązań w określonym przedziale czasowym opartym na ocenie informacji specyficznych dla dłużnika (np. informacji finansowych i informacji jakościowych), zachowania płatniczego i informacji związanych z produktem. W przypadku klas ekspozycji Rządowe, Instytucyjne i Korporacyjne, za wyjątkiem podmiotów małych i średnich, modele to zazwyczaj karty wyników oparte na ekspertyzach, stosowane na podstawie oceny informacji dotyczących dłużnika. Modele dla podmiotów małych i średnich, hipotek mieszkaniowych i detalicznych są specyficzne dla krajów i opracowywane statystycznie lub w postaci modeli hybrydowych.
- **Modele EAD:** Ekspozycja w momencie niewywiązania zobowiązania to oczekiwana kwota ekspozycji ING w odniesieniu do klienta lub kontrahenta w chwili jego niewywiązania się z obowiązków. Zazwyczaj jest to wyższa kwota niż kwota bieżących zaległości. EAD jest specyficzna dla produktu kredytowego. Modele EAD przybliżają oczekiwaną kwotę ekspozycji ING względem dłużnika w chwili jego niewywiązania się z obowiązków w oparciu o bieżącą ekspozycję i bieżący limit. Metodologia modeli EAD dzieli produkty na produkty odnawialne i nieodnawialne. W zależności od relacji pomiędzy limitem a ekspozycją w momencie obserwacji stosuje się różne obliczenia. Odrębny wymiar jest konieczny w przypadku ekspozycji pozabilansowych, jeżeli celem jest oszacowanie odsetka ekspozycji pozabilansowych, które zostaną przekształcone w ekspozycje bilansowe w przypadku niewywiązania się. Ważne czynniki, które determinują wynik modeli EAD są związane z częścią niewykorzystanej kwoty limitu, której wykorzystania oczekuje się w chwili niewywiązania się, oraz współczynnika przekształcającego (hipotetyczną) ekspozycję w chwili niewywiązania się w ekwiwalent gotówkowy i adekwatnego jedynie w odniesieniu do produktów pozabilansowych. W modelach korzysta się również ze współczynnika mierzącego nieupoważniony dostęp, np. wypłaty powyżej zatwierdzonego limitu kredytowego, jeżeli dotyczy. Oprócz rodzaju produktu, na EAD ma również wpływ podejście do zarządzania ryzykiem. ING stosuje proaktywne podejście do zarządzania ryzykiem z aktywną zarządczą listą obserwacji, która może wpływać na EAD.
- **Modele LGD:** Strata z tytułu niewykonania zobowiązania to parametr oczekiwanych strat ekonomicznych dotyczący danego przypadku niewywiązania się, z uwzględnieniem wartości pieniądza w czasie, obejmujący zarówno koszty bezpośrednie jak i pośrednie. LGD jest specyficzna dla produktu kredytowego i wyrażona odsetkiem EAD. LGD jest w większości funkcją scenariuszy niewywiązania się oraz uzyskanych zabezpieczeń i gwarancji. Produkty niezabezpieczone mają zazwyczaj znacznie wyższe oczekiwane proporcje strat niż zabezpieczone. ING rozróżnia cztery rodzaje scenariuszy po niewywiązaniu się:

- *Brak straty - naprawa*: dłużnik spłaca wszystkie zaległe kwoty (w stopniu, w jakim przysługują one ING Bankowi na mocy prawa) i aktywa stają się ponownie zdrowe. ING Bank nie ponosi w trakcie tego procesu żadnej straty. Relacja z dłużnikiem nie jest rozwiązywana. Dłużnik zaczyna na powrót wywiązywać się ze zobowiązań.
- *Brak straty - wyjście bez strat*: ING Bank (lub dłużnik) likwiduje zabezpieczenia i realizuje gwarancje w celu naprawienia ekspozycji lub dłużnik w pełni spłaca zaległości. Relacja z dłużnikiem jest następnie rozwiązywana. ING Bank nie ponosi w trakcie tego procesu żadnej straty.
- *Strata - wyjście ze stratą*: ING Bank (lub dłużnik) likwiduje zabezpieczenia i realizuje gwarancje w celu naprawienia ekspozycji. Relacja z dłużnikiem jest następnie rozwiązywana. ING Bank ponosi stratę w trakcie procesu.
- *Strata - awaryjna restrukturyzacja*: ING Bank poddaje umowę kredytu restrukturyzacji, aby naprawić ekspozycję po dopuszczeniu pewnego dyskonta. Po restrukturyzacji relacja z dłużnikiem jest kontynuowana. ING Bank ponosi pewną stratę w trakcie procesu.

Zmiany w modelach ryzyka kredytowego w 2013

Modele ryzyka kredytowego są regularnie aktualizowane z uwzględnieniem bardziej aktualnych danych, wymogów regulacyjnych i zaleceń MV. W 2013 roku zaistniała konieczność wprowadzenia zmian w różnych ważnych modelach AIRB we wszystkich klasach ekspozycji, co doprowadziło do wzrostu RWA w wysokości 9,1 miliarda EUR. Najważniejsze zmiany dotyczą:

- Ekspozycji rządowych: wdrożono nowy model EAD obowiązujący nie tylko w odniesieniu do ekspozycji rządowych, ale również instytucji i korporacji (z wyłączeniem małych i średnich przedsiębiorstw). Niezależnie od tego, że w odniesieniu do rządów centralnych i samorządowych lokalnych wprowadzono nowe modele LGD. Zmiany te prowadzą do wzrostu netto w RWA.
- Ekspozycji w stosunku do instytucji: główna zmiana w modelu to wprowadzenie nowego modelu EAD powodującego spadek RWA.
- Ekspozycji w stosunku do korporacji: wdrożono nowy model LGD oraz EAD w odniesieniu do portfela dużych korporacji, co doprowadziło do spadku RWA. Portfel finansowania nieruchomości komercyjnych zyskał aktualizację modeli PD i LGD, co spowodowało wzrost RWA. W przypadku małych i średnich przedsiębiorstw, aktualizacje miały miejsce w przypadku modeli PD i LGD dla Holandii, modelu LGD w Belgii, a w Europie Środkowo-Wschodniej modeli PD, LGD i EAD, co spowodowało wzrost RWA.
- Hipotek mieszkaniowych: zaktualizowano modele PD i LGD dotyczące holenderskiego portfela hipotecznego w celu lepszego odzwierciedlenia bieżących warunków rynkowych. Spowodowało to wzrost RWA.
- Pozostałych ekspozycji detalicznych: główne zmiany dotyczyły modelu PD dla osób prywatnych w Belgii oraz modeli PD, EAD i LGD w przypadku niezabezpieczonych ekspozycji w Holandii. Niektóre zmiany w modelach miały nieznaczący dodatni lub ujemny wpływ na podstawę netto.

Dalsze szczegóły dotyczące zmian w modelach oraz wynikowej migracji RWA w 2013 roku znaleźć można w rozdziale "Analiza migracji ważonej ryzykiem" w części dotyczącej filaru 3.

Sekurytyzacje

ING Bank odgrywa głównie trzy role w swojej ekspozycji na programy sekurytyzacji, mianowicie:

ING Bank jako inwestor

ING Direct był głównym inwestorem w transakcjach sekurytyzacyjnych w ramach ING Banku. Jego główną strategią jest gromadzenie depozytów klientów i zapewnianie produktów kredytowych klientom detalicznym. Produkty oszczędnościowe są w typowym przypadku pierwszym produktem uruchamianym w danym kraju, po którym następują kredyty hipoteczne i inne produkty detaliczne (rachunki bieżące, kredyty niezabezpieczone, karty kredytowe itp.). Różnica między zobowiązaniami detalicznymi a własnymi aktywami detalicznymi jest inwestowana w obligacje wysokiej jakości, a jeżeli jest to stosowne, w niektóre wewnętrzne aktywa pochodzące z innych spółek ING Banku. Strategia ING Banku ewoluowała, tworząc z operacji detalicznych bardziej uniwersalne banki. Dodatkowo, przez ostatnich kilka lat wymogi regulacyjne w sprawie płynności zostały wyjaśnione, co obniżyło atrakcyjność sekurytyzacji jako formy bufora płynności. W związku z powyższym, w ostatnich latach ING Bank w znaczącym stopniu zredukował swój portfel sekurytyzacji, a jego pozostała część najprawdopodobniej się wyczerpie bez zastępowania.

ING Bank jako inicjator

ING Bank inicjuje własne transakcje sekurytyzacyjne w celach związanych z kapitałem ekonomicznym i regulacyjnym, a także z płynnością i finansowaniem. Papiery sekurytyzacyjne zainicjowane przez spółkę mogą być uwzględnione do wycofania z bilansu dopiero po spełnieniu wymogów związanych z istotnym przeniesieniem ryzyka kredytowego. Jednak by uznać, że transakcja sekurytyzacyjna prowadzi do obniżenia RWA, samo przeniesienie ryzyka może być niewystarczające ze względu na zwiększenie oddziaływania formuły niedopasowania zapadalności. W konsekwencji RWA utrzymanych transz dla jednej z transakcji byłoby większe niż całkowite RWA puli podstawowej przed sekurytyzacją. W takich przypadkach obliczenie RWA dla transakcji jest dokonywane w taki sposób, jak gdyby nie była ona skrytykowana. ING Bank przeprowadził bardzo ograniczoną liczbę transakcji jako inicjator. Wszystkie wygasły, zostały rozwinięte lub zostaną rozwinięte wkrótce.

ING Bank jako sponsor

W normalnym przebiegu działalności ING Bank konstruuje transakcje finansowe dla swoich klientów poprzez wspieranie ich w uzyskiwaniu źródeł utrzymania płynności, sprzedając należności klientów lub inne aktywa finansowe spółkom celowym. Transakcje są często finansowane w ramach administrowanego przez ING Bank programu multi-seller emisji papierów wartościowych zabezpieczonych aktywami (ABCP) spółki Mont Blanc Capital Corp. (o ratingu A-1/P-1). Mont Blanc Capital Corp. nadal finansuje się zewnętrznie na rynkach ABCP. W swojej roli agenta administracyjnego ING Bank ułatwia te transakcje, zapewniając usługi strukturyzacji, księgowości, finansowania i operacyjne. ING Bank zapewnia też produkty pomocnicze (instrumenty płynnościowe i zapewniające poprawę kredytowania), wspierające transakcje finansowane przez spółkę. Spółka Mont Blanc jest w pełni skonsolidowana ze sprawozdaniami finansowymi ING Banku.

Narzędzia ryzyka kredytowego

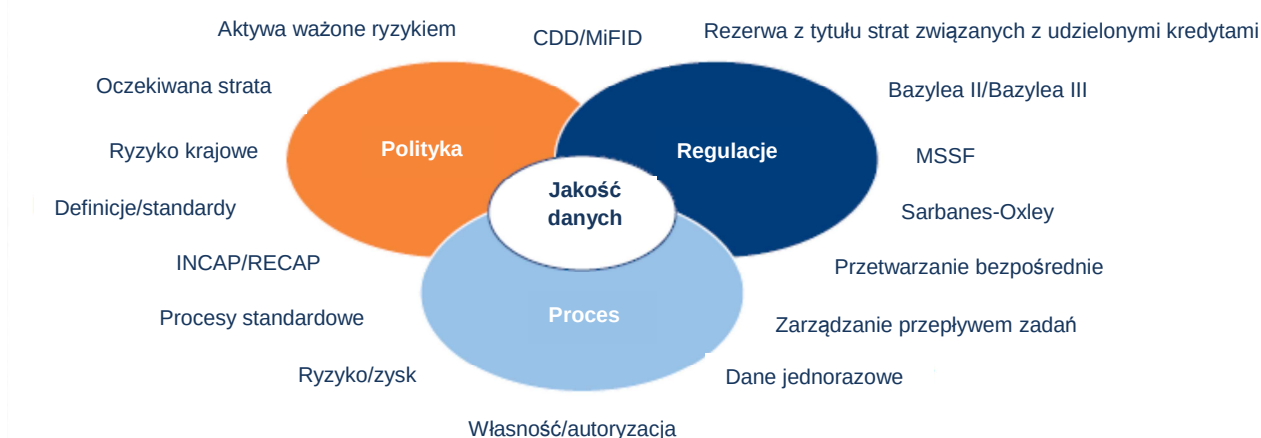
Polityka ryzyka kredytowego

Polityka ryzyka kredytowego ING zapewnia ogólne reguły, role i obowiązki, które zawsze powinny dominować w ING Banku. Choć bierze się pod uwagę uznaniową zmienność służącą przestrzeganiu przepisów lokalnych, zmienność taka musi być zawsze zgodna z treścią globalnej, obowiązującej dla całego ING Banku polityki ryzyka kredytowego i musi być zatwierdzona przez (lokalny) pion ryzyka kredytowego. Wszystkie polityki ryzyka kredytowego są tworzone zgodnie ze standardami opracowywania polityki i są regularnie weryfikowane. Każda polityka ma opiekuna ds. ryzyka kredytowego i jest tworzona w ścisłej konsultacji z różnymi zainteresowanymi stronami z pionu ryzyka kredytowego, systemu obsługi klienta i, jeśli ma to zastosowanie, innych departamentów korporacji. Wszystkie polityki wymagają zatwierdzenia przez Komitet ds. Ryzyka Kredytowego (CRC) i, jeśli ma to zastosowanie (na przykład w przypadku ustalania uprawnień delegowanych), przez Globalny Komitet Kredytowy (GCC).

Systemy i standardy danych pionu ryzyka kredytowego

Przyjęcie, utrzymanie, pomiar, zarządzanie i raportowanie w zakresie ryzyka kredytowego na wszystkich szczeblach ING Banku są realizowane poprzez promowanie jednolitych, wspólnych standardów danych dotyczących ryzyka kredytowego i łączenie ich we wspólnych narzędziach ryzyka kredytowego, które wspierają standardowe i przejrzyste praktyki w zakresie ryzyka kredytowego. ING zdecydował się na opracowywanie narzędzi ryzyka kredytowego na szczeblu centralnym. Dział Korporacyjnego Zarządzania Ryzykiem Kredytowym (CCRM) wraz z Ogólnobankową Domeną Klientów (BCD) wspólnie projektują i obsługują narzędzia, proces i środowisko, natomiast komórki ING (użytkownicy) zapewniają wprowadzanie danych, a różne inne departamenty ING i/lub regulatorzy zewnętrzni zapewniają reguły, polityki i metodologie osadzone w poszczególnych narzędziach.

Filozofia opiera się na ponownym wykorzystywaniu tych samych danych do wszystkich celów, z użyciem metody zintegrowanej, w której zajął się trzy kluczowe obszary ING Banku: polityka, środowisko regulacyjne, w którym działamy, a także codzienne procesy, które są aktywne w całej grupie. Zajął się tych trzech obszarów jest kluczowym wymogiem w celu zagwarantowania, by standardy jakości danych i dyscyplina pozostały na wysokim poziomie. Metoda zintegrowana została zilustrowana na poniższym diagramie.

Skoncentrowany na kliencie model danych CCRM/BCD jest mocno dostosowany do trzech zasadniczych potrzeb biznesowych ING Banku:

- Prowadzenia skutecznych transakcji z naszymi kontrahentami;
- Pozostawania w zgodności z naszymi zobowiązaniami wewnętrznymi i zewnętrznymi; oraz
- Monitorowania ryzyka, które podejmujemy.

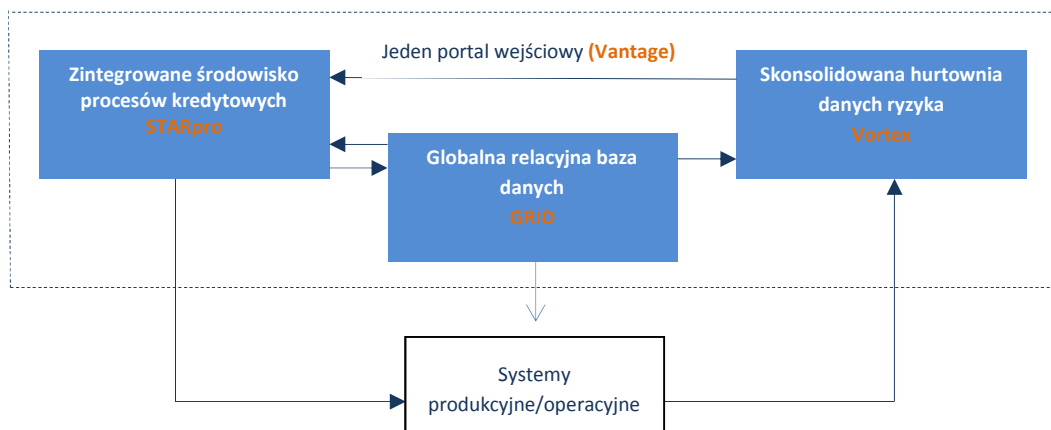
Podejście skoncentrowane na kliencie gwarantuje, że ING Bank może szybko reagować na zmiany przepisów, potrzeby biznesowe i najlepsze praktyki w naszych interesach z klientami i potencjalnymi klientami.

Zasady przewodnie dotyczące elementów danych

Zasady przewodnie stanowią, że każdy element danych powinien być wprowadzony tylko raz i powinien mieć przypisany wyraźny podstawowy system lub bazę danych, które są widoczne podczas wszystkich zastosowań tego elementu danych. Ze swojego systemu podstawowego dane mogą być następnie redystrybuowane do innych systemów lub baz danych, które mogą wymagać tych danych w ramach metody automatycznego przetwarzania bezpośredniego (STP). W zależności od potrzeb dane mogą być przesyłane w czasie rzeczywistym, czasie zbliżonym do rzeczywistego, codziennie, co tydzień lub co miesiąc. Ta częstotliwość przesyłu danych bazowych jest niezależna od przesyłu danych, który może mieć miejsce do celów konsolidacyjnych.

Wszystkie główne systemy ryzyka kredytowego są dostępne przez portal (Vantage), który zapewnia też globalne narzędzia do celów domeny klienta (GRID), zgodności i sprawozdawczości regulacyjnej.

Główne systemy ryzyka kredytowego ING Banku

Globalna relacyjna baza danych (GRID)

Jedną globalną bazę danych kontrahentów dotyczącą wszystkich osób prawnych na całym świecie, GRID, jest wiodącą bazą dla wszystkich danych związanych z organizacją, takich jak własność (prawna i ekonomiczna), nazwa spółki, kod branży, miasto i kraj siedziby, miasto i kraj zarejestrowania spółki, rodzaj klienta i segment klienta. Dane w GRID są statyczne, co oznacza, że nie zmieniają się (przeciętnie) częściej niż raz w roku.

Organizacje ujęte w GRID obejmują kontrahentów i potencjalnych klientów ING Banku. GRID obejmuje również osoby fizyczne, które znajdują się w zakresie zainteresowania, gdy są klientami bankowości prywatnej, beneficjentami rzeczywistymi (UBO), stronami powiązanymi lub podmiotami świadczącymi usługi na rzecz podmiotów gospodarczych. GRID zawiera ponadto kontakty ING.

Zasadnicze znaczenie ma funkcja referencyjna GRID. Umożliwia nam ona powiązanie informacji o spółce z różnymi wewnętrznymi i zewnętrznymi bazami danych z różnymi lokalnymi kodami identyfikacyjnymi. Dodatkowo, w oparciu o tę strukturę referencyjną, ING Bank codziennie automatycznie przesyła ratingi kredytowe (pochodzące z S&P, Fitch i Moody's) i wszelkie (nowe) ID papierów wartościowych (CUSIP, SEDOL, Bloomberg ID lub ISIN). Aby zapewnić spójność danych, baza GRID jest co tydzień uzgadniana z ponad 17 zewnętrznymi bazami danych.

Skonsolidowana hurtownia danych ryzyka ING Banku (Vortex)

Vortex został zbudowany w oparciu o wymogi ryzyka kredytowego, co oznacza, że przeprowadza rozumowania, obliczenia i składa raporty w oparciu o tę koncepcję. Vortex ma trzy główne funkcje i trzy główne cele. Trzy główne funkcje Vortex;

- Hurtownia danych ryzyka kredytowego obejmująca ekspozycję na ryzyko kredytowe ING Banku;
- Silnik obliczeniowy: Vortex oblicza ryzyko krajowe, duże ekspozycje, wyjątki, przeciętny limit/niespłaconą kwotę, rezerwy, kapitał ekonomiczny i kapitał regulacyjny;
- Zapewnienie sprawozdań na poziomie transakcyjnym, organizacyjnym, kontrahenta, departamentu lub spółki ING Banku.

Trzy główne cele Vortex;

- Analiza dla decydentów;
- Zgodność: Vortex jest zgodny z przepisami i wymaganiami, i spełnia wymogi ustanowione przez regulatorów;
- Ujawnienie informacji: Vortex składa raporty zewnętrznym agencjom ratingowym i do celów relacji inwestorskich.

Zintegrowane środowisko procesów kredytowych (STARpro)

STARpro jest zintegrowanym pakietem aplikacji, który zarządza różnymi procesami przepływu pracy związanymi z wprowadzaniem nowych kontrahentów do większości bankowych działań komercyjnych i biznesowych. STARpro jest właściwie serią wzajemnie powiązanych funkcji, które muszą ubiegać się o zatwierdzenie, na przykład:

- Import sprawozdań finansowych i analiza projekcji;
- Ustanawianie ratingów ryzyka i odwołania od nich;
- Ustalanie poziomu ryzyka z zachowaniem należytej staranności wobec klienta (CDD);
- Ustalenie klasyfikacji na mocy dyrektywy MiFID;
- Weryfikacja odpowiedzialności środowiskowej i społecznej;
- Określenie wyceny pożyczek;
- Ubieganie się o zatwierdzenie ryzyka kredytowego (analiza);
- Administrowanie (standardową) dokumentacją;
- Zarządzanie trudnymi kredytami i ustalenie poziomu rezerw ISFA;
- Zarządzanie dokumentami (biblioteka elektroniczna);
- Raporty badawcze pochodzące z zewnętrznych agencji ratingowych (S&P, Fitch, Moody's i Graydon), a także wewnętrzne badania kapitału własnego;
- STARpro automatycznie otrzymuje dane organizacyjne z GRID i informacje o ekspozycji z Vortex.

Moduł sprawozdań finansowych zapewnia użytkownikowi możliwość nie tylko zarejestrowania sprawozdań finansowych spółki we wspólnym (opartym na MSSF-UE) formacie, lecz także projektowania przyszłej pozycji finansowej spółki w wyniku rozważanych

transakcji. Umożliwia to komunikowanie wspólnego poglądu na status finansowy spółki w całym ING i sformułowanie spójnej podstawy dla procesów podejmowania decyzji opierających się na informacjach finansowych. Dane te są następnie grupowane i prezentowane w (przeznaczonym tylko do odczytu) przeglądarkowym komponencie STARpro dotyczącym sprawozdań finansowych.

Dane ze sprawozdań finansowych są automatycznie przekazywane do narzędzia generującego rating ryzyka, gdzie są włączane do jednego z licznych modeli ratingowych opartych na prawdopodobieństwie niewykonania zobowiązania. Narzędzie generujące rating ryzyka obejmuje dwa rodzaje modeli ratingu:

- Automatyczny, w którym dane dotyczące dużej liczby kontrahentów są automatycznie, okresowo (zazwyczaj co miesiąc) przetwarzane z systemów źródłowych w celu ustalenia nowych ratingów ryzyka; oraz
- Ratingi ręczne, które są obliczane indywidualnie i w przypadku których użytkownik w celu utworzenia ratingu musi odpowiadać również na dodatkowe subiektywne pytania.

Po zatwierdzeniu ratingu wyniki ratingu są przesyłane w czasie rzeczywistym do GRID. GRID redystrybuuje następnie rating (aktualizację) do systemów abonenckich.

Moduł wyceny kredytu jest wykorzystywany do wyceny kredytów i inwestycji. Ma on dostęp do istniejących danych z Vantage dotyczących istniejących transakcji i wykorzystuje te dane w komponencie służącym do wyceny kredytu, który jest narzędziem wspierającym użytkownika w strukturyzacji i optymalizacji transakcji, a jednocześnie ustala, czy transakcja spełnia wewnętrzne wymogi ING Banku dotyczące stosunku ryzyka do zysku. Dostępne funkcjonalności obejmują zdolność do tworzenia i porównywania różnych scenariuszy, a także do poszukiwania wartości progu rentowności.

Moduł pakietu zatwierdzenia wspiera proces zatwierdzania kredytu, automatyzując tworzenie dokumentów wniosku kredytowego i zarządzanie nimi oraz kierując je do osób weryfikujących i zatwierdzających. Pakiet zatwierdzenia jest narzędziem, które gromadzi dane ze wszystkich innych modułów (w tym dane otrzymane z innych modułów STARpro i wszystkie dane dotyczące ekspozycji z Vortex) w celu zestawienia pakietu wniosku kredytowego. W celu przeprowadzenia corocznych weryfikacji użytkownik musi sprawdzić istniejące dane (pobrane z narzędzi lokalnych za pośrednictwem Vortex) i wprowadzić wszelkie żądane zmiany. W przypadku nowych transakcji użytkownik (zazwyczaj opiekun klienta) wprowadza całą strukturę transakcji (korzystając z lokalnych kodów systemu źródłowego) bezpośrednio do pakietu zatwierdzenia. Narzędzie to stosuje następnie funkcję przepływu zadań, służącą do przeprowadzenia wniosku kredytowego przez proces zatwierdzenia kredytu.

Moduł problematycznych kredytów jest wykorzystywany do tworzenia rezerw z tytułu organizacji, których rating jest ustalony na 20, 21 lub 22, a niespłacona kwota jest równa lub większa niż próg (ogólnie 1 milion euro, w indywidualnych przypadkach lub dla niektórych jednostek próg może być niższy). Rejestruje on także szczegółowe informacje o organizacjach, które popadły w zwłokę. Ponadto narzędzie do obsługi problematycznych kredytów wspiera proces tworzenia rezerw z tytułu takich kredytów, automatyzując sporządzanie wniosków w ich sprawie i kierując propozycje tworzenia rezerw do wyznaczonych osób weryfikujących i zatwierdzających. Zapewnia również scentralizowane w skali całego ING Banku repozytorium wniosków w sprawie problematycznych kredytów. Wszystkie istotne polityki, regulacje i metodologie są w możliwie szerokim zakresie włączone do tych systemów, co zapewnia podejście zintegrowane.

Sprawozdawczość w zakresie ryzyka kredytowego

Sprawozdawczość w zakresie ryzyka kredytowego jest kluczowym elementem zarządzania ryzykiem kredytowym. Regulatorzy i kierownictwo ING Banku w coraz większej mierze uznają wartość systemów sprawozdawczości w zakresie ryzyka i dostępności danych w celu monitorowania trendów, a także utrzymywania spójności i wiarygodności publikowanych danych. Wspecjalizowany departament ds. sprawozdawczości w zakresie ryzyka kredytowego zajmuje się różnymi wymogami związanymi ze sprawozdawczością, a także kluczowymi zasadami raportowania.

Rola departamentu ds. sprawozdawczości

Departament ds. sprawozdawczości w zakresie ryzyka kredytowego dostarcza CRM następujących informacji:

- Zapewnia okresowe przeglądy dotyczące kapitału kredytowego, migracji aktywów ważonych ryzykiem, przeglądy koncentracji według branży/sektora/nazwy kontrahenta wymagane lub żądane przez DNB i innych europejskich regulatorów;
- Uczestniczy w różnych ćwiczeniach/symulacjach prowadzonych przez regulatorów i innych decydentów politycznych, demonstrując swoją przejrzystość w zakresie współdzielenia danych i analiz, co służy udostępnianiu użytecznych wyników i pracy na rzecz poprawy stabilności i efektywności rynków finansowych;
- Zapewnia kierownictwu wysokiego szczebla i innym departamentom zajmującym się ryzykiem informacje ukazujące trendy oraz ilościową, a także jakościową analizę w istotnych obszarach ryzyka w ING Banku, w wyczerpującej i uproszczonej formie, aby ułatwić świadome podejmowanie decyzji;
- Zajmuje się bieżącymi żądaniami regulatorów, analityków i agencji ratingowych, a także innych zewnętrznych zainteresowanych stron, mającymi źródło w zdarzeniach rynkowych oddziałujących na określone regiony, portfele lub kontrahentów; oraz
- Służy jako funkcja kontroli, poprzez analizę różnych portfeli i porównywanie ich do wzorców z określonych polityk ryzyka. Ponadto analizowane i weryfikowane są znaczące miesięczne zmiany portfela.

Zasady sprawozdawczości ING Banku

Komitet Bazylejski opublikował w styczniu 2013 r. nowe „Zasady efektywnej agregacji danych i sprawozdawczości w zakresie ryzyka”. Dokument ten przedstawia 11 kluczowych zasad, których powinny wdrożyć globalne banki o największym znaczeniu systemowym do 2016 roku. W ramach pierwszego etapu wdrożenia, ING przeprowadziło w 2013 r. ankietę samooceny "inwentaryzacji". W oparciu o to badanie, dział sprawozdawczości w zakresie ryzyka kredytowego może przyznać sobie satysfakcjonującą ocenę w kontekście wszystkich zasad: dokładności, terminowości, kompletności, adaptacyjności i audytowalności. Niemniej w niektórych podportfelach zostały zidentyfikowane luki i planuje się działania zmierzające do dalszej poprawy technologii informatycznych związanych z kredytami oraz sprawozdawczości w zakresie ryzyka kredytowego.

Portfel ryzyka kredytowego

Ekspozycja na ryzyko kredytowe ING Banku jest głównie związana z tradycyjnym udzielaniem pożyczek osobom fizycznym i przedsiębiorstwom, a następnie z inwestycjami w obligacje i inne aktywa sekurytyzowane. Pożyczki dla osób fizycznych to głównie kredyty hipoteczne zabezpieczone nieruchomościami mieszkalnymi. Pożyczki (w tym gwarancje) udzielone przedsiębiorstwom są często zabezpieczone aktywami, lecz mogą być także niezabezpieczone, w zależności od wewnętrznej analizy zdolności kredytowej kredytobiorcy. Obligacje w portfelu inwestycyjnym są co do zasady niezabezpieczone. Aktywa sekurytyzowane, takie jak papiery wartościowe zabezpieczone hipotekami i papiery wartościowe zabezpieczone aktywami są zabezpieczone poprzez proporcjonalną część bazowej zdyskontowanej puli aktywów (komercyjnych lub mieszkaniowych instrumentów hipotecznych, pożyczek samochodowych i/lub innych aktywów) utrzymywanych przez emitenta papieru wartościowego. Ostatnie znaczne źródło ryzyka kredytowego obejmuje ekspozycje przedrozliczeniowe, które powstają w wyniku działalności handlowej, w tym transakcji obejmujących instrumenty pochodne, transakcji odkupu oraz udzielania/zaciągania pożyczek papierów wartościowych i transakcji wymiany walut.

Przedziały ratingu ryzyka według linii biznesowych

Przedziały ratingu ryzyka są definiowane w oparciu o jakość ekspozycji pod względem zdolności kredytowej, w stopniu od inwestycyjnego do problematycznego, wyrażonym w ekwiwalentach S&P, Moody's i Fitch/IBCA.

Klasy ryzyka w portfelu ING Banku, jako % sumy kredytów zaległych ⁽¹⁾

		Bankowość komercyjna		Bankowość detaliczna - kraje Beneluksu		Bankowość detaliczna międzynarodowa ⁽²⁾		Linia korporacyjna		ING Bank razem	
		2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012
1	(AAA)	1.9%	2.9%		0.0%	8.5%	7.6%	5.0%	0.8%	3.2%	3.3%
2-4	(AA)	14.2%	12.6%	5.4%	5.1%	16.6%	16.0%	60.3%	80.5%	12.6%	12.5%
5-7	(A)	23.0%	19.3%	4.1%	5.8%	21.6%	21.2%	16.5%	9.0%	16.1%	15.0%
8-10	(BBB)	26.6%	25.5%	34.4%	42.6%	27.9%	26.7%	5.7%	0.8%	29.3%	31.1%
11-13	(BB)	22.6%	25.4%	41.5%	34.6%	18.8%	20.9%	12.3%	0.2%	27.7%	26.7%
14-16	(B)	6.6%	8.9%	8.2%	6.2%	4.6%	5.5%		0.4%	6.5%	6.8%
17-22	(CCC & ocena problemowa)	5.1%	5.4%	6.4%	5.7%	2.0%	2.1%	0.2%	8.3%	4.6%	4.6%
		100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

⁽¹⁾ W oparciu o pomiary ryzyka kredytowego obecne w procesie udzielania pożyczek, przed rozliczeniem, na rynku pieniężnym i inwestycyjnym.

⁽²⁾ Zabezpieczone obligacje przedstawiono na bazie zewnętrznych ocen kredytowych emitenta. Emisje zabezpieczonych obligacji są zwykle lepiej oceniane zewnętrznie pod względem kredytowym niż emisje zwykle ze względu na kształt strukturalny obligacji zabezpieczonych.

Przesunięcia w klasach ratingu z BBB do BB w przypadku działalności detalicznej w krajach Beneluksu są wynikiem środowiska gospodarczego w modelach hipotecznych ING Holandia, co prowadzi do nieco niższego, ale bardziej dokładnego ratingu. Wzrost w bankowości komercyjnej w grupie ratingów A był w szczególności wynikiem zwiększonych zaległości na rzecz centralnych kontrahentów, o szczególnie niskim PD i dobrym ratingu ryzyka.

Typy ryzyka kredytowego

W portfelu kredytów udzielanych, z natury kategorii o największym ryzyku z 77% udziałem (2012: 78%) w całym portfelu ING Banku, spadek w klasie ratingowej BBB był przede wszystkim spowodowany spadkiem w całym portfelu ING Banku. Powyższe było wynikiem transferu hipotek mieszkaniowych z Westland/Utrecht Bank do Grupy NN oraz, ponadto, odzwierciedleniem środowiska gospodarczego w modelach holenderskich hipotek, zgodnie z powyższym opisem. Portfel inwestycyjny był w dalszym ciągu rozwiązywany, w szczególności wskutek rozwiązania pozostałości instrumentu wsparcia dla aktywów nie płynnych w klasie CCC i oceny problemowej. Portfel ten jest przekształcany w portfel w większości płynnościowy, mający na celu wspieranie zobowiązań zgodnie z nowym reżimem regulacyjnym. Ze względu na krótkoterminowy charakter depozytów rynku pieniężnego, znaczące zmiany mogą występować szybko. Inaczej niż w przypadku wymogów regulacyjnych w pewnych jednostkach, wartości w ramach rynków pieniężnych są zazwyczaj księgowane w bankach centralnych i innych instytucjach finansowych o wysokim ratingu.

Klasy ryzyka w portfelu ING Banku według typów ryzyka, jako % sumy kredytów nieuregulowanych ⁽¹⁾

		Kredyty		Inwestycje		Rynek pieniężny		Przedrozliczeniowe		ING Bank razem	
		2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012
1	(AAA)	1.2%	1.4%	12.1%	12.9%	23.2%	9.8%	1.2%	3.5%	3.2%	3.3%
2-4	(AA)	6.2%	6.3%	48.3%	45.3%	27.1%	35.5%	9.8%	11.0%	12.6%	12.5%
5-7	(A)	11.5%	10.7%	17.9%	18.2%	27.3%	35.7%	61.0%	54.9%	16.1%	15.0%
8-10	(BBB)	34.1%	36.1%	10.4%	11.4%	16.9%	13.4%	17.2%	17.4%	29.3%	31.1%
11-13	(BB)	33.1%	31.6%	10.4%	9.3%	5.5%	5.4%	8.6%	10.1%	27.7%	26.7%
14-16	(B)	8.1%	8.4%	0.7%	1.1%		0.2%	1.3%	1.9%	6.5%	6.8%
17-22	(CCC & ocena problemowa)	5.8%	5.5%	0.2%	1.8%		0.0%	0.9%	1.2%	4.6%	4.6%
		100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

⁽¹⁾ W oparciu o pomiary ryzyka kredytowego obecne w procesie udzielania pożyczek, przed rozliczeniem, na rynku pieniężnym i inwestycyjnym. Ratingi odzwierciedlają prawdopodobieństwo niewywiązania się i nie uwzględnia się w nich zabezpieczenia.

Branżowa koncentracja ryzyka

ING Bank korzysta ze wspólnej metodologii klasyfikacji branż w oparciu o system NAICS (północnoamerykański system klasyfikacji branż). Metodologia ta obejmuje ponad 1500 szczegółowych opisów branż, które na najwyższym poziomie połączono w 22 klasy

branżowe. W niektórych krajach ING Bank musi przygotowywać raporty w oparciu o inne metodologie klasyfikacji branż, które zwykle bazują na zaprezentowanej tutaj klasyfikacji NAICS. Hipoteki mieszkaniowe przyznaje się zwykle tylko osobom prywatnym.

Ze względu na zredukowany popyt na wielu rynkach, na których ING prowadzi swoją działalność oraz ubezpieczenie na rynkach kapitałowych, całkowity portfel uległ zmniejszeniu. Miało to wpływ na koncentrację branżową, ponieważ ekspozycje względem instytucji finansowych i samorządów i rządów centralnych stanowią znaczną część tego portfela.

Koncentracja ryzyka: portfel ING Banku według sektorów gospodarki ⁽¹⁾

	Bankowość komercyjna		Bankowość detaliczna - kraje Beneluksu		Bankowość detaliczna międzynarodowa		Linia korporacyjna		ING Bank razem	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Osoby prywatne		0.0%	74.1%	75.5%	57.1%	58.4%			41.5%	42.9%
Banki komercyjne	14.8%	12.8%	0.2%	0.2%	11.2%	12.3%	23.0%	9.2%	9.0%	8.1%
Niebankowe instytucje finansowe	13.2%	11.1%	0.8%	0.9%	7.3%	8.3%	17.1%	10.6%	7.4%	6.8%
Rządy centralne	10.9%	9.7%	1.3%	0.9%	5.0%	4.6%	59.9%	79.5%	6.7%	6.7%
Nieruchomości	12.0%	14.9%	4.9%	4.6%	0.9%	1.1%			6.2%	7.0%
Zasoby naturalne	14.2%	13.3%	0.4%	0.4%	0.7%	0.7%			5.4%	4.9%
Banki centralne	5.5%	6.0%	0.2%	0.1%	3.4%	2.2%			3.0%	2.8%
Administracja publiczna niższego szczebla	0.4%	0.5%	1.8%	1.9%	7.3%	5.9%			2.9%	2.6%
Transport i logistyka	6.5%	6.9%	1.3%	1.2%	0.3%	0.2%			2.8%	2.9%
Usługi	3.1%	3.4%	3.3%	3.1%	0.5%	0.5%			2.4%	2.4%
Przemysł	3.3%	3.4%	1.5%	1.4%	1.5%	1.4%		0.4%	2.1%	2.1%
Żywność, napoje i higiena	2.9%	3.5%	2.1%	2.1%	1.2%	1.1%			2.1%	2.3%
Inne	13.2%	14.5%	8.1%	7.7%	3.6%	3.3%		0.3%	8.5%	8.5%
Razem	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

⁽¹⁾ W oparciu o całkowitą kwotę ryzyka kredytowego w odpowiedniej kolumnie, z wykorzystaniem wewnętrznej metodologii pomiaru ryzyka kredytowego ING Banku. Sektory ekonomiczne poniżej 2% nie są pokazane oddzielnie, lecz zgrupowane w pozycji Inne.

Ryzyko krajowe

W geograficznej ekspozycji na ryzyko nastąpiło nieznaczne przesunięcie, jako że na większości europejskich rynków wciąż panują słabe warunki gospodarcze. Wyjątkiem były Niemcy, a zwłaszcza organizacja detaliczna, która zanotowała wzrost w portfelu ING. Rynki Azji i Pacyfiku wykazały się zdrowszym wzrostem niż Europa zarówno w aspekcie gospodarczym jak i w portfelu ING; niemniej na pewną część tego wzrostu negatywnie wpłynęły zmiany w kursach wymiany walut.

Największe zaangażowanie ekonomiczne: Portfel kredytowy ING Banku, obszarami geograficznymi ⁽¹⁾

	Bankowość komercyjna		Bankowość detaliczna - kraje Beneluksu		Bankowość detaliczna międzynarodowa		Linia korporacyjna		ING Bank razem	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Holandia	17.4%	15.5%	70.6%	72.5%	0.7%	0.6%	77.9%	76.6%	30.5%	31.1%
Belgia	6.9%	8.0%	27.5%	25.7%	0.3%	0.6%		0.3%	11.6%	11.5%
Niemcy	4.5%	4.0%	0.2%	0.2%	43.5%	39.2%	2.8%	2.2%	13.9%	12.6%
Inne kraje Europy ⁽²⁾	45.4%	45.1%	1.5%	1.3%	34.0%	36.3%	1.5%	10.6%	27.7%	27.7%
Ameryki	13.1%	15.0%	0.1%	0.2%	1.2%	1.0%	0.7%	10.3%	5.5%	6.2%
Azja/Pacyfik	12.2%	11.8%	0.1%	0.1%	20.3%	22.3%	17.1%	0.0%	10.6%	10.7%
Reszta świata	0.5%	0.6%		0.0%		0.0%		0.0%	0.2%	0.2%
Razem	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

⁽¹⁾ W 2013 r. obszary geograficzne oparte zostały na bazowym kraju ryzyka, a nie na kraju zamieszkania osób prywatnych. Dane liczbowe za rok 2012 w powyższej tabeli zostały potraktowane analogicznie.

⁽²⁾ Pięć najwyższych ekspozycji w pozostałych krajach europejskich dotyczy Wielkiej Brytanii, Hiszpanii, Włoch, Polski i Francji.

Jakość kredytowa

W tej części opisana jest jakość kredytów w portfelu ING Banku. Przedstawiono tutaj zaległości obarczone ryzykiem, które ING zakończy, ponosząc rzeczywistą stratę lub może zakończyć ze stratą, jeżeli nie będą podejmowane żadne specjalne działania. Od początku kryzysu w portfelu ryzyka kredytowego ING wystąpił wzrost zobowiązań przeterminowanych, rezerw oraz ogólnie kredytów niespłacanych w terminie, a także wszelkich innych, wymagających specjalnej uwagi w ramach zarządzania ryzykiem. Warto zwrócić uwagę na fakt, że średni czas obróbki problematycznych plików uległ najwyraźniej w 2013 r. stabilizacji, w przeciwieństwie do wydłużenia doświadczanego w każdym roku od początku kryzysu. Bez wątpienia długość i intensywność kryzysu wymaga, aby do jakości kredytów przykładać nieustannie uwagę. W części tej zostanie wyjaśniona różnica pomiędzy podejściami stosowanymi w odniesieniu do bankowości detalicznej i korporacyjnej. Wprowadzona zostanie także lista kredytów pod obserwacją oraz status restrukturyzacji i omówiony zostanie portfel kredytów, których spłata jest opóźniona. Następnie przedstawiona zostanie analiza rezerw na pokrycie strat kredytowych i wreszcie, koncepcja forbearance. Akapit na temat zarządzania ryzykiem kredytowym zostanie podsumowany rozległą analizą strategii ING Banku mającą na celu redukcję ryzyka kredytowego.

Przeterminowane zobowiązania

Bankowość detaliczna dokonuje ciągłych pomiarów swojego portfela pod kątem zaległości płatniczych. Portfele kredytowe są szczegółowo monitorowane w trybie miesięcznym, co ma na celu ustalenie, czy nie nastąpiły znaczące zmiany w poziomie zaległości. Metodologia rozszerzana jest przede wszystkim na kredyty dla osób prywatnych, takie jak mieszkaniowe kredyty

hipoteczne, pożyczki samochodowe i inne kredyty konsumenckie. Co do zasady zobowiązanie jest uznawane za „przeterminowane”, jeśli płatność odsetek lub kwoty głównej jest opóźniona o ponad jeden dzień. W praktyce uważa się, że w przypadku portfeli pożyczek detalicznych i dla małych przedsiębiorstw pierwsze 5-7 dni po otrzymaniu przez zobowiązanie statusu przeterminowanego ma charakter operacyjny. Po tym okresie do dłużnika wysła się listy przypominające o jego (przeterminowanych) zobowiązaniach płatniczych. Jeżeli zaległości wciąż występują, dłużnik zostaje przeniesiony do komórki restrukturyzacji. Rating dłużnika jest obniżany do 20 (zobowiązania niespłacane w terminie), jeżeli zaległości przekroczą 90 dni. W celu ograniczenia liczby zaległości komórki bankowe ING zachęcają swoich dłużników do ustanowienia automatycznych obciążeń na swoich rachunkach (bieżących) w celu zapewnienia terminowych płatności.

Analiza wiekowa (przeterminowane, lecz bez utraty wartości): portfel kredytów konsumenckich ING Banku, nieuregulowane kwoty⁽¹⁾

	2013	2012
Zaległe o 1–30 dni	5,556	5,350
Zaległe o 31–60 dni	1,125	1,142
Zaległe o 61–90 dni	129	87
Razem	6,810	6,579

⁽¹⁾ W oparciu o udzielone kredyty konsumenckie. Kwota zaległych aktywów finansowych, w przypadku których nie doszło do trwałej utraty wartości w zakresie działalności innej niż kredytowa, nie była znacząca.

W 2013 r. w portfelu detalicznym nastąpił umiarkowany wzrost portfela zaległych aktywów o niepogorszonej wartości, wynoszący 4%, głównie z powodu kłopotliwego procesu wdrożenia systemu płatności SEPA w Belgii i Holandii, co stało się przyczyną wielu nieudanych transakcji płatności. Wynik ten został częściowo zrekompensowany podwyższonymi spłatami w Australii w wyniku pozytywnych krajowych warunków odsetkowych.

W przypadku bankowości komercyjnej (kredyty dla rządów, instytucji, korporacji) ING Bank wprowadził politykę klasyfikowania dłużnika jako zagrożonego jak najszybciej po zauważeniu braku płatności, lub nawet wcześniej. Opóźnienie w płatności w wysokości 90 dni będzie zawsze prowadzić do klasyfikacji dłużnika jako zagrożonego, niemniej domyślnych zdarzeń skutkujących tą klasyfikacją jest więcej. Są one następujące:

1. Bankructwo lub reorganizacja finansowa: dłużnik wystąpił z wnioskiem o ogłoszenie bankructwa lub zostało wszczęte wobec niego postępowanie upadłościowe (lub taka sytuacja jest prawdopodobna) lub podobne środki ochrony, przy czym spowoduje to niespłacenie lub opóźnienie w spłacie aktywów finansowych;
2. Dłużnik nie wywiązał się z obowiązku spłaty kapitału lub odsetek/opłat i wspomniany obowiązek pozostał niezrealizowany przez następujący okres:
 - W przypadku dłużników korporacyjnych: ponad 90 dni; oraz
 - W przypadku instytucji finansowych i rządów: od dnia 1, niemniej uwzględniony zostanie okres badawczy o długości 14 dni kalendarzowych, aby ING Bank mógł ustalić, czy opóźnienie w płatności jest związane z powodami innymi niż operacyjne (np. pogorszeniem jakości kredytowej instytucji finansowej), czy operacyjnymi. Ta ostatnia możliwość nie oznacza niewywiązania się ze zobowiązań;
3. W opinii ING Banku istnieje niewielkie prawdopodobieństwo, że dłużnik zapłaci: dłużnik wykazał poważne problemy finansowe, których skala będzie mieć negatywny wpływ na przyszłe przepływy pieniężne dotyczące finansowego składnika aktywów. Za symptomy problemów finansowych należy uważać następujące zdarzenia. Nie są to jednak sytuacje, które automatycznie zostają uznane za niewywiązanie się ze zobowiązań:
 - poważne naruszenie umowy;
 - zniknięcie określonego składnika aktywów z aktywnego rynku; oraz
 - obniżenie ratingu zewnętrznego dłużnika;
4. Restrukturyzacja zobowiązania kredytowego z innych powodów niż komercyjne: ING bank poszedł z przyczyn ekonomicznych lub prawnych na ustępstwa w związku z trudnościami finansowymi Dłużnika, w efekcie których nastąpiła redukcja oczekiwań ING w kwestii przyszłych przepływów pieniężnych dotycząc składnika aktywów finansowych do poziomu poniżej wartości bilansowej.

Bankowość komercyjna jako taka, w przeciwieństwie do podejścia opartego na opóźnieniu w spłacie przyjętego w bankowości detalicznej, charakteryzuje się podejściem znacznie bardziej indywidualnym, w ramach którego stosuje się wskaźniki wczesnego ostrzegania, mające na celu sygnalizowanie prawdopodobnych, zbliżających się naruszeń związanych z wykupem. Zasadniczo, zgodnie z definicją Bazylei II, ING Bank uważa wszystkie kredyty handlowe za zagrożone, jeżeli opóźnienie w płatnościach wynosi 90 dni lub więcej.

Restrukturyzacja kredytów

Globalna Restrukturyzacja Kredytów to funkcja dedykowana i niezależny dział korporacyjny w ramach CRM, który zajmuje się kredytami zagrożonymi oraz kredytami, co do których istnieje uzasadnione prawdopodobieństwo, że ING poniesie na nich stratę, jeżeli nie podejmie się określonych działań. GCR zajmuje się klientami lub portfelami wymagającymi aktywnego podejścia, które może obejmować renegocjacje warunków oraz restrukturyzację biznesową i finansową. Kredytami zarządza GCR lub przez regionalne komórki restrukturyzacji w różnych regionach i jednostkach biznesowych. GCR może podchodzić do plików na różne sposoby. Plan A zasadniczo zakłada ugodową restrukturyzację z bieżącym właścicielem a niekiedy kierownictwem najwyższego szczebla, opartą na redukcji zadłużenia, dodatkowym zabezpieczeniu lub zewnętrznym kapitale w zestawieniu z poprawionymi warunkami oraz profilem ryzyka w stosunku do zysku banku. W praktyce roboczej ING staje w obliczu coraz liczniejszych sytuacji, w których tradycyjny Plan A nie stanowi realistycznej możliwości. Inne przypadki wymagają innych ustaleń lub Planu B - rozwiązania prowadzonego przez pożyczkodawcę, w ramach którego bank (lub banki) tymczasowo przejmuje własność lub przejmuje spółkę w ramach „przedsprzedaży” upadłości w celu znalezienia nowego partnera strategicznego, który może

wprowadzić wartość dodaną w zakresie płynności, synergii i zarządzania. Po trzecie, istnieje również Plan C – odzyskanie. Status odzyskania przypisany dłużnikowi oznacza, że Bank aktywnie poszukuje możliwości wyjścia z relacji kredytowej. Status ten ma zasadniczo zastosowanie do dłużników, w przypadku których jest mało prawdopodobne, że zdołają oni z powodzeniem odwrócić trend biznesowy, niemniej ING Bank może wychodzić z relacji kredytowych również z innych powodów. Co więcej, bierze się pod uwagę środki prawne mające na celu odzyskanie zadłużenia, a podstawowym źródłem spłaty może być likwidacja zabezpieczenia. Ze względu na nieustającą presję gospodarczą, restrukturyzacja plików stała się bardziej skomplikowana. Niemniej średni czas przetwarzania plików w GCR obecnie już nie wzrasta.

Jak wspomniano powyżej, filozofia ING polega na angażowaniu się na wczesnym etapie procesu problemowego, aby pomóc klientom i ostatecznie zmniejszyć straty wszystkich interesariuszy. Aby w takich przypadkach zasygnalizować podwyższony profil ryzyka kredytowego, ING wyróżnia trzy oznaczone kategorie:

- I. **Lista obserwacyjna:** jeżeli w jakimkolwiek momencie wchodzi w grę (potencjalne) pogorszenie profilu ryzyka kredytowego, które wymaga ponadprzeciętnej uwagi i/lub dochodzenia lub monitorowania, rzeczony klient jest umieszczany na liście obserwacyjnej. Klienci ze statusem listy obserwacyjnej pozostają odpowiedzialnością biura obsługi klienta, jednakże przy aktywnej współpracy z odpowiednimi menedżerami funkcji zarządzania ryzykiem kredytowym. W wyjątkowych, nadzwyczajnych okolicznościach klient może być oznaczony na liście obserwacyjnej z innych powodów niż prawdopodobieństwo straty finansowej. Proces listy obserwacyjnej dobrze funkcjonuje w kontekście wczesnego ostrzegania i istnieje bardzo nieznaczne zaangażowanie korporacyjne, które jest przenoszone do jednostki restrukturyzacji bez wcześniejszego oznaczenia na liście obserwacyjnej.
- II. **Restrukturyzacja:** Status restrukturyzacji ma zastosowanie w odniesieniu do dłużników, w przypadku których występują poważne obawy co do zdolności kredytowej. Odnosny składnik aktywów może być nadal niezagrożony w kontekście wszystkich zobowiązań finansowych dłużnika w stosunku do wszystkich kredytodawców, niemniej aby zaradzić pogorszeniu sytuacji, ING Bank musi podjąć specjalne, znaczące działania. Dłużnicy, którym przyznano status restrukturyzacji mogą mieć dowolny rating z przedziału 1-19, jednak w typowej sytuacji ich rating ryzyka wynosi 18 lub 19. Strategiczna odpowiedzialność kierownictwa w zakresie pliku objętego restrukturyzacją zostanie przeniesiona do globalnego pionu restrukturyzacji kredytów, niemniej przy pełnym udziale obsługi klienta oraz właściciela składnika aktywów.
- III. **Kredyty zagrożone:** Kredyty zagrożone to klienci, w przypadku których prawdopodobieństwo pełnej obsługi zobowiązań względem ING Banku jest niskie. Skuteczne odwrócenie trendu wydaje się nieprawdopodobne bez poniesienia straty przez bank. Bierze się pod uwagę środki prawne mające na celu odzyskanie zadłużenia, a podstawowym źródłem spłaty może być likwidacja zabezpieczenia. Jeżeli wskutek oceny pełna spłata zostanie uznana za nieprawdopodobną, prowadzi to do trwałej utraty wartości zgodnie z MSSF-UE i klienci tego rodzaju otrzymują rating ryzyka 20. Do portfela kredytów zagrożonych zaliczani są również klienci będący w likwidacji, a w przypadku likwidacji ING może spodziewać się nie ponieść straty kredytowej (rating 21) lub spodziewać się straty kredytowej w przypadku niewystarczającego zabezpieczenia (rating 22). Wszystkie pliki przeterminowane ponad 90 dni należą do portfela kredytów zagrożonych.

Kredyty na liście obserwacyjnej, w restrukturyzacji oraz kredyty zagrożone omawiane są przynajmniej co kwartał przez biuro obsługi klienta, menedżerów pionu zarządzania ryzykiem kredytowym i GCR. W ramach takich omówień może zapaść decyzja, by zmienić status klienta z listy obserwacyjnej na restrukturyzację lub kredyt zagrożony, bądź na odwrót. Prócz tego, wszystkie trzy statusy mieszczą się w zakresie forbearance. Więcej szczegółów na temat forbearance znaleźć można w poniżej, w części dotyczącej forbearance.

	Zwykłe	Lista obserwacyjna	Restrukturyzacja	Zagrożone
Możliwe ratingi	1-19	1-19	15-19	20-22
Typowe ratingi	1-14	15-17	18-19	20-22
Pogorszenie w zakresie ryzyka	Nieznaczące	Znaczące	Znaczące	Znaczące
Istotna interwencja	Niewymagana	Niewymagana	Wymagana	Wymagana
Trwała utrata wartości	Nie	Nie	Nie	Tak
Właściciel klienta	Biuro obsługi klienta	Biuro obsługi klienta	Biuro obsługi klienta	Biuro obsługi klienta
Pion zarządzania ryzykiem kredytowym	Zwykłe	Zwykłe	Restrukturyzacja kredytów	Restrukturyzacja kredytów
Menedżer główny	Biuro obsługi klienta	Zwykłe	Restrukturyzacja kredytów	Restrukturyzacja kredytów
Tworzenie rezerwy księgowej	IBNR	IBNR	IBNR	INSFA/ISFA

Jakość kredytowa: portfel ING Banku, nieuregulowane kwoty

	2013	2012
Nieprzeterminowane, bez utraty wartości	688,834	712,020
Przeterminowane, lecz bez utraty wartości (1–90 dni)	6,810	6,579
Z utratą wartości ⁽¹⁾	15,921	14,928
Razem	711,565	733,527

⁽¹⁾ Na podstawie działalności kredytowej i inwestycyjnej.

Całkowity portfel ING uległ umiarkowanemu zmniejszeniu o 3%, w przeciwieństwie do ograniczonego wzrostu w wysokości 6% w kategoriach kredytów zagrożonych i zaległych bez utraty wartości. Niemniej ogólny profil ryzyka kredytowego ING Banku pozostał dość stabilny.

Kredyty niespłacane w terminie

Portfel kredytowy ING Banku jest poddawany nieustannym przeglądom. Zasadniczo wszystkie pożyczki o zobowiązaniach finansowych przeterminowanych ponad 90 dni są automatycznie klasyfikowane jako niespłacone w terminie. W przypadku portfeli kredytów hurtowych istnieją zasadniczo powody, aby klasyfikować kredyty jako zagrożone przed upływem 90 dni zaległości. Przypadki tego rodzaju obejmują między innymi dokonaną przez ING Bank ocenę widocznej niezdolności klienta do spełnienia zobowiązań finansowych, lub też wystąpienie przez klienta z wnioskiem upadłościowym lub o ochronę upadłościową. W niektórych przypadkach znaczące naruszenie warunków finansowych również uruchomi reklasyfikację kredytu do kategorii kredytów zagrożonych. ING Bank jako kredyty zagrożone identyfikuje kredyty, w przypadku których jest prawdopodobne, w oparciu o bieżące informacje i wydarzenia, że kwoty kapitału i odsetek wymagalne zgodnie z warunkami umowy nie zostaną wyegzekwowane zgodnie z warunkami umów kredytowych.

W tabeli poniżej przedstawiono zaległości związane z ryzykiem kredytowym w przypadku kredytów i pozycji, które zostały sklasyfikowane jako zagrożone, w podziale na sektory gospodarcze.

Kredyty zagrożone: zaległości w portfelu ING Banku według sektorów gospodarki ⁽¹⁾

	2013	2012
Osoby prywatne	4,939	4,371
Nieruchomości	4,302	3,723
Firmy budowlane i wykonawcy	1,132	1,087
Transport i logistyka	912	954
Żywność, napoje i higiena	800	846
Przemysł	730	649
Usługi	580	550
Zasoby naturalne	526	339
Inne	2,000	2,410
Razem	15,921	14,928

⁽¹⁾ Sektory gospodarcze nieprzekraczające 500 mln EUR w obu latach nie zostały przedstawione oddzielnie, lecz zgrupowane w pozycji Inne.

Skład i porządek portfela kredytów zagrożonych pozostał na przestrzeni roku niezmienny. Największym sektorem są wciąż osoby prywatne. Jest on funkcją portfela dużych hipotek ING Banku. Wzrost w tym sektorze nastąpił niemal wyłącznie w Holandii. Wzrost w branży nieruchomości był wynikiem pogorszenia się warunków na rynkach w Hiszpanii, Holandii i Portugalii. Udział hiszpańskich nieruchomości w całym portfelu nieruchomości ING Banku, zarówno niezagrożonych jak i zagrożonych, wynosi 6%, czyli od 2012 roku pozostał na niezmiennym poziomie.

Rezerwy z tytułu strat związanych z udzielonymi kredytami

Rezerwy z tytułu strat związanych z udzielonymi kredytami (LLP) oblicza się i księguje zgodnie z MSSF-UE. LLP są wykazywane dla aktywów finansowych wycenianych według amortyzowanych kosztów (kredyty i należności, inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności). Występują trzy rodzaje LLP:

- **Rezerwy dla indywidualnie istotnych aktywów finansowych (ISFA):** jeżeli istnieją obiektywne świadectwa, że w przypadku danego składnika aktywów finansowych doszło do niewywiązania się ze zobowiązań w wyniku zaistnienia jednego lub większej liczby określonych zdarzeń, które skutkują uznaniem takiej sytuacji. W przypadku tym ING przypisuje rating ryzyka w wysokości 20, 21 lub 22. Rezerwy specjalnego przeznaczenia oblicza się, kiedy ekspozycja względem dłużnika przekroczy wartości progową. Kwota progowa jest różna dla różnych komórek biznesowych, lecz ogólnie wynosi zero w bankowości komercyjnej i 1mln EUR na detalicznych „rynkach krajowych”. Rezerwę specjalnego przeznaczenia oblicza się na podstawie pewnej liczby scenariuszy i założeń. Poziom rezerw jest aktualny ze względu na kwartalne przeglądy; pomiaru DCF dokonuje się, jeżeli jest to znaczący czynnik ryzyka, który można obliczyć. Przyszłe przepływy pieniężne są oparte na najlepszych oszacowaniu co do tego czy i kiedy nastąpi odzyskanie. Odzyskanie może pochodzić z dowolnego źródła, jak na przykład sprzedaż zabezpieczenia, bieżące przepływy pieniężne, sprzedaż przedsiębiorstwa/spółki zależnej itp.
- **Rezerwy dla indywidualnie nieistotnych aktywów finansowych (INSFA):** są tworzone w przypadku potwierdzonych kredytów zagrożonych (rating 20-22), jeżeli ekspozycja względem dłużnika przekroczy wartości progową. Ze względu na niewielkie rozmiary, zasady MSSF-UE pozwalają na stosowanie zbiorczego podejścia do wyceny tych rezerw.
- **Rezerwy na poniesione nieudokumentowane ryzyko kredytowe (IBNR):** są tworzone dla portfela kredytów spłacanych terminowo, jako szacunek lub odpowiednik strat/zwłoki, które mogły już wystąpić w portfelu, lecz których ING Bank jeszcze nie określił lub nie udokumentował. Horyzont czasowy PD wykorzystywany do obliczenia rezerw IBNR dotyczy okresu, w którym dany składnik aktywów doznał utraty wartości (dłużnik nie wywiązał się ze zobowiązań), co nie zostało jeszcze udokumentowane – ze względu na brak obiektywnych dowodów – oraz momentu, w którym pojawiły się już obiektywne dowody utraty wartości i ING ma do nich dostęp („czas reakcji”). Główna modyfikacja polega na tym, że horyzont czasowy PD (12 miesięcy) jest skrócony do okresów 3, 6 lub 9 miesięcy, w zależności od typu dłużnika. Decyzja o rozróżnieniu horyzontów czasowych w zależności od segmentu klienta była oparta na ocenie średniego czasu reakcji w przypadku klientów określonych rodzajów.

Wszystkie rezerwy ISFA, INSFA i IBNR są wykazywane i obliczane w ING Banku przy użyciu wspólnego narzędzia. W przypadku istnienia obiektywnych dowodów występowania jednego ze zdarzeń progowych, oblicza się rezerwy ISFA lub INSFA. Co miesiąc przeprowadza się analizę w celu ustalenia odpowiedniego poziomu LLP i kosztów ryzyka. Komitet ING Banku ds. Rezerw (IPC) omawia i zatwierdza LLP dla ING Banku na podstawie propozycji jednostek biznesowych ING.

ING Bank utrzymuje specjalne i zbiorcze rezerwy w wysokości odpowiednio 3 729 i 1 589 mln EUR (2012: odpowiednio 3 415 i 1 336 mln EUR), reprezentujące różnicę pomiędzy amortyzowanymi kosztami portfela i oszacowaną możliwą do odzyskania

kwotą zdyskontowaną według efektywnej stawki oprocentowania. Dodatkowo utrzymywane są rezerwy w wysokości 835 mln EUR (2012: 753 mln EUR) na potrzeby portfela kredytów niezagrożonych).

Rezerwy: Portfel ING Banku ⁽¹⁾

	Bankowość komercyjna		Bankowość detaliczna - kraje Beneluksu		Bankowość detaliczna międzynarodowa		ING Bank razem	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Saldo otwarcia	2,304	2,039	1,864	1,751	1,337	1,160	5,505	4,950
Zmiany w strukturze grupy	-2		-14		-4	-13	-20	-13
Umorzenia	-756	-717	-652	-793	-201	-172	-1,609	-1,682
Odzyskania	58	41	34	90	24	11	116	142
Wzrost/(spadek) rezerw z tytułu strat związanych z udzielonymi kredytami	867	955	1,060	833	362	337	2,289	2,125
Wymiana lub inne zmiany	-12	-14	-28	-17	-87	14	-127	-17
Bilans zamknięcia	2,459	2,304	2,264	1,864	1,431	1,337	6,154	5,505

⁽¹⁾ Na koniec roku 2013, zestaw rezerw obejmował rezerwy na kwoty należne od banków: 19 mln euro (2012: 28 mln euro)

Utrzymująca się trudna sytuacja ekonomiczna w niektórych regionach miała wpływ na zmiany kosztów związanych z ryzykiem w 2013 roku. Koszty związane z ryzykiem dla bankowości komercyjnej są zgodne z tymi w 2012 r. Koszty związane z ryzykiem dla działalności detalicznej w krajach Beneluksu przekroczyły 1 mld euro, odzwierciedlając utrzymujące się trudne warunki ekonomiczne w tych krajach. Koszty związane z ryzykiem dla międzynarodowej bankowości detalicznej nieznacznie wzrosły w porównaniu z poprzednim rokiem.

Duże części portfela inwestycji nie są zarządzane po kosztach zamortyzowanych (kredyty i należności lub instrumenty utrzymywane do terminu zapadalności) i w związku z tym są poza zakresem rezerw z tytułu LLP. Zamiast tego aktywa te są oceniane pod kątem utraty wartości. Globalne Posiedzenie ds. Utraty Wartości jest ciekawym procesem weryfikacji wszystkich aktywów, które kwalifikują się według testu pod kątem utraty wartości MSSF-UE.

Forbearance

W grudniu 2012 r. Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (ESMA) opublikował publiczne oświadczenie na temat ujawniania informacji w sprawie praktyk forbearance w sprawozdaniach finansowych instytucji finansowych przygotowanych zgodnie z MSSF-UE. ESMA oczekuje od instytucji finansowych ujawniania w sprawozdaniach finansowych zgodnych z MSSF-UE określonych informacji związanych z działaniami z zakresu forbearance oraz ich wpływem na pozycję finansową i wyniki. Dodatkowo, w 2013 r. EBA dostarczył ostateczną początkową wersję definicji forbearance. ING Bank zastosował się zarówno do zaleceń ESMA jak i EBA. Wprowadzony został nowy proces sprawozdawczości na potrzeby forbearance i planujemy go doskonalić i rozwijać. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że w przypadku klientów detalicznych i biznesowych realizowany jest oddzielny proces ze względu na zróżnicowaną naturę tych działalności.

Przyjęta przez ING definicja forbearance jest następująca: "Forbearance występuje w przypadku uznania, że dany klient nie zdoła wywiązać się z warunków umowy ze względu na trudności finansowe i w oparciu o te trudności ING postanawia zmodyfikować warunki umowy, aby umożliwić klientowi obsługę zadłużenia lub dokonać całkowitego lub częściowego refinansowania umowy. W celu uniknięcia wątpliwości: zwyczajne refinansowanie umowy kredytowej (balonowej) zbliżającej się do terminu zapadalności i/lub modyfikacja kredytu przeprowadzona z przyczyn komercyjnych nie jest zasadniczo kwalifikowana jako forbearance." Przykłady środków forbearance są następujące: przełożenie i/lub redukcja kwot płatności kapitałowych i/lub odsetkowych, przedłużenie terminów płatności, konsolidacja zadłużenia, odroczenie działań egzekucyjnych.

ING Bank wykazuje działania forbearance zgodnie ze swoją polityką forbearance. Polityka ta zawiera wytyczne identyfikowania: (1) Forbearance z wykazaniem straty finansowej, oraz (2) Forbearance bez wykazywania straty finansowej. Polityka zaleca również, w jaki sposób rozpoznawać każdą z tych dwóch sytuacji w przypadku klientów z listy obserwacyjnej oraz tych, którzy nie wywiązali się ze zobowiązań. W przypadku plików klientów, którzy nie wywiązali się ze zobowiązań oraz klientów na liście obserwacyjnej, którzy obecnie znajdują się w portfelu, termin naprawienia naruszenia na potrzeby forbearance został ustawiony na minimum dwa lata liczone od daty modyfikacji. Kredyt nie zostanie wykazany jako forbearance po dwóch latach, jeżeli zostanie uznane, że umowa jest realizowana, płatności są uiszczane regularnie podczas okresu naprawczego, a ekspozycja nie będzie przeterminowana o więcej niż 30 dni. Proces sprawozdawczości w przypadku forbearance jest osadzony w kwartalnym procesie tworzenia rezerw na pokrycie strat z tytułu kredytów.

Zmodyfikowane i/lub zrefinansowane kredyty podlegające forbearance zostają oznaczone. W przypadku forbearance z wykazaniem straty finansowej, tworzy się rezerwę lub częściowy odpis umorzeniowy w wysokości różnicy w bieżącej wartości netto w oczekiwanych przepływach pieniężnych. Jest to zgodne z politykami księgowości ING kompatybilnymi z MSSF-UE (więcej szczegółów znaleźć można w rozdziale "Utrata wartości kredytów i zaliczek udzielonych klientom (rezerwy na pokrycie strat z tytułu udzielonych kredytów)", w części poświęconej politykom księgowości. Obsługa kredytów klientów, których kredyty zostały zmodyfikowane, jest monitorowana przez funkcję zarządzania ryzykiem kredytowym co najmniej raz na kwartał.

W przypadku klientów korporacyjnych ING Bank stosuje środki forbearance wyłącznie aby udzielić wsparcia klientom, którzy dostarczają przejściowych trudności, natomiast stosują zasadniczo zdrowe modele biznesowe. Celem jest maksymalizacja możliwości spłaty ze strony klientów. W odniesieniu do umarzania części zadłużenia przestrzegana jest bardzo ścisła polityka. Sytuacje takie mają miejsce tylko wówczas, kiedy może to stworzyć precedens dla klientów ING i niekorzystnie wpłynąć na pozycję negocjacyjną ING w związku z innymi problematycznymi kredytami.

W przypadku kredytów detalicznych modyfikacje kredytów są zgodne z polityką ryzyka detalicznego ING Banku. W 2013 r. klientom bankowości detalicznej, którym zaproponowano modyfikację kredytu i którzy przyjęli tę propozycję został (lub zostanie w 2014 r.) przypisany specjalny rating ryzyka oraz PD. Każda komórka detaliczna ING Banku, która stosuje działania forbearance wprowadziła jasne kryteria ustalania, czy klient kwalifikuje się do modyfikacji. Przydzielono ponadto określone uprawnienie w zakresie zatwierdzania modyfikacji, jak również procedury zarządzania działaniami forbearance. Wspomniane kryteria, uprawnienia i procedury są zatwierdzane przez lokalną funkcję zarządzania ryzykiem kredytowym.

ING Bank: Podsumowanie forbearance ⁽¹⁾

			2013
	Zaległości w ramach forbearance	% całkowitego portfela ING Banku	Rezerwy specjalnego przeznaczenia i częściowe odpisy umorzeniowe
Bankowość korporacyjna ⁽¹⁾	4,664	1.1%	1,712
Bankowość detaliczna ⁽²⁾	810	0.3%	N.A.
Razem	5,474	0.8%	1,712 ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Należy zwrócić uwagę na fakt, że nie uwzględniono tutaj rezerw zbiorczych z tytułu forbearance.

⁽²⁾ Bankowość korporacyjna obejmuje zaległości z tytułu kredytów handlowych, przedrocznicowych, rynku pieniężnego i inwestycji. Bankowość detaliczna obejmuje zaległości z tytułu kredytów konsumenckich.

Bankowość korporacyjna

W celu zidentyfikowania forbearance, przebadano 80% całkowitych zaległości z listy obserwacyjnej oraz z tytułu kredytów zagrożonych portfela korporacyjnego ING Banku. Część ta stanowi istotne kredyty z listy obserwacyjnej oraz kredyty zagrożone, przy przyjęciu wartości progowej w wysokości 3 mln EUR. W przypadku pozostałych kredytów oczekuje się rzadszego występowania forbearance, gdyż są one często zarządzane portfelowo lub nie ma w stosunku do nich zbyt wielu możliwości restrukturyzacji. Kwota objętych forbearance aktywów bankowości korporacyjnej w wysokości 4,7 miliardów EUR stanowi 1,1% całkowitego portfela bankowości korporacyjnej ING.

Oprócz 4,7 miliardów EUR sklasyfikowanych jako forbearance, występuje jeszcze kwota kredytów w wysokości 2,5 miliarda EUR, w przypadku których ING poszedł w pewnym stopniu na ustępstwa w zamian za przyspieszenie spłaty, zwiększenie kapitału własnego, dodatkowe zabezpieczenie i/lub wyższą marżę. Kredyty te są uznawane za udzielone na podstawach komercyjnych oraz nie bardziej korzystnych warunkach niż kredyty dostępne dla innych dłużników o podobnym profilu ryzyka; nie są one zatem wykazywane jako objęte forbearance.

Bankowość korporacyjna: forbearance według regionów geograficznych

			2013
Kraj	Niezagrożone Zaległości objęte forbearance	Zagrożone Zaległości objęte forbearance	Rezerwy i częściowe odpisy umorzeniowe
Holandia	336	1,625	599
Belgia	18	218	105
Niemcy	0	85	31
Inne kraje Europy	254	1,350	671
Ameryki	13	219	75
Azja/Pacyfik	298	239	231
Reszta świata	9	0	0
Razem	928	3,736	1,712

Bankowość korporacyjna: forbearance według branż

			2013
Branża	Niezagrożone Zaległości objęte forbearance	Zagrożone Zaległości objęte forbearance	Rezerwy specjalnego przeznaczenia i częściowe odpisy umorzeniowe
Nieruchomości	336	1,625	599
Transport i logistyka	18	218	105
Firmy budowlane i wykonawcy	0	85	31
Żywność, napoje i higiena	254	1,350	671
Przemysł	13	219	75
Usługi	298	239	231
Zasoby naturalne			
Detaliczne			
Telekomunikacja			
Media			
Inne	9	0	0
Razem	928	3,736	1,712

Aktywa objęte forbearance w kwocie 3,7 miliardów EUR stanowiły część portfela kredytów zagrożonych. Na rok 2013, ING utrzymywało 1,7 miliarda EUR rezerw na pokrycie strat z tytułu udzielonych kredytów w zestawieniu z 3,7 miliardami EUR aktywów

objętych forbearance w portfelu NPL, który jest częścią całkowitych rezerw na pokrycie strat z tytułu udzielonych kredytów wykazywanych przez ING.

W 2013 r. ING bank zmienił sposób wykazywania aktywów objętych forbearance i zaktualizował swoją politykę w oparciu o zalecenia ESMA i EBA opublikowane w październiku 2013 r. W celu zapewnienia zgodności z tymi nowymi zaleceniami, jednym z wdrożonych środków było włączenie klientów z listy obserwacyjnej. W związku z tym zaległa kwota kredytów objętych forbearance w 2013 r. nie jest porównywalna z poziomem z roku 2012.

Bankowość detaliczna

W roku 2013 r., ING Bank wykazał w ramach działalności detalicznej kwotę 810 mln EUR (2012: 291 mln EUR) ekspozycji forbearance.

Bankowość detaliczna: ekspozycja forbearance względem osób prywatnych według krajów

Region	Segmenty klientów	Zaległości w ramach forbearance		Klienci	
		2013	2012	2013	2012
Australia	Hipoteki	24	60	111	265
Belgia	Hipoteki i inne kredyty konsumenckie	197	139	1,616	913
Włochy ⁽¹⁾	Hipoteki i inne kredyty konsumenckie	13	7	107	62
Luksemburg ⁽¹⁾	Hipoteki i inne kredyty konsumenckie	2	1	7	3
Holandia ⁽²⁾	Hipoteki	502	n.a.	1,955	n.a.
Polska	Hipoteki i inne kredyty konsumenckie	3	2	548	327
Rumunia	Hipoteki i inne kredyty konsumenckie	13	5	845	316
Hiszpania ⁽¹⁾	Hipoteki i inne kredyty konsumenckie	56	52	403	304
Turcja	Hipoteki i inne kredyty konsumenckie	0	0	31	19
Wielka Brytania	Hipoteki		25		65
Razem		810	291	5,623	2,274

⁽¹⁾ Za rok 2013 z innymi kredytami konsumenckimi łącznie.

⁽²⁾ Holandia: klienci hipoteczni wykazywani wcześniej jako objęci forbearance, którzy obecnie na bieżąco wywiązują się z pierwotnego harmonogramu płatności nie są uwzględnieni w ujawnionych informacjach z roku 2013. Klienci w pozycji innych kredytów konsumenckich, którzy nadal nie wywiązują się ze zobowiązań w przypadku zmodyfikowanych kredytów, nie są w tym przeglądzie uwzględnieni.
n.d. = nie dotyczy

W tabeli ekspozycji forbearance w ramach bankowości korporacyjnej względem osób prywatnych pokazano zestawienie ekspozycji forbearance portfela detalicznych kredytów konsumenckich ING Banku, który obejmuje hipoteki i kredyty konsumenckie.

W celu zapewnienia zgodności portfela bankowości detalicznej ze wspomnianymi zaleceniami ESMA i EBA, jednym z wdrożonych środków było oznaczenie hipotek klientów w Holandii, których kredyty zostały zmodyfikowane, jako klientów objętych forbearance. Prócz tego ING Bank w Belgii wdrożył metodę identyfikacji kredytów objętych forbearance w swoim portfelu bankowości detalicznej, co zostało dodane do kwoty dla Belgii. Ponadto od roku 2013 ING Bank wdrożył minimalny 2-letni okres naprawy naruszenia, jak już wspomniano wcześniej. Wzrost kwoty zaległości oraz klientów objętych forbearance w 2013 w portfelu kredytów konsumenckich miał miejsce głównie z powodu połączonego oddziaływania tych zmian. Spadek w Wielkiej Brytanii spowodowany był dywystacją ING Direct UK w pierwszym kwartale 2013 r.

Kwota 810 mln EUR w ramach detalicznych ekspozycji forbearance stanowi 0,3% całkowitego portfela detalicznych kredytów konsumenckich ING Banku.

Ograniczanie ryzyka kredytowego

Działalność inwestycyjna i kredytowa ING Banku jest wystawiona na ryzyko kredytowe. Wobec powyższego zdolność kredytowa naszych klientów i inwestycji jest stale monitorowana pod względem ich zdolności do spełniania zobowiązań finansowych wobec ING Banku. Oprócz ustalenia jakości kredytowej i zdolności kredytowej klienta, ING Bank korzysta z różnych technik i instrumentów łagodzenia ryzyka kredytowego powiązanego z ekspozycją oraz zmniejszenia strat poniesionych w wyniku nieuregulowania zobowiązań, jakie klient może posiadać w stosunku do ING Banku. Najbardziej powszechnie stosowana w ING Banku terminologia w odniesieniu do ryzyka kredytowego to "pokrycia".

Mimo że pokrycie może być ważnym środkiem łagodzącym ryzyko kredytowe oraz alternatywnym źródłem spłaty, w ING Banku jest zasadniczo przyjęta praktyka udzielania kredytów na podstawie zdolności kredytowej klienta, a nie wartości zabezpieczenia.

W ING Banku pokrycia mogą się wywodzić z dwóch odrębnych form, aktywów oraz zobowiązań stron trzecich.

Aktywa

Składnik aktywów, który może zostać zastawiony na rzecz ING Banku w charakterze zabezpieczenia i który daje ING Bankowi prawo do upłynnienia go, jeżeli klient nie jest w stanie wywiązać się ze zobowiązań finansowych. Jako takie, postępowanie to może być zastosowane w celu całkowitego lub częściowego zaspokojenia zaległej ekspozycji klienta. Składnik aktywów może być materialny (tak jak gotówka, papiery wartościowe, należności, zapasy, maszyny i urządzenia oraz hipoteki na nieruchomościach) lub niematerialny (jak patenty, znaki handlowe, prawa kontraktowe i licencje).

Zobowiązanie strony trzeciej

Zobowiązanie lub odszkodowanie strony trzeciej (no mocy umowy lub przepisów prawa) to prawnie wiążąca deklaracja złożona przez stronę trzecią, która udziela ING Bankowi prawa do oczekiwania i żądania od tej strony trzeciej spłaty określonej kwoty, jeżeli

klient nie wywiąże się ze swoich zobowiązań względem ING Banku. Najpowszechniejszymi przykładami takich zobowiązań są gwarancje (takie jak gwarancje spółek holdingowych lub ubezpieczenia ekspozycji kredytowych) oraz listy gwarancyjne.

Ogólne wytyczne w zakresie wyceny pokrycia

Ogólne wytyczne w sprawie wyceny pokrycia służą zapewnieniu spójności stosowania w całym ING Banku. Te ogólne wytyczne wymagają ponadto, aby wartości pokrycia była regularnie monitorowana, co do zasady przynajmniej raz w roku. Pokrycia należy wyceniać zgodnie z nimi oraz za każdym razem, kiedy bank ma podstawy do uznania, że nastąpiły istotne zmiany w warunkach rynkowych. Częstotliwość monitorowania i ponownych wycen zależy od rodzaju pokryw.

Metoda wyceny również zależy od rodzaju pokryw. W przypadku zabezpieczeń na aktywach, źródłami wyceny mogą być bilans klienta (np. zapasy, maszyny i wyposażenie), wartość nominalna (np. gotówka, należności), wartość rynkowa (np. papiery wartościowe i towary), wycena niezależnego rzeczoznawcy (nieruchomości komercyjne) oraz wskaźniki rynkowe (nieruchomości mieszkaniowe). W przypadku zobowiązań stron trzecich wycena oparta jest na wartości przypisanej do umowy pomiędzy ING Bankiem a daną stroną trzecią.

Wartości pokryw według kategorii ryzyka

Niniejszy rozdział dostarcza wglądu w rodzaje pokryw oraz stopnie zabezpieczenia kredytu. Informacje na temat pokryw są przedstawione według kategorii ryzyka: kredytowego, inwestycyjnego, rynku pieniężnego i przedroczliczeniowego. W odniesieniu do każdej kategorii ryzyka kwoty pokrycia zostały przedstawione zgodnie z najbardziej adekwatnymi formami zabezpieczeń, czyli hipotekami i zabezpieczeniami finansowymi (w tym gotówką), a najważniejszymi zobowiązaniami stron trzecich są gwarancje. ING Bank uzyskuje pokrycia zarówno zgodne jak i niezgodne z CRR/CRD IV.

Wartości pokryw przedstawiono w odniesieniu do całego portfela ING Banku. W danych ujawnionych za ostatni rok tylko portfel AIRB został przedstawiony ze szczegółami na temat pokryw. W tym roku natomiast przedstawiono szczegółowo zarówno pokrycia AIRB jak i SA, odzwierciedlając tym samym całość portfela ING Banku. Prócz tego podano szczegółowe informacje na temat zakresów pokryw w odniesieniu do portfela kredytów zagrożonych oraz niezagrożonych. Definicja kredytu zagrożonego jest szczegółowo objaśniona w rozdziale "Restrukturyzacja kredytów". Aby poprawić zrozumienie czytelnika, na czym polega natura zabezpieczonych kredytów, udostępniono również zestawienia branżowe i geograficzne portfela ING Banku. Kolejne udoskonalenie polega na tym, że oprócz kategorii ryzyka kredytowego, tabele z wycenami pokryw dostarczają teraz także względu w kategorii ryzyka (ryzyko inwestycyjne, rynku pieniężnego i przedroczliczeniowe). Na potrzeby porównywalności wykorzystano kwoty zaległości, aby przedstawić portfel ING Banku zamiast READ.

Ekspozycje są kategoryzowane do różnych zakresów stosunku wartości kredytu do wartości zabezpieczenia (LTV), co daje obraz poziomu zabezpieczeń w portfelu ING Banku. VLT oblicza się przez podzielenie wartości pokrycia przez wartość należności na dzień bilansowy. Wartości pokrycia to wartości przed redukcją, ale indeksowane, i nie uwzględniają żadnych kosztów likwidacji. Pokrycia mogą być ważne dla wszystkich limitów, podlimitów lub szczególnych zaległości określonego pożyczkobiorcy, przy czym te ostatnie są najczęściej spotykane. Aby zapobiec nadmiernemu wyśrubowaniu poziomu zabezpieczeń, w przypadku nadmiarowego zabezpieczenia dla danej zaległości, pokrycie wszystkich zaległości zostało ograniczone na poziomie 100%. W rezultacie ujawnione poziomy zabezpieczeń mają charakter ostrożnościowy. Każdy z limitów jest następnie przypisywany do jednego z sześciu zdefiniowanych zakresów VTL: brak pokrycia/brak danych, >0% - 25%, >25% - 50%, >50% - 75%, >75% - <100%, i ≥ 100%. Ponieważ natura portfela przedroczliczeniowego determinuje nettowanie zabezpieczeń, wspomniane zakresy VTL nie są w przypadku portfela przedroczliczeniowego pokazane.

W pierwszych dwóch tabelach przedstawiono wszechstronny przegląd zabezpieczeń całego portfela ING Banku.

Bank razem

Wartości pokryw wraz z otrzymanymi gwarancjami - ING Bank razem - 2013 ^(1,2)

				Rodzaj pokrycia					Wartość w stosunku do kredytu			
	Wartość MtM brutto przed nettowaniem i zabezpieczeniem	Wartość MtM po nettowaniu netting	Wartość MtM po nettowaniu i zabezpieczeniu	Zaległości	Hipoteki	Kwalifikowalne Zabezpieczenia finansowe	Inne kwalifikowalne zgodnie z Bazyleą II	Gwarancje	Kwalifikowalne na innych podstawach niż zgodnie z Bazyleą II	Brak pokrycia/Brak danych	Częściowo pokryte	W pełni pokryte
Pożyczki konsumenckie				293,714	443,475	2,697	519	30,403	29,566	4.7%	32.1%	63.2%
Bankowość komercyjna				10	6				1	58.4%	20.4%	21.2%
Bankowość detaliczna Beneluks				147,197	200,879	2,191	519	22,333	17,148	3.2%	33.7%	63.1%
Bankowość detaliczna międzynarodowa				118,186	207,017	65			9,859	7.7%	27.5%	64.8%
Westland/Utrecht Bank				28,321	35,573	441		8,070	2,558	0.1%	42.9%	57.1%
Kredyty biznesowe				257,180	107,734	15,466	76,889	52,550	114,076	35.2%	30.7%	34.1%
Bankowość komercyjna				172,060	56,401	11,780	53,935	40,508	97,514	34.1%	30.6%	35.3%

Zarządzanie ryzykiem ciąg dalszy ING Bank

Linia korporacyjna Bank		802							100.0%	0.0%	0.0%	
Bankowość detaliczna Beneluks		58,630	45,479	3,124	20,981	10,410	12,703	22.2%	38.0%	39.8%		
Bankowość detaliczna międzynarodowa		24,081	3,247	560	1,973	1,581	3,849	74.9%	12.2%	12.9%		
WestlandUtrecht Bank		1,607	2,607	2		51	10	1.5%	66.3%	32.1%		
Inwestycje i rynek pieniężny		112,647		6		5,117	135	95.3%	0.2%	4.5%		
Bankowość komercyjna		38,936				193	116	99.2%	0.4%	0.4%		
Linia korporacyjna Bank		8,513					19	99.7%	0.3%	0.0%		
Bankowość detaliczna Beneluks		3,117		6		5		99.6%	0.0%	0.4%		
Bankowość detaliczna międzynarodowa		62,081				4,919		92.1%	0.0%	7.9%		
Razem kredyty, inwestycje I rynek pieniężny		663,541	551,209	18,169	77,408	88,070	143,777	31.9%	26.1%	42.0%		
Przedzrozczeniow e ⁽³⁾	130,220	49,803	40,419	48,024								
Bankowość komercyjna	126,378	47,874	38,700	44,258								
Linia korporacyjna Bank	1,975	486	444	1,371								
Bankowość detaliczna Beneluks	12	12	12	54								
Bankowość detaliczna międzynarodowa	1,855	1,431	1,263	2,341								
Razem Bank	130,220	49,803	40,419	711,565	551,209	18,169	77,408	88,070	143,777	31.9%	26.1%	42.0%

⁽¹⁾ W tym kredyty udzielone Grupie ING i Grupie NN.

⁽²⁾ Z wyłączeniem pozycji międzyspółkowych.

⁽³⁾ Więcej informacji na temat środków łagodzenia ryzyka kredytowego w przypadku ekspozycji przedzaliczeniowych znaleźć można w rozdziale dotyczącym ekspozycji przedzaliczeniowych.

Wartości pokryć wraz z otrzymanymi gwarancjami - ING Bank razem - 2012^(1,2)

	Wartość MtM brutto przed nettowaniem i zabezpieczeniem	Wartość MtM po nettowaniu netting	Wartość MtM po nettowaniu i zabezpieczeniu	Zaległości	Rodzaj pokrycia			Wartość w stosunku do kredytu				
					Hipoteki	Kwalifikowalne Zabezpieczeni a finansowe	Inne kwalifikowalne zgodnie z Bazyleą II	Gwarancje	Kwalifikowalne na innych podstawach niż zgodnie z Bazyleą II	Brak pokrycia/Brak danych	Częściowo pokryte	W pełni pokryte
Pożyczki konsumenckie				312,016	475,591	2,640	516	33,037	29,637	4.1%	30.2%	65.7%
Bankowość komercyjna				13	10				1	39.4%	30.2%	30.4%
Bankowość detaliczna Beneluks				146,401	202,155	2,190	516	21,536	15,791	3.1%	33.1%	63.8%
Bankowość detaliczna międzynarodowa				126,280	223,597	66			11,768	6.4%	23.7%	69.9%
WestlandUtrecht Bank				39,322	49,829	384		11,501	2,077	0.6%	40.6%	58.8%
Kredyty biznesowe				262,209	119,427	17,940	83,439	44,905	130,645	33.0%	29.6%	37.4%
Bankowość komercyjna				172,864	65,803	14,301	59,508	32,542	114,310	30.3%	29.1%	40.5%
Linia korporacyjna Bank				2,102				1,137		45.9%	54.1%	0.0%
Bankowość detaliczna Beneluks				60,911	47,683	3,244	22,150	9,922	13,170	22.7%	37.5%	39.8%
Bankowość detaliczna międzynarodowa				24,608	2,843	393	1,781	1,252	3,154	78.0%	9.2%	12.8%
WestlandUtrecht Bank				1,724	3,098	2		52	11	2.1%	60.8%	37.1%

Inwestycje i rynek pieniężny	118,027			6	18	5,373	83	95.1%	0.9%	4.0%		
Bankowość komercyjna	36,027				18	92	60	99.3%	0.5%	0.2%		
Linia korporacyjna Bank	15,737						23	99.8%	0.2%	0.0%		
Bankowość detaliczna Beneluks	2,525			6				100.0%	0.0%	0.0%		
Bankowość detaliczna międzynarodowa	63,724					5,281		91.3%	1.3%	7.4%		
Razem kredyty, inwestycje i rynek pieniężny	14							100.0%	0.0%	0.0%		
Przedroczlicznie⁽³⁾	692,252			595,018	20,586	83,973	83,315	160,365	30.5%	25.0%	44.5%	
Bankowość komercyjna	162,086	48,216	36,447	48,199								
Linia korporacyjna Bank	150,752	45,419	34,099	44,490								
Bankowość detaliczna Beneluks	8,956	1,227	882	1,750								
Bankowość detaliczna międzynarodowa	13	13	13	80								
Razem Bank	2,365	1,557	1,453	1,879								
Pożyczki konsumenckie	162,086	48,216	36,447	740,451	595,018	20,586	83,973	83,315	160,365	30.5%	25.0%	44.5%

(1) W tym kredyty udzielone Grupie ING i Grupie NN.

(2) Z wyłączeniem pozycji międzypółkowych.

(3) Więcej informacji na temat środków łagodzenia ryzyka kredytowego w przypadku ekspozycji przedroczliczeniowych znaleźć można w rozdziale dotyczącym ekspozycji przedroczliczeniowych.

Z wyłączeniem portfela przedroczliczeniowego, w przypadku którego pokrycia są nettowane w celu uzyskania wystawionych na ryzyko zaległości netto, 42% wszystkich zaległych należności ING Banku była w 2013 r. w pełni zabezpieczona. Wśród pięciu grup pokrycia, hipoteki stanowią największą część, a ich wartość w 2013 r. wyniosła 551 miliardy EUR. Ze względu na obniżenie wyceny pokryć, zabezpieczenia w ramach całego portfela ING Banku nieco się w 2013 r. pogorszyły - mniejsza ilość zaległych należności była w pełni pokryta. Pogorszenie sytuacji można zaobserwować w kredytach konsumenckich i biznesowych. Szczegółowe zmiany zostaną wyjaśnione w dalszych częściach dotyczących poszczególnych kategorii ryzyka.

Portfel kredytów konsumenckich

Portfel kredytów konsumenckich składa się z mieszkaniowych kredytów hipotecznych (94,4% w 2013 r.) oraz innych kredytów konsumenckich, które obejmują głównie karty kredytowe, kredyty terminowe i odnawialne dla klientów. W rezultacie większość zabezpieczeń stanowią hipoteki. Wartości hipotek są przechowywane w centralnej bazie danych ING Banku (Vortex), a w większości przypadków korzysta się z danych zewnętrznych do indeksowania wartości rynkowej. Kwartalnie lub rocznie, wartości hipotek są w bazie Vortex aktualizowane z wykorzystaniem odpowiedniego indeksu cen lokali mieszkaniowych (NVM w Holandii, Level Housing Index w Australii Spółki Wyceny Nieruchomości Crif we Włoszech, Ministerio de Fomento w Hiszpanii i Stadim w Belgii).

Znacząca część (49,1%) portfela hipotek mieszkaniowych ING Banku związana jest z kredytami hipotecznymi w Holandii, zaraz za nią plasują się inne główne rynki, takie jak Niemcy (22,5%) i Belgia (10,6%). Ze względu na rozmiar portfela holenderskich hipotek, poniżej przedstawiono metodologię wyceny stosowaną do ustalenia wartości pokryć dotyczących holenderskich hipotek mieszkaniowych.

Wycena holenderskich hipotek

Przy udzielaniu kredytu hipotecznego, maksymalna przewidziana w polityce proporcja wartości kredytu do zabezpieczenia (LTMV) w przypadku istniejącej nieruchomości oraz finansowania budowy nieruchomości wynosi 105%. Wartości pokryć są zapisywane w lokalnych systemach, a następnie przekazywane do centralnego systemu danych (Vortex). Wszystkie wyceny są przygotowywane przez certyfikowanych rzeczoznawców zarejestrowanych w jednej z zaakceptowanych przez ING Bank organizacji. Dodatkowo rzeczoznawca musi być członkiem NVM (Nederlandse Vereniging van Makelaars – Holenderskiego Stowarzyszenia Agentów Nieruchomości), VBO (Vereniging Bemiddeling Onroerend Goed – Stowarzyszenia Brokerów Nieruchomości), VastgoedPRO (Stowarzyszenia Specjalistów Rynku Nieruchomości) lub NVR (Nederlandse Vereniging van Rentmeesters).

W tabeli poniżej przedstawiono wartości różnych pokryć oraz rozkład VTL pomiędzy kredytami zagrożonymi a niezagrażonymi.

Kredyty dla klientów

Wartości pokryć wraz z otrzymanymi gwarancjami - Portfel kredytów konsumenckich - 2013 ^(1,2)

	Kwoty nieuregulowane	Rodzaj pokrycia					Wartość w stosunku do kredytu					
		Hipoteki	Kwalifikowalne Zabezpieczenie Finansowe	Inne Kwalifikowalne zgodnie z Bazyleą II	Gwarancje	Kwalifikowalne na innych podstawach niż zgodnie z Bazyleą II	Brak pokrycia/ Brak danych	>0%-25%	>25%-50%	>50%-75%	>75%-100%	>100%
Niezagrożone												
Hipoteki mieszkaniowe ⁽³⁾	273,150	435,217	2,411	233	29,624	23,490	0.4%	0.1%	2.2%	7.7%	23.6%	66.1%
Inne kredyty dla klientów	15,737	3,347	255	257	382	5,718	78.0%	0.2%	0.2%	0.4%	1.3%	20.0%
Razem niezagrożone	288,887	438,564	2,666	490	30,006	29,208	4.6%	0.1%	2.1%	7.3%	22.4%	63.6%
Zagrożone												
Hipoteki mieszkaniowe ⁽³⁾	4,151	4,757	30	8	371	260	1.7%	0.3%	1.7%	11.9%	37.9%	46.5%
Inne kredyty dla klientów	676	154	1	21	26	98	81.7%	0.2%	0.3%	0.7%	1.8%	15.3%
Razem zagrożone	4,827	4,911	31	29	397	358	12.9%	0.3%	1.5%	10.3%	32.9%	42.1%
Razem kredyty konsumenckie	293,714	443,475	2,697	519	30,403	29,566	4.7%	0.1%	2.1%	7.3%	22.5%	63.2%

Wartości pokryć wraz z otrzymanymi gwarancjami - Portfel kredytów konsumenckich - 2012 ^(1,2)

	Kwoty nieuregulowane	Rodzaj pokrycia					Wartość w stosunku do kredytu					
		Hipoteki	Kwalifikowalne Zabezpieczenie Finansowe	Inne Kwalifikowalne zgodnie z Bazyleą II	Gwarancje	Kwalifikowalne na innych podstawach niż zgodnie z Bazyleą II	Brak pokrycia/ Brak danych	>0%-25%	>25%-50%	>50%-75%	>75%-100%	>100%
Niezagrożone												
Hipoteki mieszkaniowe ⁽³⁾	292,841	467,847	2,266	218	32,294	23,766	0.3%	0.1%	1.9%	6.4%	23.1%	68.2%
Inne kredyty dla klientów	14,930	3,362	322	267	450	5,497	76.6%	0.1%	0.2%	0.4%	1.0%	21.7%
Razem niezagrożone	307,771	471,209	2,588	485	32,744	29,263	4.0%	0.1%	1.8%	6.1%	22.1%	66.0%
Zagrożone												
Hipoteki mieszkaniowe ⁽³⁾	3,609	4,243	25	6	268	286	1.8%	0.4%	1.9%	11.6%	34.5%	49.9%
Inne kredyty dla klientów	636	139	27	25	25	88	81.5%	0.2%	0.3%	0.7%	1.9%	15.4%
Razem zagrożone	4,245	4,382	52	31	293	374	13.7%	0.4%	1.7%	10.0%	29.6%	44.7%
Razem kredyty konsumenckie	312,016	475,591	2,640	516	33,037	29,637	4.1%	0.1%	1.8%	6.2%	22.2%	65.7%

(1) W tym kredyty udzielone Grupie ING i Grupie NN.

(2) Z wyłączeniem pozycji międzypółkowych.

(3) W 2012 r., w charakterze wartości pokrycia nieruchomości w Holandii stosowano wartość zajęcia. W 2013 r., ING Bank zaczął stosować w swoim modelu LGD dla hipotek z holenderskiego portfela wartość rynkową. Aby zapewnić porównywalność danych za te dwa lata, wartość pokrycia nieruchomości z roku 2012 została w przypadku holenderskiego portfela hipotek mieszkaniowych dostosowana do wartości rynkowej.

Na przestrzeni 2013 r. zabezpieczenia portfela kredytów konsumenckich trochę się obniżyły, głównie ze względu na pogorszenie sytuacji w portfelu hipotek mieszkaniowych wskutek bieżących warunków gospodarczych. Jest to przede wszystkim widoczne w portfelu holenderskim, w którym zaległości kredytowe spadły o 7,6%, podczas gdy wartość nieruchomości obniżyła się o 8,6% w wyniku spadku cen lokali mieszkaniowych w Holandii.

Przedstawione wartości przyjęto zgodnie z zasadą ostrożności, jako że oszczędności zastawione w odniesieniu do produktu hipotecznego „Spaarp hypotheek” (lub hipoteka z zewnętrznym rachunkiem oszczędnościowym), obecne w holenderskim portfelu nieruchomości, nie są wzięte pod uwagę w powyższej tabeli.

Zniżający wpływ holenderskiego portfela na jakość pokryć portfela hipotecznego ING Banku został złagodzony przez poprawę sytuacji w portfelu w Belgii, gdzie w 2013 r. pojawił się trend rosnący w cenach lokali mieszkaniowych. Zmiana ta znalazła

odzwierciedlenie we wzroście w wysokości 5,1% w wartości pokryć nieruchomości, podczas gdy kwoty zaległe zwiększyły się o 3,3%. Poza poprawą sytuacji na rynku mieszkaniowym, kolejnym elementem, który poprawił jakość zabezpieczeń, jest mniejsza obecność hipotek balonowych w portfelu.

Gwarancje w portfelu hipotek mieszkaniowych dotyczą kredytów hipotecznych objętych programem ubezpieczeń rządowych Nationale Hypotheek Garantie (NHG) w Holandii. NHG gwarantuje spłatę kredytu w przypadku wymuszonej sprzedaży nieruchomości.

Portfel kredytów biznesowych

Kredyty biznesowe to ważna część działalności ING Banku, odpowiadająca za 36,1% całkowitych nieuregulowanych kwot na rzecz ING Banku. Zgodnie z naszym celem, aby umożliwić interesariuszom wgląd w portfel, przedstawiamy portfel kredytów biznesowych w rozbiciu na branże, zgodnie z definicją NAICS, oraz na regiony i rynek główny. Kredyty biznesowe przedstawione w niniejszej części nie obejmują ekspozycji przedroczliczeniowych, inwestycyjnych i rynku pieniężnego, które przedstawiono oddzielnie w kolejnych partiach tekstu.

W tabeli poniżej przedstawiono zestawienie portfela ING Banku w podziale na kody branż NAICS. Portfel kredytów biznesowych składa się w 16,5% z kredytów w nieruchomości. Nie jest możliwe całkowite porównanie tego stanu rzeczy z portfelem finansowania nieruchomości ING Banku (REF), ponieważ zakres i definicja są ustalane na różne sposoby.

Portfel REF nie ustabilizował się od pogorszenia warunków ekonomicznych, które nastąpiło w 2008 r. W konsekwencji, w ostatnich latach ING Bank stara się być bardziej selektywny w finansowaniu nieruchomości. Ponieważ okazało się, że sektor ten został w istotny sposób dotknięty kryzysem, wartość zabezpieczeń w tym portfelu ma szczególne znaczenie. Portfel REF, który koncentruje się głównie na spółkach, podczas gdy ING Bank finansuje i refinansuje nieruchomości generujące dochód w segmencie biurowym, detalicznym, mieszkaniowym i przemysłowym (logistyka) lub pewien zestaw nieruchomości komercyjnych, stanowi około 56,4% zaległości w sektorze nieruchomości.

Wycena pokryć dla portfela REF

Polityka wyceny pokryć i zarządzanie nimi w ING Banku gwarantuje, że wartości pokryć odzwierciedlają bieżącą wartość godziwą w dacie wyceny. Wszystkie nieruchomości komercyjne finansowane przez ING Bank muszą zostać poddane ponownej wycenie w okresie przed lat, lub częściej, jeżeli warunki rynkowe lub profil ryzyka ulegną pogorszeniu. Kredyty zagrożone oraz pliki REF wysokiego ryzyka na liście obserwacyjnej są poddawane ponownej wycenie co najmniej raz w roku.

Wycena finansowanych nieruchomości na początku transakcji REF lub ponowna wycena są zawsze przeprowadzane przez rzeczoznawcę. W przypadku nieruchomości komercyjnych w Holandii, (ponowną) wycenę przeprowadza wewnętrzny (80% aktywów) lub zewnętrzny rzeczoznawca (20% aktywów). Jeżeli idzie o nieruchomości poza Holandią, (ponowną) wycenę zawsze przeprowadza rzeczoznawca zewnętrzny.

Jeżeli na przestrzeni tego trzyletniego cyklu, w przypadku nieruchomości zlokalizowanych w Holandii, profil ryzyka pozostanie stabilny lub się poprawi, przeprowadzana jest jedynie roczna indeksacja. Stosowane indeksy pochodzą z (Vereniging Raad voor Onroerende Zaken – Stowarzyszenie - Rada Nieruchomości/Bank danych o nieruchomościach inwestycyjnych). Jeżeli profil ryzyka się pogarsza, niezbędna jest podobna wycena.

Ocenę profilu ryzyka przeprowadza się w oparciu o określone, zdefiniowane czynniki, takie jak zewnętrzne czynniki sprawcze w rodzaju zmian w środowisku makroekonomicznym (PKB, wskaźnik bezrobocia, wskaźnik optymizmu konsumentów, stopa procentowa) oraz wskaźniki mezo (dane kwartalne dot. nieruchomości z instytucji zajmującej się nieruchomościami), a także czynniki wewnętrzne, jak pogorszenie warunków w mikroskali (nieruchomości nieużytkowane, średnia ważona długość okresu najmu (WALE), oraz EBITDA) czy pogorszenie indywidualnej sytuacji (wpisanie na listę obserwacyjną, wystąpienie zdarzenia kredytowego, wstrzymanie płatności, bankructwo głównego najemcy, obecny lub oczekiwany wzrost w nieużytkowanych lokalach).

Na potrzeby finansowania nieruchomości poza Holandią cykl ponownej wyceny również ustalono na trzy lata. W przypadku niespełnienia uzgodnionych warunków LTV, ponowna wycena będzie przeprowadzana corocznie lub co dwa lata. Wynik ponownej wyceny lub indeksowania wartości jest odpowiednio aktualizowany w bazie danych pokryć REF.

Portfel kredytów biznesowych Business Lending według branż

Wartości pokryć wraz z otrzymanymi gwarancjami - Portfel kredytów biznesowych - 2013 ^(1,2)

Branża	Kwoty nieuregulowane	Rodzaj pokrycia					Wartość w stosunku do kredytu					
		Hipoteki	Kwalifikowalne Zabezpieczenie Finansowe	Inne Kwalifikowalne zgodnie z Bazyleą II	Gwarancje	Kwalifikowalne na innych podstawach niż zgodnie z Bazyleą II	Brak pokrycia/ Brak danych	>0%-25%	>25%-50%	>50%-75%	>75%-100%	>100%
Nieruchomości	42,541	59,190	1,640	1,222	4,940	6,079	6.7%	1.1%	1.8%	10.2%	23.6%	56.6%
z czego zagrożonych	4,302	4,076	5	107	703	366	2.2%	2.0%	9.1%	23.0%	29.8%	33.9%

Zarządzanie ryzykiem ciąg dalszy ING Bank

Zasoby naturalne	37,361	2,568	2,973	18,268	12,399	20,090	20.7%	11.4%	11.6%	13.7%	15.8%	26.9%
z czego zagrożonych	526	59	56	244	100	1,140	34.3%	0.3%	5.9%	5.0%	16.3%	38.2%
Banki komercyjne	19,476	70	131	57	873	874	88.1%	3.6%	2.9%	0.9%	0.6%	3.8%
z czego zagrożonych	315	0	0	0	46	257	52.5%	0.0%	40.7%	0.0%	5.5%	1.3%
Transport i logistyka	18,938	3,821	707	15,220	4,368	5,667	20.2%	3.3%	4.2%	8.6%	15.4%	48.3%
z czego zagrożonych	912	374	11	669	246	362	27.6%	0.4%	5.8%	18.0%	20.3%	27.9%
Usługi	16,047	7,174	901	4,323	4,576	9,394	29.9%	4.7%	7.1%	8.0%	9.1%	41.2%
z czego zagrożonych	580	299	4	160	185	316	37.8%	4.1%	6.7%	8.0%	7.6%	41.8%
Żywność, napoje i higiena	14,467	5,427	846	7,688	2,901	16,046	30.2%	3.6%	8.2%	10.2%	15.4%	33.4%
z czego zagrożonych	800	342	1	298	138	113	25.9%	10.1%	17.6%	12.7%	13.7%	20.0%
Przemysł	14,431	4,150	550	6,235	3,765	11,990	35.0%	5.4%	4.1%	10.0%	10.7%	34.8%
z czego zagrożonych	730	280	41	329	244	280	28.1%	7.7%	5.1%	12.4%	4.5%	42.2%
Niebankowe instytucje finansowe	13,325	2,538	3,634	2,895	3,953	6,517	40.1%	5.4%	5.0%	6.0%	7.1%	36.3%
z czego zagrożonych	132	67	4	23	25	11	26.0%	21.9%	2.7%	11.9%	13.9%	23.6%
Banki centralne	13,178	0	3	0	0	0	100.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
z czego zagrożonych												
Firmy budowlane i wykonawcy	12,916	6,232	352	4,050	3,136	8,953	35.6%	5.2%	5.4%	8.3%	9.2%	36.3%
z czego zagrożonych	1,124	633	62	356	358	761	37.7%	2.8%	3.5%	7.4%	9.1%	39.6%
Przemysł chemiczny, zdrowotny i farmaceutyczny	11,308	5,842	242	4,071	2,159	4,821	34.0%	4.6%	8.8%	11.4%	10.2%	31.0%
z czego zagrożonych	277	106	2	111	67	75	37.3%	0.4%	3.5%	6.4%	15.3%	37.1%
Inne	43,191	10,722	3,487	12,860	9,480	23,645	41.2%	3.8%	4.5%	7.5%	10.1%	33.0%
z czego zagrożonych	1,385	579	100	585	320	600	28.8%	7.2%	1.9%	16.6%	16.6%	28.9%
Kredyty biznesowe razem	257,179	107,734	15,466	76,889	52,550	114,076	35.2%	4.5%	5.3%	8.5%	12.3%	34.1%
z czego razem zagrożonych	11,083	6,815	286	2,882	2,432	4,281	20.3%	3.7%	8.1%	15.9%	19.4%	32.5%

(1) W tym kredyty udzielone Grupie ING i Grupie NN.

(2) Z wyłączeniem pozycji międzypółkowych.

(3) Pozycja "Inne" obejmuje branże, w przypadku których zaległości są niższe niż 10 miliardów EUR.

Wartości pokryć wraz z otrzymanymi gwarancjami - Portfel kredytów biznesowych - 2012 ^(1,2)

Wartość pokrycia w relacji do gwarancji i innych kredytobiorczych												
Branża	Kwoty nieuregulowane	Rodzaj pokrycia					Wartość w stosunku do kredytu					
		Hipoteki	Kwalifikowalne Zabezpieczenie Finansowe	Inne Kwalifikowalne zgodnie z Bazyleą II	Gwarancje	Kwalifikowalne na innych podstawach niż zgodnie z Bazyleą II	Brak pokrycia/ Brak danych	>0%-25%	>25%-50%	>50%-75%	>75%-100%	>100%
Nieruchomości	48,897	67,132	1,390	1,831	4,677	7,283	8.1%	0.7%	1.1%	8.5%	21.4%	60.2%
z czego zagrożonych	3,723	3,165	4	103	587	478	15.2%	1.8%	1.9%	30.5%	25.1%	25.4%

Zarządzanie ryzykiem ciąg dalszy ING Bank

Zasoby naturalne	34,274	2,272	3,771	18,478	9,469	21,381	25.1%	13.6%	7.1%	10.0%	15.8%	28.4%
z czego zagrożonych	338	152	4	189	58	1,139	25.7%	0.2%	2.9%	0.5%	25.3%	45.4%
Banki komercyjne	13,899	75	75	42	1,059	670	88.4%	1.2%	3.2%	0.5%	1.1%	5.6%
z czego zagrożonych	344	0	0	0	7	300	52.1%	0.0%	37.6%	0.0%	10.1%	0.2%
Transport i logistyka	19,371	3,811	951	15,694	3,785	7,254	17.0%	4.7%	3.6%	7.9%	14.7%	52.1%
z czego zagrożonych	954	370	11	647	252	475	28.5%	5.2%	6.3%	5.2%	25.8%	29.0%
Usługi	16,693	7,930	1,332	4,938	4,011	12,061	27.3%	4.6%	4.3%	9.7%	11.0%	43.1%
z czego zagrożonych	550	336	3	129	135	196	29.8%	3.1%	6.2%	9.6%	8.5%	42.8%
Żywność, napoje i higiena	15,653	5,840	806	8,049	2,715	16,656	30.4%	4.8%	6.2%	11.1%	11.9%	35.7%
z czego zagrożonych	841	419	2	330	123	249	22.9%	2.9%	13.0%	23.6%	10.9%	26.7%
Przemysł	14,416	4,373	664	7,153	3,025	14,751	32.9%	6.3%	4.8%	8.4%	9.7%	38.0%
z czego zagrożonych	649	264	23	257	220	384	28.1%	8.6%	2.1%	8.6%	8.7%	50.3%
Niebankowe instytucje finansowe	14,707	3,871	4,370	4,792	3,584	5,980	32.9%	6.5%	10.6%	6.4%	6.9%	36.7%
z czego zagrożonych	182	73	6	30	22	43	38.5%	13.6%	6.0%	6.1%	5.4%	30.3%
Banki centralne	12,140	0	3	0	0	0	100.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
z czego zagrożonych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Firmy budowlane i wykonawcy	13,786	6,126	490	4,901	2,914	10,351	33.9%	5.8%	7.6%	7.1%	10.8%	34.8%
z czego zagrożonych	1,066	506	86	405	258	1,032	32.7%	6.3%	4.0%	5.5%	9.3%	42.2%
Przemysł chemiczny, zdrowotny i farmaceutyczny	11,283	5,542	258	3,965	1,909	6,098	33.3%	5.4%	6.2%	10.4%	12.0%	33.8%
z czego zagrożonych	295	171	7	147	50	48	24.0%	1.1%	11.5%	4.4%	20.0%	39.0%
Inne	47,090	12,455	3,830	13,596	7,756	28,160	40.0%	4.2%	4.1%	7.0%	10.9%	33.8%
z czego zagrożonych	1,652	462	208	737	227	571	26.6%	5.2%	2.0%	11.6%	14.7%	40.0%
Kredyty biznesowe razem	262,209	119,427	17,940	83,439	44,904	130,645	33.0%	4.9%	4.5%	7.7%	12.6%	37.4%
z czego razem zagrożonych	10,594	5,918	354	2,974	1,939	4,915	23.9%	3.7%	5.2%	16.7%	18.0%	32.5%

(1) W tym kredyty udzielone Grupie ING i Grupie NN.

(2) Z wyłączeniem pozycji międzypółkowych.

(3) Pozycja "Inne" obejmuje branże, w przypadku których zaległości są niższe niż 10 miliardów EUR.

Na poziomie wszystkich kredytów, sytuacja w portfelu kredytów biznesowych uległa w 2013 pogorszeniu, co było odzwierciedleniem globalnych zmian gospodarczych, mniejszej obecności w pełni zabezpieczonych kredytów i większej obecności kredytów bez pokrycia ze względu na spadek wartości zastawionych aktywów. Dodatkowo nastąpiła też redukcja zaległych kwot w branżach, które standardowo cechują się wysokim poziomem zabezpieczeń, takich jak nieruchomości (-13,0%), oraz ich wzrost w sektorach, gdzie poziom ten jest niski, takich jak zasoby naturalne (+9,0%) i banki komercyjne (+40,1%). W porównaniu z innymi sektorami najwięcej pokryć otrzymuje sektor nieruchomości, co wyraża odsetek w pełni zabezpieczonych kredytów w tym sektorze (56,6% w 2013 r.), jednakże wskutek działań mających na celu redukcję ryzyka, przeprowadzonych w 2013 r., nieregulowane kwoty w portfelu nieruchomości zmniejszyły się o 6,4 miliarda EUR (lub 13,0%).

Pomimo znaczącej zmiany w zaległościach (40,1%), kwota pokryć w sektorze banków komercyjnych wzrosła tylko o 4,3%. Jest to rezultat większych zaległości w produktach, takich jak akredytywy dyskontowe, akredytywy potwierdzone i kredyty odnawialne, w przypadku których praktyka rynkowa nie przewiduje pokryć.

W przeciwieństwie do ogólnego niekorzystnego trendu, portfel nieruchomości uległ w części zagrożonej poprawie, co wyraża się wysokim poziomem zabezpieczeń (VTL > 75%) zakresów od 50,5% do 63,6%. Jest to głównie spowodowane redukcją w wysokości 528 mln EUR (lub 18,5%) w zaległościach w istniejącym portfelu kredytów zagrożonych w 2012 r.

Kredyty biznesowe według regionów

Wartości pokryć wraz z otrzymanymi gwarancjami - Portfel kredytów biznesowych - 2013 ^(1,2)

	Kwoty nieuregulowane	Rodzaj pokrycia					Wartość w stosunku do kredytu					
		Hipoteki	Kwalifikowalne Zabezpieczenie Finansowe	Inne Kwalifikowalne zgodnie z Bazyleą II	Gwarancje	Kwalifikowalne na innych podstawach niż zgodnie z Bazyleą II	Brak pokrycia/ Brak danych	>0%-25%	>25%-50%	>50%-75%	>75%-100%	>100%
Afryka	1,203	26	120	234	627	99	16.0%	11.8%	10.4%	4.3%	23.7%	33.9%
z czego zagrożonych	1						100.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Ameryka	22,887	3,749	4,246	16,659	4,592	19,181	20.8%	3.5%	6.5%	9.5%	15.5%	44.2%
z czego zagrożonych	489	273	3	169	63	55	9.1%	9.7%	4.2%	13.7%	40.0%	23.3%
Azja	33,949	993	1,574	8,063	8,853	6,381	52.6%	8.1%	4.7%	10.2%	6.3%	18.1%
z czego zagrożonych	437		110	122	61	23	67.8%	4.8%	1.9%	5.9%	3.8%	15.9%
Australia	2,482	220	9	756	171	160	66.6%	7.3%	0.3%	1.4%	12.4%	12.0%
z czego zagrożonych	104		7	30			74.0%	0.0%	6.8%	0.0%	17.9%	1.3%
Europa							9.1%	9.7%	4.2%	13.7%	40.0%	23.3%
Belgia	37,364	25,678	1,153	6,285	10,700	20,039						
z czego zagrożonych	1,309	1,193	19	708	485	708	30.0%	2.7%	3.0%	4.3%	6.7%	53.2%
Niemcy	8,137	,030	20	361	1,164	2,391	10.1%	3.7%	2.1%	5.3%	9.4%	69.3%
z czego zagrożonych	206	118	4	4	4	3	63.3%	2.3%	3.8%	4.9%	5.8%	19.8%
Holandia	63,314	49,846	2,996	25,328	5,989	15,219	25.9%	0.7%	0.3%	30.7%	30.6%	11.8%
z czego zagrożonych	4,294	2,157	94	1,464	283	817	20.3%	2.8%	6.3%	15.3%	23.2%	32.1%
Inne kraje Europy	87,843	26,192	5,348	19,203	20,472	50,606	20.9%	3.6%	15.4%	25.4%	21.3%	13.4%
z czego zagrożonych	4,243	3,074	49	385	1,536	2,675	42.0%	5.4%	5.7%	5.1%	8.8%	33.0%
Kredyty biznesowe razem	257,179	107,734	15,466	76,889	52,550	114,076	17.6%	3.3%	4.1%	10.6%	19.3%	45.1%
z czego zagrożonych	11,083	6,815	286	2,882	2,432	4,281	35.2%	4.5%	5.3%	8.5%	12.3%	34.1%

Wartości pokryć wraz z otrzymanymi gwarancjami - Portfel kredytów biznesowych - 2012 ^(1,2)

	Kwoty nieuregulowane	Rodzaj pokrycia					Wartość w stosunku do kredytu					
		Hipoteki	Kwalifikowalne Zabezpieczenie Finansowe	Inne Kwalifikowalne zgodnie z Bazyleą II	Gwarancje	Kwalifikowalne na innych podstawach niż zgodnie z Bazyleą II	Brak pokrycia/ Brak danych	>0%-25%	>25%-50%	>50%-75%	>75%-100%	>100%
Afryka		1,062	33	152	328	169	534	36.1%	0.1%	2.9%	13.3%	27.1%
z czego zagrożonych		3	1				2	42.4%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Ameryka		26,451	7,306	4,573	17,155	3,304	22,268	18.9%	5.4%	8.7%	7.5%	12.5%
z czego zagrożonych		627	346		201	13	143	12.0%	5.8%	4.2%	3.3%	41.8%
Azja		29,283	972	1,689	7,672	8,321	7,358	53.1%	4.8%	4.1%	5.3%	8.5%
z czego zagrożonych		300	1	81	82	64	82	43.6%	6.7%	0.0%	0.0%	38.9%
Australia		3,049	639	82	1,318	331	94	69.6%	5.4%	0.0%	0.4%	4.0%
z czego zagrożonych		267	119	7	10			73.4%	0.0%	0.0%	0.1%	26.2%
Europa												
Belgia		37,174	24,886	1,088	6,519	9,267	22,359	29.6%	2.5%	3.6%	4.7%	7.1%

z czego zagrożonych	1,326	1,095	19	740	445	822	10.1%	1.0%	3.8%	6.6%	10.1%
Niemcy	8,315	1,572	46	560	693	5,236	56.1%	5.8%	6.5%	5.8%	6.3%
z czego zagrożonych	223	131	4	19	3	5	23.8%	0.0%	0.1%	62.8%	1.1%
Holandia	66,626	56,638	3,59	26,724	6,625	19,353	18.0%	3.6%	4.2%	13.6%	24.5%
z czego zagrożonych	3,867	2,116	10	1,302	225	984	20.3%	3.9%	10.0%	22.1%	24.5%
Inne kraje Europy	90,249	27,381	6,72	23,163	16,194	53,443	39.6%	6.7%	3.9%	5.7%	8.1%
z czego zagrożonych	3,981	2,109	233	620	1,189	2,877	29.1%	4.5%	2.1%	16.7%	9.4%
Kredyty biznesowe razem	262,209	119,427	17,94	83,439	44,904	130,645	33.0%	4.9%	4.5%	7.7%	12.6%
z czego zagrożonych	10,594	5,918	354	2,974	1,939	4,915	23.9%	3.7%	5.2%	16.7%	18.0%

(1) W tym kredyty udzielone Grupie ING i Grupie NN.

(2) Z wyłączeniem pozycji międzyspółkowych.

W dwóch poniższych tabelach przedstawiono poziom zabezpieczeń w portfelu kredytów biznesowych ING Banku w rozbiciu na regiony geograficzne lub rynek główny, zdefiniowane w oparciu o miejsce zamieszkania dłużników. Obniżenie poziomu zabezpieczeń zaobserwowano w większości regionów oraz w głównych krajach, takich jak Ameryka, Azja, Niemcy, Australia i Holandia. Jest to częściowo spowodowane działaniami zmierzającymi do redukcji ryzyka w portfelu nieruchomości, które wpłynęły na poziom zabezpieczeń w amerykańskich portfelach (głównie w Stanach Zjednoczonych) oraz w Australii i Holandii. Portfel kredytów biznesowych w Holandii został zrównoważony wzrostem zaległości w sektorze banków komercyjnych, gdzie co do zasady dostępne pokrycia są minimalne. W portfelu w Azji w sektorze banków komercyjnych nastąpił skok, co wyjaśnia niższy poziom zabezpieczeń w tym portfelu. Ekspozycje w Niemczech pod koniec roku charakteryzowały się niższym poziomem zabezpieczeń ze względu na wzrost zaległości w banku centralnym, gdzie standardowo nie otrzymuje się żadnych pokryć.

Portfel inwestycyjny i rynku pieniężnego

Portfel inwestycyjny i rynku pieniężnego według regionów

Wartości pokryć wraz z otrzymanymi gwarancjami – portfel inwestycyjny i rynku pieniężnego ^(1,2)

	2013	Rodzaj pokrycia					2012	Rodzaj pokrycia					
		Kwoty nieuregulowane	Hipoteki	Kwalifikowalne Zabezpieczenie Finansowe	Inne Kwalifikowalne zgodnie z Bazyleą II	Gwarancje		Kwalifikowalne na innych podstawach niż Bazylea II	Kwoty nieuregulowane	Hipoteki	Kwalifikowalne Zabezpieczenie Finansowe	Inne Kwalifikowalne zgodnie z Bazyleą II	Gwarancje
Inwestycje i rynek pieniężny													
Afryka													
Ameryka	4,028					17	19	6,076				32	34
Azja	6,481						116	4,187					49
Australia	5,485							6,109				578	
Europa													
Belgia	9,843							10,707					
Niemcy	23,472					4,399		22,022				4,134	
Holandia	16,153					249		18,993		6	18	249	
Inne kraje Europy	47,185					452		49,933				380	
Inwestycje i rynek pieniężny razem	112,647		6			5,117	135	118,027		6	18	5,373	83
z czego zagrożonych	11		6					87		6			

(1) W tym kredyty udzielone Grupie ING i Grupie NN.

(2) Z wyłączeniem pozycji międzyspółkowych.

Zgodnie z naturą działalności w sektorze inwestycji i rynku pieniężnego, zazwyczaj ekspozycje te nie są w znacznym stopniu pokryte. 99,2% ekspozycji na rynku pieniężnym i 94,6% ekspozycji inwestycyjnych nie otrzymuje żadnego pokrycia. Większość pozycji inwestycyjnych ING jest wysokiej jakości, przy czym 93,8% portfela posiada rating od AAA do A-, na podstawie skali zewnętrznej.

W portfelu inwestycyjnym pokrycia dotyczą głównie gwarancji rządowych. W 2013 r. ekspozycja w obligacjach gwarantowanych przez rząd australijski została zmniejszona wskutek wykupu na dużą skalę. Zmiany w pokryciach w ciągu roku są zasadniczo zgodne ze zmianami w zaległościach.

Portfel przedrozdliczeniowy

W celu ustalenia kwoty ryzyka kredytowego związanej z działalnością przedrozdliczeniową, ING korzysta z różnych technik wyceny rynkowej. Techniki te pozwalają oszacować potencjalną przyszłą ekspozycję ING Banku względem poszczególnych transakcji i portfeli. W celu zredukowania tych ryzyk kredytowych zawierane są często umowy ramowe i umowy zabezpieczeń.

ING Bank dopasowuje transakcje o podobnej charakterystyce, by zdefiniować ich podatność na równoważenie. Efekt równoważenia znany jest pod nazwą „kompensacji”. Następnie ING Bank redukuje kwoty poprzez nettowanie dopuszczalne na mocy przepisów zawartych w różnych umowach ramowych takich jak Umowy Ramowe ISDA, Globalne Umowy Ramowe w sprawie Odkupu (GMRA), Globalne Umowy Ramowe w sprawie Kredytowania Papierów Wartościowych (GMSLA) itd. Wreszcie, kwota ta jest dalej redukowana przez wszelkie zabezpieczenia utrzymywane przez ING Bank w ramach Aneksów Wsparcia Kredytowego lub innych podobnych umów.

Korzystanie z Centralnych Jednostek Rozliczeniowych (CCP) staje się coraz ważniejsze w przypadku działalności na rynku instrumentów pochodnych, ponieważ ryzyko kredytowe ulega przemieszczeniu z kontrahentów do CCP. Do końca 2013 r., hipotetyczna ekspozycja przedrozdliczeniowa rozliczona przez CCP wzrosła o 21,9%.

W ramach finansowania nieruchomości, podmioty ING Banku aktywnie zawierają umowy sprzedaży i odkupu zbywalnych papierów wartościowych. Transakcje te mogą mieć wiele różnych form prawnych. Umowy odkupu i umowy z przyrzeczeniem odkupu, umowy typu buy/sell-back oraz sell/buyback oraz umowy pożyczki i kredytu papierów wartościowych są najbardziej popularne. Co do zasady, zbywalne papiery wartościowe, które zostały otrzymane w ramach tych transakcji są kwalifikowalne do ponownej sprzedaży lub ponownego zastawienia w ramach innych (podobnych) transakcji. ING Bank jest zobowiązany do zwrócenia w takiej sytuacji równoważnych papierów wartościowych.

W tabeli poniżej przedstawiono różne rodzaje zaległości w 2013 i 2012 r. "Wartość MtM brutto przed nettowaniem i zabezpieczeniem" to ekspozycja obliczana zgodnie z Metodą bieżącej ekspozycji (CEM, która w regulacjach UE jest nazywana metodą warunków rynkowych) bez uwzględniania żadnych korzyści związanych z nettowaniem czy zabezpieczeniem. "Wartość MtM po nettowaniu" to zgodnie z CEM ekspozycja, w której uwzględniono korzyści związane z prawnie egzekwowalnymi umowami nettowania (np. ISDA), ale bez uwzględniania korzyści związanych z depozytem zabezpieczającym (np. CSA0). "Wartość MtM po nettowaniu i zabezpieczeniu" to zgodnie z CEM ekspozycja, w której uwzględniono korzyści związane z nettowaniem oraz depozytem zabezpieczającym. Innymi słowy, luka pomiędzy "Wartością MtM po nettowaniu" a "Wartością MtM po nettowaniu i zabezpieczeniu" to płynne zabezpieczenie (gotówka i papiery wartościowe). W kolumnie zaległości przedstawiono ekspozycję CEM (Wartość MtM po nettowaniu i zabezpieczeniu) powiększoną o potencjalną przyszłą ekspozycję (PFE) przy przyjęciu 97,5% poziomu ufności dla instrumentów pochodnych i papierów wartościowych.

Portfel przedrozdliczeniowy według regionów

Portfel przedrozdliczeniowy ^(1,2)

	2013				2012			
	Wartość MtM brutto przed nettowaniem i zabezpieczeniem	Wartość MtM po nettowaniu	Wartość MtM po nettowaniu i zabezpieczeniu	Kwoty nieuregulowane	Wartość MtM brutto przed nettowaniem i zabezpieczeniem	Wartość MtM po nettowaniu	Wartość MtM po nettowaniu i zabezpieczeniu	Kwoty nieuregulowane
Afryka	53	37	37	43	66	45	45	64
Ameryka	15,844	7,069	5,276	6,083	17,516	7,741	5,711	7,407
Azja	5,879	3,377	2,943	4,195	7,57	3,978	3,374	4,572
Australia	449	293	286	338	402	219	142	175
Europa								
Belgia	4,011	2,762	2,406	1,947	4,735	3,056	2,644	3
Niemcy	7,275	3,948	2,045	3,227	10,919	4,117	2,014	2,704
Holandia	9,848	4,775	3,996	5,18	15,944	6,444	4,807	6,701
Inne kraje Europy	86,861	27,542	23,43	27,011	104,934	22,616	17,71	23,576
Portfel przedrozdliczeniowy razem	130,22	49,803	40,419	48,024	162,086	48,216	36,447	48,199
z czego zagrożonych	205	205	205	209	215	215	215	213

(1) W tym kredyty udzielone Grupie ING i Grupie NN.

(2) Z wyłączeniem pozycji międzypółkowych.

Redukcja wartości MtM brutto miała miejsce głównie z powodu instrumentów pochodnych stopy procentowej (IRD), które stanowią 66,1% przedrozdliczeniowej wartości MtM brutto. Chociaż hipotetyczna kwota IRD zanotowała w 2013 r. niewielki spadek w wysokości 2,2%, wartość MtM brutto IRD uległa znaczącej redukcji, bo o 26,0%. Jest to wynikiem bardziej ustabilizowanych stóp procentowych w 2013 r. oraz zapadaniem wcześniejszych transakcji, w wyniku których bardziej skrajne (zarówno dodatnie oraz

ujemne) wartości MtM znalazły się poza portfelem, redukując w ten sposób wartość MtM brutto. Ponieważ portfel IRD w ING Banku jest dobrze zróżnicowany, poziom stóp procentowych ma mniejszy wpływ na nettowaną ekspozycję, ponieważ dodatnia i ujemna wartość MtM wzajemnie się równoważą. W rezultacie obserwujemy stabilność nettowanej ekspozycji w czasie.

RYZIKO RYNKOWE

Wprowadzenie

Ryzyko rynkowe polega na tym, że wszelkie ruchy w obrębie zmiennych rynkowych takich jak: stopy procentowe, ceny kapitału akcyjnego, kursy walut, widełki kredytowe, ceny nieruchomości mogą wpłynąć negatywnie na dochody banku, jego wartość rynkową bądź płynność. Ryzyko rynkowe pojawia się w działalności handlowej lub bankowej. Pozycje handlowe z reguły utrzymuje się w krótszej perspektywie czasowej, natomiast pozycje bankowe powinno się utrzymywać w dłuższej perspektywie czasowej (albo do zapadalności) lub na potrzeby ochrony innych pozycji.

ING Bank zdaje sobie sprawę ze znaczenia zdrowego zarządzania ryzykiem rynkowym i stosuje podejście, które pozwala poznać, kontrolować ryzyka rynkowe i nimi zarządzać. Na podejście to składa się cykl pięciu powtarzających się czynności: identyfikacja ryzyka, ocena ryzyka, kontrola ryzyka, monitorowanie i sprawozdawczość.

- Identyfikacja ryzyka to wspólny wysilek 1. i 2. linii obrony (model zarządzania "trzech linii obrony" wyjaśniono w sekcji dotyczącej zarządzania ryzykiem, w części dotyczącej ogólnego zarządzania ryzykiem. Jej celem jest wykrycie potencjalnych nowych ryzyk oraz zmian w ryzykach istniejących.
- Zidentyfikowane ryzyka są oceniane pod kątem ich znaczenia dla ING Banku oraz, następnie, określenia niezbędnych środków kontroli.
- Środki kontroli wykorzystywane przez ING obejmują polityki, procedury, struktury limitów, bufor i testy w warunkach skrajnych.
- Ważnym elementem zarządzania ryzykiem jest nieustanne sprawdzanie, czy wdrożone środki kontroli ryzyka są realizowane i przestrzegane, oraz monitorowanie skuteczności tych środków.
- Wyniki i ustalenia są raportowane do działów zarządczych oraz organów zatwierdzających.

Zarządzanie

Wprowadzone ramy zarządzania określają poszczególne role i obowiązki w ramach zarządzania biznesowego, zarządzania ryzykiem rynkowym oraz role i obowiązki wewnętrznych organów zatwierdzających według rodzajów działalności.

Ryzyko rynkowe w ING Banku objęte jest nadzorem funkcji ALCO, przy czym ALCO Banku jest organem zatwierdzającym najwyższego szczebla. ALCO Banku określa ogólny poziom apetytu na ryzyko rynkowe. Funkcja ALCO jest zorganizowana na poziomie regionalnym. Linie biznesowe bankowości detalicznej (krajów Beneluxu i międzynarodowa), bankowości komercyjnej i linii korporacyjnej reprezentowane są w odpowiednich regionalnych i lokalnych ALCO. Struktura ALCO w ING Banku ułatwia odgórne zarządzanie ryzykiem, ustalanie limitów i monitorowanie i kontrolę ryzyka rynkowego. Gwarantuje to prawidłowe stosowanie akceptowalnego poziomu ryzyka ING Banku.

Dział zarządzania ryzykiem rynkowym (MRM) to niezależny dział odpowiedzialny za projektowanie i realizację funkcji zarządzania ryzykiem rynkowym banku przy wsparciu funkcji ALCO. W strukturze MRM uwzględniono fakt, że podejmowanie ryzyka i zarządzanie ryzykiem w znacznej mierze mają miejsce na poziomie regionalnym/lokalnym. Sprawozdawczość oddolna umożliwia każdemu szczeblowi zarządzania pełną ocenę ryzyka rynkowego na odpowiednich poziomach.

MRM odpowiada za formułowanie adekwatnych polityk i procedur zarządzania ryzykiem rynkowym oraz za monitorowanie i zgodność z tymi wytycznymi. Ważnym elementem funkcji zarządzania ryzykiem rynkowym jest ocena ryzyka rynkowego nowych produktów i spółek. Co więcej, MRM utrzymuje odpowiednią strukturę limitów zgodnie z apetytem na ryzyko ING Banku. Spółki są odpowiedzialne za stosowanie limitów, które ostatecznie zatwierdza ALCO Banku. Naruszenia limitów są w odpowiednim czasie zgłaszane do kierownictwa wyższego szczebla i spółka musi wówczas podjąć odpowiednie działania mające na celu redukcję ryzyka.

Niniejsza sekcja dotycząca ryzyka rynkowego omawia różne elementy podejścia zarządzania ryzykiem w zakresie:

- Kapitału ekonomicznego na ryzyko rynkowe w przypadku ksiąg handlowych i bankowych
- Ryzyka rynkowego w księgach bankowych
- Ryzyka rynkowego w księgach handlowych

Kapitał ekonomiczny na ryzyko rynkowe

Kapitał ekonomiczny związany z ryzykiem rynkowym to kapitał ekonomiczny niezbędny do wytrzymania nieoczekiwanych zmian wartości ze względu na zmiany w zmiennych rynkowych.

Prezentacja modelu

Kapitał Ekonomiczny na ryzyko rynkowe oblicza się w odniesieniu do ekspozycji z ksiąg handlowych oraz bankowych i obejmuje on ryzyko stóp procentowych, ryzyko cen kapitału akcyjnego, ryzyko kursów wymiany, ryzyko nieruchomości i ryzyko modeli. Kapitał Ekonomiczny na ryzyko rynkowe obliczany jest zgodnie z wewnętrźnie opracowaną metodologią przy 99,95% przedziale ufności oraz rocznym horyzoncie czasowym.

W przypadku ksiąg handlowych, liniowego ryzyka stóp procentowych w księgach bankowych oraz inwestycji kapitałowych, jako punkt wyjścia do obliczenia kapitału ekonomicznego na ryzyko rynkowe przyjmuje się faktyczną zagrożoną wartość (mierzoną przy 99% przedziale ufności, jednodniowym okresie utrzymywania oraz przy założeniu oczekiwanej wartości na poziomie zero). Aby obliczyć kapitał ekonomiczny na ryzyko rynkowe, Bank stosuje model oparty na symulacji przewidujący dostosowanie do

wymaganego przedziału ufności oraz okresu utrzymywania. Przy ustalaniu współczynnika dopasowania pod uwagę brane jest kilka czynników, takich jak wystąpienie dużych zmian (zdarzeń) rynkowych oraz interwencje organów zarządzających.

Opcje wbudowane, np. opcje przedpłaty hipotecznej i oferowanych stóp procentowych w hipotekach w księgach bankowych prowadzą do nieliniowego ryzyka stóp procentowych w tych księgach. Wbudowane opcje zabezpiecza się zgodnie z metodologią zabezpieczeń delta, a portfel kredytów hipotecznych jest nadal narażony na ryzyko wypukłości i zmienności. W celu obliczenia kapitału ekonomicznego na to nieliniowe ryzyko stóp procentowych oraz ryzyko zmienności, Bank przeprowadza symulację Monte Carlo.

Ryzyko cen nieruchomości obejmuje ryzyko rynkowe zarówno w portfelu inwestycyjnym jak i portfelu deweloperskim bankowości komercyjnej ING. Kapitał ekonomiczny na ryzyko cen nieruchomości dla portfela inwestycyjnego obliczany jest poprzez uskrajnienie podstawowych zmiennych rynkowych.

Przy podsumowaniu różnych wartości ryzyka rynkowego w ramach kapitału ekonomicznego dla różnych portfeli pod uwagę brane są korzyści wynikające z dywersyfikacji (na podstawie skrajnych korelacji), ponieważ przyjmuje się, że nie wszystkie ekstremalne zmiany rynkowe wystąpią jednocześnie.

Profil ryzyka

Kapitał ekonomiczny na ryzyko rynkowe jest wyższy niż kapitał regulacyjny przede wszystkim z powodu uwzględnienia w kapitale ekonomicznym ksiąg bankowych dotyczących ryzyka stopy procentowej. Głównymi czynnikami powodującymi zmniejszenie kapitału ekonomicznego na ryzyko rynkowe są pozycje ryzyka stóp procentowych w inwestycjach kapitałowych oraz strategicznych inwestycjach w kapitał akcyjny w księgach bankowych.

Kapitał Ekonomiczny i Regulacyjny (zróżnicowany wyłącznie dla Banku) według rodzajów ryzyka

	Kapitał ekonomiczny		Kapitał regulacyjny	
	2013	2012	2013	2012
Działalność handlowa	527	386	667	747
Ryzyko stóp procentowych w księgach bankowych	2,629	3,271		
Kursy walutowe	130	217	37	25
Nieruchomości	563	722		
Inwestycje w kapitał akcyjny	880	1,730		
Ryzyko rynkowe	4,729	6,326	704	772

Wariancja rok do roku

W 2013 r. kapitał ekonomiczny na ryzyko rynkowe uległ znaczącej redukcji z poziomu 6,3 mld EUR do 4,7 mld EUR. We wszystkich bazowych obszarach ryzyka, za wyjątkiem działalności handlowej, kapitał ekonomiczny uległ obniżeniu. Krótkie wyjaśnienie głównych elementów:

- Działalność handlowa: wzrost kapitału ekonomicznego jest w przeważającej mierze skutkiem aktualizacji parametrów modeli LGD stosowanych w odniesieniu do portfela obligacji państwowych, która doprowadziła do dodatkowego wymogu specyficznego ryzyka (IRC) oraz corocznej aktualizacji parametrów modelu EC na ryzyko handlowe. Obie korekty doprowadziły do wzrostu kapitału ekonomicznego na działalność handlową.
- Ryzyko stóp procentowych w księgach bankowych: ekspozycja inwestycji kapitałowych znacznie się zmniejszyła. Głównymi czynnikami, które spowodowały tę zmianę, było wykluczenie zmiennych stóp procentowych w 2008 r. z okresu historycznego uwzględnianego przy obliczaniu bazowej VaR, zredukowanej duracji inwestycji kapitałowych oraz spadku w ogólnym kapitale dostępnym do inwestowania.
- Nieruchomości: główną przyczyną były przypadki utraty wartości i sprzedaż aktywów.
- Inwestycje w kapitał akcyjny: wynikające przede wszystkim z niższej wartości inwestycji w kapitał akcyjny (sprzedanie Kookmin Bank i obniżka cen w lipcu/sierpniu 2013 r.) oraz mniejszej zmienności na rynkach kapitałowych, jako że w z zakresu okresu historycznego uwzględnianego w 3. kwartale 2013 r. nie weszła już pewna część roku 2008.

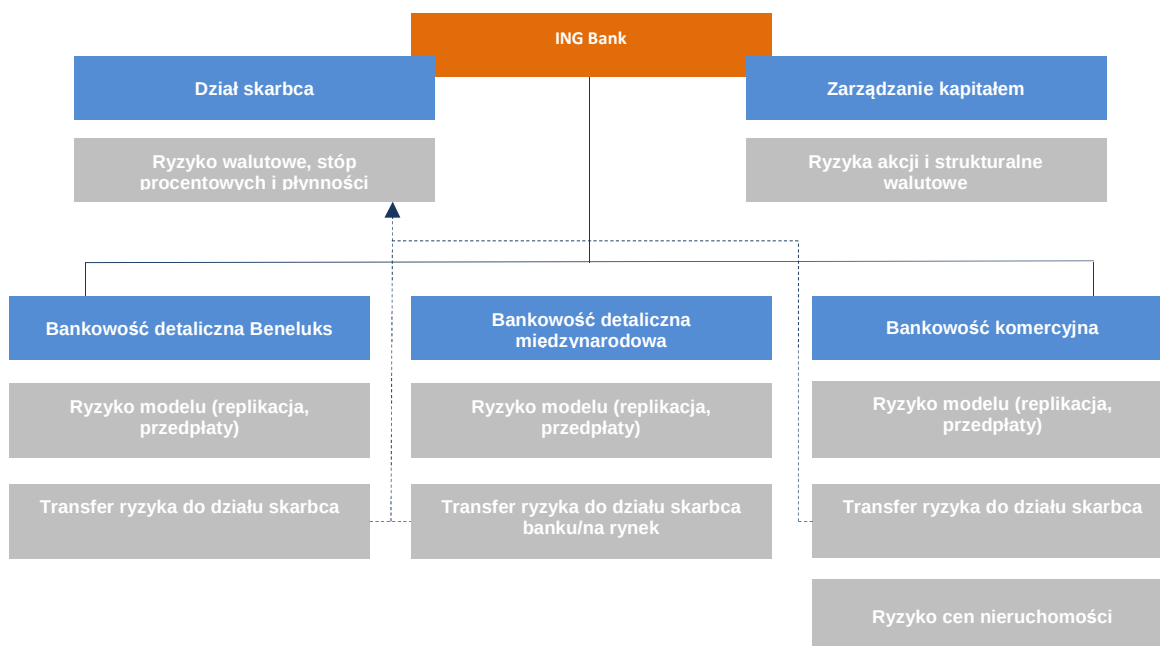
Spadek kapitału regulacyjnego na ryzyko rynkowe w przypadku działalności handlowej jest spowodowany zmianami w pozycjach, relatywnym spokojem (mniejszą zmiennością) na rynkach w połączeniu z większą zmiennością scenariuszy nieobjętych zakresem obliczeń VaR. Spowodowało to spadek elementu VaR i VaR w warunkach skrajnych w obliczeniach kapitału regulacyjnego, co zostało częściowo zrekomensowane wzrostem w IRC ze względu na zaktualizowane wartości parametrów modeli LGD w odniesieniu do portfela obligacji państwowych.

Ryzyko rynkowe w księgach bankowych

ING Bank dokonuje rozróżnienia między księgami handlowymi a bankowymi (niehandlowymi). Pozycje w księgach bankowych mogą mieć źródło w ryzykach rynkowych nieodłącznie związanych z produktami komercyjnymi sprzedawanymi klientom. Zarówno produkty komercyjne, jak i produkty wykorzystywane do zabezpieczenia ekspozycji na ryzyko rynkowe w tych produktach mają być utrzymywane do zapadalności, a przynajmniej przez długi okres. ING Bank wyróżnia następujące rodzaje ryzyka rynkowego w księgach bankowych:

- Ryzyko stóp procentowych, w tym ryzyko zachowań klienta;
- Ryzyko spreadu kredytowego;
- Ryzyko walutowe (FX);
- Ryzyko cen akcji; oraz
- Ryzyko cen nieruchomości.

Ważnym elementem zarządzania ryzykami rynkowymi w księgach bankowych jest proces transferu ryzyka. W procesie tym ryzyko stóp procentowych, ryzyko walutowe i ryzyko płynności są przenoszone poprzez powiązane finansowanie do działu skarbcza banku, gdzie są centralnie zarządzane. Poniższy schemat przedstawia transfer i proces zarządzania ryzykami rynkowymi w księgach bankowych:

Prezentacja modeli środków ryzyka bankowego

Patrz część dotycząca zarządzania modelami ryzyka i walidacji modeli.

Ryzyko stóp procentowych w księdze bankowej

Ryzyko stóp procentowych w księgach bankowych jest definiowane jako ekspozycja kondycji finansowej banku na niekorzystne zmiany stóp procentowych pochodząca z pozycji w księgach bankowych.

Zarządzanie

Zarządzanie ryzykiem stóp procentowych jest zgodne z ramami ryzyka stóp procentowych w księgach bankowych zatwierdzonymi przez ALCO. Ramy te opisują role i obowiązki, parametry ryzyka, a także zdefiniowane są w nich polityki i procedury związane z zarządzaniem ryzykiem stóp procentowych. Ponadto na poziomie ogólnym jest ustalany akceptowany poziom ryzyka stóp procentowych, co przekłada się na limity parametrów ryzyka stóp procentowych.

Podejściem ING Banku do zarządzania ryzykiem stóp procentowych, przedstawionym w tych ramach, jest centralizacja ryzyka z ksiąg komercyjnych (które ujmują produkty sprzedane klientom) w centralnych księgach ryzyka stóp procentowych. Umożliwia to wyraźne rozgraniczenie między wynikami działalności komercyjnej a wynikami niezabezpieczonych przed ryzykiem pozycji stóp procentowych.

ING Bank wyróżnia trzy typy działań, które generują ryzyko stóp procentowych w księgach bankowych:

- Inwestowanie kapitału własnego (przez pion Zarządzania Kapitałem);
- Działalność komercyjna (np. działalność detaliczna); oraz
- Strategiczna pozycja stóp procentowych (dział skarbcza).

Poniżej te trzy działania są opisane bardziej szczegółowo:

Pion Zarządzania Kapitałem jest odpowiedzialny za zarządzanie inwestowaniem funduszy własnych (kapitału podstawowego). Więcej informacji można znaleźć w sekcji poświęconej zarządzaniu kapitałem. Kapitał jest inwestowany na dłuższe okresy w celu maksymalizacji zwrotu, przy jednoczesnym utrzymywaniu jego stabilności.

Działania komercyjne skutkują ryzykiem stóp procentowych, gdyż na przykład zmiana wyceny okresów spłaty aktywów różni się od zmiany wyceny okresów spłaty zobowiązań. Liniowe ryzyko stóp procentowych jest przenoszone z działalności komercyjnej do księgi skarbowej (dział skarbcza), w oparciu o szacunki zachowań klientów. Ostatecznie za szacowanie zachowań klientów odpowiada pierwotna działalność komercyjna, pozostawiając ryzyko wypukłości i ryzyko (nieoczekiwanych) zachowań klientów przy działalności komercyjnej.

Proces pomiaru ryzyka i transferu ryzyka odbywa się co miesiąc lub częściej, jeżeli zostanie to uznane za konieczne, na przykład na zmiennych rynkach. Zachowania klientów w odniesieniu do kredytów hipotecznych, pożyczek, oszczędności i depozytów na żądanie jest modelowane przez MRM w oparciu o szeroko zakrojone badania. Parametry modeli są ustalane na podstawie danych historycznych i opinii ekspertów. Modele i parametry są regularnie testowane wstecznie co najmniej raz na pół roku

i aktualizowane, jeśli zostanie to uznane za konieczne. W modelowaniu oszczędności i rachunków bieżących odgrywają rolę różne elementy: strategie cenowe, wolumeny niespłacone i oczekiwane, a także poziom i kształt krzywej dochodu. Analizy skutkują powstaniem reguły inwestycyjnej dla różnych portfeli. W odniesieniu do kredytów hipotecznych i pożyczek modelowane są zachowania przedpłatnicze i wrażliwość odsetkowa osadzonych oferowanych opcji stóp procentowych.

Ryzyko zachowań klientów jest definiowane jako przyszła potencjalna utrata wartości w wyniku niepewności zachowania klientów względem opcji osadzonych w produktach komercyjnych. Ryzyko zachowań klientów jest wykazywane jako część kapitału ekonomicznego na ryzyko biznesowe. Ogólne źródła ryzyka zachowań klientów obejmują stan gospodarki, konkurencję, zmiany regulacyjne, reżim ustawodawczy i podatkowy oraz zmiany na rynku mieszkaniowym. Ponieważ tych czynników ryzyka nie można łagodzić (w pełni), ING utrzymuje kapitał, aby mieć możliwość absorpcji możliwych strat poniesionych w wyniku zmienionego zachowania klientów.

Ryzyko wypukłości jest definiowane jako wrażliwość na zmienność odsetkową i drugorzędne zmiany w stopie procentowej. Ryzyko wypukłości wynika z produktów, które zawierają osadzone opcje, jak kredyty hipoteczne. W niektórych przypadkach ryzyko wypukłości jest przenoszona z ksiąg komercyjnych do ksiąg skarbowych, za pomocą swapcji i kontraktów opcji na stopę procentową cap/floor.

Dział skarbcza zarządza strategiczną pozycją stóp procentowych. Głównym celem jest maksymalizacja wartości ekonomicznej księgi oraz generowanie odpowiednich i stabilnych rocznych zysków w granicach akceptowanego poziomu ryzyka ustanowionych przez ALCO.

Profil ryzyka

W następnych sekcjach zostały zaprezentowane ekspozycje na ryzyko stóp procentowych w księgach bankowych. ING Bank wykorzystuje miary ryzyka oparte zarówno na perspektywie zysków, jak i wartości. Wrażliwość na zyski (ES) jest wykorzystywana do zapewnienia perspektywy zysków, a dane obejmujące wartość bieżącą netto (NPV) w momencie ryzyka oraz wartość punktu bazowego (BPV) zapewniają perspektywę wartości.

Wrażliwość Przychodów (ES)

ES odzwierciedla wpływ zmieniających się stóp procentowych na przychody MSSF (przed opodatkowaniem). Wartości ES w tabeli poniżej odzwierciedlają szok chwilowy 1% oraz horyzont czasowy jednego roku. Interwencje kadry zarządzającej nie są w tych obliczeniach uwzględnione.

Wrażliwości Przychodów - księga bankowa według walut (1-procentowy równoległy szok chwilowy)

	2013		2012	
	-100 p.b.	+100 p.b.	-100 p.b.	+100 p.b.
Według walut				
Euro	-184	120	315	47
Dolar amerykański	5	2	6	3
Funt szterling			-21	1
Inne	-9		-17	17
Razem	-188	122	283	68

Wrażliwości Przychodów - księga bankowa według działalności (równoległy szok chwilowy)

	2013		2012	
	-100 p.b.	+100 p.b.	-100 p.b.	+100 p.b.
Według działalności				
Bankowość komercyjna	-73	43	38	4
Bankowość detaliczna – kraje Beneluksu	-52	42	-109	34
Bankowość detaliczna międzynarodowa	-52	20	378	-12
Linia korporacyjna	-11	17	-24	42
Razem	-188	122	283	68

Na ES wpływają przede wszystkim stopień wrażliwości oszczędności na zmiany stóp procentowych. Ponadto ES jest częściowo kompensowana wrażliwością hipotek. Inwestycje oparte na środkach własnych wpływają na ES w niewielkim stopniu, ponieważ w ciągu jednego roku (ponownego) zainwestowania wymaga względnie niewielka część.

Analiza wariacji rok do roku

W 2013 r. krótkoterminowe stopy procentowe pozostały na niskim poziomie zarówno w strefie euro, jak i w USA. Wrażliwość na zyski dla szoku zwykłego zmieniła się z oddziaływania negatywnego na pozytywne. Pozytywna wrażliwość na zyski oznacza, że kiedy stopy zwiększają się, pozytywne oddziaływanie na odsetki uzyskane z aktywów jest większe niż negatywne oddziaływanie na odsetki płacone od zobowiązań. Zyski są na koniec roku 2013 stosunkowo niewrażliwe na zmiany stóp, jeżeli porównać je do dochodu netto z odsetek. Wpływ szoku -100 p.b. na międzynarodową bankowość detaliczną uległ zmianie głównie w wyniku wolniejszego śledzenia stóp procentowych od oszczędności w Niemczech.

Zagrożona Wartość Bieżąca Netto (NPV)

Zagrożona NPV odzwierciedla wpływ zmieniających się stóp procentowych na wartość. Ponieważ stosowana jest metoda pełnej wyceny, wartości ryzyka obejmują ryzyko wypukłości związane z wbudowanymi opcjami w rodzaju opcji przedpłaty hipotecznej. Podobnie jak w przypadku obliczania ES, stosuje się szok chwilowy 1%.

Wpływ na pełną wartość nie może być bezpośrednio związany z bilansem finansowym ani rachunkiem zysków i strat, jako że zmiany w wartości godziwej w księgach bankowych co do zasady nie podlegają ujawnianiu w rachunku zysków i strat ani sprawozdaniu ze zmian w kapitale własnym. Oczekuje się, że jeżeli stopy oprocentowania będą się rozwijać zgodnie ze stopami transakcji terminowych na przestrzeni pozostałej zapadalności portfela, mutacje wartości będą się materializować w miarę upływu czasu w rachunku zysków i strat.

Zagrożona NPV - księga bankowa według walut (równoległy szok chwilowy)

	2013		2012	
	-100 p.b.	+100 p.b.	-100 p.b.	+100 p.b.
Według walut				
Euro	-13	23	69	-75
Dolar amerykański	4	-4	-51	12
Funt szterling	32	-25	-21	15
Inne	1,422	-1,509	1,399	-2,140
Razem	-13	23	69	-75

Zagrożona NPV - księga bankowa według walut (równoległy szok chwilowy)

	2013		2012	
	-100 p.b.	+100 p.b.	-100 p.b.	+100 p.b.
Według działalności				
Bankowość komercyjna	57	-30	371	-260
Bankowość detaliczna – kraje Beneluksu	-184	-209	-289	-201
Bankowość detaliczna międzynarodowa	30	236	-393	136
Linia korporacyjna	1,519	-1,506	1,71	-1,815
Razem	1,422	-1,509	1,399	-2,140

Zagrożona NPV - księga bankowa według kategorii księgowych (równoległy szok chwilowy)

	2013		2012	
	-100 p.b.	+100 p.b.	-100 p.b.	+100 p.b.
Według kategorii księgowych				
Zamortyzowane koszty	-1,115	923	-134	-693
Wartość godziwa w sprawozdaniu z kapitału własnego	2,459	-2,347	1,393	-1,419
Wartość godziwa w rachunku zysków i strat	78	-85	140	-28
Razem	1,422	-1,509	1,399	-2,140

Zagrożona NPV jest zdominowana przez długoterminowe inwestycje funduszy własnych wrażliwe na stopy procentowe. Na wartość tych inwestycji znaczący wpływ mają zmiany stóp oprocentowania w górę, do 1%. Ryzyko wypukłości w portfelach indywidualnych również przyczynia się do całkowitej wartości Zagrożonej NPV.

Analiza wariacji rok do roku

W 2013 r. zagrożona NPV w przypadku szoku +100 p.b. obniżyła się. Wykazano całkowity spadek w wysokości 631 mln EUR. Jest to przede wszystkim rezultat spadku w duracji inwestycji kapitałowych oraz ze zwiększonej duracji oszczędności spowodowanej niskimi stopami procentowymi w strefie euro. Co więcej, całkowita ekspozycja dotycząca zagrożonej NPV zmieniła się w wyniku zmiany pozycji strategicznej. Wrażliwość na szok -100 p.b. zmieniła się głównie w wyniku usprawnionego modelowania zachowania klientów. Poza wariacją całkowitej ekspozycji dotyczącej zagrożonej NPV, występuje również wariacja w ekspozycji według kategorii księgowych. Jest to głównie wynik zwiększonego wolumenu i duracji oszczędności, a jednocześnie obniżonej duracji hipotek. W rezultacie ekspozycje według kosztów amortyzowanych wykazały dla szoku +100 p.b. ruch wstępujący. Wpływ tego ruchu był łagodzony zabezpieczeniami przepływów pieniężnych, które podlegają ponownej wycenie w sprawozdaniu z kapitału własnego.

Wartość Punktów Bazowych (BPV)

Wartość Punktów Bazowych odzwierciedla wpływ wzrostu stóp procentowych o 1 punkt bazowy na wartość. BPV i Zagrożona NPV odzwierciedlają w znacznym stopniu to samo ryzyko z tą różnicą, że BPV nie odzwierciedla ryzyka wypukłości, ze względu na nieznaczną zmianę stóp procentowych.

BPV - księgi bankowe według waluty

kwoty w tys. euro	2013	2012
Według walut		
Euro	- 13,900	- 18,824
Dolar amerykański	214	-656
Funt szterling	13	382
Inne	-352	1
Razem	-14,025	- 19,097

BPV - księgi bankowe według działalności

kwoty w tys. euro	2013	2012
Według działalności		
Bankowość komercyjna	-626	-2,446
Bankowość detaliczna – kraje Beneluksu	-100	329
Bankowość detaliczna międzynarodowa	2,757	1,898
Linia korporacyjna	- 16,056	-18,878
Razem	-14,025	-19,097

BPV - księgi bankowe według kategorii księgowych

kwoty w tys. euro	2013	2012
Według kategorii księgowych		
Zamortyzowane koszty	11,482	-4,622
Wartość godziwa w sprawozdaniu z kapitału własnego	-24,318	-14,148
Wartość godziwa w rachunku zysków i strat	-1,189	-327
Razem	-14,025	-19,097

Zgodnie z Zagrożoną NPV, całkowita pozycja NPV banku zdominowana jest przez długoterminowe inwestycje kapitałowe, jako że na bieżącą wartość tej pozycji wzrost stóp procentowych o 1 punkt bazowy wpływa w znacznym stopniu.

Analiza wariacji rok do roku

W ślad za spadkiem Zagrożonej NPV, całkowite BPV obniżyły się w 2013 r. o 5,1 miliona EUR. W przypadku Zagrożonej NPV jest to przede wszystkim rezultat spadku w duracji inwestycji kapitałowych oraz ze zwiększonej duracji oszczędności spowodowanej niskimi stopami procentowymi w strefie euro. Co więcej, całkowita ekspozycja dotycząca BPV zmieniła się w wyniku zmiany pozycji strategicznej. Poza wariacją całkowitej ekspozycji dotyczącej BPV, występuje również wariacja w ekspozycji według kategorii księgowych. Jest to głównie wynik zwiększonego wolumenu i duracji oszczędności, a jednocześnie obniżonej duracji hipotek. W rezultacie ekspozycja BPV według kosztów amortyzowanych wykazała zmianę wstępującą. Zmiana ta została złagodzona zabezpieczeniami przepływów pieniężnych, które podlegają ponownej wycenie w sprawozdaniu z kapitału własnego. Zwiększona wrażliwość innych walut wynika z usprawnień w modelowaniu oszczędności w Australii w dolarach australijskich.

Ryzyko walutowe (FX) w księgach bankowych

Ekspozycje walutowe w księgach bankowych wynikają z komercyjnej działalności bankowej (jednostki bankowe, które realizują transakcje w innych walutach niż ich waluta bazowa), inwestycji walutowych w jednostki zależne (w tym zrealizowany zysk lub strata netto) oraz strategicznych udziałów kapitałowych w walutach obcych. Polityka dotycząca tych ekspozycji jest pokrótce wyjaśniona poniżej.

Zarządzanie – podstawowa działalność bankowa

Każda jednostka biznesowa zabezpiecza ryzyko walutowe związane z podstawową działalnością bankową w swojej walucie bazowej. W konsekwencji, aktywa i pasywa dobiera się w perspektywie walutowej.

Zarządzanie – różnice walutowe

Strategia ING Banku zakłada ochronę docelowego wskaźnika Core Tier 1 przed wahaniami kursów wymiany walut oraz jednocześnie ograniczenie zmian w rachunku zysków i strat. Dlatego zabezpieczenia są stosowane w takim stopniu, w jakim mogą być ujęte w rachunkowości zabezpieczeń w pozycji kapitału własnego. Z uwzględnieniem powyższego, wskaźnik Core Tier 1 zabezpiecza się poprzez świadome przyjęcie pozycji walutowych równych określonym docelowym pozycjom, tak aby docelowy kapitał Core Tier 1 i aktywa ważone ryzykiem wykazywały taką samą względną wrażliwość na wahania kursów walut.

Profil ryzyka – różnice walutowe

Poniższa tabela prezentuje ekspozycje walutowe w księgach bankowych w przypadku najważniejszych walut:

Księgi bankowe ekspozycji walutowych netto

kwoty w mln euro	Inwestycje zagraniczne		Zabezpieczenia		Ekspozycja netto	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Dolar amerykański	2,191	2,847	-134	-198	2,057	2,649
Funt szterling	325	-1,841	19	1,756	344	-85
Złoty polski	1,852	1,714	-1,012	-818	840	896
Dolar australijski	3,478	2,686	-2,877	-1,763	601	923
Lira turecka	1,861	2,168	-572	-574	1,289	1,594
Juan chiński	1,253	1,511	-150	-152	1,103	1,359
Dolar kanadyjski	0	0	0	-2	0	-2
Won koreański	723	1,256	-583	-975	140	281
Rupia indyjska	856	287	0	0	856	287
Inne waluty	2,907	3,026	-1,789	-1,794	1,118	1,232
Razem	15,446	13,654	-7,098	-4,520	8,348	9,134

W celu zmierzenia pozostałej wrażliwości docelowego współczynnika Core Tier 1 względem wahań kursów wymiany walut wykorzystywana jest miara współczynnika Core Tier 1 w momencie ryzyka (cTaR). Mierzy ona spadek współczynnika Core Tier 1 względem wartości docelowej podczas stosowania warunków skrajnych do kursu wymiany walut. Scenariusz warunków

skrajnych dla kursów wymiany walut odpowiada scenariuszowi, który spowodował spadek współczynnika Core Tier 1, a zatem znak ujemny oznacza, że deprecjacja danej waluty doprowadzi do spadku współczynnika Core Tier 1.

Wrażliwość współczynnika Core Tier 1 ING Banku

Waluta	cTaR		Scenariusz warunków skrajnych	
	2013	2012	2013	2012
Dolar amerykański	0.09%	0.08%	15%	15%
Funt szterling	0.01%	0.04%	15%	15%
Złoty polski	0.00%	0.01%	15%	-15%
Dolar australijski	0.01%	0.02%	-20%	-20%
Lira turecka	0.01%	0.01%	-25%	-25%
Juan chiński	0.00%	0.00%	15%	15%
Dolar kanadyjski	0.00%	0.00%	10%	10%
Won koreański	0.01%	0.00%	-15%	-15%
Rupia indyjska	0.02%	0.02%	-20%	20%

Ze względu na to, że pozycja w aktywach ważonych ryzykiem w dolarach amerykańskich jest poza euro najistotniejsza, główną walutą w przypadku ekspozycji netto jest dolar amerykański. W aspekcie wrażliwości, fluktuacje w dolarach amerykańskich są głównym czynnikiem napędowym współczynnika Core Tier 1, ponieważ ekspozycja netto w tej walucie znacząco różni się od wartości docelowej. Współczynnik Core Tier 1 jest mniej wrażliwy na wahania w innych walutach.

Analiza wariacji rok do roku

The Foreign Investments in US Dollar decreased due to a currency conversion of a branch from US dollar to Euro that was partly Inwestycje zagraniczne w USD spadły ze względu na przekształcenie walutowe oddziału z dolarów amerykańskich na euro, które zostało częściowo zrównoważone zrealizowanym wynikiem finansowym. Inwestycje zagraniczne w funtach szterlingach znacząco wzrosły i stały się dodatnie ze względu na dokapitalizowanie w oddziale. Wzrost w inwestycjach zagranicznych i zabezpieczeniach w dolarach amerykańskich jest związany z transferem jednostki zależnej. Inwestycje zagraniczne w koreańskich wonach obniżyły się ze względu na sprzedaż pakietu udziałów własnych w Kookmin Bank. Wzrost w inwestycjach zagranicznych w rupiach indyjskich był spowodowany uwzględnieniem udziału mniejszościowego.

Ryzyko cen kapitału w księgach bankowych

Zarządzanie

W swoich księgach bankowych ING Bank utrzymuje strategiczny portfel, charakteryzujący się znaczną ekspozycją kapitału akcyjnego. Lokalne biura są odpowiedzialne za zarządzanie pozycjami inwestycji kapitałowych. Funkcja ryzyka rynkowego odpowiada za miesięczne monitorowanie i sprawozdawczość w zakresie kapitału regulacyjnego na potrzeby inwestycji kapitałowych. W przypadku monitorowania i sprawozdawczości w zakresie ryzyka inwestycji kapitałowych, funkcja ta działa niezależnie od funkcji zarządzania inwestycjami kapitałowymi.

Profil ryzyka

Ryzyko cenowe kapitału akcyjnego wynika z możliwości fluktuacji cen papierów wartościowych kapitału akcyjnego, wpływającej na wartość tych papierów i innych instrumentów, których cena reaguje w podobny sposób na określony papier wartościowy, zdefiniowany koszyk papierów wartościowych lub ich indeks. Ekspozycja kapitału akcyjnego składa się głównie z inwestycji w spółki zależne, wartych 707 mln EUR (2011: 841 mln EUR) oraz papierów wartościowych kapitału akcyjnego w portfelu dostępnym do sprzedaży (AFS), którego wartość wynosi 1 645 mln EUR (2012: 2 634 mln EUR). Wartość papierów wartościowych kapitału akcyjnego w portfelu dostępnym do sprzedaży wiąże się bezpośrednio z cenami papierów wartościowych kapitału akcyjnego, przy uwzględnieniu redukcji i wzrostów (za wyjątkiem przypadków utraty wartości) w rezerwie rewaluacyjnej. Inwestycje w spółki stowarzyszone mierzy się na podstawie założeń rachunkowej metody kapitału akcyjnego oraz wartości bilansowej. Nie są one zatem bezpośrednio powiązane z cenami papierów wartościowych tego kapitału.

Niezrealizowane zyski i straty z kapitału własnego w portfelu AFS

	2013	2012
Niezrealizowane zyski brutto	1,038	1,385
Niezrealizowane straty brutto		
Razem	1,038	1,385

Analiza wariacji rok do roku

W roku zakończonym 31 grudnia 2013 r. rezerwa rewaluacyjna związana z kapitałowymi papierami wartościowymi w portfelu przeznaczonym do sprzedaży wahała się pomiędzy niską kwotą z końca miesiąca w wysokości 1 038 mln EUR (2012: 1 082 mln EUR), a wysoką wartością 1 483 mln EUR (2012: 1 643 mln EUR).

Ryzyko cen nieruchomości w księgach bankowych

Ryzyko cen nieruchomości wynika z możliwości, że ceny nieruchomości będą się wahać. Ma to wpływ zarówno na wartość aktywów nieruchomościowych jak i zyski związane z działalnością na rynku nieruchomości.

Zarządzanie

Nieruchomości oraz inne to działalność wygaszana składająca się z działalności z zakresu budowy nieruchomości i zarządzania inwestycjami budowlanymi, które są rozwiązywane za sprawą sprzedaży aktywów, ścisłego egzekwowania zapadalności umów, transferów wewnętrznych do lokalnych oddziałów ING Banku oraz za pośrednictwem sprzedaży portfeli.

Profil ryzyka

ING Bank posiada dwie główne kategorie ekspozycji dotyczących nieruchomości w swoich księgach bankowych: po pierwsze własne budynki, które zajmuje ING Bank, a po drugie aktywa w budowie, na które składa się głównie dawna działalność w ramach budowy nieruchomości i zarządzania inwestycjami budowlanymi.

Ekspozycja dotycząca nieruchomości ING Banku w księgach bankowych (tzn. obejmujących dźwignię finansową i zobowiązania do zakupu) wynosi 2,6 mld EUR. Do celów zarządzania ryzykiem rynkowym całkowita ekspozycja dotycząca nieruchomości wynosi 2,5 mld EUR, gdyż wyłączone są z niej nieruchomości zajęte (0,07 mld EUR) i odsetki osób trzecich (0,04 mld EUR).

ING Bank ma 0,3 mld EUR wykazane według wartości godziwej poprzez zysk i stratę. Pozostałe 2,2 mld EUR zostało zaksięgowane poprzez koszty lub jest rewaloryzowane poprzez akcje (z utratą wartości przechodzącą przez zysk i stratę).

Podział ekspozycji w nieruchomościach na kontynenty i sektory w kontekście zarządzania ryzykiem przedstawiono poniżej.

Ekspozycja na ryzyko rynku nieruchomości w księgach bankowych (według obszaru geograficznego i typu sektora)					
	2013	2012		2013	2012
Kontynent			Sektor		
Europa	1,993	2,246	Mieszkaniowe	325	366
Ameryki	145	328	Biurowe	1,241	1,144
Australia	94	159	Detaliczne	661	1,281
Azja	135	271	Przemysłowe	144	79
Inne	115	165	Inne	111	299
Razem	2,482	3,169	Razem	2,482	3,169

Główna ekspozycja związana jest z budynkami biurowymi użytkowymi we własnym zakresie, zlokalizowanymi w Holandii i Belgii (0,9 miliarda EUR) oraz ekspozycjami detalicznymi i mieszkaniowymi w Europie (0,7 miliarda EUR).

Analiza wariacji rok do roku

W perspektywie ogólnej, ekspozycja związana z ryzykiem rynku nieruchomości w księgach bankowych spadła o 0,7 miliarda EUR w wyniku dywertyfikacji (0,54 miliarda EUR). Pozostała część wynika z utraty wartości i negatywnych zmian w wartości godziwej.

Ryzyko rynkowe w księgach handlowych

W portfelach handlowych utrzymywane są pozycje na profesjonalnych rynkach finansowych. Pozycje te są często wynikiem transakcji z klientami i mogą służyć do uzyskania korzyści z krótkoterminowych zmian cen. Ryzyko rynkowe powstaje w portfelach handlowych wskutek ekspozycji na różne czynniki ryzyka rynkowego, w tym stopy procentowe, ceny akcji, kursy wymiany walut i spready kredytowe.

Zarządzanie

Komisja Finansowa ds. Ryzyka Rynkowego (FMRC) - w oparciu o wytyczne określone przez ALCO Bank - ustala limity ryzyka rynkowego na poziomie łącznym i biurowym, a także zatwierdza nowe produkty. MRM doradza FMRC i ALCO Bankowi w kwestiach apetytu na ryzyko rynkowe i działań handlowych.

MRM zarządza przede wszystkim ryzykiem rynkowym w obszarze portfeli handlowych bankowości komercyjnej (głównie na rynkach finansowych), ponieważ jest to jedyna linia biznesowa, w ramach której realizowane są działania handlowe. Działania handlowe obejmują ułatwianie dla klientów prowadzących działalność gospodarczą i kształtowanie warunków rynkowych. Dział MRM odpowiada za rozwijanie i wdrażanie polityk ryzyka handlowego oraz metod pomiaru ryzyka, a także monitorowanie ekspozycji na ryzyko w zestawieniu z uzgodnionymi limitami handlowymi i zatwierdzanie modeli polityki cenowej oraz sprawozdawczość w tym zakresie. MRM analizuje ponadto zakresy uprawnień w obszarze działalności handlowej, pełniąc rolę stróża w procesie przeglądu produktów. Zarządzanie ryzykiem rynków handlowych odbywa się na różnych poziomach organizacyjnych - począwszy od działu MRM, a skończywszy na określonych obszarach biznesowych i biurach handlowych.

Wartości godziwe finansowych aktywów i zobowiązań handlowych

Wartości godziwe aktywów i zobowiązań finansowych, które są notowane na aktywnych rynkach, są ustalane na podstawie cen rynkowych notowań. Jeżeli ceny notowań nie są dostępne, w celu ustalenia ich wartości godziwej wykorzystywane są inne źródła wyceny i techniki oceny wartości.

Innymi źródłami mogą być niezależni agenci rynkowi, brokerzy lub animatorzy rynku, albo niedawne transakcje. Zakres cen uzyskanych z tych źródeł wyceny może być różny. Wybór danego źródła może zatem skutkować różnymi oszacowaniami wartości godziwej. Wybór najwłaściwszej ceny w tym zakresie wymaga wiedzy specjalistycznej i umiejętności oceny.

Gama technik wyceny sięga od dyskontowanych przepływów pieniężnych po modele wyceny. Modele te mogą być oparte na istotnych czynnikach, takich jak cena rynkowa bazowych instrumentów referencyjnych, parametry rynkowe (zmienności, korelacje i ratingi kredytowe) oraz zachowania klientów. Niektóre z czynników cenowych wymagają różnych założeń, co sugeruje, że modele oceny są z natury subiektywne. W zależności od tego, która technika wyceny została wykorzystana i jakie założenia przyjęto, uzyskana wartość godziwa może być różna.

Wszystkie wykorzystywane techniki wyceny podlegają ramom zarządzania modelami. Zarządzanie modelami odwołuje się do zestawu polityk i procedur, które muszą być ściśle przestrzegane i które dotyczą pełnego cyklu życia modelu, tzn. jego opracowania, walidacji, zatwierdzenia, wdrożenia i utrzymania. Filarami zarządzania modelami są niezależna walidacja i okresowa

weryfikacja. Weryfikacja służy ustaleniu, czy model nadal jest właściwy w kontekście swojego przeznaczenia. Jeżeli modele są wykorzystywane do wyceny, może występować niepewność co do ich założeń i/lub parametrów bazowych. Jeżeli powstanie istotna niepewność co do założeń stosowana jest korekta oceny ryzyka modelu.

Ogólnie rzecz biorąc, pozycje są oceniane z uwzględnieniem ceny ofertowej dla długiej pozycji oraz ceny wywoławczej dla krótkiej pozycji. Jeżeli pozycje są oznaczane po cenach średniorynkowych, oblicza się dostosowanie wartości godziwej.

W celu uwzględnienia ryzyka kredytowego w wycenie godziwej ING stosuje zarówno korekty wyceny kredytowej jak i debetowej (zwanymi dalej odpowiednio CVA i DVA). Własne wyemitowane papiery dłużne i strukturyzowane, które są wyceniane według wartości godziwej, są korygowane o ryzyko kredytowe za pomocą korekty wyceny debetowej. Dodatkowo instrumenty pochodne wyceniane według wartości godziwej są korygowane do celów ryzyka kredytowego za pomocą korekty wyceny kredytowej. Korekta wyceny kredytowej ma dwustronny charakter; uwzględnia zarówno ryzyko kredytowe po stronie kontrahenta jak i ryzyko kredytowe po stronie ING. Wszystkie dane rynkowe wykorzystywane do ustalenia CVA są oparte na danych implikowanych rynkiem. Dodatkowo w korekcie jest uwzględniane ryzyko odwrotnej korelacji (gdy ekspozycja względem kontrahenta się zwiększa, a jakość kredytowa tego kontrahenta pogarsza) i ryzyko korelacji wprost (gdy ekspozycja względem kontrahenta spada, a jakość kredytowa tego kontrahenta się poprawia). ING stosuje CVA również do wyceny ryzyka kredytowego w nowych zewnętrznych transakcjach handlowych z kontrahentami. Obowiązują limity ryzyka i środki kontroli, mające na celu monitorowanie i przewidywanie ryzyka CVA w trybie dziennym. Funkcja CVA działa w ramach globalnego zarządzania ryzykiem, przy czym limity ryzyka i odnośne środki kontroli dotyczące CVA są zarządzane i monitorowane na poziomie globalnym. Nasze podejście do zarządzania ryzykiem CVA oparte jest na wzmożonej kontroli, wydajności kosztowej i globalnym zakresie CVA.

Rolą pionu Kontroli Produktu w ramach Zarządzania Ryzykiem Rynkowym jest identyfikacja lub zakwestionowanie źródeł wyceny, a także ustalenie parametrów, które będą wykorzystywane w modelach wyceny. Podczas stosowania technik wyceny zidentyfikowane źródła wykorzystywane do obliczeń są regularnie niezależnie kwestionowane, weryfikowane i walidowane, w większości codziennie. W celu zagwarantowania najwyższej jakości i spójności wykorzystywanych danych rynkowych ING rozpoczęło w tym roku migrację tych czynności do jednego źródła spójnych, poddanych walidacji danych wejściowych na temat rynku w całym ING. ING korzysta w tym celu z opracowanej przez siebie infrastruktury i rozpoczęło udoskonalanie tego zastosowania kolejnymi etapami w celu stosowania technik wzmocnionej walidacji do danych rynkowych uzyskiwanych od zewnętrznych dostawców danych (np. Bloomberg, Reuters i inni). ING spodziewa się, że migracja zostanie zakończona w 2014 r.

W tym kontekście zostały utworzone komitety ds. parametrów globalnych i lokalnych. W komitetach tych jest reprezentowany pion Finansów, Kontroli Produktu w ramach Zarządzania Ryzykiem Rynkowym i system obsługi klienta, a ich przedstawiciele omawiają liczne zagadnienia dotyczące wyceny produktu, a także decydują o wyniku testów cen oraz korektach wyceny.

W celu zapewnienia podziału obowiązków między systemem obsługi klienta a pionem Kontroli Produktu w ramach Zarządzania Ryzykiem Rynkowym systemy wyceny i testowania cen są zabezpieczone z myślą o zapobieganiu nieuprawnionemu dostępowi.

W odniesieniu do podstawy ustalenia wartości godziwej instrumentów finansowych i powiązanych wrażliwości nawiązuje się do uwagi 46 „Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych”.

Ujawnienie modelu środków ryzyka handlowego

Zagrożona wartość

Departament Zarządzania Ryzykiem Rynkowym stosuje metodologię historycznej symulacji zagrożonej wartości jako podstawową miarę ryzyka. Zagrożona wartość dla ryzyka rynkowego określa ilościowo, przy jednostronnym 99% poziomie ufności, maksymalną dobową stratę, jaka mogłaby wystąpić w wyniku zmiany czynników ryzyka (np. stóp procentowych, cen kapitału, kursów wymiany walut, spreadów kredytowych, sugerowanej zmienności), jeżeli pozycje nie uległyby zmianie przez jeden dzień. Poza ogólnymi zmianami rynkowymi powyższych czynników ryzyka zagrożona wartość uwzględnia także zmiany danych rynkowych dotyczące określonych zmian na przykład w przypadku podstawowego emitenta papierów wartościowych. Oddziaływanie historycznych zmian rynkowych na aktualny portfel szacuje się na podstawie równo ważonych zmian rynkowych zaobserwowanych w poprzednim roku. Do pomiaru, kontroli i testowania wewnętrznego ryzyka ING Bank stosuje zagrożoną wartość o dziennym horyzoncie czasowym oraz zagrożoną wartość o 10-dniowym horyzoncie czasowym do ustalenia kapitału regulacyjnego.

Ograniczenia

VaR charakteryzuje się pewnymi ograniczeniami. Wykorzystuje ona dane historyczne do prognozowania przyszłych zachowań cenowych. Jednak przyszłe zachowania cenowe mogą znacznie różnić się od zachowań z przeszłości. Co więcej, wykorzystanie jednodniowego okresu przetrzymania (dziesięciodniowego w przypadku kalkulacji regulacyjnych) dopuszcza możliwość likwidacji lub zabezpieczenia wszystkich pozycji w portfelu w ciągu jednego dnia. Założenie to może się nie sprawdzić w okresie braku płynności i niepokoju rynkowych. Opieranie się na 99% procentowym poziomie zaufania oznacza, że pomiar VaR nie uwzględnia żadnych strat występujących poza tym poziomem.

Weryfikacja historyczna

Weryfikacja historyczna jest techniką polegającą na stałym monitoringu wiarygodności wykorzystywanego modelu VaR. Mimo że modele VaR potrafią oszacować potencjalne wyniki w przyszłości, szacunki te opierają się na historycznych danych rynkowych. W ramach weryfikacji historycznej, faktyczny wynik dzienny porównuje się z jednodniową wartością VaR. Oprócz wykorzystywania faktycznych wyników weryfikacji historycznej, ING Bank bierze także pod uwagę wyniki hipotetyczne, które służą pomiarowi rezultatów z wyłączeniem handlu śróddziennego, opłat i prowizji. Jeśli faktyczna bądź hipotetyczna strata przekracza wartość VaR, mamy do czynienia z „pobocznością”. Biorąc pod uwagę jednostronny, 99% poziom zaufania, stosowany przez ING, wystąpienia „poboczności” można się spodziewać co 100 dni roboczych. W 2013 r. nie wystąpiły żadne zjawiska, w przypadku których strata

z działalności handlowej przekraczałaby dzienną skonsolidowaną wartość VaR w bankowości komercyjnej ING. ING Bank zgłasza wyniki weryfikacji historycznych DNB w trybie kwartalnym.

Bazylea 2.5 / CRD III

Z dniem 31 grudnia 2011 r. weszły w życie w prawie europejskim (CRD III) wymogi bazylejskie dotyczące VaR w warunkach skrajnych oraz dodatkowy wymóg specyficznego ryzyka i migracji (IRC) (Bazylea 2.5), które uzupełniły zastosowanie VaR. ING przestrzega tych ram w swoich obliczeniach kapitału regulacyjnego od czwartego kwartału 2011 r.

VaR w warunkach skrajnych

Wskaźnik VaR w warunkach skrajnych (SVaR) jest przeznaczony do powielenia obliczenia VaR, które byłoby przeprowadzone na bieżącym portfelu banku, na podstawie danych wejściowych skalibrowanych według danych historycznych z nieprzerwanego okresu 12-miesięcznego finansowych warunków skrajnych o znacznym natężeniu, adekwatnych do portfela banku. W celu obliczenia SVaR ING Bank wykorzystuje ten sam model, który jest wykorzystywany do VaR (symulacja historyczna). Okres wykorzystanych danych historycznych obejmuje szczyt kryzysu kredytowego związanego z upadkiem Lehman Brothers i jest regularnie weryfikowany.

Wymóg specyficznego ryzyka

Za pomocą wymogu specyficznego ryzyka (IRC) ING Bank oblicza szacunkowe ryzyko niewykonania zobowiązań i migracji dla niesekurytyzowanych produktów kredytowych w księdze handlowej, przy zastosowaniu rocznego horyzontu kapitałowego z poziomem ufności 99,9%. W celu obliczenia IRC ING Bank przeprowadza symulację Monte Carlo opartą na modelu kopuły gaussowskiej. W odniesieniu do wszystkich emitentów symulowany jest rating w różnych horyzontach płynności (czas wymagany do upłynięcia pozycji lub zabezpieczenia przed wszelkimi istotnymi ryzykami) w okresie jednego roku. Następnie określone jest oddziaływanie finansowe w oparciu o migrację do kategorii kredytów, w przypadku których doszło do niewywiązania się ze zobowiązań (na podstawie LGD) lub migrację do innej kategorii ratingu (na podstawie zmian spreadu kredytowego).

Horyzont płynności został ustalony na poziomie minimum regulacyjnego wynoszącego trzy miesiące dla wszystkich pozycji w zakresie. Biorąc pod uwagę rodzaje produktów w portfelu handlowym ING Banku, ING uważa ten horyzont za konserwatywny. Wykazaliśmy, że ING Bank mógłby nadal aktywnie handlować swoimi pozycjami, które są istotne dla IRC w skrajnych okolicznościach rynkowych, umożliwiając sobie pełny wykup swoich pozycji w terminie trzech miesięcy.

Ryzyko zdarzeń

Ryzyko zdarzeń jest cennym narzędziem zarządzania ryzykiem. Ryzyko zdarzeń ocenia stabilność finansową banku w przypadku poważnych, lecz prawdopodobnych scenariuszy warunków skrajnych i pomaga w podejmowaniu decyzji umożliwiających bankowi zachowanie bieżącej stabilności finansowej po wystąpieniu poważnego zdarzenia. Poza ramami testowania warunków skrajnych wspólnymi dla całego banku, opisanymi w dziale poświęconym profilowi ryzyka ING Banku, MRM wykonuje oddzielne testy warunków skrajnych w celu monitorowania ryzyk rynkowych w ekstremalnych warunkach rynkowych. Ponieważ VaR ogólnie nie oferuje oszacowywania potencjalnych strat, które mogą wystąpić w wyniku ekstremalnych zmian na rynku, ING Bank wykorzystuje strukturyzowane testy warunków skrajnych do monitorowania ryzyka rynkowego w tych ekstremalnych warunkach. Ryzyko zdarzeń oparte jest na historycznych, a także hipotetycznych ekstremalnych scenariuszach. Wynik jest oszacowaniem zysku i strat spowodowanych przez potencjalne zdarzenie i jego światowe oddziaływanie na bankowość komercyjną ING. Dane ryzyka zdarzeń dla działalności handlowej bankowości komercyjnej ING są generowane co tydzień. Podobnie jak VaR, ryzyko zdarzeń jest ograniczane przez ALCO.

Polityka ryzyka zdarzeń ING Banku jest oparta na obszernym zestawie możliwych scenariuszy warunków skrajnych dla danego typu ryzyka (papiery wartościowe o stałym dochodzie, akcje, waluty, rynek kredytowy i powiązany rynek instrumentów pochodnych). Na przykład dla produktów akcyjnych przyjmujemy zarówno scenariusz kryzysowy (spadek cen), jak i scenariusz hossy (wzrost cen). Parametry warunków skrajnych są ustalane w odniesieniu do danego kraju. Scenariusze są obliczane w oparciu o zdarzenia zachodzące niezależnie, wspólnie dla regionu lub we wszystkich krajach jednocześnie. W ten sposób dla każdego typu ryzyka obliczany jest obszerny zestaw scenariuszy. Najgorsze scenariusze dotyczące poszczególnych rynków są łączone poprzez ocenę zarówno zdarzeń niezależnych dla danego rynku, jak i najgorszych zdarzeń zachodzących na wszystkich rynkach jednocześnie.

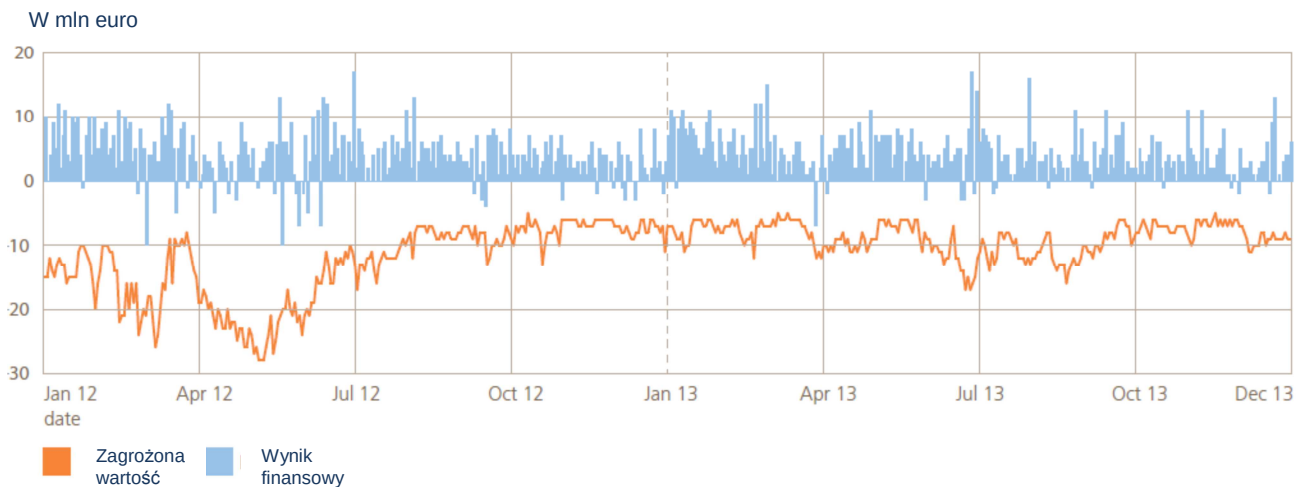
Inne środki kontroli handlowej

Limity VaR i ryzyka zdarzeń są najważniejszymi limitami służącymi do kontroli portfeli handlowych. Dodatkowo zostały ustanowione limity dotyczące SVaR i IRC. Ponadto ING Bank wykorzystuje inne różnego rodzaju środki kontroli w celu uzupełnienia tych limitów. Limity pozycji i wrażliwości są wykorzystywane do zapobiegania dużym koncentracjom w ramach określonych emitentów, sektorów lub krajów. Dodatkowo ustalane są inne limity ryzyka w odniesieniu do obrotu złożonymi instrumentami pochodnymi. Ryzyko rynkowe tych produktów jest kontrolowane poprzez limity i ograniczenia specyficzne dla produktu.

Profil ryzyka

Poniższy diagram pokazuje rozwój VaR z dnia na dzień z przedziałem ufności 99% i 1-dniowym horyzontem czasowym, wobec codziennych zysków i strat z handlu. VaR z dnia na dzień jest prezentowana dla portfela handlowego bankowości komercyjnej ING za lata 2012 i 2013.

Skonsolidowana VaR dla portfela handlowego działalności komercyjnej ING 2012–2013

W tabeli poniżej przedstawiono wartości ryzyka dotyczące ksiąg transakcyjnych CAD2, do których stosuje się podejście oparte na modelu wewnętrznym.

Miary ryzyka dla portfeli podlegających modelowi wewnętrznemu ⁽¹⁾

	Minimalna		Maksymalna		Średnia		Koniec roku	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Stopa procentowa	3	4	13	21	7	10	7	4
Kapitał własny	2	3	8	9	5	5	4	4
Kursy walutowe	1	1	6	6	3	3	2	2
Wielki kredytowe	2	2	4	6	3	4	3	3
Dywersyfikacja ⁽¹⁾					-9	-9	-7	-7
Całkowita wartość zagrożona	5	5	17	28	9	13	9	7
Wartość zagrożona w warunkach skrajnych (10 dni, 99,9%)	38	56	110	171	66	100	52	89
Wymóg specyficznego ryzyka (1 rok, 99,9%)	280	244	487	451	351	344	438	291

⁽¹⁾ Całkowita wartość zagrożona dla kolumn „Minimalna” i „Maksymalna” nie może zostać obliczona poprzez zsumowanie poszczególnych elementów, ponieważ dane uzyskane w odniesieniu do poszczególnych rynków oraz całkowitej wartości zagrożonej mogą pochodzić z różnych dni.

VaR zmniejszyła się w ciągu roku ze względu na zmianę pozycji i odrzucenie silniej zmiennych scenariuszy z obliczenia VaR. Wzrost w IRC był głównie spowodowany aktualizacją parametrów modeli LGD stosowanych w odniesieniu do portfela rządów centralnych i samorządów.

Kapitał regulacyjny

Zgodnie z przepisami holenderskimi kapitał regulacyjny portfeli handlowych może być obliczany z użyciem metody standardowej lub metody modelu wewnętrznego. ING Bank uzyskał zatwierdzenie DNB w odniesieniu do korzystania z wewnętrznego modelu wartości narażonej na ryzyko (VaR) w celu określania kapitału regulacyjnego dla ryzyka rynkowego w większości ksiąg handlowych ING Banku. Kapitał ryzyka rynkowego ksiąg handlowych CAD2 jest obliczany zgodnie z ramami Bazylei 2.5 za pomocą modelu wewnętrznej wartości narażonej na ryzyko (VaR), VaR w warunkach skrajnych (SVaR) oraz wymogu specyficznego ryzyka (IRC), w których bierze się pod uwagę dywersyfikację. Natomiast kapitał ryzyka rynkowego ksiąg CAD1 jest obliczany za pomocą standardowych stałych wag ryzyka. W 2013 r. kapitał w przypadku wszystkich ksiąg handlowych jest realizowany metodą modelu wewnętrznego, z wyjątkiem sekurytyzacji, które są obliczane metodą standardową. Rozbieżności w ryzyku walutowym względem ksiąg bankowych są również uwzględniane w podejściu standardowym.

Kapitał regulacyjny

	2013			2012
	SVaR	VaR	Razem	Razem
Stopa procentowa/Wielki kredytowe	110	36	146	252
Kapitał własny	35	14	48	64
Kursy walutowe	25	9	35	68
Wymóg dotyczący specyficznego ryzyka			438	360
Całkowite podejście oparte na modelu wewnętrznym	170	59	667	744
Znormalizowany model ⁽¹⁾			37	28
Całkowity Kapitał Regulacyjny			704	772
Aktywa ważone ryzykiem – ryzyko rynkowe ⁽²⁾			9	10

Zarządzanie ryzykiem ciąg dalszy ING Bank

(1) Model standardowy jest stosowany do pozycji walutowych w księgach handlowych i bankowych, a także do sekurytyzacji w księgach handlowych. W odniesieniu do pozycji towarowych stosowane jest podejście oparte na modelu wewnętrznym. Wymóg kapitałowy dla sekurytyzacji, równy 100% niespłaconej ekspozycji, wynosi 1 mln EUR. Portfel sekurytyzacji w księgach handlowych ma znikomą wielkość.

(2) Kwoty podano w mld EUR.

Zmiany w poziomach ryzyka wynikają głównie ze zmian w pozycjach handlowych i mniejszej zmienności rynków.

Wrażliwości

W poniższych tabelach przedstawiono największe pozycje walutowe oraz wrażliwości stóp oprocentowania i widełek kredytowych. Wrażliwości widełek kredytowych są również przedstawione w rozbiu na różne klasy i sektory ryzyka.

Najważniejsze pozycje walutowe na koniec roku

	2013		2012
Pozycje walutowe		Pozycje walutowe	
Juan chiński	297	Dolar amerykański	-302
Dolar amerykański	-214	Juan chiński	178
Lew rumuński	46	Dolar tajwański	151
Dolar singapurski	-21	Rubel rosyjski	-37
Dolar tajwański	19	Korona czeska	33

Najważniejsze wrażliwości stóp procentowych i widełek kredytowych na koniec roku

kwoty w tys. euro	2013		2012
Stopa procentowa (BPV ⁽¹⁾)		Stopa procentowa (BPV ⁽¹⁾)	
Strefa euro	-302	USA	-124
Tajwan	48	Korea Południowa	-122
Rosja	-48	Rosja	-84
Rumunia	-27	Tajwan	80
Korea Południowa	-25	Strefa euro	64
Widełki kredytowe (CSO1 ⁽²⁾)		Widełki kredytowe (CSO1 ⁽²⁾)	
Niemcy	-454	Finlandia	-278
Francja	452	Korea	-192
Holandia	-384	Holandia	126
Austria	-86	Rosja	-119
Rosja	-79	Norwegia	-100

(1) Wartość Punktów Bazowych (BPV) odzwierciedla wpływ wartości na wzrost stóp oprocentowania lub widełek kredytowych o 1 punkt bazowy.

(2) Wrażliwość widełek kredytowych (CSO1) mierzy oddziaływanie na wartość wzrostu o 1 punkt bazowy w widełkach kredytowych.

Wrażliwości widełek kredytowych w rozbiu na różne klasy i sektory ryzyka na koniec roku

kwoty w tys. euro		2013		2012	
Widelki kredytowe (CSO1 (1))		Korporacje	Instytucje finansowe	Korporacje	Instytucje finansowe
Klasy ryzyka					
1	(AAA)	-4	-135	-4	-124
2-4	(AA)	-66	-74	-38	-65
5-7	(A)	-58	-105	-42	-247
8-10	(BBB)	-28	-48	23	-68
11-13	(BB)	-26	-37	-40	-25
14-16	(B)	-17	-9	-12	-4
17-22	(CCC and Ocena Problemowa)	-42	-3	-47	-2
Brak ratingu		-2	0	-1	-16
Razem		-243	-411	-161	-551

(1) Wrażliwość widełek kredytowych (CSO1) odzwierciedla wpływ wzrostu widełek kredytowych o 1 punkt bazowy na wartość.

RYZYKO FINANSOWANIA I PŁYNNOŚCI

Wprowadzenie

Ryzyko finansowania i płynności to ryzyko, że ING lub jedna z jego spółek zależnych nie zdoła wywiązać się ze swoich zobowiązań finansowych, kiedy staną się należne, po rozsądnych kosztach i terminowo.

ING Bank uwzględnia zarządzanie finansowaniem i płynnością w swojej strategii biznesowej. W celu optymalizacji zarządzania ryzykiem finansowania i płynności, ING Bank opracował ramy ryzyka finansowania i płynności, mające na celu maksymalizację dostępu do płynności i minimalizację ryzyka finansowania oraz kosztów. Głównym celem zarządzania ryzykiem finansowania i płynności w ING jest utrzymanie wystarczającej płynności, aby zapewnić bezpieczną i zdrową działalność w normalnych warunkach rynkowych oraz w czasie kryzysu.

Ryzyko finansowania i płynności obejmuje trzy rodzaje ryzyka, dwa zakładające normalne warunki, oraz jedno zakładające warunki skrajne:

1. Sytuacja standardowa:

- *Strukturalne ryzyko finansowania i płynności*: Potencjalny negatywny wpływ na dochód lub pozycję gotówkową organizacji ze względu na niedopasowanie pomiędzy okresami płynności aktywów i zobowiązań

- *Ryzyko finansowania i płynności związane z zachowaniem klientów:* Potencjalny negatywny wpływ na dochód lub pozycję gotówkową organizacji ze względu na opcje płynności wbudowane w aktywa i zobowiązania, zawierające ryzyko zachowania klienta

2. Warunki skrajne:

- *Ryzyko finansowania i płynności w warunkach skrajnych:* Ryzyko, że organizacja może przestać być w stanie spełniać swoje zobowiązania finansowe, kiedy staną się należne, ze względu na niewystarczającą dostępność gotówki lub niemożność jej wygenerowania na czas po rozsądnych kosztach za sprawą przyciągnięcia nowego niezabezpieczonego finansowania lub rolowania istniejącego finansowania, lub sprzedania /wykorzystania aktywów w ramach transakcji repo, co może potencjalnie prowadzić do niewywiązania się ze zobowiązań.

Ryzyko płynności może się zmaterializować poprzez pozycje handlowe oraz inne niż handlowe.

Zarządzanie

Za zarządzanie ryzykiem finansowania i płynności w ING Banku, odpowiedzialny jest, poza Zarządem Banku, dział kadr (ds. ryzyka i finansów), dział zarządzania kapitałem oraz funkcja skarbcza.

Dział skarbcza (BT) jest funkcją 1. linii. Jej głównym obowiązkiem w zakresie finansowania i płynności jest zarządzanie luką finansowania ING oraz regulacyjnymi pozycjami płynnościowymi ING. Funkcja skarbcza to podstawowa linia kontaktu ING z rynkiem w przypadku finansowania długo- i krótkoterminowego, za wyjątkiem transakcji kapitałowych i sekurytyzacyjnych, które pozostają odpowiedzialnością funkcji zarządzania kapitałem, oraz realizacją pewnych strukturyzowanych produktów finansujących, realizowanych przez funkcję rynków finansowych w ramach uprawnień obejmujących ściśle wskazówki co do wyceny, wolumenów, opcji i okresów transakcji.

Zarząd Banku definiuje strategię finansowania i płynności, docelowe finansowanie i pozycję płynności, oraz apetyt na ryzyko w oparciu o zalecenia funkcji skarbcza, zarządzania kapitałem, zarządzania ryzykiem oraz finansów. Zarządzanie ryzykiem płynności ING Banku objęte jest nadzorem funkcji ALCO, przy czym ALCO Banku jest organem zatwierdzającym najwyższego szczebla nadzorującym realizację ogólnej strategii zdefiniowanej przez Zarząd.

ALCO Banku ustala strukturę (limitów) ryzyka płynności oraz apetyt na to ryzyko, która jest następnie przekazywana w dół hierarchii, do odpowiedzialności regionalnych i lokalnych ALCO. Struktura ryzyka płynności ING Banku oparta jest na koncepcji trzech linii obrony, przy czym zasady dotyczące ryzyka są wdrażane, monitorowane i kontrolowane w połączeniu z funkcjami pierwszej i drugiej linii obrony w Banku.

Identyfikacja ryzyk płynności jest przede wszystkim obowiązkiem funkcji zarządzania linią biznesową 1. linii. Funkcja zarządzania ryzykiem rynkowym 2. linii odpowiedzialna jest za określenie zasad zarządzania w odniesieniu do zarządzania finansowaniem i płynnością. Prócz tego, funkcja zarządzania ryzykiem rynku wprowadza standardy na potrzeby podejścia do ryzyka finansowania i płynności (w zakresie identyfikacji, oceny, kontroli, monitorowania i sprawozdawczości) oraz ustala adekwatne polityki i procedury zarządzania ryzykiem płynności i monitorowania go w kontekście zgodności z wytycznymi i limitami.

Struktura zarządzania ryzykiem płynności

Ramy zarządzania ryzykiem płynności w ING obejmują wszystkie adekwatne zasady dotyczące ryzyka w zakresie codziennego i bieżącego zarządzania ryzykiem finansowania i płynności. Ramy te zawierają następujące kluczowe elementy:

- *Akceptowalny poziom ryzyka płynności:* Jest on ustalany przez Zarząd Banku zgodnie ze złożonością, profilem działalności i profilem ryzyka płynności ING i poddawany corocznym przeglądom przez ALCO Banku, a ponadto stanowi część danych wejściowych jednostek biznesowych, na podstawie których formułują one swoje średnioterminowe plany biznesowe. Zdefiniowany akceptowalny poziom ryzyka jest alokowany do regionalnych funkcji ALCO.
- *Finansowanie:* Dział Skarbcza Banku ustali i będzie aktualizować strategię finansowania i planowanie finansowania, biorąc pod uwagę dywersyfikację źródeł i okres finansowania.
- *Zarządzanie płynnością śróddzienną:* Skarbiec Banku aktywnie zarządza swoimi krótkoterminowymi pozycjami płynności i ryzykami w celu terminowego spełniania zobowiązań w zakresie płatności i rozliczeń, zarówno w warunkach normalnych, jak i warunkach zagrożenia.
- *Zarządzanie Pozycjami Zabezpieczeń:* Skarbiec Banku aktywnie zarządza ryzykiem płynności swoich Pozycji Zabezpieczeń w celu spełnienia potrzeb ING w zakresie zabezpieczeń i zasobów, zarówno w warunkach normalnych, jak i warunkach zagrożenia oraz zgodnie z wszelkimi zasadami wewnętrznymi i regulacyjnymi.
- *Bufory płynności:* ALCO Bank zapewnia utrzymywanie wystarczającej płynności, zgodnie z zasadami i standardami wewnętrznymi Banku oraz regulacyjnymi, włączając bufor nieobciążonych, wysokiej jakości aktywów płynnych, w celu zabezpieczenia na wypadek zdarzeń powodujących napięcia finansowe, takich jak te obejmujące utratę lub osłabienie zarówno niezabezpieczonych, jak i zabezpieczonych źródeł finansowania.
- *Przeniesienie i wycena ryzyka płynności:* ALCO Bank ustala i utrzymuje ramy Ustalania Cen Transferowych Funduszy (FTP), optymalizujące ogólnobankowe zarządzanie finansowaniem i ryzykiem płynności, w ramach których wszystkie jednostki biznesowe muszą przekazywać swoje finansowanie strukturalne i ryzyka płynności do Skarbcza Banku, jednocześnie zarządzając własnymi kosztami ryzyka płynności związanego z zachowaniem klientów.
- *Testy warunków skrajnych:* ALCO zapewnia, aby testy warunków skrajnych odnoszące się do płynności były planowane, opracowywane, przeprowadzane i poddawane przeglądowi w celu zidentyfikowania źródeł potencjalnych zagrożeń dla płynności, aby określić, jak mogą i będą one traktowane oraz zapewnić, aby aktualne zagrożenia pozostawały w ustalonych ramach tolerancji dla ryzyka płynności.

- *Awaryjny Plan Finansowania*: ALCO zapewnia opracowanie, regularne testy i utrzymanie formalnego planu Awaryjnego Finansowania, ustalenie strategii radzenia sobie ze spadkami płynności w sytuacjach awaryjnych, określanie procedur zarządzania w takich sytuacjach, ustalenie jasnych zakresów odpowiedzialności oraz opracowanie jasnych procedur wdrażania i eskalacji.

Wdrożenie ram

Akceptowalne ryzyko płynności

Apetyt ING na ryzyko płynności jest wyrażony poprzez zestaw limitów, umożliwiających zarządzanie poziomem ryzyka płynności, które ING jest skłonne podjąć podczas realizowania swoich celów strategicznych. Limity te są zawarte w oświadczeniach w zakresie apetytu na ryzyko (RAS), odzwierciedlających trzy filary postępowania z ryzykiem:

- Strukturalne źródła ryzyka:
 - Limity rozbieżności płynności
 - Limity ekspozycji na profesjonalnych rynkach krótkoterminowych instrumentów finansowych
 - Definiowanie docelowych wskaźników kredytów do depozytów
- Poziomy płynności:
 - Zgodność z wymogami regulacyjnymi
 - Odpowiednie poziomy związane ze zdefiniowanymi scenariuszami warunków skrajnych
- Dywersyfikacja finansowania:
 - Ograniczanie lub redukcja zależności pod pojedynczych dostawców
 - Limity koncentracji w podziale na źródła finansowania

W oparciu o powyższe, Bank ING zdefiniował następujące oświadczenia w zakresie apetytu na ryzyko dla zarządzania ryzykiem finansowania i płynności:

- Strukturalne rozbieżności w oczekiwanych okresach płynności aktywów i pasywów Banku ING dla istotnych walut są możliwe do zarządzania.
- Należy proaktywnie przestrzegać regulacyjnych ograniczeń płynności home/host.
- Czas przetrwania w sytuacji warunków skrajnych dla finansowania powinien rozciągać się na kilka kwartałów.
- Finansowanie wszystkich długoterminowych aktywów i inwestycji powinno być realizowane przez stabilne i długoterminowe pasywa.
- Zależności geograficzne w odniesieniu do finansowania wewnątrz grupy powinny być ograniczone lub zmniejszone.
- Należy zapewnić dywersyfikację w profilu finansowania, wśród dostawców funduszy, typów instrumentów, rynków geograficznych, okresów i walut.

Parz również Nota 48, w której zaprezentowano „Aktywa w zależności od umownych terminów zapadalności”.

Oświadczenia w zakresie apetytu na ryzyko są również bezpośrednio powiązane z testowaniem płynności w warunkach skrajnych.

Finansowanie

Podczas szczegółowego rozpatrywania działań banku odnoszących się do wykorzystywania profesjonalnych rynkowych źródeł finansowania, zastosowanie mają następujące kluczowe zasady:

- Utrzymywanie odpowiedniego dostępu do rynku zarówno w warunkach normalnych, jak i warunkach skrajnych, ale umożliwiających działanie.
- Zarządzanie ryzykiem poprzez przestrzeganie nałożonych wewnętrznie i zewnętrznie limitów ryzyka oraz współczynników bilansu.
- Optymalizacja kosztu finansowania zgodnie z zasadami powyżej.

W odniesieniu do źródeł finansowania, Bank ING zarządza swoim bilansem w sposób ostrożny, zaś krótkoterminowe finansowanie jest wykorzystywane przede wszystkim dla aktywów krótkoterminowych. Bank stara się finansować wszystkie bardziej długoterminowe aktywa i inwestycje za pomocą stabilnych i długoterminowych pasywów. W trzecim kwartale 2013 r., niepewność w odniesieniu do wyniku pułapu zadłużenia USA spowodowała zwiększone monitorowanie pozycji w USD. Monitorowanie i kontrola tego finansowania są realizowane poprzez dedykowane ramy dla ryzyka finansowania i płynności w USD, które obejmują limity i środki do zastosowania w przypadku sytuacji kryzysowych. Bank ING dokonuje przeglądu swojego planu finansowania co najmniej raz za kwartał, oceniając zmiany na rynku i wymogi w zakresie finansowania.

W roku 2013, Bank ING dysponował łatwym dostępem do różnorodnych źródeł finansowania, zarówno krótko- jak i długoterminowych.

W tabeli poniżej zaprezentowano różne źródła finansowania w systemie finansowania.

System finansowania ING Bank		
	2013	2012
Funding type		
Typ finansowania	46%	45%
Lokaty detaliczne	23%	22%
Lokaty korporacyjne i inne	5%	6%
Międzybankowe (wł. bank centralny)	4%	3%
Umowa odkupu/kredytowa	20%	21%
Dług publiczny	2%	3%
Dług podporządkowany	100%	100%

System finansowania był dobrze zdywersyfikowany i zgodny z ustalonymi celami. Lokaty detaliczne odpowiadały za 46% łącznej sumy systemu finansowania, co oznacza wzrost w porównaniu z wartością 45% na koniec roku 2012. Wskaźnik kredytów do

depozytów Ultimo w 2013 r. (wyluczając papiery wartościowe o zamortyzowanych kosztach i należności IABF) wyniósł 1.04 (w 2013 r.: 1.13).

Zarządzanie płynnością śróddzienną

Cel zarządzania płynnością śróddzienną i związanymi z nią ryzykami jest w ING dwojaki: koncentruje się ono na zapobieganiu szkodom dla własnej pozycji instytucji pod względem płynności oraz, w świetle swojej roli na globalnych rynkach finansowych, ING bierze również pod uwagę potencjalne szkody dla innych stron, które mogą wynikać wskutek reakcji łańcuchowej w płatnościach i transakcjach na papierach wartościowych.

Zarządzanie Pozycjami Zabezpieczeń

Celem zarządzania zabezpieczeniami jest zapewnienie, aby Bank ING był w każdym czasie w stanie spełnić wymogi zabezpieczenia odpowiednio do swoich potrzeb.

Bufory płynności

Utrzymywany przez Bank ING bufor płynności może być postrzegany jako najkrótsza zdolność wyrównawcza, tj. suma dostępnych źródeł i środków generowania płynności w ING, i służy jako zabezpieczenie potrzeb w zakresie płynności w warunkach normalnych i skrajnych. Wielkość i skład bufora płynności zależy od apetytu na ryzyko ING Bank (tolerancji ryzyka) i standardów regulacyjnych w zakresie płynności. W buforze uwzględniane są tylko aktywa „nieobciążone” i swobodnie dostępne dla celów płynności.

Dział Skarbcza Banku zapewnia centralne zarządzanie wszystkimi buforami płynności w Banku ING, zarówno na poziomie Banku, jak i na poziomie lokalnej jednostki biznesowej.

Bufor płynności jest utrzymywany jako zabezpieczenie przed szeregiem scenariuszy warunków skrajnych, obejmując dodatkowe zapotrzebowanie na płynność, które może się pojawić w zdefiniowanym krótkim okresie czasu w warunkach skrajnych. Minimalne standardy ING dla buforów płynności zostały opisane poniżej:

- Kiedy wymagają tego lokalne wymogi regulacyjne, możliwe jest ustanowienie lokalnych buforów płynności. Choć są one ustanawiane lokalnie, bufory te muszą być centralnie zarządzane funkcjonalnie przez funkcję ALM.
- Bufor musi być adekwatny do kalendarza wygasania umów oraz oczekiwanych lub planowanych działań rozwojowych
- Wielkość buforów jest oparta na oszacowaniu potrzeb w zakresie płynności, przeprowadzonym w ramach testów w warunkach skrajnych dla jednostki biznesowej Banku oraz dostosowane do akceptowalnego poziomu ryzyka płynności.
- Bufor płynności składa się z aktywów gotówkowych i związanych z podstawową działalnością, które są kwalifikowane do działań banku centralnego i/lub wysoce zbywalne, a nie są zadeklarowane w systemach płatności lub izbach rozrachunkowych. Dla celów bardziej długoterminowych buforów, odpowiedni może być szerszy zakres aktywów płynnych, z zastrzeżeniem zdolności jednostki Banku do wygenerowania płynności z tych aktywów w warunkach skrajnych, w zdefiniowanym okresie czasu.
- Lokalizacja i wielkość buforów płynności odzwierciedla strukturę (np. prawną i geograficzną) oraz działalność biznesową Banku lub jego jednostki.
- Wielkość i status buforów są raportowane co miesiąc do ALCO.

W ramach zarządzania buforami płynności, Bank ING monitoruje także obciążenie istniejących aktywów. Więcej informacji na ten temat można znaleźć w Filarze 3.

Przeniesienie i wycena ryzyka płynności

Ustalanie Cen Transferowych Funduszy (FTP) to wewnętrzny system pomiarów i alokacji, który przypisuje zyski do zgromadzonych, pożyczonych lub zainwestowanych funduszy. System FTP jest wykorzystywany w ING do transferów pozycji ryzyk stopy procentowej, ryzyk bazowych i ryzyk płynności z jednostek komercyjnych do Działu Skarbcza Banku. Ramy FTP umożliwiają lokalnym ALCO ustalić swoje lokalne poziomy FTP i zarządzać tymi ryzykami dla wszystkich transferów wewnętrznych na poziomie lokalnym. Oznacza to, że te ryzyka są przenoszone z jednostki biznesowej do oddzielnej księgi Skarbcza, gdzie mogą być monitorowane i zarządzane w sposób bardziej wydajny i efektywny. Koszty, korzyści i ryzyka związane z płynnością są rozważane w ramach wyceny, opracowywania i oferowania produktu oraz każdego odpowiedniego Procesu Zatwierdzenia i Przeglądu Produktu (PARP) lub zatwierdzenia transakcji i innych powiązanych procesów dla produktów komercyjnych przez jednostki biznesowe.

Testy warunków skrajnych

Testy warunków skrajnych pozwalają bankowi przeanalizować wpływ wyjątkowych, ale możliwych przyszłych zdarzeń na pozycję płynności banku oraz zapewniają informacje na temat tego, które podmioty, linie działalności lub portfele są narażone na określone typy ryzyka lub typy scenariuszy. Testy płynności w warunkach skrajnych są istotnym narzędziem identyfikowania, oceny, mierzenia i kontrolowania ryzyk finansowania i płynności, zapewniając uzupełniającą i wybiegającą w przyszłość perspektywę dla innych narzędzi zarządzania ryzykiem płynności i finansowania.

Zgodnie z wytycznymi Holenderskiego Banku Centralnego, pozycje płynności Banku ING są testowane w warunkach skrajnych raz w miesiącu z wykorzystaniem scenariusza, który jest połączeniem zdarzenia rynkowego i zdarzenia specyficznego dla ING. Wyniki testów w warunkach skrajnych są oceniane i zapewniają dane wejściowe dla wszelkich kontynuacji i dodatkowych wymaganych środków awaryjnych.

Oprócz ogólnobankowych ram testów w warunkach skrajnych opisanych w sekcji profilu ryzyka Banku ING, Bank regularnie sporządza szereg raportów z testów w warunkach skrajnych w odniesieniu do finansowania i płynności. Niektóre z tych testów są oparte na wymogach regulacyjnych, inne zaś na wewnętrznych scenariuszach warunków skrajnych:

- Raz w tygodniu ING raportuje wewnętrzny scenariusz warunków skrajnych dla płynności. Raport ten pokazuje rozwój bufora płynności w 3-miesięcznym okresie testów w warunkach skrajnych, na poziomie skonsolidowanym (poz. banku) oraz dla głównych jednostek, oraz w podziale na euro i USD.
- Raz w miesiącu Bank ING raportuje szereg scenariuszy warunków skrajnych, opartych albo na wymogach regulacyjnych:
 - Miesięczny bufor płynności DNB, zgodnie z regulacjami DNB
 - Wskaźnik pokrycia płynności (LCR), oparty na regulacjach Bazylea III i CRR/CRD IV lub na własnych zdefiniowanych scenariuszach warunków skrajnych.

Na zasadzie ad-hoc Bank ING wykonywał dodatkowe testy w warunkach skrajnych związane z pozycjami finansowania i płynności. Ogólnie, testy w warunkach skrajnych są integralną częścią ram zarządzania ryzykiem płynności i finansowania, a także służą jako dane wejściowe dla planów awaryjnego finansowania.

Plan awaryjnego finansowania

W ramach planu awaryjnego finansowania rozważane jest ryzyko awaryjnej płynności, co szczególnie odnosi się do organizacji i planowania zarządzania płynnością w warunkach skrajnych. W Banku ING, dla celów awaryjnych, za zarządzanie płynnością w sytuacji kryzysowej odpowiedzialny jest określony zespół kryzysowy, składający się z kluczowych członków Zarządu, przedstawicieli działów operacyjnych (np. Finansów, Ryzyka i Zarządzania Kapitałem) oraz Działu Skarbcza. W całej organizacji wdrażane są adekwatne i aktualne plany awaryjnego finansowania w celu umożliwienia wyższemu kierownictwu wydajnego i efektywnego działania w czasie kryzysu. Plany te są regularnie testowane, zarówno centralnie, jak i na poziomie jednostki biznesowej.

Zmiany regulacyjne

W 2013 r. wprowadzono wiele zmian regulacyjnych, które wiązały się z przyszłym zarządzaniem finansowaniem i płynnością. Najważniejszą z nich była publikacja pakietu CRR/CRD IV, ustalającego kierunek wdrożenia wymogów Bazylea 3 w Europie. W ramach wdrożenia CRR/CRD IV, EBA odpowiada za sfinalizowanie wytycznych i standardów w odniesieniu do monitorowania i raportowania, co prowadzi do znaczącej liczby dodatkowych wymogów dla banków. Jest to również część nadchodzącego etapu raportowania wskaźników płynności dla pierwszego kwartału 2014 r.

Innym istotnym elementem w 2013 roku było ustanowienie Europejskiej Unii Bankowej, przecierającej szlaki dla jednolitego mechanizmu nadzorczego (SSM) w nadzorem dużych banków prowadzonych w bliskiej przyszłości przez ECB. W ramach tego wdrożenia, banki zostaną w 2014 roku poddane przeglądowi (przegląd jakości aktywów ECB) i będą zaangażowane w testy w warunkach skrajnych.

Wszystkie te zmiany odzwierciedlają zmiany środowiska bankowego, również w zakresie finansowania i płynności, w miarę jako aktualne linie raportowania i regulacyjne linie raportowania migrują w stronę przyszłych ustawień.

RYZIKO NIEFINANSOWE

Wprowadzenie

Dział Ryzyka Niefinansowego (NFR) obejmuje funkcje zarządzania ryzykiem operacyjnymi i ryzykiem zgodności. Zapewnia on odpowiednie środki kontroli ryzyka w tych obszarach funkcjonalnych poprzez wdrażanie jasnych i przystępnych polityk i minimalnych standardów, które są wbudowane w procesy biznesowe Banku ING we wszystkich dywizjach. Zapewniona jest niezbędna infrastruktura umożliwiająca kierownictwu śledzenie incydentów i kwestii ryzyka niefinansowego. Wszechstronny system wewnętrznych środków kontroli tworzy środowisko stałego rozwoju w zakresie zarządzania ryzykiem niefinansowym.

Bank ING wierzy, że pełne zakorzenienie środków kontroli chroni i zwiększa zaufanie jego klientów, personelu i udziałowców i w związku z tym jest niezbędne do budowania zrównoważonej działalności. Zasady Działalności Banku ING stanowią fundament dla wysokich standardów etycznych, których Bank ING oczekuje od wszystkich swoich działów biznesowych. Zasady Działalności Banku ING wymagają, aby cały personel działał nie tylko zgodnie z duchem i literą prawa i regulacji, lecz również w sposób uczciwy, otwarty i jasny, z szacunkiem i odpowiedzialnością.

Zarządzanie

Na wszystkich poziomach organizacji uruchamiane są Komisje ds. Ryzyka Niefinansowego (NFRC) w celu odpowiedniego mierzenia, zarządzania i monitorowania ryzyk operacyjnych i ryzyk zgodności w regionie lub jednostce biznesowej i zapewniania, aby podejmowane były odpowiednie działania związane z zarządzaniem. NFRC, kierowane przez CEO danej jednostki, sterują działaniami związanymi z zarządzaniem ryzykiem dla pierwszej i drugiej linii obrony w swoich jednostkach. NFRC Banku to podstawowy komitet zatwierdzający i nadzorujący dla kwestii ryzyka niefinansowego.

Dyrektor ds. Ryzyka Niefinansowego jest odpowiedzialny za rozwijanie ram polityk i standardów w Banku ING oraz za monitorowanie jakości zarządzania ryzykiem niefinansowym w dywizjach. Tablica Ryzyka Niefinansowego zapewnia kierownictwu na poziomie regionu, dywizji i Banku przegląd kluczowych ryzyk w obszarach ryzyka NFR, włączając ryzyka w zakresie zgodności, bezpieczeństwa informacji, ciągłości, ładu korporacyjnego i kontroli, nadużyć finansowych i nieupoważnionych działań oraz bezpieczeństwa osobistego i fizycznego, umożliwiając kierownictwu skoncentrowaną analizę i ustalenie priorytetów.

CCO to dyrektor naczelny departamentu zarządzania ryzykiem związanym ze zgodnością oraz Dyrektor funkcji Zgodności w Banku. Jest to niezależna funkcja odpowiedzialna za opracowywanie i ustanawianie ogólnobankowej karty zarządzania ryzykiem związanym ze zgodnością oraz ram zapewniających minimalne standardy zarządzania ryzykiem związanym ze zgodnością. CCO pomaga i wspiera Zarząd Banku w zarządzaniu ryzykiem związanym ze zgodnością oraz ramami kontrolnymi w Banku ING.

Dział ryzyka niefinansowego wykorzystuje wielopoziomowe podejście funkcjonalne w ramach dywizji w celu zapewnienia systematycznego i spójnego wdrożenia ram, polityk i minimalnych standardów Banku. W celu uniknięcia potencjalnego konfliktu interesów, konieczne jest, aby personel pracujący w departamencie był bezstronny i obiektywny podczas doradzania kierownictwu biznesowemu w zakresie kwestii ryzyka niefinansowego w danej jednostce lub linii biznesowej. Aby to ułatwić, zapewniona jest silna funkcjonalna ścieżka raportowania na kolejny wyższy poziom w NFR. Funkcjonalna ścieżka raportowania ma jasno określone odpowiedzialności w odniesieniu do obiektywnej organizacji, wynagrodzenia, zarządzania wydajnością oraz wyznaczania nowego personelu, jak również zobowiązań do zgłaszania sprzeciwu i eskalacji.

Ramy

Bank ING posiada wszechstronne ramy dla ryzyk operacyjnych i ryzyk zgodności. Wspierają one i rządzą procesem identyfikowania, mierzenia, ograniczania i monitorowania ryzyk niefinansowych, odzwierciedlając tym samym etapy opisane w modelu Zarządzania Ryzykiem Przedsiębiorstwa przygotowanym przez COSO (Committee of Sponsoring Organisations of the Treadway Commission).

Apetyt na ryzyko (definiowany jako możliwy do zaakceptowania i zatwierdzony maksymalny poziom ryzyka) jest ustalony dla każdego z obszarów ryzyka NFR i należy go przestrzegać. Przestrzeganie apetytu na ryzyko jest monitorowane kwartalnie za pośrednictwem Tablicy Ryzyka Niefinansowego, która określa narażenie na kluczowe ryzyka niefinansowe.

Istnieją procesy identyfikowania kluczowych zagrożeń, słabych punktów i powiązanych ryzyk, które mogą spowodować zdarzenia niepożądane. Identyfikacja zdarzeń jest realizowana proaktywnie i poprzedza ocenę ryzyka. W Banku ING istnieją różne techniki identyfikacji zdarzeń, np. samoocena ryzyka i kontroli, analiza scenariuszy, wykazy zdarzeń zewnętrznych, analizy wypadków wewnętrznych (np. wnioski oparte na informacjach z raportów z wypadków), kluczowe wskaźniki ryzyka i wyszukiwanie zagrożeń.

Jednostki biznesowe i departamenty przeprowadzają regularne Oceny Środowiska Biznesowego (BEA) i Samooceny Ryzyka i Kontroli (RCSA) w celu identyfikacji i oceny ryzyk. Są one przeprowadzane udziałem jednostki biznesowej oraz jej działów Ryzyka Operacyjnego, Zgodności oraz Działu Prawnego. W oparciu o wyniki oceny ryzyka, należy określić sposoby reagowania dla zidentyfikowanych ryzyk wykraczających poza apetyt na ryzyko. Działanie związane z odpowiedzią na ryzyko równoważy koszt wdrożenia takich środków z oczekiwanymi korzyściami odnoszącymi się do redukcji ryzyka. Odpowiedź na ryzyko można osiągnąć poprzez kilka kombinacji strategii ograniczania, na przykład redukcję prawdopodobieństwa wystąpienia, ograniczenie wpływu, unikanie ryzyka, akceptację ryzyka lub przeniesienie ryzyka. Śledzenie odbywa się za pośrednictwem centralnego systemu zarządzania ryzykiem Banku ING.

Proces ustalania rocznych celów zarówno dla kierownictwa, jak i specjalistów NFR ma na celu udoskonalenie zarządzania ryzykiem NFR w całym Banku ING w celu zapewnienia, aby ING zachował kontrolę nad aktualnymi i przyszłymi ryzykami NFR.

Ryzyko Operacyjne

Ryzyko operacyjne jest definiowane jako bezpośredniej lub pośredniej straty wynikającej z nieodpowiedniego lub nieudanego procesu wewnętrznego, czynnika ludzkiego, błędu systemu lub czynników zewnętrznych. Obejmuje to powiązane ryzyko utraty reputacji, jak również ryzyko prawne, lecz ryzyka strategiczne nie są uwzględnione. Efektywne zarządzanie ryzykiem operacyjnym prowadzi do bardziej stabilnych procesów biznesowych (włączając systemy IT) oraz niższych kosztów.

Główne zmiany w roku 2013

Oszustwo wewnętrzne i zewnętrzne

Bank ING utrzymuje stałe silne zaangażowanie w zapobieganie wszelkim oszustwom. Podobnie jak inne tego rodzaju instytucje, Bank ING jest narażony na różne typy oszustw, poczynając od tych wewnętrznych, takich jak defraudacja funduszy firmy, do zewnętrznych w przypadku których to klienci lub inne podmioty w niewłaściwy sposób wykorzystują produkty finansowe Banku ING. Aby ograniczyć zaangażowanie w personelu w nieuczciwe płatności, zdefiniowano zapobiegawcze organizacyjne środki kontroli dla procesów płatności do wdrożenia w jednostkach. Te środki kontroli obejmują kluczowe wymagania dla testów kontrolnych.

W Holandii ryzyko skimmingu kart debetowych zostało w 2013 roku znacząco ograniczone. Jest to spowodowane wprowadzeniem geoblockingu, co zapobiega wykorzystaniu przez przestępców danych skopiowanych z karty, w połączeniu z czipem EMV, stanowiącym globalny standard dla kredytowych i debetowych kart płatniczych. Bank ING nadal skrupulatnie monitoruje możliwe nowe metody popełniania oszustw, które mogą się pojawić po wprowadzeniu nowych metod płatności i produktów.

Cyberprzestępczość

Cyberprzestępczość stanowi rosnące zagrożenie dla firm w ogóle i dla instytucji finansowych w szczególności. Zarówno częstotliwość, jak i natężenie ataków rosną w skali globalnej. W kwietniu 2013 r. holenderskie banki, włączając Bank ING, stały się celem ataków z wykorzystaniem metody rozproszonej odmowy usługi (Distributed Denial of Service, DDoS), co zaowocowało zauważalną niedostępnością usług.

Po założeniu Grupy Zadaniowej ds. Cyberprzestępczości w 2012 roku, Bank ING wprowadził w 2013 roku Program ochrony przed cyberprzestępczością, aby w sposób strukturalny reagować na takie zagrożenia. W ramach programu Bank ING zdefiniował szeroki zakres środków, dodatkowo do istniejących informatycznych środków bezpieczeństwa, w celu wzmocnienia odporności ING na oszustwa związane z e-bankowością, DDoS oraz ukierunkowane ataki (zwane również poważnymi stałymi zagrożeniami). W celu monitorowania i reagowania na cyberprzestępstwa w sposób efektywny w całym Banku ING, zorganizowano stałą, centralny Zespół Reagowania Awaryjnego ds. Cyberprzestępczości.

Bank ING stale pracuje nad wzmocnieniem swojej globalnej odporności na cyberprzestępczość, włączając wzmocnioną współpracę przeciwko cyberprzestępczości z innymi podmiotami z sektora finansowego, organami ścigania, organami rządowymi (np. Narodowe Centrum ds. Cyberbezpieczeństwa) oraz dostawcami usług internetowych (ISP).

Zaawansowane Podejście Pomiarowe (AMA)

Bank ING posiada model Kapitału Ryzyka Operacyjnego, w ramach którego profil ryzyka jest ściśle dostosowany do wewnętrznego profilu Banku ING i jego dywizji dzięki wykorzystaniu danych ze scenariuszy do przechwytywania poważnych ryzyk oraz danych dotyczących strat wewnętrznych oraz danych z samooceny ryzyka i kontroli w celu przechwytywania ryzyk codziennych. Firma ma do odegrania ważną rolę w ocenie powagi scenariuszy, zaś funkcja Operacyjnego Zarządzania Ryzykiem w ocenie wyników. W roku 2013 przeprowadzono warsztaty na poziomie regionalnym i rozszerzono zakres scenariusza poprzez wprowadzenie większej liczby odpowiednich tematów scenariuszy. Wyliczenia oparte na danych wewnętrznych są łączone z wyliczeniami opartymi na danych o stratach zewnętrznych (ORX). Im lepszy zasięg scenariusza zostanie wykazany dla jednostki miary, tym większa waga jest przypisywana takiemu scenariuszowi w wyliczeniu.

W kwietniu 2013 roku Bank ING uzyskał akredytację na wykorzystywanie swojego zaawansowanego modelu AMA dla celów nadzoru regulacyjnego. Bank ING raportuje wielkość kapitału regulacyjnego raz na kwartał. Kapitał AMA na czwarty kwartał roku 2013 wyniósł 2822 mln euro. Kapitał AMA na czwarty kwartał roku 2012 wyniósł 2836 mln euro.

Ryzyko związane ze brakiem zgodności

Ryzyko związane ze brakiem zgodności jest definiowane jako ryzyko narażenia na szwank uczciwości Banku ING w wyniku braku (lub domniemanego braku) zgodności z odpowiednimi przepisami prawa, regulacjami, politykami i standardami Banku ING oraz Zasadami Prowadzenia Działalności Banku ING. Oprócz szkody dla dobrego imienia Banku, niepowodzenie w zakresie efektywnego zarządzania ryzykami zgodności może narazić Bank ING na kary finansowe, odpowiedzialność cywilną i karną, konieczność pokrycia szkód, nakazy sądowe oraz zawieszenie lub cofnięcie licencji, co miałoby negatywny wpływ na klientów, pracowników, udziałowców i innych interesariuszy Banku ING.

Funkcja zarządzania ryzykiem związanym z brakiem zgodności wspiera kierownictwo w zakresie ograniczania ryzyk związanych ze zgodnością poprzez ustanawianie ram kontroli zgodności opartych na przepisach, regulacjach i standardach. Funkcja zarządzania ryzykiem związanym z brakiem zgodności aktywnie edukuje i wspiera firmę w zakresie zarządzania ryzykami zgodności związanymi między innymi z praniem pieniędzy, finansowaniem terroryzmu, zgodnością z sankcjami i kontrolą eksportu, konfliktami interesów, mis-sellingiem, łapownictwem oraz ochroną interesów konsumentów.

Bank ING kategoryzuje ryzyko związane z brakiem zgodności do czterech związanych z postępowaniem obszarów ryzyka dla uczciwości banku. Są to: postępowanie z klientem, postępowanie osobiste, postępowanie organizacyjne oraz postępowanie finansowe. Bank ING posiada Politykę Zgłaszania Nieprawidłowości, która zachęca pracowników do informowania, jeśli wiedzą o lub podejrzewają naruszenie zewnętrznych regulacji, wewnętrznych polityk lub Zasad Prowadzenia Działalności.

Polityka w zakresie Przepływów Finansowych i Ekonomicznych (FEC)

Polityka FEC Banku ING jasno określa, co jest wymagane przez wszystkie podmioty Banku w celu ochrony przed wszelkim zaangażowaniem w działalność przestępczą oraz udziału w międzynarodowych działaniach mających na celu walkę z praniem pieniędzy, finansowaniem terroryzmu i działalnością przestępczą. Wymogi zawarte w Polityce FEC Banku ING obejmują minimalne standardy i środki kontroli związane z: praniem pieniędzy, finansowaniem terroryzmu, kontrolą eksportu, finansowaniem proliferacji broni, sankcjami (ekonomicznymi, finansowymi i handlowymi) oraz krajami określonymi przez Bank ING jako Kraje Wyjątkowo Wysokiego Ryzyka (UHRK).

Polityka FEC Banku ING bezpośrednio odzwierciedla odpowiednie krajowe i międzynarodowe przepisy prawa, regulacje i standardy branżowe. Polityka FEC Banku ING jest obowiązkowa i ma zastosowanie do wszystkich podmiotów bankowych ING; firm, w których ING posiada większość udziałów; firm znajdujących się pod kontrolą kierowniczą ING; działów operacyjnych, linii produktów oraz wszystkich porozumień i transakcji z klientami.

Kierownictwo podmiotów Banku ING wprowadza odpowiednie lokalne procedury, które pozwalają im przestrzegać lokalnych przepisów, regulacji oraz odpowiedniej Polityki FEC Banku ING. W przypadku, gdy lokalne przepisy prawne i regulacje są surowsze niż te postanowienia, stosuje się takie lokalne przepisy prawne i regulacje. Podobnie, to Polityka FEC ma przewagę jeśli jej standardy są surowsze niż lokalne przepisy prawne i regulacje.

Dzięki częstym ocenom wszystkich gałęzi działalności z punktu widzenia ekonomicznego, strategicznego oraz ryzyka, Bank ING wierzy, że z przyczyn biznesowych prowadzenie działalności obejmującej pewne określone kraje nie powinna być prowadzona. W tym zakresie, ING stosuje politykę niewchodzenia w nowe relacje z klientami z tych krajów i posiada procesy mające na celu zakończenie istniejących relacji obejmujących te kraje. Obecnie krajami takimi są Myanmar, Północna Korea, Sudan, Sudan Południowy, Syria, Iran i Kuba. Każdy z tych krajów podlega rozmaitym sankcjom nałożonym przez UE, USA oraz innym. Kuba, Iran, Sudan i Syria są zidentyfikowane przez USA jako kraje wspierające terroryzm i w związku z tym podlegają amerykańskim sankcjom ekonomicznym i kontroli eksportu.

Środki regulacyjne i dochodzenia prowadzone przez organy ścigania

Porozumienie z władzami USA

12 czerwca 2012 roku Bank ING zawarł ugodę z Biurem ds. Kontroli Zagranicznych Aktywów (OFAC) Departamentu Skarbu Stanów Zjednoczonych oraz umowy o zawieszeniu postępowania z Departamentem Sprawiedliwości, Biurem Prokuratora Dystryktu Kolumbii oraz Prokuratorem Rejonowym Hrabstwa Nowy Jork (łącznie „władze USA”) w odniesieniu do dochodzenia

prowadzonego przez te instytucje w odniesieniu do przestrzegania amerykańskich sankcji ekonomicznych oraz praktyk płatności w dolarach amerykańskich do roku 2007.

Porozumienia wygasły 12 grudnia 2013 r., a powiązane postępowania przeciwko ING Bank N.V. zostały oddalone przez Sąd Rejonowy Kolumbii.

Singapur

Władze Monetarne Singapuru (MAS) zapowiedziały 14 czerwca 2013 roku, że dokonały przeglądu procesów bankowych służących do ustalania wskaźników dla różnych finansowych standardów w Singapurze. Bank ING uczestniczył w ustalaniu wskaźników Kontraktów Forward FX bez Dostawy (NDF). MAS stwierdziły, że 20 banków, w tym również Bank ING, ma pewne braki w procesach i nakazały im przyjęcie środków mających na celu ich wyeliminowanie, raportowanie postępów oraz wymagają utrzymywania dodatkowych rezerw ustawowych. Bank ING w pełni współpracował z władzami podczas przeprowadzania przeglądu, jako że jest zobowiązany do prowadzenia swojej działalności z zachowaniem najwyższego poziomu uczciwości, włączając ścisłą zgodność z wszystkimi mającymi zastosowanie przepisami, regulacjami i standardami na wszystkich rynkach i we wszystkich jurysdykcjach, w których działa. Ponadto Bank ING podjął szereg działań naprawczych, między innymi, mających na celu udoskonalenie naszych procedur składania wskaźników, i będzie nadal monitorować te procesy i szkolić pracowników.

Główne zmiany w roku 2013

Polityka Zgłaszania Nieprawidłowości Grupy ING

Grupa ING wydała poprawioną wersję Polityki Zgłaszania Nieprawidłowości Grupy ING. Polityka obejmuje raporty pracowników dotyczące faktycznych lub podejrzewanych nieprawidłowości o charakterze ogólnym, operacyjnym lub finansowym w obszarze ING. Pracownicy są zachęceni do zgłaszania wszelkich tego typu zachowań za pośrednictwem określonych kanałów, w tym również anonimowo.

Relacje z organami regulacyjnymi

Jednostka banku ds. zarządzania ryzykiem związanym z brakiem zgodności kontynuuje swoją politykę inwestowania w proaktywne budowanie relacji z organami regulacyjnymi w jurysdykcjach, w których działa Bank ING, starając się stosować otwarte, dwukierunkowe podejście do komunikacji i współpracy w zakresie identyfikowania i ograniczania ryzyk związanych z brakiem zgodności dla Banku ING, jak również wnieść wkład w rozwój debaty na tematy regulacyjne.

Świadomość

Program Promowania Uczciwości

Program Promowania Uczciwości został zainicjowany w 2010 roku. Jest to innowacyjny program obejmujący elektroniczne moduły dotyczące kluczowych, ogólnobankowych tematów oraz kontynuacyjne sesje dyskusyjne, podczas których menadżerowie omawiają ze swoimi zespołami poruszone problemy. Program jest sponsorowany przez członków zarządu oraz członków wyższego kierownictwa i został stworzony w celu zapewnienia, aby każdy pracownik w każdej jednostce ING rozumiał, jak jego działania i zachowania mogą pomóc w zdobyciu i zachowaniu zaufania klientów i akcjonariuszy. Moduły składają się z kilku studiów przypadku oraz rzeczywistych przykładów, które wymagają od pracowników zastanowienia się nad różnymi aspektami problemu. Każdy z modułów rozpoczyna się także od wprowadzenia autorstwa członka wyższego kierownictwa.

Tematy omówione w roku 2013 obejmowały:

- „Pomyśl, nim wyślesz”, dotyczący wykorzystania poczty elektronicznej i mediów społecznościowych. Temat ten służył do zapewnienia, aby pracownicy byli świadomi ryzyk i wiedzieli, co powinni, a czego nie powinni robić w sieci lub korzystając z poczty elektronicznej. Skupiono się na identyfikowaniu przez pracowników działań, które mogą podjąć, by chronić siebie i Bank ING.
- „Zgodne z prawem, lecz szkodliwe” - ten program podkreślał potrzebę nieograniczania się do kwestii tego, czy coś jest ściśle zgodne z prawem i rozważenia szerszych implikacji. Inspirował pracowników do zastanowienia nad tym, „czy mogę to zrobić?”, lecz również „czy powinienem to robić” oraz rozważenia bardziej długoterminowych implikacji ich działań.

Nauka

Zapewniono globalną edukację i szkolenie w zakresie świadomości dla tematów takich jak sankcje i prawo ochrony konkurencji oraz innych specjalistycznych tematów podczas spotkań osobistych oraz za pośrednictwem modułów e-learningowych. Obejmowało to programy wprowadzające dla nowych pracowników oraz programy rozwoju talentów. Jednostka banku ds. zarządzania ryzykiem związanym z brakiem zgodności również kontynuowała swój obowiązkowy globalny program Szkolenia Specjalistów ds. Zgodności dla wszystkich specjalistów ds. zgodności w Banku ING.

RYZIKO DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Ryzyko działalności gospodarczej dla Banku ING zostało zdefiniowane jako narażenie na stratę wartości z powodu wahań ilości, marż i kosztów, jak również ryzyka wynikającego z zachowań klientów. Jest to nieodłączne ryzyko związane z decyzjami strategicznymi i wewnętrzną efektywnością. Wyliczenie kapitału ryzyka działalności gospodarczej jest dokonywane poprzez wyliczenie dwóch składników,

I Ryzyko wydatków wiąże się z elastycznością (lub jej brakiem) pozwalającą dostosowywać wydatki, gdy jest to potrzebne.

II Ryzyko związane z zachowaniem klientów odnosi się do faktu, że klienci mogą zachowywać się inaczej niż oczekiwano, oraz do wpływu tego zachowania dla lokat klientów oraz zaliczek na hipotekę. Ryzyko związane z zachowaniem klientów jest wyliczane poprzez podkreślenie podstawowych założeń w modelach behawioralnych aktywów i pasywów.

Każdy z tych składników jest wyliczany oddzielnie i następnie są one łączone w jedną wartość dla ryzyka działalności gospodarczej za pomocą metody wariacji-kowariancji.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie NN

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W GRUPIE NN

Wprowadzenie

Podejmowanie ryzyka jest integralnym elementem modelu biznesowego dla organizacji ubezpieczeniowych, zarządzania inwestycjami i organizacji bankowych takich jak NN. NN opracowało i wdrożyło strukturę zarządzania ryzykiem, która została rozwinięta w celu identyfikowania, oceny, kontroli i monitorowania ryzyk związanych z jego działalnością. Poprzez swoje praktyki zarządzania ryzykiem, NN stara się spełnić swoje zobowiązania wobec posiadaczy polis oraz innych klientów i wierzycieli, zarządzać swoim kapitałem w sposób efektywny oraz przestrzegać obowiązujących przepisów i regulacji.

Podejście NN do zarządzania ryzykiem opiera się na następujących elementach:

- **Struktura zarządzania ryzykiem i systemy ładu korporacyjnego.** Struktura zarządzania ryzykiem i systemy ładu korporacyjnego NN są zgodne z modelem „trzech linii obrony”, który nakreśla zakresy odpowiedzialności za podejmowanie decyzji, wykonanie i nadzór dla wdrożenia zarządzania ryzykiem w NN. Ta struktura i systemy ładu korporacyjnego są wbudowane w każdą z warstw organizacyjnych NN, od poziomu holdingu do indywidualnych jednostek biznesowych.
- **Ramy zarządzania ryzykiem.** Ramy zarządzania ryzykiem NN biorą pod uwagę odpowiednie elementy zarządzania ryzykiem, włączając jego integrację w cyklu planowania strategicznego NN, wygenerowanych informacjach o zarządzaniu oraz szczegółowej ocenie ryzyka.
- **Polityki, standardy i procesy zarządzania ryzykiem.** NN posiada wszechstronny zestaw polityk, standardów i procesów zarządzania ryzykiem, które są regularnie aktualizowane w celu dostosowania do wiodących praktyk rynkowych, obowiązujących przepisów i regulacji oraz zmian w profilu ryzyka i działalności NN. Te polityki, standardy i procesy zarządzania ryzykiem mają zastosowanie w całym NN i są wykorzystywane w celu określania, definiowania i oceny poziomu tolerancji na ryzyko i procesów kontroli ryzyka w NN oraz do zapewniania, by te poziomy tolerancji i polityki były przekazywane w całej strukturze organizacyjnej.

STRUKTURA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM OPERACYJNYM

Zarząd i jego (pod)komisje

Zarząd jest odpowiedzialny za definiowanie, instalowanie i monitorowanie organizacji zarządzania ryzykiem w celu zapewnienia, by jej systemy kontroli działały efektywnie. Zarząd i jego podkomisje zatwierdzają wszelkie polityki zarządzania ryzykiem, jak również ilościowe i jakościowe elementy apetytu na ryzyko NN. Zarząd raz na kwartał raportuje i omawia te tematy z Komisją ds. Ryzyka, która jest podkomisją Rady Nadzorczej.

Choć Zarząd zachowuje ostateczną odpowiedzialność za zarządzanie ryzykiem w NN, przekazał on pewne obowiązki swojej Komisji ds. Ryzyka i Finansów, która jest odpowiedzialna za podejmowanie decyzji, procesy i środki kontroli zarządzania ryzykiem związane codziennym ryzykiem i finansami. Komisja ds. Ryzyka i Finansów przekazała pewne zadania do podkomisji, które doradzają jej w zakresie tematów związanych z ryzykiem i finansami. Podkomisje te to Komisja ds. Aktywów i Pasywów, Komisja ds. Ryzyka Niefinansowego, Komisja ds. Ryzyka Związanego z Produktem, Komisja ds. Modelu, Komisja ds. Finansów, Komisja ds. Inwestycji oraz Komisja ds. Kryzysowych.

Dyrektor ds. Zarządzania Ryzykiem

Dyrektor ds. Zarządzania Ryzykiem w NN (**CRO**) jest członkiem Zarządu. CRO ponosi podstawową i ogólną odpowiedzialność za zarządzanie ryzykiem w NN. CRO ma obowiązek zapewnić, by zarówno Zarząd, jak i Rada Nadzorcza były zawsze informowane o poważnych ryzykach, na jakie narażone jest NN, i rozumiały je. Każda jednostka biznesowa posiada własnego specjalistę ds. ryzyka, który podlega (bezpośrednio lub pośrednio) CRO.

CRO odpowiada przede wszystkim za:

- ustalanie polityk dot. ryzyka;
- określanie strategii NN w zakresie zarządzania ryzykiem i zapewnianie, aby została ona wdrożona w całym NN;
- monitorowanie zgodności z ogólnymi politykami NN w zakresie ryzyka;
- nadzorowanie działania systemów zarządzania ryzykiem i kontroli działalności NN;
- raportowanie ryzyk i procesów NN oraz wewnętrznych mechanizmów kontroli działalności; oraz
- podejmowanie decyzji dotyczących zarządzania ryzykiem w odniesieniu do kwestii, które mogą mieć wpływ na wyniki finansowe NN lub jego dobre imię, bez ograniczania odpowiedzialności każdego indywidualnego członka Zarządu w odniesieniu do zarządzania ryzykiem.

Rada Nadzorcza i jej komisje

Rada Nadzorcza jest odpowiedzialna za nadzorowanie Zarządu oraz ogólne sprawy firmy i jej działalność. Dla celów związanych z zarządzaniem ryzykiem, Rada Nadzorcza jest wspierana przez dwie komisje:

- **Komisja ds. Ryzyka.** Komisja ds. Ryzyka wspiera Radę Nadzorczą w zakresie nadzorowania i doradztwa w odniesieniu do strategii i polityk zarządzania ryzykiem w NN.
- **Komisja ds. Audytu.** Komisja ds. Audytu dokonuje przeglądu i oceny obowiązujących standardów księgowych oraz przestrzegania ich przez firmę, zasady kontynuacji działania, znaczących ekspozycji na ryzyko finansowe, znaczących modyfikacji wynikających z audytu, zgodności z wymogami i regulacjami ustawowymi i prawnymi, kwestii podatków i planowania podatków mających znaczący wpływ na sprawdzania finansowe oraz wykrywania oszustw i innych niezgodnych z prawem działań.

Model trzech linii obrony

Model „trzech linii obrony”, na którym oparta jest struktura zarządzania ryzykiem i systemy ładu korporacyjnego NN, określa trzy poziomy zarządzania ryzykiem, każdy określonymi rolami, uprawnieniami decyzyjnymi oraz zakresem odpowiedzialności wykonanie i nadzór. Ramy te zapewniają, aby ryzyko było zarządzane zgodnie z apetytem na ryzyko określonym przez Zarząd, zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą i przekazanym do NN.

- **Pierwsza linia obrony:** CEO jednostek biznesowych NN i inni członkowie zarządu jednostek biznesowych ponoszą podstawową odpowiedzialność za realizację działalności, operacje, zgodność oraz efektywne kontrolowanie ryzyk wpływających na ich działalność. Przyjmują oni produkty ubezpieczeniowe, które odzwierciedlają lokalne potrzeby i w związku z tym znają swoich klientów i są dobrze przygotowani do działania w najlepszym interesie zarówno klientów, jak i NN.
- **Druga linia obrony:** funkcje nadzorcze w centrali i jednostkach biznesowych odgrywających znaczącą rolę dla organizacji zarządzania ryzykiem, kierowane przez CRO i korporacyjny dział prawny i zapewniania zgodności. Członkostwo CRO w Zarządzie zapewnia, że problemy związane z zarządzaniem ryzykiem są rozważane i omawiane na najwyższym poziomie. CRO kieruje funkcjonalną, niezależną organizacją ds. ryzyka, wspierającą działy komercyjne w podejmowaniu decyzji, lecz równocześnie posiadającą wystarczające możliwości przeciwdziałania, aby móc zapobiegać koncentracji ryzyka i innym formom niepożądanego lub nadmiernego ryzyka. Te funkcje nadzorcze:
 - rozwijają polityki i wskazówki dla swojego określonego obszaru ryzyka i kontroli;
 - zachęcają do stosowania i obiektywnie sprawdzają/monitorują rzetelne zarządzanie ryzykiem w całej organizacji oraz koordynują raportowanie ryzyk;
 - wspierają pierwszą linię obrony podczas podejmowania odpowiednich decyzji dla zależności między ryzykiem a zyskami;
 - mają prawo eskalacji/sprzeciwu w odniesieniu do działań, które zostaną ocenione jako wiążące się z niemożliwym do zaakceptowania ryzykiem dla NN.
- **Trzecia linia obrony:** korporacyjne służby audytu (CAS). CAS zapewnia niezależną ocenę standardu kontroli wewnętrznej w doniesieniu do działalności i procesów wsparcia NN, włączając ład korporacyjny, zarządzanie ryzykiem oraz wewnętrzne mechanizmy kontroli.

RAMY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Ramy zarządzania ryzykiem NN składają się z szeregu kolejnych kroków, poprzez które NN stara się identyfikować, mierzyć i zarządzać ryzykami, na które jest narażone. Schemat poniżej prezentuje te kroki.

- **Ustalenie celu.** Planowanie działalności i ustalanie priorytetów odbywa się poprzez proces rocznego planowania średnioterminowego (MTP), który jest zintegrowany z własnym procesem oceny ryzyka i płynności NN (**ORSA**). Na początku procesu MTP, NN ustala cele strategiczne na poziomie holdingu. Te cele strategiczne są wykorzystywane do ustalenia i zdefiniowania apetytu na ryzyko NN, który obejmuje ilościowe i jakościowe stwierdzenie definiujące te ryzyka, które NN chce przyjąć, uniknąć, zachować i/lub usunąć. Cele strategiczne są przekazywane do przedsiębiorstwa i planów jednostek biznesowych i oceniane w porównaniu z apetytem na ryzyko. Wartości docelowe i limity ryzyka są wyprowadzane z ram oficjalnej strategii oraz akceptowalnego ryzyka NN.
- **Identyfikacja zdarzenia.** NN identyfikuje zdarzenia, które mogą potencjalnie wpłynąć na jego pozycję ryzyka, mając świadomość, że istnieją pewne niepewności, NN nie może z całą pewnością wiedzieć, które zdarzenia będą miały miejsce i kiedy lub jaki będzie ich wynik lub wpływ, jeśli do nich dojdzie. W ramach identyfikacji zdarzeń, NN rozważa zarówno zewnętrzne, jak i wewnętrzne czynniki mające wpływ na wystąpienie zdarzenia. Czynniki zewnętrzne obejmują czynniki ekonomiczne, biznesowe, związane ze środowiskiem naturalnym, polityczne, demograficzne, społeczne i technologiczne. Czynniki wewnętrzne odzwierciedlają decyzje NN i odnoszą się do kwestii takich jak infrastruktura, personel, proces i technologia.
- **Ocena ryzyka.** NN, centralnie na poziomie kierowniczym oraz na poziomie jednostki biznesowej, rozważa w jaki sposób zdarzenia zidentyfikowane w ramach poprzedniego kroku mogą wpłynąć na osiągnięcie celów strategicznych NN. Kluczowe ryzyka są oceniane regularnie i tam, gdzie jest to stosowne, analiza ta jest wspierana przez modele (takie jak dla wyliczenia kapitału gospodarczego NN; patrz też „Profil Ryzyka NN - Kapitał gospodarczy”). NN przeprowadza regularne odgórne oceny swoich kluczowych ryzyk, zarówno na poziomie holdingu, jak i indywidualnych jednostek biznesowych.
- **Reagowanie na ryzyko i Mechanizmy kontrolne.** Po dokonaniu oceny ryzyka, NN identyfikuje potencjalne odpowiedzi na takie ryzyko i analizuje wpływ tych odpowiedzi na jego ograniczenie. Biorąc pod uwagę poziomy tolerancji ryzyka określone w ramach apetytu na ryzyko, NN opracowuje swoją odpowiedź na każde ocenione ryzyko. Działania związane z ryzykiem i kontrolą są prowadzone w całym NN, na wszystkich poziomach organizacyjnych.
- **Informacje i Komunikacja.** Przekazywanie informacji jest kluczowym elementem ram zarządzania ryzykiem w NN. Specjaliści, działy i komisje ds. zarządzania ryzykiem w NN są regularnie informowane o stanowisku NN względem celów strategicznych i apetytu na ryzyko, co umożliwia im monitorowanie zmian i podejmowanie odpowiednich decyzji we właściwym czasie. Co

kwartał przygotowywane i omawiane są kompleksowe raporty dotyczące ryzyk finansowych i ubezpieczeniowych oraz ryzyk niefinansowych NN. Raporty te analizują między innymi zmiany na rynkach finansowych oraz ich wpływ na pozycję kapitałową NN, efektywność jego pozycji zabezpieczających oraz wszelkie incydenty, które mogły mieć miejsce.

- **Monitorowanie.** Monitorowana jest również efektywność samego zarządzania ryzykiem w NN. Regularne monitorowanie zapewnia, aby zarządzanie ryzykiem było utrzymywane na wszystkich poziomach organizacyjnych NN oraz było realizowane przez wszystkie trzy linie obrony.

POLITYKI, STANDARDY I PROCESY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

NN posiada wszechstronny zestaw polityk, standardów i procesów zarządzania ryzykiem. Te polityki, standardy i procesy są regularnie aktualizowane w celu dostosowania do wiodących praktyk rynkowych i zmian w profilu, a także aby były zgodne z obowiązującymi przepisami i regulacjami. Kluczowe obszary zarządzania ryzykiem, dla których NN opracował polityki, standardy i procesy, zostały przedstawione poniżej.

Ramy akceptowalnego ryzyka

Ramy akceptowalnego ryzyka NN określają, które ryzyka NN chce przyjąć, uniknąć, zachować i/lub usunąć. Ramy akceptowalnego ryzyka obejmują jakościowe i ilościowe oświadczenia odnoszące się do preferencji związanych z ryzykiem, poziomów tolerancji ryzyka, limitów ryzyka oraz środków kontroli ryzyka. Ramy akceptowalnego ryzyka są oparte na trzech kluczowych środkach ilościowych, które mają na celu:

- zapewnić, aby kapitał gotówkowy był wystarczający dla rocznej wrażliwości na ryzyko 1 do 20; NN wylicza to z wykorzystaniem wrażliwości kapitału regulacyjnego oraz potencjalnych działań odnoszących się do zarządzania kapitałem.
- zapewnić, aby wypłacalność ekonomiczna była wystarczająca dla rocznej wrażliwości na ryzyko 1 do 20; NN wylicza to ryzyko z wykorzystaniem dostępnych zasobów finansowych/kapitału ekonomicznego oraz powiązanych czynników wrażliwości. Dostępne zasoby finansowe (AFR) to nadwyżka wartości rynkowej przed opodatkowaniem, definiowana jako wartość rynkowa aktywów minus wartość rynkowa pasywów.
- zapewnić, aby wyniki MSSF przed opodatkowaniem były wystarczające dla rocznej wrażliwości na ryzyko 1 do 20; NN wylicza to ryzyko z wykorzystaniem czynników wrażliwości dla wyników MSSF przed opodatkowaniem.

Oprócz kluczowych czynników ilościowych, oświadczenia jakościowe stanowią część ram akceptowalnego ryzyka, która kieruje podejmowaniem ryzyka w obszarach underwritingu, zarządzania aktywami i pasywami (**ALM**), inwestowania i operacji. Oświadczenia te wspierają strategię NN, przyczyniają się do uniknięcia podejmowania niechcianego lub nadmiernego ryzyka i mają na celu dalszą optymalizację wykorzystania kapitału. Jakościowe oświadczenia dotyczące akceptowalnego ryzyka są zorganizowane w ramach następujących kategorii:

- **Zarządzanie underwritingiem.** Underwriting i rozwój produktu są zasadniczymi elementami działalności ubezpieczeniowej. NN stara się rozwijać atrakcyjne, łatwe do zrozumienia i oferujące przejrzysty stosunek wartości do ceny produktu, dla których można efektywnie zarządzać ryzykiem przez oczekiwany czas obowiązywania umowy.
- **ALM.** NN stara się dopasować swój portfel aktywów do pasywów z optymalną strategiczną alokacją aktywów oraz przez ograniczenie wszelkich rozbieżności do akceptowalnego poziomu. Proces ALM jest integralną częścią i zapewnia odpowiednią płynność zobowiązań posiadacza polis.
- **Zarządzanie inwestycjami.** NN akceptuje inwestycje, które oferują odpowiednie ryzyko i zysk dla posiadaczy polis i udziałowców NN.
- **Zarządzanie operacjami.** W ramach tej kategorii NN określa wymogi dla zarządzania reputacją, ciągłością działalności, procesami i środkami kontroli, jak również zapewniania bezpiecznego i wzbudzającego zaangażowania środowiska pracy dla kompetentnych pracowników.

Ramy polityki ryzyka

Ramy polityki ryzyka NN zapewniają, aby wszystkie ryzyka były zarządzane w wszystkie spójny i aby NN jako całość działała w ramach swoich granic tolerancji dla ryzyka. Polityki/standardy minimalne skupiają się na mierzeniu ryzyka, zarządzaniu i kierowaniu ryzykiem. W celu zapewnienia, aby polityki były skuteczne i efektywne, są one kierowane przez strukturę komisji ds. ryzyka. Potencjalne odstępstwa od polityk muszą być zatwierdzone przez odpowiednie komisje ds. ryzyka.

Limity ryzyka

Ilościowe oświadczenie dotyczące akceptowalnego ryzyka jest przekładane na ilościowe limity ryzyka dla jednostek biznesowych. Jednostki biznesowe regularnie raportują swój profil ryzyka w porównaniu z obowiązującym akceptowalnym ryzykiem i limitami ryzyka.

Proces zatwierdzania i przeglądu produktu

Proces zatwierdzania i przeglądu produktu (**PARP**) został opracowany w celu umożliwienia efektywnego opracowywania, underwritingu i wyceny wszystkich produktów, jak również zapewnienia, aby mogły być zarządzane przez cały swój cykl życia. Proces ten ustala wymogi odnoszące się do cech profilu ryzyka produktu w celu zapewnienia, aby produkty były dostosowane do strategii NN. Proces PARP bierze pod uwagę korzyści dla klienta oraz odpowiedniość produktu, spodziewaną wielkość sprzedaży, mierniki wyceny zorientowane na wartość oraz odpowiednie polityki. Obejmuje to wymogi i standardy oceny ryzyk zgodnie z kategoriami ryzyka, jak również ocenę administracyjnych i rachunkowych aspektów produktu.

Nowa klasa inwestycji i proces zlecania inwestycji

NN utrzymuje proces przeglądu i zatwierdzania nowej klasy inwestycji (**NI CARP**) dla zatwierdzania nowych klas inwestycji dla aktywów. Na poziomie holdingu NN opracowuje globalną listę klas aktywów, w które mogą inwestować jednostki biznesowe. Każda jednostka biznesowa utrzymuje również lokalną listę aktywów, która jest podzbiorem globalnej listy aktywów. Lokalna lista aktywów

obejmuje parametry alokacji aktywów, które określają relatywne proporcje, w jakich odpowiednia jednostka biznesowa może inwestować w różne klasy aktywów, jak również limity koncentracji kredytów dla aktywów, branż i regionów.

Proces oceny ryzyka własnego i wypłacalności oraz oceny wewnętrznej adekwatności kapitałowej

NN (oraz wszystkie jego regulowane ubezpieczeniowe jednostki zależne) przeprowadza ocenę ryzyka własnego i wypłacalności (ORSA) co najmniej raz w roku. W ramach ORSA, NN określa swoją strategię i akceptowalne ryzyko, opisuje kluczowe ryzyka i sposoby zarządzania nimi, analizuje czy ryzyka i kapitał są odpowiednio modelowane oraz jak podatna na wstrząsy jest pozycja kapitałowa poprzez testy w warunkach skrajnych i testy scenariuszy. Testy warunków skrajnych sprawdzają wpływ wyjątkowych, ale możliwych scenariuszy na pozycję kapitałową NN. Testy warunków skrajnych mogą zostać zainicjowane również poza ORSA, wewnętrznie lub przez podmioty zewnętrzne takie jak De Nederlandsche Bank (DNB) i Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych (EIOPA). ORSA obejmuje ogólną ocenę pozycji wypłacalności NN w świetle istniejących ryzyk. Dla operacji NN w zakresie bakoowości i zarządzania inwestycjami co najmniej raz w roku przeprowadzany jest proces oceny wewnętrznej adekwatności kapitałowej (ICAAP) zgodnie z wymogami Bazylei II. ICAAP pozwala przetestować, czy aktualne pozycje kapitałowe są adekwatne do ryzyk finansowych, które ponoszą odpowiednie podmioty NN.

Test odpowiedniości rezerw MSSF

Wszystkie działające podmioty NN zajmujące się ubezpieczeniami muszą zapewnić, aby ich rezerwy ubezpieczeniowe MSSF były przetestowane pod kątem adekwatności, biorąc pod uwagę poziomy współczynników składek ubezpieczeniowych oraz niepewność przyszłych zwrotów z inwestycji. Test odpowiedniości rezerw jest przeprowadzany poprzez ocenę zobowiązań ubezpieczeniowych na podstawie aktualnych najlepszych oszacowanych założeń aktuarialnych plus margines ryzyka w celu zapewnienia, aby rezerwy pozostały odpowiednie w oparciu o te założenia. Zakładane dochody z inwestycji są połączeniem wyników wygaszenia portfela dla istniejących aktywów, spodziewanych nowych składek oraz wskaźników ponownej inwestycji w odniesieniu do zapadających aktywów.

Tablica ryzyka niefinansowego

Ryzyka niefinansowe są monitorowane z wykorzystaniem procesu tablicy ryzyka niefinansowego (NFRD) na wszystkich poziomach organizacji. NFRD to wspólne narzędzie, które zapewnia kierownictwu na wszystkich szczeblach organizacyjnych informacje na temat kluczowych ryzyk i incydentów operacyjnych, prawnych i związanych ze zgodnością. Ekspozycja NN na ryzyka niefinansowe jest regularnie oceniana za pomocą ocen i monitorowania ryzyka. Po zidentyfikowaniu ryzyk, każde z nich jest oceniane pod kątem prawdopodobieństwa wystąpienia, jak również potencjalnego wpływu w przypadku wystąpienia. Działania wymagane do ograniczenia ryzyk są identyfikowane i śledzone do momentu, kiedy ryzyko zostanie albo zredukowane, jeśli taka redukcja jest możliwa, albo zaakceptowane jako ryzyko resztkowe, jeśli nie da się go ograniczyć.

Zarządzanie i walidacja modelu

Funkcja zarządzania i walidacji modelu NN ma na celu zapewnienie, aby modele NN osiągały swoje założone cele. Modele i ich ujawnione mierniki są zatwierdzane przez Komisję ds. Modelu. Wnioski uzyskane przez funkcję walidacji modelu są również regularnie przekazywane do Komisji ds. Modelu. Komisja ta jest odpowiedzialna za modelowanie polityk, procesów, metodologii i parametrów stosowanych w NN. Ponadto, funkcja walidacji modelu przeprowadza również walidację wewnętrznych modeli związanych z pakietem Wypłacalność II. W celu zapewnienia niezależności od działów biznesowych i innych związanych z ryzykiem, dyrektor działu walidacji modelu podlega bezpośrednio CRO.

Planowanie odtworzenia

NN określił zestaw środków wczesnego wykrywania i potencjalnego reagowania na wypadek sytuacji kryzysowej. Obejmuje to wskaźniki monitorowania, które mają zapewnić wczesne ostrzeżenie w przypadku pojawiających się sytuacji kryzysowych, wcześniejsze przygotowanie opcji zgromadzenia kapitału do zwolnienia oraz przydzielenie ról i zakresów odpowiedzialności w przypadku kryzysu, a także inne praktyczne kwestie, które mogą być wymagane w zależności od rodzaju sytuacji kryzysowej.

PROFIL RYZYKA

Główne rodzaje ryzyka

Z działalnością NN powiązane są zastępujące główne rodzaje ryzyka:

- **Ryzyko Ubezpieczeniowe.** Ryzyka ubezpieczeniowe to ryzyka powiązane ze zdarzeniami ubezpieczanymi przez NN i obejmują ryzyka aktuarialne i związane z underwritingiem, takie jak umieralność, żywotność, zachorowalność, oraz ryzyka związane z ubezpieczeniami nie na życie, wynikające z wyceny i akceptacji kontraktów ubezpieczeniowych.
- **Ryzyko działalności gospodarczej.** Ryzyka działalności gospodarczej to ryzyka związane z zarządzaniem i rozwojem portfela ubezpieczeń, ale nie obejmują ryzyk bezpośrednio związanych z ubezpieczonymi zdarzeniami. Ryzyka działalności gospodarczej obejmują ryzyka związane z zachowaniem właściciela polisy oraz z wydatkami. Mogą się pojawiać z powodu czynników wewnętrznych, przemysłowych lub szerszych czynników rynkowych.
- **Ryzyko rynkowe i kredytowe.** Ryzyko rynkowe to ryzyko potencjalnych strat spowodowanych przez niekorzystne zmiany na rynku finansowym. Ryzyko związane z naruszeniem przez kontrahenta to ryzyko potencjalnych strat spowodowanych przez naruszenia, których dopuszczają się dłużnicy (włączając podmioty wystawiające obligacje), kontrahenci handlowi lub posiadacze hipotek wobec NN. W odniesieniu do ryzyka rynkowego i kredytowego, NN rozróżnia pomiędzy działalnością związaną z głównym kontem i działalnością związaną z oddzielnymi kontami.
 - **Działalność związana z głównym kontem.** Działalność związana z głównym kontem to ta, w przypadku której NN ponosi ryzyko rynkowe i kredytowe. Dochody NN z działalności związanej z głównym kontem zależą nie tylko od underwritingu, lecz również od wyników portfela inwestycyjnego NN. Konto główne obejmuje działalność NN związaną z ubezpieczeniami na życie i nie na życie. Ryzyka rynkowe i kredytowe obejmują (i) ryzyko kapitałowe, (ii) ryzyko związane z nieruchomościami (iii) ryzyko stopy procentowej, (iv) ryzyko spreadu kredytowego, (v) ryzyko związane z naruszeniem przez kontrahenta oraz (vi) ryzyko walutowe.

- **Działalność związana z oddzielnymi kontami.** Działalność związana z oddzielnymi kontami to ta, w przypadku której posiadacz polisy ponosi ryzyko rynkowe i kredytowe. Dochody NN z działalności związanej z takimi kontami pochodzą przede wszystkim z wpływów z opłat. Jednakże w przypadku działalności obejmującej renty ze zmienną wysokością wypłat i gwarantowane oddzielne konta emerytalne w Holandii to NN ponosi ryzyko związane z gwarancjami zapewnianymi posiadaczom polisy. Działalność w tej kategorii obejmuje: (i) portfel rent ze zmienną wysokością wypłat (VA), (ii) grupowe ubezpieczenia emerytalne w Holandii, dla których zapewnione są gwarancje, oraz (iii) inna działalność związana z oddzielnymi kontami, przede wszystkim unit linked.
- **Ryzyko płynności.** Ryzyko płynności to ryzyko, że któryś z podmiotów NN nie posiada wystarczających płynnych aktywów, aby spełnić swoje zobowiązania finansowe, gdy staną się one należne i płatne, po uzasadnionym koszcie i w sposób terminowy.
- **Ryzyko Operacyjne.** Ryzyko operacyjne to ryzyko niefinansowe, które obejmuje bezpośrednie lub pośrednie straty wynikające z nieodpowiednich lub nieskutecznych procesów wewnętrznych (włączając również przypadki, gdy dochodzi do tego w wyniku oszustwa lub innego wykroczenia), błędów systemów (włączając systemy komunikacji i IT), błędów ludzkiego lub określonych zdarzeń zewnętrznych.
- **Ryzyko związane ze brakiem zgodności.** Ryzyko związane ze brakiem zgodności to ryzyko naruszenia uczciwości NN. Jest to brak (lub domniemany brak) zgodności z Zasadami Prowadzenia Działalności NN oraz przepisami prawa, regulacjami i standardami związanymi ze zgodnością, które mają zastosowanie do określonych usług finansowych oferowanych przez firmę lub w ramach jej dalszych działań, który może zaszkodzić dobremu imieniu NN lub prowadzić do sankcji prawnych lub regulacyjnych oraz strat finansowych.

Kapitał ekonomiczny

Kapitał ekonomiczny to wewnętrzny środek NN o kwocie kapitału wymaganej dla ryzyk, na które NN jest narażone poprzez swój bilans, działalność i codzienne operacje.

NN określa kapitał ekonomiczny jako kwotę dodatkowych aktywów, które musi utrzymywać ponad wartość rynkową swoich pasywów w celu przetrwania niekorzystnych zmian w jednym roku, w oparciu o 99,5% poziom ufności i przed jakimkolwiek uwzględnieniem podatków. 99,5% poziom ufności oznacza, że NN będzie w stanie wypełnić swoje zobowiązania wobec posiadacz polisy bez potrzeby sięgania do dodatkowego kapitału w 199 z 200 scenariuszy w ciągu roku. Kapitał ekonomiczny jest wyliczany w trzech krokach.

- In W ramach pierwszego kroku, NN modeluje ryzyka rynkowe i kredytowe, na które narażony jest bilans NN, z wykorzystaniem 50000 stochastycznych rzeczywistych scenariuszy w perspektywie jednego roku, które są kalibrowane do zaobserwowanych historycznie danych rynkowych. Model szacuje następnie zakres, w jakim aktywa NN muszą przekraczać pasywa, aby zapewnić możliwość spełnienia zobowiązań wobec posiadaczy polisy z 99,5% poziomem ufności. Stanowi to kapitał ekonomiczny dla ryzyka rynkowego i kredytowego.
- W ramach kolejnego kroku, NN modeluje ryzyko ubezpieczenia i ryzyko biznesowe poprzez definiowanie scenariuszy warunków skrajnych przy 99,5% poziomie ufności z wykorzystaniem danych empirycznych tam gdzie są dostępne oraz specjalistycznej oceny charakterystyki portfela NN. W odniesieniu do ryzyka żywotności i wydatków, scenariusze te są oceniane w perspektywie wieloletniej. Ryzyka związane ze śmiertelnością, zachorowalnością oraz majątkiem i wypadkami (P&C) są oceniane w perspektywie rocznej. Pomiary te są dokonywane na poziomie indywidualnych jednostek biznesowych i są modelowane tak, by wychwytywać równowagę się określonych ryzyk, które pojawiają się, gdy określone zdarzenia związane z ryzykiem wykluczają możliwość pojawienia się innych. Na przykład jeśli kapitał ryzyka jest oparty na zdarzeniu polegającym na tym, że ludzie będą żyć dłużej (ryzyko żywotności), wówczas ryzyko, że ci sami ludzie umrą wcześniej (ryzyko śmiertelności) jest wykluczone. Ryzyka te są również sumowane ze sobą, jak również z ryzykami rynkowymi i kredytowymi wyliczonymi w ramach kroku 1, z wykorzystaniem korelacji opartych na specjalistycznej ocenie. W wyniku takiego zsumowania, kapitał ekonomiczny dla zebranego ryzyka jest mniejszy niż suma kapitałów ekonomicznych dla poszczególnych ryzyk, ponieważ prawdopodobieństwo wystąpienia wszystkich ryzyk jednocześnie jest mniejsze niż 0,5 %. Różnica ta to korzyść wynikająca z dywersyfikacji, odzwierciedlająca korzyści płynące z sumowania ryzyka przez NN.
- W ramach trzeciego kroku NN dodaje kapitał ekonomiczny dla ryzyk operacyjnych oraz dla jednostek biznesowych, które nie są odzwierciedlone w modelu wewnętrznym, bez uwzględniania jakichkolwiek dalszych korzyści płynących z dywersyfikacji. Kapitał ekonomiczny dla ryzyka operacyjnego jest oparty na podstawowym wzorze określonym w pakiecie Wypłacalność II. Niektóre jednostki biznesowe nie stanowią części modelu wewnętrznego NN. W zależności o typu działalności, kapitał ekonomiczny dla tych jednostek biznesowych jest szacowany z wykorzystaniem wymogów kapitału handlowego, dyrektywy w sprawie grup ubezpieczeniowych, lokalnych wymogów dla kapitału regulacyjnego oraz kapitału MSSF bez wartości niematerialnych. Patrz „Kapitał ekonomiczny dla podmiotów spoza modelu wewnętrznego NN”.

Model wewnętrzny NN wykorzystuje między innymi statystyki, zaobserwowane historyczne dane rynkowe, warunki polisy oraz własną ocenę, specjalistyczną wiedzę i doświadczenie NN, oraz uwzględnia założenia odnoszące się do poziomów i terminów opłacania składek, świadczeń, roszczeń, wydatków, odsetek, spreadów kredytowych, wyników portfela inwestycji (włączając rynek akcji i zwroty z rynku dłużnego), żywotność, śmiertelność, zachorowalność i trwałość produktu, a także zachowania klientów również w odniesieniu do rezygnacji i przedłużeń). NN przestrzega ścisłych reguł korporacyjnego, okresowo dokonując przeglądu tych założeń i weryfikując je. NN modeluje również ryzyko dla kapitału regulacyjnego i wyników MSSF, wykorzystując modele. Jako takie, wyliczenia kapitału ekonomicznego i wrażliwości na ryzyko dokonane przez NN powinny być traktowane jako szacunkowe.

Tabela poniżej przedstawia kapitał ekonomiczny NN w podziale na kategorie ryzyka, odpowiednio dla 31 grudnia 2013 i 2012 roku.

Kapitał ekonomiczny w podziale na kategorie ryzyka

	2013	2012
Ryzyko Ubezpieczeniowe	1,697	1,918
Ryzyko Działalności gospodarczej	2,128	2,539
Ryzyko rynkowe i kredytowe: Konto główne	3,211	3,214
Ryzyko rynkowe i kredytowe: Konto oddzielne	964	930
Korzyść z dywersyfikacji pomiędzy kategoriami ryzyka	-2,505	-2,783
Całość modelowanych operacji dla ryzyka ubezpieczeniowego	5,495	5,818
Ryzyko Operacyjne	531	566
Kapitał ekonomiczny innych podmiotów; Bank NN, jednostki IIM na lokalnych poziomach wymaganego kapitału i inne niemodelowane	988	2,335
Suma	7,014	8,719

W kolejnych sekcjach wyjaśnione zostaną kwestie takie jak profil ryzyka, ograniczanie ryzyka oraz pomiary ryzyka dla wszystkich powyższych kategorii za wyjątkiem korzyści z dywersyfikacji dla różnych kategorii ryzyka. Korzyści z dywersyfikacji są identyfikowane zarówno na poziomie kategorii ryzyka (odzwierciedlając na przykład korzyści z dywersyfikacji pomiędzy różnymi krajami oraz pomiędzy różnymi ryzykami w ramach określonej kategorii ryzyka), jak również korzyści z dywersyfikacji pomiędzy kategoriami ryzyka. Korzyści z dywersyfikacji pomiędzy ryzykiem ubezpieczeniowym, ryzykiem działalności gospodarczej oraz ryzykiem rynkowym i kredytowym zarówno dla konta głównego jak i konta oddzielnego zmalały w roku 2013 w porównaniu z rokiem 2012. Korzystna jest dywersyfikacja pomiędzy ryzykami ubezpieczeniowymi i ryzykami działalności gospodarczej, jak również pomiędzy nimi a ryzykami rynkowymi i kredytowymi, zaś w 2013 roku zredukowana ekspozycja na ryzyka ubezpieczeniowe i ryzyka działalności gospodarczej zaowocowała ogólnie niższymi korzyściami z dywersyfikacji dla NN.

Ogólny kapitał ekonomiczny dla NN spadł o ponad 1,7 mld euro pomiędzy 2012 a 2013 rokiem, przede wszystkim dlatego, że NN sprzedał większość azjatyckich jednostek biznesowych. Jest to dokładniej wyjaśnione w sekcji „Kapitał ekonomiczny dla podmiotów spoza modelu wewnętrznego NN”.

Wpływ zakresu zmian na kapitał ekonomiczny na rok 2012

Wyniki dla kapitału ekonomicznego z roku 2012 zostały zaktualizowane w celu odzwierciedlenia zmian zakresu z Insurance Europe zgłoszonego w Raporcie Rocznym z 2012 r. do wyników porównywalnych do tych zgłoszonych w 2013 roku.

Kapitał ekonomiczny 2012 porównywalny pod względem zakresu do roku 2013

	2012
Stan zgłoszony dla ING Insurance EurAsia (z wyłączeniem zakończonych operacji) w 2012 r.	5,868
Zmiany modelu i metodologii	438
Uwzględnienie Japan Life i Japan Closed Block VA jako modelowanych jednostek biznesowych po dywersyfikacji	689
Uwzględnienie innych azjatyckich jednostek biznesowych przeznaczonych do sprzedaży jako jednostek niemodelowanych	1,504
Uwzględnienie starszych jednostek i holdingu jako jednostek niemodelowanych	220
Kapitał ekonomiczny na rok 2012 dla Grupy NN	8,719

W 2013 roku NN kontynuowało dopracowywanie i aktualizowanie modelu wewnętrznego w celu przygotowania się do wprowadzenia Dyrektywy Wyplacalność II, zwiększając kapitał ekonomiczny o 438 mln euro. Zmiany modelowania obejmowały aktualizacje macierzy korelacji oraz bardziej szczegółowe modelowanie ryzyka aktywów.

Ponadto, jednostki Japan Life i Japan Closed Block VA były klasyfikowane jako operacje zakończone do 4 kwartału 2013 roku i w związku z tym nie były uwzględnione w zakresie ujawnień ryzyka NN za rok 2012. Zakres obecnego ujawnienia obejmuje jednostki Japan Life i Japan Closed Block VA, które były modelowane z wykorzystaniem modelu wewnętrznego po dywersyfikacji. Azjatyckie jednostki ubezpieczeniowe przeznaczone do sprzedaży, dla których transakcje zostały zakończone w 2013 roku, uwzględniono w dostosowanych wynikach za 2012 rok z zastosowaniem 150% wymogów dyrektywy Wyplacalność I. Kapitał ekonomiczny innych podmiotów, które są częścią NN, ale nie zostały zgłoszone w 2012 roku jako część ING Insurance Eurasia, został oszacowany metodą kapitału MSSF, ponieważ były one przeznaczone do sprzedaży.

Wyplacalność II

W 2013 roku NN kontynuował proces wstępnego zgłoszenia modelu wewnętrznego do jednostek regulacyjnych w celu zapewnienia, aby model został przyjęty jako wewnętrzny model zgodny z regulacjami Wyplacalności II i był odpowiedni do lokalnego wykorzystania we wszystkich regulowanych jednostkach. W ciągu roku 2014 NN zamierza dostosować swoje wyliczenia kapitału ekonomicznego w pełni do Kapitałowego Wymogu Wyplacalności (SCR), zgodnie z aktualnym projektem Dyrektywy Wyplacalność II. Różnice w wyliczeniach SCR z porównaniu z aktualnymi wyliczeniami kapitału ekonomicznego mogą wynikać z Dyrektyw Omnibus II, w szczególności w powiązaniu z długoterminową gwarantowaną działalnością. Wskaźnik kapitału ekonomicznego NN, wyliczany jako dostępne zasoby finansowe/kapitał ekonomiczny będzie dostosowany do własnych funduszy/SCR.

W tabeli poniżej przedstawiono podsumowanie największych oczekiwanych różnic w metodologii wyliczania dostępnego i wymaganego kapitału między obecną wewnętrzną metodologią a pakietem Wyłączalność II, zgodnie z interpretacją NN. Niektóre pozycje Wyłączalności II nie zostały jeszcze na tyle dobrze zdefiniowane, aby zapewnić wiarygodne oszacowanie wpływu, ale każda z nich może potencjalnie być znacząca.

	Kapitał dostępny		Kapitał wymagany	
	Aktualne dostępne zasoby finansowe	Własne fundusze zgodnie z Wyłączalnością II	Aktualny Kapitał ekonomiczny	Wymogi kapitałowe zgodnie z Wyłączalnością II (SCR)
Ostatni płynny tenor ⁽¹⁾	20 lat	20 lat	30 lat	20 lat
Korekta braku płynności	Premia za brak płynności	Korekta zmienności/korekta dopasowująca	Premia za brak płynności	Korekta zmienności/korekta dopasowująca
Po opodatkowaniu	Nie	Tak	Nie	Tak
Dostosowanie ryzyka kredytowego	Nie	Tak	Nie	Tak
Granice kontraktu ⁽²⁾	Model wewnętrzny	Regulacje pakietu Wyłączalność II	Model wewnętrzny	Regulacje pakietu Wyłączalność II
Zdolność absorpcji strat przez podatki i zamienność	Zakładana pełna zamienność kapitałowa	Po opodatkowaniu i ograniczona zamienność	Zakładana pełna zamienność kapitałowa	Test zdolności absorpcji strat
Narzut bezpieczeństwa	Narzut wartości rynkowej w oparciu o podejście wewnętrzne	Mniejsza dywersyfikacja niż w przypadku podejścia wewnętrznego	Nie dotyczy	Nie dotyczy
Działania nadzorcze	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Potencjalny narzut kapitałowy

⁽¹⁾ Ostatni płynny tenor to ostatni punkt na krzywej swapu uważany za płynny, jest on wykorzystywany do definiowania stopy dyskontowej w ramach pakietu Wyłączalność II.

⁽²⁾ Przyszła data, gdy polisa może zostać rozwiązana lub zmieniona w taki sposób, że zgodnie z oczekiwanymi wymogami dyrektywy Wyłączalność II przepływ gotówkowy ze składek może nie zostać uznany.

RYZIKO UBEZPIECZENIOWE

Ryzyka ubezpieczeniowe to ryzyka powiązane ze zdarzeniami ubezpieczanymi przez NN i obejmują ryzyka aktuarialne i związane z underwritingiem, takie jak śmiertelność, żywotność, zachorowalność, oraz ryzyka związane z ubezpieczeniami nie na życie, wynikające z wyceny i akceptacji kontraktów ubezpieczeniowych.

Profil ryzyka

Ryzyko śmiertelności występuje wtedy, gdy roszczenia są wyższe z powodu doświadczenia wyższej śmiertelności (na przykład w odniesieniu do ubezpieczeń terminowych). Ryzyko żywotności to ryzyko, że ubezpieczone osoby będą żyły dłużej niż oczekiwano z powodu poprawy w zakresie śmiertelności. Choć NN jest narażony zarówno na ryzyko śmiertelności, jak i żywotności, ryzyka te nie równoważą się nawzajem w pełni, jako że wpływ ryzyka żywotności w działalności związanej z emeryturami w Holandii jest znacząco wyższy niż ryzyko śmiertelności w innych jednostkach, nie tylko z powodu rozmiarów działalności, lecz również aktualnych niskich poziomów stóp procentowych. Zmiany w tabelach śmiertelności wpływają na przyszłe przewidywane świadczenia do wypłacenia, a aktualna wartość tych przyszłych wpływów jest odzwierciedlona bezpośrednio w środkach takich jak dostępne zasoby finansowe i dostępny kapitał ekonomiczny w Holandii. Ryzyko żywotności naraża NN przede wszystkim na zmniejszenie śmiertelności, a wpływ na aktualną wartość jest większy, gdy stopy procentowe są niższe.

Ryzyko zachorowalności dla NN wiąże się z ubezpieczeniem zdrowotnym, w ramach którego wypłacana jest ustalona kwota, wynagradzane są straty (np. strata dochodu) lub pokrywane wydatki na leczenie związane z określonymi chorobami lub zdarzeniami powodującymi inwalidztwo. Główne ekspozycje na ryzyka zachorowalności w NN obejmują polisy ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa w ramach ubezpieczeń Non-Life w Holandii, ochronę zdrowotną i na wypadek wypadku śmiertelnego w ramach korporacyjnych ubezpieczeń na życie w Japan Life oraz działalność związaną z ubezpieczeniami zdrowotnymi w Grecji.

Portfel ubezpieczeń Non-Life w Holandii obejmuje również produkty P&C obejmujące ryzyka takie jak pożary, wypadki samochodowe, odpowiedzialność osobista i zawodowa, huragany, grad oraz odpowiedzialność od odpowiedzialności cywilnej.

Ograniczanie ryzyka

Odpowiednia wycena, underwriting, zarządzanie roszczeniami oraz dywersyfikacja to główne działania ograniczające ryzyko dla ryzyk ubezpieczeniowych.

Rozszerzając odpowiedzialność ubezpieczeniową tak, by obejmowała różne obszary geograficzne, korzyści z produktu, długości kontraktu, oraz zarówno na ubezpieczenia na życie, jak i nie na życie, NN redukuje prawdopodobieństwo, że jedno zdarzenie związane z ryzykiem będzie miało poważny wpływ na sytuację finansową NN.

Zarządzanie ryzykami ubezpieczeniowymi jest dokonywane poprzez zapewnienie, że warunki polis ubezpieczeniowych wystawianych przez NN są odpowiednio dostosowane do zamierzonych korzyści dla posiadacza polisy, w celu ograniczenia ryzyka pokrywania niezamierzonych świadczeń. Jest to osiągnięte poprzez standardy underwritingu, wymogi opracowywania produktu oraz procesy zatwierdzania i przeglądu produktów NN.

Ryzyka ubezpieczeniowe są zdywersyfikowane pomiędzy jednostkami biznesowymi. Ryzyka które nie zostały ograniczone poprzez dywersyfikację, są zarządzane za pomocą limitów ekspozycji i zaangażowania oraz poprzez reasekurację.

- limity tolerancji dla ryzyk w ubezpieczeniach nie na życie są ustalane przez linię biznesową dla zdarzeń katastroficznych oraz ryzyka indywidualnego; na przykład każdego roku jednostki Netherlands Non-Life i ING Re dokonują reasekuracji ryzyk związanych z huraganami. Ponieważ ryzyko związane z huraganami dobrze dywersyfikuje się z innymi ryzykami przyjmowanymi przez NN, od 2014 roku NN zwiększył swój poziom tolerancji dla tego ryzyka i zmniejszył zakres reasekuracji dla ryzyka huraganu;
- limity tolerancji dla ryzyk związanych z ubezpieczeniem na życie są ustalane dla ubezpieczonego życia oraz znaczących zdarzeń związanych ze śmiertelnością mających wpływ na wiele osób, takich jak pandemia;
- reasekuracja jest wykorzystywana do zarządzania poziomami ryzyka (np. reasekuracja zachorowalności w działalności COLI w Japan Life). Reasekuracja tworzy ryzyko kredytowe, które jest zarządzane zgodnie z polityką ryzyka kredytowego reasekuracji NN; oraz
- NN uczestniczy we wspólnych działaniach branżowych w różnych krajach w celu ograniczania ryzyka ze strony terroryzmu.

Mierzenie ryzyka

Tabela poniżej przedstawia kapitał ekonomiczny NN dla ryzyka ubezpieczeniowego, odpowiednio dla 31 grudnia 2013 i 2012 roku.

Kapitał ekonomiczny dla ryzyka ubezpieczeniowego		
	2013	2012
Śmiertelność (uwzględniając żywotność)	1,556	1,805
Zachorowalność	380	385
P&C	429	367
Korzyść z dywersyfikacji	-669	-639
Suma	1,696	1,918

Kapitał ekonomiczny dla ryzyk ubezpieczeniowych jest zdominowany przez ryzyko śmiertelności, szczególnie ryzyko żywotności w działalności związanej z emeryturami w Holandii. Kwota kapitału ekonomicznego związana z ryzykiem żywotności jest również wysoce wrażliwa na poziom stóp procentowych. Spadek kapitału dla ryzyka śmiertelności był spowodowany głównie przez spadek kapitału dla ryzyka żywotności z powodu wzrostu krzywej dyskonta w 2013 roku oraz przez rezygnacje i zmiany kontraktów dla kontraktów zdefiniowanych świadczeń emerytalnych. Ryzyko zachorowalności wynika przede wszystkim z umów dotyczących ubezpieczenia od choroby i niepełnosprawności w ramach jednostki Netherlands Non-Life, jak również jednostek Netherlands Life i Japan Life.

Ryzyko P&C jest ubezpieczane przede wszystkim przez Netherlands Non-Life i częściowo reasekurowane przez ING Re. Wyższy poziom utrzymania ryzyka dla huraganów w 2014 roku spowodował ogólne zwiększenie kapitału ekonomicznego dla ryzyka P&C.

RYZYKO DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Ryzyka działalności gospodarczej to ryzyka związane z zarządzaniem i rozwojem portfela ubezpieczeń, ale nie obejmują ryzyk bezpośrednio związanych z ubezpieczonymi zdarzeniami. Ryzyka działalności gospodarczej obejmują ryzyka związane z zachowaniem właściciela polisy oraz z wydatkami. Mogą się pojawiać z powodu czynników wewnętrznych, przemysłowych lub szerszych czynników rynkowych.

Profil ryzyka

Ryzyko związane z zachowaniem posiadacza polisy

Ryzyko związane z zachowaniem posiadacza polisy to ryzyko, że posiadacz polisy wykorzysta opcje dostępne w kontraktach ubezpieczeniowych w sposób inny od przewidzianego przez NN. W zależności od warunków polisy ubezpieczeniowej oraz przepisów i regulacji mających do niej zastosowanie, posiadacze polisy mogą dysponować opcją rezygnacji, zmiany składek, zmiany wyboru funduszy inwestycyjnych, rozszerzenia swoich kontraktów, korzystać z pożyczek pod zastaw polisy, dokonywać wyborów dotyczących sposobów kontynuowania swoich kontraktów w zakresie oszczędności rentowych i emerytalnych po fazie akumulacji, a nawet zmieniać szczegóły kontraktu. W wyniku tego, podczas obowiązywania danej polisy jej posiadacz może chcieć zmienić warunki takiej polisy, zaś NN może skonsultować się z odpowiednim klientem w celu weryfikacji, czy dana polisa pozostaje odpowiednia dla posiadacza, co czasem powoduje wprowadzenie zmian w odpowiedniej polisie. Zachowanie posiadacza polisy ma zatem wpływ na zyskowność kontraktów ubezpieczeniowych. Ryzyko, że posiadacze polis będą utrzymywać swoje kontrakty dłużej niż zakładało NN, jest specyficzne dla działalności związanej z rentami ze zmienną wysokością wypłat, gdy gwarancje są wyższe niż wartość podstawowych funduszy posiadacza polisy, działalności związanej z emeryturami w Holandii oraz starszej działalności związanej z oszczędnościami z gwarantowaną wyższą stopą procentową w Europie. Ryzyko, że posiadacze polisy będą utrzymywać swoje kontrakty przez czas krótszy niż zakładany przez NN odnosi się do działalności związanej z ubezpieczeniami na życie w Japonii oraz produktami unit linked w Europie Środkowej i Wschodniej.

Zmiany przepisów i regulacji podatkowych mogą wpłynąć na zachowanie posiadaczy polis, w szczególności gdy opodatkowanie ich produktów wpłynie na atrakcyjność tych produktów dla klientów. Na przykład zmiany opodatkowania mogą wpłynąć na wydajność podatkową produktów korporacyjnych ubezpieczeń na życie (COLI) w Japan Life.

Dostępny kapitał regulacyjny w Holandii oraz wyliczenia kapitału ekonomicznego dla ryzyka związanego z zachowaniem posiadacza polisy biorą pod uwagę obecny wpływ zmian założeń na wartość.

Zmiana założeń odnoszących się do zachowania posiadacza polisy spowodowałaby natychmiastową zmianę obecnej wartości pasywów wykorzystywanych do określania Dostępnych Środków Finansowych, wyniku MSSF przez opodatkowaniem dla rent o zmiennej wartości wypłat oraz dostępnego kapitału regulacyjnego w Holandii.

Ryzyko związane z wydatkami

Całkowite wydatki administracyjne dla NN w 2013 roku wyniosły 1842 mln euro. Część tych wydatków jest zmienna i zależy od wielkości działalności i wielkości sprzedaży, zaś część jest stała i nie może być szybko dostosowana tak, by odzwierciedlać zmiany w wielkości działalności. Ryzyko związane z wydatkami odnosi się przede wszystkim do stałej części wydatków NN i jest to ryzyko, że faktyczne wydatki na polisę w przyszłości przekroczą zakładane wydatki na polisę. Znacząca część wydatków stałych jest ponoszona w ramach zamkniętych operacji Netherlands Life, gdzie NN jest narażony na ryzyko, że koszty ogólne związane z informatycznymi systemami administracyjnymi pozostaną takie same lub nawet wzrosną, podczas gdy liczba polis w aktualnej księdze będzie stopniowo spadać, prowadząc do wzrostu wydatków na jedną polisę.

Zmiana założeń odnoszących się do ryzyka wydatków, choć z czasem znalazłaby odzwierciedlenie za pośrednictwem wyniku MSSF przez opodatkowaniem, spowodowałaby natychmiastową zmianę obecnej wartości pasywów wykorzystywanych do określania Dostępnych Środków Finansowych oraz dostępnego kapitału regulacyjnego w Holandii.

Ograniczanie ryzyka

Ryzyko związane z zachowaniem posiadacza polisy

Ryzyka związane z zachowaniem posiadacza polisy są zarządzane za pośrednictwem procesów opracowywania, zatwierdzania i przeglądu produktów oraz poprzez zapewnienie, aby klient otrzymywał odpowiednie doradztwo, nie tylko w punkcie sprzedaży, lecz również w cyklu życia produktu. Doświadczenie w zakresie zachowania posiadaczy polisy dla obowiązujących polis jest oceniane co najmniej raz w roku.

W ramach swojej strategii, NN wdrożył kilka programów, aby gromadzić i poprawiać doświadczenia klientów. Programy te mają na celu poprawić dopasowanie pomiędzy potrzebami klienta a korzyściami i opcjami zapewnianymi przez produkty NN, a także z czasem zwiększyć zrozumienie i poprawić przewidywania NN odnośnie do wyborów, które posiadacze polis mogą prawdopodobnie podjąć, tym samym zmniejszając ryzyko niezgodności pomiędzy faktycznym a zakładanym zachowaniem posiadacza polisy.

Ryzyko związane z wydatkami

Uruchomiono kilka inicjatyw mających na celu zarządzanie wydatkami, takie jak restrukturyzacja jednostki Netherlands Life oraz centrali NN w Holandii. Inicjatywy te mają również na celu przekształcenie wydatków stałych w zmienne, tak aby wydatki były różne w zależności od wielkości aktualnego portfela. Jest to szczególnie ważne w przypadku zamkniętych bloków działalności, działalności związanej z indywidualnymi ubezpieczeniami na życie w Holandii oraz jednostki Japan Closed Block VA.

Mierzenie ryzyka

Tabela poniżej przedstawia kapitał ekonomiczny NN dla ryzyka działalności gospodarczej, odpowiednio dla 31 grudnia 2013 i 2012 roku.

Kapitał ekonomiczny dla ryzyka działalności gospodarczej		
	2013	2012
Ryzyko związane z zachowaniem posiadacza polisy	1,096	1,400
Ryzyko związane z wydatkami	1,388	1,663
Korzyść z dywersyfikacji	-356	-525
Suma	2,128	2,538

Głównymi jednostkami mającymi wkład w ryzyko związane z zachowaniem posiadacza polisy w 2013 roku są korporacyjne ubezpieczenia na życie w Japan Life, Netherlands Life, działalność unit linked w Europie oraz Japan Closed Block VA. Kapitał ekonomiczny dla ryzyka związanego z zachowaniem posiadacza polisy spadł z powodu wzrostu krzywej dyskonta w Netherlands Life oraz osłabienia JPY.

Ponad 80% kapitału ryzyka wydatków wiązało się z Netherlands Life. Kwota kapitału ekonomicznego związana z ryzykiem wydatków w Netherlands Life jest czuła na wysokość stóp procentowych, zaś spadek tego kapitału przypisywano przede wszystkim wzrostowi krzywej dyskonta w 2013 r., wraz ze spadkiem wydatków ogólnych.

Dywersyfikacja ryzyka działalności gospodarczej jest uzależniona od faktu, że ryzyka związane z zachowaniem posiadacza polisy i wydatkami są w dużej części nieskorelowane i w związku z tym uzyskują korzyść z uwagi na niskie prawdopodobieństwo, że wystąpią jednocześnie.

RYZIKO RYNKOWE I KREDYTOWE: KONTO GŁÓWNE

Ryzyka rynkowe i kredytowe to ryzyka powiązane z wpływem rynków finansowych na bilans NN. W odniesieniu do ryzyka rynkowego i kredytowego, NN rozróżnia pomiędzy działalnością związaną z głównym kontem i działalnością związaną z oddzielnymi kontami. W tabeli poniżej znajdują się wartości rynkowe klasy aktywów NN dla konta głównego na dzień 31 grudnia 2013 i 2012 roku (w tabeli tej nie uwzględniono instrumentów pochodnych i zastosowano specyficzne klasyfikacje i wyceny aktywów dla zarządzania ryzykiem). Wyniki z roku 2012 są przedstawione w porównaniu z rokiem 2013.

Aktywa konta głównego				
	Wartość Rynkowa		Wartość Rynkowa	
		% całości		% całości
		2013		2012
Dochód stały	79,473	83%	79,104	83%
Obligacje państwowe	44,251	46%	50,831	53%
Obligacje finansowe	4,452	5%	5,845	6%
Obligacje korporacyjne	6,453	7%	7,503	8%
Papiery wartościowe zabezpieczone aktywami	7,199	7%	7,267	8%
Hipoteki	14,218	15%	5,398	6%
Inne pożyczki	2,9	3%	2,26	2%
Dochód inny niż stały	10,436	11%	10,017	10%
Akcje zwykłe i uprzywilejowane	2,5	3%	2,087	2%
Private Equity	943	1%	855	1%
Fundusze wspólnego inwestowania	2,336	2%	2,02	2%
Nieruchomości	4,657	5%	5,055	5%
Gotówka	6,749	7%	6,778	7%
Inwestycje łącznie	96,657	100%	95,898	100%

Kapitał ekonomiczny dla obligacji dochodu stałego jest wyliczany w ramach ryzyka spreadu, zaś kapitał ekonomiczny dla pożyczek dochodu stałego (w mającym zastosowanie zakresie) w ramach ryzyka związanego z naruszeniem przez kontrahenta. W przypadku aktywów dochodu innego niż stały, kapitału akcyjnego i nieruchomości, NN wykorzystuje ryzyka specyficzne dla poszczególnych aktywów w celu wyliczania kapitału ekonomicznego.

Tabela poniżej przedstawia kapitał ekonomiczny NN dla konta głównego, odpowiednio dla 31 grudnia 2013 i 2012 roku.

Kapitał ekonomiczny dla konta głównego		
	2013	2012
Ryzyko kapitałowe	1,406	1,162
Ryzyko związane z nieruchomościami	744	807
Ryzyko stopy procentowej	262	194
Ryzyko spreadu kredytowego bez uwzględnienia premii za brak płynności	2,234	2,521
Ryzyko walutowe	213	377
Ryzyko inflacji	51	8
Ryzyko związane z naruszeniem przez kontrahenta	519	354
Korzyść z dywersyfikacji	-2,219	-2,208
Suma	3,210	3,215

Ryzyka rynkowe i kredytowe dla konta głównego są zdominowane przez ryzyka spreadu kredytowego i kapitałowe. Choć w ryzykach podstawowych zachodziły znaczące zmiany, ogólnie kapitał ekonomiczny dla ryzyka rynkowego i kredytowego pozostawał dość stabilny. Ryzyko inflacji odnosi się do działalności związanej z ubezpieczeniami na wypadek inwalidztwa w jednostce Netherlands Non-life.

W kolejnych sekcjach znajduje się więcej szczegółowych informacji w podziale na typ ryzyka.

Ryzyko kapitałowe

Ryzyko kapitałowe dla konta głównego jest związane z wpływem zmian cen bezpośrednio posiadanych akcji i instrumentów pochodnych, takich jak kontrakty terminowe i opcje.

Profil ryzyka

Tabela poniżej przedstawia kapitał ekonomiczny NN dla aktywów kapitałowych odpowiednio dla 31 grudnia 2013 i 2012 roku.

Aktywa kapitałowe konta głównego		
	2013	2012
Akcje zwykłe i uprzywilejowane	2,500	2,087
Private Equity	943	855
Fundusze wspólnego inwestowania	2,336	2,020
Suma	5,779	4,962

Ogólna ekspozycja wzrosła z powodu dodatknych przeliczeń i zakupów netto akcji zgodnie ze strategiczną alokacją aktywów.

Inwestycje kapitałowe realizowane w Holandii są częścią tzw. „5% portfeli akcji”, w których inwestorzy posiadający 5% lub więcej pozostających w obrocie akcji uzyskują w Holandii korzyści podatkowe. W tego typu portfele zainwestowanych jest około 2,3 mln euro. Dla tych inwestycji, NN może nie być w stanie szybko zapewnić płynności swojej pozycji z powodu wielkości tych portfeli.

NN inwestuje w private equity za pośrednictwem Parcom Capital Management. Parcom Capital Management to zależna, średniorynkowa firma private equity działająca w Holandii, Francji i Niemczech.

Zmiany cen udziałów i instrumentów pochodnych związanych z akcjami znajdują bezpośrednie odzwierciedlenie w Dostępnych Zasobach Finansowych, bilansie MSSF dostępnym kapitale regulacyjnym w jurysdykcjach, w których NN posiada portfele aktywów kapitałowych konta głównego. Tylko zmiany wartości instrumentów pochodnych i przypadki pogorszenia wartości portfela udziałów znajdują odzwierciedlenie w wyniku MSSF przed opodatkowaniem.

Ograniczanie ryzyka

Ekspozycja na ryzyko kapitałowe należy do portfela dobrze zdywersyfikowanych aktywów firmy ubezpieczeniowej o długoterminowych zobowiązaniach nie płynnych. Ryzyko koncentracji na indywidualnych wystawiających jest ograniczane w odpowiednich zleceniach inwestycyjnych.

Od czasu do czasu NN ogranicza ryzyko strat w portfelu aktywów kapitałowych konta głównego, kupując opcje sprzedaży i inne instrumenty zabezpieczające. Ostatnio NN zrobił to podczas kryzysu euro w latach 2011-2012.

Mierzenie ryzyka

Kapitał ekonomiczny dla ryzyka kapitałowego na koncie głównym wzrósł z 1162 mln euro w 2012 roku do 1406 mln euro w 2013 roku. Ekspozycja obejmuje fundusze wspólnego inwestowania z podstawowymi pozycjami zarówno w postaci dochodu stałego, jak i kapitału akcyjnego. Na podstawie przełamania osobowości prawnej w ogólnej ekspozycji, waga udziałów, które wymagają wyższego kapitału ekonomicznego niż inwestycje ze stałym dochodem, zwiększyła się z powodu zmian na rynku akcji. Ryzyko związane z nieruchomościami.

Ryzyko związane z nieruchomościami to ryzyko straty wartości rynkowej nieruchomości z powodu zmian cen wynajmu, wymaganego zysku dla inwestorów lub innych czynników.

Profil ryzyka

Ekspozycja NN dla nieruchomości z konta głównego spadła z 5055 mln euro 31 grudnia 2012 roku do 4657 mln euro 31 grudnia 2013 roku. Ekspozycja ta jest obecna głównie w jednostkach Netherlands Life i Netherlands Non-Life. NN posiada dwie różne kategorie inwestycji w nieruchomości: (i) inwestycje w fundusze nieruchomości i bezpośrednio posiadane nieruchomości, oraz (ii) inwestycje w budynki wykorzystywane przez NN. Kilka funduszy nieruchomości należących do NN obejmuje dźwignię finansową i w związku z tym faktyczna ekspozycja dla nieruchomości jest wyższa niż pozycje NN w tych funduszach. W roku 2013 ekspozycja brutto w tej kategorii zmalała, głównie w wyniku spadku wartości rynkowej.

Portfel nieruchomości dla konta głównego jest utrzymywany długoterminowo i jako nie płynny. Ponadto, na rynku nie ma dostępnych instrumentów zabezpieczających pozwalających efektywnie zredukować wpływ zmienności rynku.

Tabela poniżej przedstawia ekspozycję NN na ryzyko nieruchomości w podziale na typy sektora z wyłączeniem dźwigni finansowej dla 31 grudnia 2013 i 2012 roku. Nieruchomości są wyceniane zgodnie z wartością godziwą w modelu kapitału ekonomicznego i zgodnie z wyliczeniami dostępnego kapitału regulacyjnego w Holandii. Rewaluacja wartości godziwej 53% portfela nieruchomości bezpośrednio wpływa na wynik MSSF przed opodatkowaniem.

Nieruchomości z konta głównego w podziale na sektory

	Przeliczone za pomocą P&L	Nieprzeliczone za pomocą P&L	Przeliczone za pomocą P&L	Nieprzeliczone za pomocą P&L
		2013		2012
Mieszkalne	3%	17%	2%	17%
Biurowe	10%	9%	14%	10%
Jednostki detaliczne	30%	9%	28%	7%
Przemysłowe	9%	0%	8%	0%
Inne	2%	12%	3%	11%
Suma	54%	47%	55%	45%

Ograniczanie ryzyka

Ekspozycja na ryzyko nieruchomości należy do portfela dobrze zdywersyfikowanych aktywów firmy ubezpieczeniowej o długoterminowych zobowiązaniach nie płynnych. Ryzyko koncentracji na indywidualnych wystawiających jest ograniczane w odpowiednich zleceniach inwestycyjnych.

Mierzenie ryzyka

Kapitał ekonomiczny dla ryzyka związanego z nieruchomościami spadł z 807 mln euro na koniec 2012 roku do 744 mln euro na koniec 2013 roku z powodu zredukowanych ekspozycji na ryzyko i niższą dźwignię finansową w funduszach nieruchomości.

Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej to wpływ zmian stóp procentowych na dostępny kapitał w wyniku powiązanej zmiany wartości aktywów i pasywów. NN zazwyczaj wykorzystuje krzywe swapowe jako wzorcowe krzywe stóp procentowych podczas oceniania ryzyka stóp procentowych.

Profil ryzyka

W poniższej tabeli przedstawiono przegląd niezdyskontowanych przepływów pieniężnych dla zobowiązań posiadacza polisy na koncie głównym NN (bez wydatków i prowizji), w zależności od zapadalności.

Roczne niezdyktowane przepływy pieniężne dla zobowiązań na koncie głównym (bez wydatków i prowizji) ⁽¹⁾

Zapadalności	Strefa euro, EUR		Japonia, JPY ⁽²⁾		Zobowiązania w innych walutach ⁽²⁾	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012
0-1	-4,627	-4,010	222	138	-183	-143
1-2	-4,148	-3,971	-84	-174	-177	-306
2-3	-5,235	-4,317	-307	-329	-168	-209
3-5	-7,452	-7,356	-870	-938	-352	-561
5-10	-15,076	-15,109	-2,204	-2,285	-786	-927
10-20	-23,545	-23,219	-2,357	-2,718	-1,087	-1,208
20-30	-15,422	-15,977	-907	-973	-413	-489
30+	-14,752	-16,976	-577	-515	-82	-95
Suma	-90,257	-90,935	-7,084	-7,794	-3,248	-3,938

⁽¹⁾ Znak „minus” w tabeli oznacza odpływ gotówki z NN do posiadaczy polis.

⁽²⁾ Pozycje w kategorii „Japonia” i „Inne” są zaprezentowane z wykorzystaniem stałego kursu z 31 grudnia 2013 r. Inne waluty obejmują CZK, HUF, PLN, RON i US.

Aby efektywnie zrównoważyć swoje aktywa i pasywa, NN przygląda się niezdyktowanym przepływom pieniężnym dla zobowiązań, a następnie określa, które aktywa wykupić, aby zredukować ryzyko stopy procentowej. Jak widać w tabeli, pasywa denominowane w euro mają znaczącą ilość długoterminowych przepływów pieniężnych dla zobowiązań, które odnoszą się przede wszystkim do działalności związanej z emeryturami w Holandii.

Wyceny pasywów zależą od zastosowanej stopy dyskontowej i są wrażliwe na zmiany tej stopy, zwłaszcza zważywszy że około jedna trzecia odpływu gotówki dla pasywów ma miejsce od roku 20. Zastosowanie mają różne stopy dyskontowe dla zobowiązań posiadaczy polis, w zależności od ram rachunkowości lub ram regulacyjnych; w związku z tym, ryzyko stopy procentowej różni się w zależności od systemu rachunkowego.

- **Wynik MSSF przed opodatkowaniem.** Zgodnie ze standardem MSSF-UE, NN wycenia swoje zobowiązania posiadaczy polis dla konta głównego z wykorzystaniem stopy dyskontowej ustalonej podczas sprzedaży polisy oraz poddaje je testowi odpowiedniości rezerwy z wykorzystaniem aktualnych stóp procentowych. W rezultacie, zmiany stóp procentowych nie wpływają na przychody MSSF za pośrednictwem wyliczeń pasywów, chyba że odpowiedniość rezerwy w danym segmencie spadnie poniżej poziomu 50. percentyla. Na dzień 1 stycznia 2014 roku, rezerwy NN dla wszystkich segmentów były odpowiednie i na poziomie 90. percentyla. Oprócz kilku wyjątków, zmiany stóp procentowych nie wpływają na wynik MSSF przed opodatkowaniem, jako że dochód z inwestycji dla aktywów o stałej wartości dochodu są rejestrowane jako wartość kosztu zamortyzowanego. Kilka instrumentów pochodnych niepoddanych rachunkowości zabezpieczeń mogłoby spowodować zmienność wyniku MSSF przed opodatkowaniem z uwagi na wysokość stóp procentowych. Patrz „Czynniki wrażliwości na wyniku MSSF przed opodatkowaniem”.
- **Dostępny kapitał regulacyjny (poza Holandią).** Dla celów dostępnego kapitału regulacyjnego we wszystkich jurysdykcjach poza Holandią, w których działa NN, zobowiązania posiadaczy polis dla konta głównego są wyceniane z wykorzystaniem jednej stopy dyskontowej ustalonej w momencie sprzedaży polisy. Aktywa o stałej wartości dochodu na koncie głównym są zwykle utrzymywane w takiej samej wartości jak zgłoszona w bilansie MSSF, choć w niektórych krajach takich jak Japonia, Hiszpania i Grecja określone aktywa mogą być utrzymywane po zamortyzowanym koszcie z bilansu regulacyjnego. Zmiany stóp procentowych wpływają na dostępny kapitał regulacyjny w tych jurysdykcjach, kiedy aktywa o stałej wartości dochodu są wyceniane z zastosowaniem wartości rynkowej, zaś wyceny pasywów są niewrażliwe na zmiany stóp procentowych.
- **Dostępny kapitał regulacyjny (Holandia).** Dla celów dostępnego kapitału regulacyjnego w Holandii, zobowiązania posiadaczy polis dla konta głównego są wyceniane z zastosowaniem godziwej wartości rynkowej opartej na krzywej swapowej DNB. W roku 2013 NN odszedł od krzywej dyskontowej opartej na krzywej dochodu AAA EBC na rzecz krzywej swapowej DNB, która jest między innymi bardziej płynna i mniej podatna na przesunięcia. Od połowy 2012 roku krzywa DNB była dostosowywana w celu uwzględnienia ostatecznej stopy forward (UFR), z ekstrapolacją krzywych rozpoczynających się w roku 20 do ostatecznej stopy forward w wysokości 4,2% w roku 60. Aktywa o stałej wartości dochodu na koncie głównym są utrzymywane w wartości rynkowej, tym samym przyczyniając się do powstania wrażliwości na stopy procentowe w dostępnym kapitale regulacyjnym, które są takie same jak wrażliwości pasywów dla dopasowanych przepływów gotówkowych do 20 lat. Jednak w przypadku bardziej długoterminowych przepływów gotówkowych pojawiają się rozbieżności spowodowane zastosowaniem UFR.
- **Kapitał ekonomiczny.** Aby określić kapitał ekonomiczny, NN wykorzystuje krzywą swapową plus premię za brak płynności w celu odliczenia zobowiązań ubezpieczeniowych. Premia za brak płynności jest traktowana jako część ryzyka spreadu kredytowego. NN ekstrapoluje krzywą swapową EUR od punktu 30 lat naprzód do UFR, ponieważ rynki swapowe mają skłonność do dużej niepłynności w okresach dłuższych niż 30 lat. W celu określenia kapitału ekonomicznego, wszystkie aktywa są wyceniane po wartości rynkowej i w związku z tym podlegają ryzyku stopy procentowej. Kapitał ekonomiczny dla ryzyka stopy procentowej zależy zatem przede wszystkim od poziomu dopasowania przepływu gotówki pomiędzy aktywami i pasywami.

Ograniczanie ryzyka

NN zabezpiecza swoją ekspozycję na ryzyko stopy procentowej poprzez inwestowanie w długoterminowe papiery dłużne dostosowane do terminów zapadalności pasywów oraz dodatkowo redukuje pozostałe luki w zakresie stóp procentowych poprzez zakupy swapów i opcji swapowych receiver. Ryzyko stopy procentowej jest również ograniczane poprzez strategię zdyscyplinowanej wyceny i odnawiania holenderskiej działalności związanej z korporacyjnymi planami emerytalnymi.

Mierzenie ryzyka

Kapitał ekonomiczny dla ryzyka stopy procentowej w rachunku głównym wzrósł z 194 mln euro na koniec 2012 roku do 262 mln euro na koniec 2013 roku. Ten kapitał ekonomiczny jest niewielki w stosunku do postanowień ubezpieczeniowych w rachunku głównym dzięki efektywnym zabezpieczeniom ALM i stopy procentowej. Wzrost kapitału jest umiarkowany dla łącznej wielkości bilansu i odzwierciedla niewielką redukcję czasu trwania aktywów.

Ryzyko spreadu kredytowego

Ryzyko spreadu kredytowego odzwierciedla wpływ poszerzania się spreadów kredytowych w związku ze zwiększonym oczekiwaniem naruszenia, niepłynnością oraz wszelkimi innymi premiami z tytułu ryzyka wycenionymi zgodnie z wartością rynkową papierów dłużnych. Ryzyko spreadu kredytowego bierze pod uwagę zarówno wpływ na stronę aktywów, jak i odpowiednie interakcje z pasywami na rachunku głównym.

Profil ryzyka

Charakter długoterminowych zobowiązań ubezpieczeniowych zapewnia ubezpieczycielom możliwość utrzymywania aktywów o stałej wartości dochodu nawet w niekorzystnych warunkach rynkowych, co pozwala na dalsze otrzymywanie odcinków oraz wartości nominalnej po osiągnięciu zapadalności. Ryzyko spreadu kredytowego realizuje się na różne sposoby, w zależności od różnych krzywych wyceny wykorzystywanych do rozliczania aktywów i pasywów w celu określenia tych mierników.

- **Wynik MSSF przed opodatkowaniem.** Zmiany wartości rynkowej aktywów o stałej wartości dochodu na koncie głównym nie wpływają na wynik MSSF przed opodatkowaniem, ponieważ aktywa są klasyfikowane jako dostępne do sprzedaży. W związku z tym nie istnieje wrażliwość na ryzyko spreadu kredytowego dla wyniku MSSF przed opodatkowaniem. Jednakże papiery wartościowe o stałej wartości dochodu mogą podlegać utracie wartości zgodnie z MSSF, wpływając na wynik MSSF przed opodatkowaniem.
- **Dostępny kapitał regulacyjny (poza Holandią).** Dla celów dostępnego kapitału regulacyjnego we wszystkich jurysdykcjach poza Holandią, w których działa NN, aktywa o stałej wartości dochodu na koncie głównym są zwykle utrzymywane w takiej samej wartości jak zgłoszona w bilansie MSSF, choć w niektórych krajach takich jak Japonia, Belgia, Hiszpania i Grecja określone aktywa mogą być utrzymywane po zamortyzowanym koszcie z bilansu regulacyjnego. W tych przypadkach, gdy aktywa są utrzymywane w wartości godziwej, spready kredytowe wpływają na dostępny kapitał regulacyjny za pośrednictwem wycen aktywów o stałej wartości dochodu, podczas gdy wyceny pasywów nie są wrażliwe na zmiany spreadu kredytowego.
- **Dostępny kapitał regulacyjny (Holandia).** W bilansie kapitału regulacyjnego, aktywa o stałej wartości dochodu na koncie głównym są utrzymywane w wartości rynkowej, tym samym przyczyniając się do powstania wrażliwości na spread kredytowy w dostępnym kapitale regulacyjnym. Długi czas trwania aktywów o stałej wartości dochodu zwiększa wpływ wrażliwości na spread kredytowy. Z drugiej strony, pasywa nie są wrażliwe na zmiany spreadu kredytowego.
- **Kapitał ekonomiczny.** W celu określenia kapitału ekonomicznego, aktywa o stałej wartości dochodu na koncie głównym są utrzymywane w wartości rynkowej, tym samym przyczyniając się do powstania wrażliwości na spread kredytowy. Podobnie jak w przypadku dostępnego kapitału regulacyjnego w Holandii, długi czas trwania aktywów NN o stałej wartości dochodu zwiększa wpływ wrażliwości na spread kredytowy dla kapitału ekonomicznego. Stopa dyskontowa wykorzystywana do wyceny zobowiązań ubezpieczeniowych składa się ze stopy swapowej plus premia za brak płynności. NN wykorzystuje spready indeksu zabezpieczonych obligacji do określania premii za brak płynności w danym punkcie czasu. Fakt, że obligacje są w pełni zabezpieczone za pomocą długu, oznacza że istnieje ograniczone ryzyko kredytowe w odniesieniu do tych obligacji. Wszelkie zmiany spreadu w indeksie zabezpieczonych obligacji reprezentują zatem niepłynność związaną z charakterystyką popytu i podaży i/lub tendencjami rynkowymi w dowolnym punkcie czasu. Ponieważ NN nie inwestuje w indeks zabezpieczonych obligacji aby zabezpieczyć zobowiązania z konta głównego, mogą istnieć pewne rozbieżności pomiędzy brakiem płynności oddziałującym na własne aktywa NN a brakiem płynności odzwierciedlonym w indeksie zabezpieczonych obligacji.

Tabela poniżej przedstawia wartość rynkową dla papierów dłużnych NN o stałej wartości dochodu na koncie głównym, które podlegają ryzyku spreadu kredytowego, w podziale na typ wystawcy, odpowiednio dla 31 grudnia 2013 i 2012 roku.

Papierzy dłużne o stałej wartości dochodu na koncie głównym w podziale na typ wystawcy ⁽¹⁾				
	Wartość Rynkowa		Stawka procentowa	
	2013	2012	2013	2012
Obligacje rządowe	44,251	50,831	71%	71%
Papiery wartościowe zabezpieczone aktywami	7,199	7,267	12%	10%
Instytucje finansowe	4,452	5,845	7%	8%
Przedsiębiorstwa użyteczności publicznej	1,501	1,815	2%	3%
Transport i logistyka	857	449	1%	1%
Telekomunikacja	795	1,013	1%	1%
Przemysł ogólny	638	591	1%	1%
Żywność, napoje i higiena osobista	622	675	1%	1%
Inne obligacje korporacyjne i finansowe	2,04	2,961	3%	4%
Suma	62,355	71,445	100%	100%

⁽¹⁾ Wartości obejmują narosłe odsetki.

NN wykorzystuje przede wszystkim długoterminowe obligacje wystawione przez rządy i inne publiczne agencje rządowe, aby zrównoważyć swoje długoterminowe zobowiązania, ponieważ takie obligacje należą do nielicznych nadających się do obrotu papierów wartościowych o stałej wartości dochodu, które generują przepływy pieniężne przez 20 lat lub dłużej. Tabela poniżej przedstawia wartość rynkową dla aktywów NN na koncie głównym zainwestowanych w obligacje rządowe, w podziale na kraje i termin zapadalności.

Ekspozycje wartości rynkowej obligacji rządowych na koncie głównym ⁽¹⁾

Wartość rynkowa obligacji rządowej w 2013 r. w zależności od liczby lat do zapadalności

	Rating ⁽²⁾	Krajowa ekspozycja ⁽³⁾	0-1	1-2	2-3	3-5	5-10	10-20	20-30	30+	Razem	Razem 2012
Niemcy	AAA	0%	155	70	115	331	263	3,288	4,215	153	8,59	12,225
Holandia	AAA	98%	17	132	82	104	1,21	1,458	3,399	6,402	7,183	
Francja	AA+	0%	64	100	44	108	265	276	2,472	2,197	5,526	5,586
Belgia	AA	41%	141	242	210	830	1,413	911	1,498	69	5,314	4,739
Japonia	AA-	99%	276	68	128	331	1,425	1,74	837	294	5,099	8,183
Austria	AAA	0%	210	44	85	174	803	1,462	588	728	4,094	3,937
Włochy	BBB	0%	21	109	21	63	178	880	124	5	1,401	1,393
Wielostronne	AAA	2%	81	65	132	44	345	285	376	34	1,362	719
Finlandia	AAA	0%	7	16	14	49	343	355	324		1,108	1,079
Hiszpania	BBB-	65%	3	25	14	60	46	513	387		1,048	907
USA	AAA	0%	39	401	31	190	51	4	177		893	1,018
Inne		46%	227	264	364	524	1,01	676	348	0	3,413	3,862
Suma		37%	1,241	1,536	1,24	2,808	7,352	11,848	14,745	3,48	44,25	50,831

(1) Wartości obejmują narosłe odsetki.

(2) NN wykorzystuje drugi w kolejności rating spośród ratingów Fitch, Moody's i S&P w celu określenia ratingu kredytowego dla swoich obligacji.

(3) Odsetek obligacji utrzymywanych w jednostce lokalnej. np. obligacji holenderskich utrzymywanych przez jednostki zarejestrowane w Holandii.

Ekspozycje dla holenderskich, niemieckich i francuskich obligacji rządowych są przede wszystkim utrzymywane przez Netherlands Life. Spośród wartych 15 mld euro niemieckich i holenderskich obligacji rządowych utrzymywanych przez NN, ponad połowa osiągnie termin zapadalności po roku 20, zaś ponad 80% wartych 5,5 mld euro francuskich obligacji rządowych utrzymywanych przez NN osiągnie termin zapadalności po roku 20. Te długoterminowe obligacje rządowe są wrażliwe na niezależne zmiany spreadu kredytowego w stosunku do stóp swapowych euro. W odniesieniu do Europy Środkowo-Wschodniej, ekspozycje dla obligacji rządowych w Polsce, Republice Czeskiej, na Węgrzech, w Słowacji, Rumunii i Turcji są utrzymywane głównie wewnątrz. W roku 2011 i 2012 NN zredukowało swoje ekspozycje dla greckich, włoskich, hiszpańskich i francuskich obligacji rządowych w odpowiedzi na obniżające się ratingi kredytowe tych państw i w celu złagodzenia ryzyka koncentracji. Pozostałe greckie obligacje rządowe są w całości utrzymywane przez grecką jednostkę biznesową NN, a 65% hiszpańskich obligacji rządowych jest utrzymywanych przez hiszpańską jednostkę biznesową NN. W roku 2013 NN zaczął redukować swoje pozycje niemieckich i holenderskich obligacji rządowych, aby zainwestować w klasy aktywów oferujące wyższe zyski. Rozpoczął również redukcję swoich portfeli obligacji rządowych w Japonii, gdzie takie obligacje były utrzymywane z przyczyn związanych z zapewnianiem płynności.

Tabela poniżej przedstawia wartość rynkową nierządowych papierów wartościowych o stałej wartości dochodu na koncie głównym (wyluczając hipoteki i instrumenty pochodne), w podziale na rating i termin zapadalności. Papiery wartościowe AAA to przede wszystkim papiery wartościowe zabezpieczone przez aktywa.

Wartość rynkowa nierządowych papierów wartościowych o stałej wartości dochodu na koncie głównym ⁽¹⁾

Wartość rynkowa obligacji nierządowych w 2013 r. w zależności od liczby lat do zapadalności

	0-1	1-2	2-3	3-5	5-10	10-20	20-30	30+	Razem	Razem 2012
AAA	158	90	280	691	1,514	972	1,299	1,977	6,981	6,732
AA	238	140	300	323	620	549	320	2,49	3,615	
A	348	472	700	880	1,344	465	410	95	4,714	6,053
BBB	321	248	291	411	692	405	149	648	3,165	3,209
BB	87	8	34	97	155	9		183	573	616
B	19	15	18	23	26		57		158	226
CCC								6	6	161
Inne	1				12	2			15	2
Suma	1,172	973	1,623	2,425	4,363	2,402	2,235	2,909	18,102	20,614

(1) Wartości obejmują narosłe odsetki.

Tabela poniżej przedstawia portfele papierów wartościowych NN zabezpieczonych przez aktywa w podziale na wartość rynkową typów aktywów oraz odsetek całego portfela papierów wartościowych NN zabezpieczonych przez aktywa w rachunku głównym, odpowiednio dla 31 grudnia 2013 i 2012 roku.

Papiery wartościowe zabezpieczone przez aktywa w rachunku głównym

	Wartość Rynkowa	% całości	Wartość Rynkowa	% całości
		2013		2012
RMBS	3,822	53%	4,356	60%
Pożyczki na samochód	1,848	26%	1,415	19%
Karty kredytowe	463	6%	382	5%
CMBS	358	5%	343	5%
Pożyczki studenckie	251	3%	318	4%
Pożyczki dla małych i średnich firm	233	3%	227	3%
Pożyczki konsumenckie	117	2%	134	2%
Inne	106	1%	91	1%
Suma	7,198	100%	7,266	100%

Ograniczanie ryzyka

NN ma na celu utrzymywanie dobrze zdywersyfikowanego portfela kredytowego o niskim poziomie ryzyka. NN realizuje politykę utrzymywania wysokiej jakości portfela inwestycyjnego, unikając jednocześnie dużych koncentracji ryzyka. Aby zredukować ryzyko spreadu kredytowego, NN zwiększył swoje inwestycje w nienotowane i samodzielnie utworzone aktywa. W przyszłości zmienność ryzyka spreadu kredytowego NN będzie nadal mieć możliwy krótkoterminowy negatywny wpływ na bilans. Jednakże w dłuższej perspektywie inwestycje te dobrze zabezpieczą długoterminowe i niepłynne pasywa. Ryzyko koncentracji na indywidualnych wystawiających jest zarządzane z wykorzystaniem opartych na ratingach limitach wystawców dla jednej nazwy (lub grupy powiązanych nazw), co pozwala efektywnie zarządzać ryzykiem niewywiązania się ze zobowiązań przez dostawców.

Mierzenie ryzyka

Kapitał ekonomiczny dla ryzyka spreadu kredytowego odzwierciedla, z 99,5% poziomem ufności, maksymalną kwotę kapitału potrzebną do zaabsorbowania wpływu rozszerzania się spreadów. Spready kredytowe są testowane w zależności od aktywów w odniesieniu do ratingu kredytu, czasu trwania i regionu w celu określenia kapitału ekonomicznego dla ryzyka spreadu. Ponadto, testowana jest premia za brak płynności dla pasywów w celu ograniczenia wpływu warunków skrajnych spreadu kredytowego.

Tabela poniżej przedstawia kapitał ekonomiczny NN konta głównego dla spreadu kredytowego.

Kapitał ekonomiczny NN konta głównego dla spreadu kredytowego		
	2013	2012
Aktywa objęte ryzykiem spreadu kredytowego	5,617	5,718
Zrównoważenie premii za brak płynności	-3,383	-3,197
Całkowite ryzyko spreadu kredytowego bez zrównoważenia premii za brak płynności	2,234	2,521

Ryzyko związane z naruszeniem ze strony kontrahenta

Ryzyko związane z naruszeniem ze strony kontrahenta to ryzyko straty inwestycji z powodu niespodziewanego naruszenia, lub pogorszenia zdolności kredytowej, kontrahentów i dłużników (włączając reasekuratorów) Grupy NN. Kapitał ekonomiczny dla ryzyka naruszenia ze strony kontrahenta jest oparty przede wszystkim na prawdopodobieństwie naruszenia ze strony powiązanego wystawcy (PD) oraz szacowanej straty w przypadku naruszenia (LGD) dla każdej indywidualnej pozycji aktywów w połączeniu z dywersyfikacją pomiędzy aktywami. Należy pamiętać, że papiery dłużne o stałym poziomie dochodu są również narażone na ryzyko związane z naruszeniem ze strony kontrahenta, lecz ryzyko to jest uwzględnione w ramach ryzyka spreadu kredytowego.

Profil ryzyka

Ryzyko związane z naruszeniem ze strony kontrahenta wynikające z mieszkaniowych kredytów hipotecznych i pożyczek pod zastaw polisy (ryzyko kredytu detalicznego) stanowi większość portfela kapitału ekonomicznego dla ryzyka związanego z naruszeniem ze strony kontrahenta.

Pożyczki stanowią stosunkowo niewielkie źródło ryzyka kredytowego dla Grupy NN (w porównaniu z papierami dłużnymi). Inne źródła ryzyka kredytowego obejmują roszczenia wobec kontrahentów w związku z pozagiełdowymi instrumentami pochodnymi, ekspozycjami na rynku pieniężnym oraz reasekuracją.

Hipoteki, reasekuracja oraz pożyczki i należności w rachunku głównym		
	2013	2012
Hipoteki	14,218	5,398
Reasekuracja	331	348
Inne pożyczki	2,900	2,260
Gotówka	6,749	6,778
Suma	24,198	14,784

Grupa NN zauważalnie zwiększyła swoją ekspozycję na holenderskie mieszkaniowe kredyty hipoteczne w 2013 r., zarówno w NN Bank, jak i w Netherlands Life. W trzecim kwartale wartość 4,7 mld euro holenderskie mieszkaniowe kredyty hipoteczne zostały przeniesione z Westland Utrecht Bank (WUB) do portfela kredytów hipotecznych NN Bank. W czwartym kwartale 2013 roku ekspozycja Netherlands Life na kredyty hipoteczne również wzrosła, wraz z transferem wartości 2,6 mld euro mieszkaniowych kredytów hipotecznych z ING Bank do Netherlands Life. Na dzień 31 grudnia 2013 roku łączna ekspozycja na ryzyko dla hipotek w rachunku głównym wyniosła 6,23 mld euro dla NN Bank i 7,99 mld euro dla Netherlands Life.

Ograniczanie ryzyka

Grupa NN wykorzystuje różne techniki ograniczania ryzyka kredytowego. Dla portfeli kredytów detalicznych, hipoteki pod zastaw domu, zastawy w postaci polis ubezpieczeniowych lub zatrzymanie rachunków inwestycyjnych klienta stanowią ważne elementy ograniczania ryzyka kredytowego. Dla instrumentów pochodnych OTC, ważnym przykładem ograniczania ryzyka jest wykorzystanie umowy ramowej ISDA uzupełnionej o załączniki wspierające kredyt. Inne formy ograniczania ryzyka kredytowego obejmują zabezpieczenia reasekuracyjne.

Współczynnik Loan-to-Value (LTV) dla mieszkaniowych kredytów hipotecznych, który jest oparty na średnim indeksowanym stosunku wartości kredytu do zabezpieczenia netto, wynosi w NN Bank i Netherlands Life odpowiednio 92% i 96%. Wysoka postrzegana wartość współczynnika LTV jest spowodowana wysokim odsetkiem hipotek typu „interest only”. Wraz ze zmianą

w holenderskim systemie podatkowym w 2013 roku w odniesieniu do możliwości odliczania odsetek od hipoteki, daje się zaobserwować odejście od hipotek zasadniczo typu „interest only” na rzecz kredytów hipotecznych wypłacanych w ratach oraz kredytów hipotecznych z płatnościami liniowymi. Nieodzwonne ryzyko kredytowe jest równoważone przede wszystkim przez wartość nieruchomości, lecz również poprzez uwzględnienie pożyczek hipotecznych gwarantowanych przez Nationale Hypotheek Garantie (NHG) i inne drugorzędne instrumenty takie jak oszczędności, inwestycje i polisy ubezpieczenia na życie. Na dzień 31 grudnia 2013 r., hipoteki z gwarancją NHG stanowiły 26% w przypadku NN Bank i 20% w przypadku Netherlands Life.

Portfel kredytowy jest stale poddawany przeglądowi w celu zapewnienia, aby kłopotliwe aktywa były szybko identyfikowane i odpowiednio zarządzane. W odniesieniu do pożyczek (hipotecznych), wszystkie pożyczki o zobowiązaniach finansowych przeterminowanych o 90 dni lub dłużej są klasyfikowane jako zagrożone. Wszelkie pożyczki, które nie zostały zaklasyfikowane początkowo jako: (1) aktywa o wartości rynkowej poprzez rachunek zysków i strat, (2) aktywa przeznaczone do obrotu, lub (3) aktywa dostępne do sprzedaży są mierzone z wykorzystaniem wartości zamortyzowanego kosztu i podlegają przeglądowi pod kątem utraty wartości. Dla obligacji i innych papierów wartościowych o stałej wartości dochodu, kryteria utraty wartości obejmują (między innymi) oczekiwane i faktyczne straty kredytu wynikające np. z niedokonania płatności, informacji rynkowych dotyczących oczekiwanych lub faktycznych strat kredytu, jak również innych dowodów na to, że wystawca/pożyczkobiorca nie będzie w stanie spełnić swoich zobowiązań finansowych. Poważne naruszenia zobowiązań finansowych mogą również spowodować zmianę klasyfikacji pożyczki na objętą utratą wartości.

Jakość kredytu: portfel kredytów hipotecznych NN, wiarytelności

	Netherlands Life		NN Bank	
	2013	2012	2013	2012
Pożyczki hipoteczne spłacane w terminie	7,769	5,107	6,118	136
Pożyczki hipoteczne z przeterminowaną spłatą (1-90 dni)	185	129	93	2
Pożyczki hipoteczne zagrożone (ponad 90 dni po terminie)	37	24	17	1
Suma	7,991	5,260	6,228	139

Jeśli płatność odsetek lub kwoty głównej jest opóźniona o ponad jeden dzień, pożyczka jest uznawana za „przeterminowaną”. Jeśli zaległość wciąż istnieje po upływie 90 dni, pożyczka jest kategoryzowana jako zagrożona. Status ten jest utrzymywany do momentu spłacenia zaległości. Spośród przeterminowanych pożyczek hipotecznych, 68% było przeterminowanych o 1-30 dni.

Analiza wieku należności (przeterminowane, ale bez utraty wartości): należności w portfelu hipotek NN

	Netherlands Life		NN Bank	
	2013	2012	2013	2012
Zaległe o 1–30 dni	125	96	64	2
Zaległe o 31–60 dni	42	23	22	
Zaległe o 61–90 dni	19	10	8	
Suma	186	129	94	2

Mierzenie ryzyka

Kapitał ekonomiczny zabezpieczający część ekspozycji na ryzyko hipoteki przypadającą na NN Bank jest uwzględniony w działalności niemodelowanej, ponieważ NN Bank stosuje reguły Bazylei II dla celów kapitałowych (patrz „Kapitał ekonomiczny dla podmiotów spoza modelu wewnętrznego NN”). Kapitał ekonomiczny zabezpieczający część ekspozycji na ryzyko hipoteki przypadającą na Netherlands Life jest wyliczany w ramach ryzyka związanego z naruszeniem ze strony kontrahenta. Całkowita ekspozycja na ryzyko hipoteki jest zarządzana na poziomie spółki i jest zawarta w tabelach powyżej.

Kapitał ekonomiczny dla ryzyka związanego z naruszeniem ze strony kontrahenta wzrósł z 354 mln euro na koniec 2012 roku do 519 mln euro na koniec 2013 roku. Wzrost ten jest spowodowany głównie przez rozwój portfela hipotek mieszkaniowych w Netherlands Life. Jak już zauważono, powiązany kapitał ekonomiczny dla papierów dłużnych o stałym poziomie dochodu jest w pełni uwzględniony w ryzyku spreadu kredytowego.

Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe (FX) mierzy wpływ strat powiązanych ze zmianami kursów walut.

Profil ryzyka

Ryzyko transakcji FX może pojawić się na poziomie jednostki lokalnej, zaś ryzyko przeliczenia może pojawić się wówczas, gdy pozycje zwarte w sprawozdaniach finansowych poszczególnych jednostek NN są mierzone z wykorzystaniem waluty funkcjonalnej danego kraju zamiast waluty wykorzystywanej w raportowaniu przez NN, czyli euro.

Ograniczanie ryzyka

Ryzyko walutowe na poziomie jednostki lokalnej jest ograniczane poprzez ograniczanie inwestycji w aktywa w walucie lokalnej. Wyjątkiem jest Japan Life, gdzie aktywa w dolarach amerykańskich i euro są utrzymywane w celu dywersyfikacji portfela, a ryzyko walutowe jest zarządzane za pośrednictwem odnawialnych kontraktów FX Forward, oraz w większości portfel rachunku głównego Netherlands Life. Ryzyko walutowe na poziomie holdingu jest zarządzane z wykorzystaniem kontraktów FX Forward.

Mierzenie ryzyka

Kapitał ekonomiczny dla ryzyka związanego z kursem wymiany spadł z 377 mln euro na koniec 2012 roku do 213 mln euro na koniec 2013 roku, przede wszystkim z powodu osłabienia jena w 2013 roku.

RYZYKO RYNKOWE I KREDYTOWE: KONTO ODDZIELNE

Działalność związana z oddzielnymi kontami to ta, w przypadku której posiadacz polisy ponosi większość ryzyka rynkowego i kredytowego. Dochody NN z działalności związanej z takimi kontami pochodzą przede wszystkim z wpływów z opłat. Jednakże w przypadku działalności obejmującej renty ze zmienną wysokością wypłat i gwarantowane oddzielne konta emerytalne w Holandii to NN ponosi ryzyko związane z gwarancjami zapewnianymi posiadaczom polisy. Działalność w tej kategorii obejmuje: (i) portfel rent ze zmienną wysokością wypłat (VA), (ii) grupowe ubezpieczenia emerytalne w Holandii, dla których zapewnione są gwarancje, oraz (iii) inna działalność związana z oddzielnymi kontami, przede wszystkim unit linked.

Portfel rent ze zmienną wysokością wypłat Profil ryzyka

Przegląd działalności związanej z rentami ze zmienną wysokością wypłat w 2013 roku

	Liczba polis	Wartość Rachunku ⁽¹⁾	Suma obciążona Ryzykiem netto ⁽²⁾	Dodatkowa rezerwa MSSF na gwarancję	Średnia ilość pozostałych lat
Renty ze zmienną wysokością wypłat - Japonia GMAB	299,563	11,575	458	811	3.2
Renty ze zmienną wysokością wypłat - Japonia GMDDB ⁽³⁾	46,743	3,112	205	57	7.1
Renty ze zmienną wysokością wypłat - Europa	40,931	1,238	33	25	7.2

⁽¹⁾ Wartość rachunku to wartość funduszy w portfelu należących do posiadacza polisy.

⁽²⁾ Suma obciążona ryzykiem netto to różnica pomiędzy gwarantowaną wartością minimalną a wartością konta, dla tych polis, w przypadku których gwarantowana wartość przekracza wartość konta.

⁽³⁾ Dodatkowa rezerwa MSSF na gwarancje zabezpieczające blok GMDDB od 1 stycznia 2014 r. jest o 219 mln euro wyższa (łącznie 276 mln euro) z powodu zastosowania rozliczeń w wartości godziwej.

Przegląd działalności związanej z rentami ze zmienną wysokością wypłat w 2012 roku

	Liczba polis	Wartość Rachunku ⁽¹⁾	Suma obciążona Ryzykiem netto ⁽²⁾	Dodatkowa rezerwa MSSF na gwarancję	Średnia ilość pozostałych lat
Renty ze zmienną wysokością wypłat - Japonia GMAB	317,402	13,150	2,841	3,064	4.2
Renty ze zmienną wysokością wypłat - Japonia GMDDB ⁽³⁾	60,050	3,744	1,346	253	9.5
Renty ze zmienną wysokością wypłat - Europa	44,330	1,147	47	78	7.5

⁽¹⁾ Wartość rachunku to wartość funduszy w portfelu należących do posiadacza polisy.

⁽²⁾ Suma obciążona ryzykiem netto to różnica pomiędzy gwarantowaną wartością minimalną a wartością konta, dla tych polis, w przypadku których gwarantowana wartość przekracza wartość konta.

Z perspektywy zarządzania ryzykiem, NN wyróżnia trzy pakiety rent ze zmienną wysokością wypłat:

- **Produkty GMAB w jednostce Japan Closed Block VA:** W przypadku tego typu renty ze zmienną wysokością wypłat, gwarantowane minimalne świadczenie jest wypłacane w chwili śmierci lub zapadalności polisy na koniec początkowego okresu inwestycji. Gwarancja za przetrwanie jest dostępna tylko do zakończenia obowiązywania oryginalnej polisy, zazwyczaj 10 lat, i nie może być zmieniona. Minimalne gwarantowane świadczenie to albo pojedyncza składka, albo kwota, która może zostać zablokowana na wyższym poziomie gwarancji, w zależności od produktu. Produkt GMAB był sprzedawany od 2005 do 2009 roku w Japonii, za pośrednictwem banków i brokerów ubezpieczeniowych. Gwarancje tego produktu były wysoce in-the-money (ITM), ale wraz z poprawiającą się sytuacją na giełdach w Japonii oraz osłabieniem jena, przesunęły się bliżej w kierunku wartości at-the-money (ATM). Ryzyka zmienności opcji i gwarancji rosną, gdy opcja jest w wartości ATM i bliżej zapadalności.
- **Produkty GMDDB w jednostce Japan Closed Block VA:** W przypadku tego typu renty ze zmienną wysokością wypłat, gwarantowane minimalne świadczenie jest wypłacane w chwili śmierci posiadacza polisy. Produkt GMDDB ma ogólnie wstępnie zdefiniowany termin 10 lat i zapewnia opcję przedłużenia gwarancji polisy podczas fazy inwestycji do wieku 90 lat, a w przypadku niektórych polis również przedłużenia na całe życie. W chwili śmierci produkt wypłaca maksymalnie wartość gwarantowaną i wartość rachunku. W okresie objętym ubezpieczeniem, klient może otrzymać maksymalnie minimalną wartość gwarantowaną i wartość rachunku w chwili śmierci lub w przypadku przeżycia po terminie obowiązywania produktu. Na wartość rachunku posiadacza polisy składają się różne fundusze bazowe, włączając japońskie akcje, japońskie obligacje, globalny kapitał akcyjny i globalne fundusze obligacji. Wartość minimalnej gwarancji zależy od poziomu i zmienności rynków akcji, obligacji i walut.
- **Produkty VA w Insurance Europe:** NN sprzedaje produkty VA w Europie od 2008 r., między innymi w Belgii, we Włoszech, w Luksemburgu, Polsce, Hiszpanii i na Węgrzech. Produkty te w większości mają gwarantowane minimalne świadczenia dla przeżycia, takie jak świadczenie w przypadku przeżycia lub wycofania się.

Liczba polis w jednostce Japan Closed Block VA spadnie o ponad 86% do końca roku 2019 z powodu zapadalności produktów GMAB.

Ograniczanie ryzyka

NN posiada programy zabezpieczające dla działalności Japan Closed Block VA oraz europejskiej działalności związanej z rentami ze zmienną wysokością wypłat. Programy te koncentrują się na ryzykach kapitałowych, stopy procentowej i walutowych. Ryzyka rynkowe pozostałe dla działalności Japan Closed Block VA to wzrost niestabilności rynku, zarówno domniemany, jak i faktyczny,

oraz ryzyko bazowe. Ryzyko bazowe to różnica zmian rynku pomiędzy punktami odniesienia wykorzystywanymi do zabezpieczenia a aktywnie zarządzanymi funduszami na oddzielnym koncie. Tabela poniżej przedstawia szacowane zmiany wartości tych opcji i gwarancji, oraz odpowiadające im szacowane zmiany wartości aktywów zabezpieczających ten portfel na lata zakończone od 31 grudnia 2009 do 2013 roku dla jednostki Japan Closed Block VA.

Zmiany aktywów i pasywów w Japan Closed Block VA					
	2013	2012	2011	2010	2009
Zmiana wartości gwarancji posiadacza polisy	-2,411	-1,652	748	481	-543
Zmiana wartości aktywów zabezpieczających	-2,367	-1,482	582	537	-458
Wynik zabezpieczenia ekonomicznego	44	170	-166	56	85

Zmiana wartości gwarancji posiadacza polisy zależy od zmian na rynku. Wartość gwarancji Japan Closed Block VA, która była znacząca na koniec roku 2008 z uwagi na kryzys na rynku kredytowym, zmieniła się bardzo w ostatnich latach, spadając w roku 2012 i 2013 w wyniku wprowadzenia pakietu stymulacji gospodarki w Japonii. W roku 2008 program zabezpieczający nie był jeszcze w pełni rozwinięty i był w związku z tym w stanie tylko częściowo podążać za dużymi zmianami na rynku, co spowodowało znaczące straty w obszarze zabezpieczeń. Straty miały miejsce również w roku 2011, częściowo z powodu znaczących zmian spreadów, które nie były w 2011 roku zabezpieczone.

Działalność związana z gwarantowanymi grupowymi ubezpieczeniami emerytalnymi w Holandii na koncie oddzielnym Profil ryzyka

Działalność związana z gwarantowanymi grupowymi ubezpieczeniami emerytalnymi w Holandii na koncie oddzielnym		
	2013	2012
Wartość Rachunku	10,858	12,487
Dodatkowa rezerwa MSSF na gwarancję	606	744

W holenderskim portfelu ubezpieczeń emerytalnych na koncie oddzielnym, inwestycje są utrzymywane na oddzielnych kontach w imieniu sponsorującego pracodawcy, który zawarł umowę z NN. Niezależnie od faktycznych zwrotów z tych inwestycji, NN gwarantuje świadczenia emerytalne dla beneficjentów objętych kontraktem. Kontrakty takie są zazwyczaj renegotiowane co pięć lat, jednak zobowiązania gwarancyjne wobec beneficjentów obowiązują również po rozwiązaniu umowy ze sponsorującym pracodawcą, chyba że uzgodniono inaczej.

Sponsorujący pracodawca wybiera inwestycje w oparciu o koszyk instrumentów kapitałowych i o stałym dochodzie oraz nieruchomości i pokrywa opłatę za gwarancję. Wartość gwarancji zapewnianej przez NN jest wrażliwa na stopy procentowe, zmiany w bazowych funduszach oraz niestabilność tych funduszy.

Ograniczanie ryzyka

NN aktualnie zabezpiecza wartość gwarancji, które zapewnił w ramach grupowych kontraktów emerytalnych w Holandii. W tym celu, ekspozycja w ramach takich gwarancji jest dyskontowana na krzywej swapowej, bez ekstrapolacji do UFR. Program zabezpieczeń obejmuje opcje, swapy i kontrakty futures z koszyka instrumentów kapitałowych. W chwili odnawiania kontraktu, NN oferuje posiadaczom polis produkty o zdefiniowanych wpłatach z inwestycjami w portfele, które NN może łatwiej zabezpieczyć, redukując tym samym ryzyko dla NN. Poczynając od sierpnia 2013 roku, NN stara się zabezpieczyć pełne ryzyko ekonomiczne zapewnionej gwarancji. Przed sierpniem 2013 roku zabezpieczenie miało na celu ograniczenie połączenia zmienności zysków MSSF i zmienności kapitału regulacyjnego.

Inna działalność związana z oddzielnymi kontami

Profil ryzyka

Inna działalność związana z oddzielnymi kontami składa się przede wszystkim z polis ubezpieczeniowych typu unit linked, które zapewniają posiadaczom wybór funduszy w połączeniu z ochroną ubezpieczeniową. W przypadku polisy unit linked, ryzyko inwestycyjne jest ponoszone przez posiadacza polisy, choć istnieją produkty, w przypadku których NN zapewnia gwarancję wyników określonych funduszy bazowych. Produkty unit linked bez gwarancji nie narażają NN na ryzyko rynkowe, jedynie w pewnym stopniu w związku z tym, że na aktualną wartość przyszłych opłat wpływają zmiany rynkowe w bazowych funduszach posiadacza polisy.

Ograniczanie ryzyka

Ryzyka rynkowe dla działalności unit linked i innej działalności na oddzielnych kontach są zarządzane w momencie opracowywania produktu. Obecnie NN nie zabezpiecza ryzyk rynkowych związanych z aktualną wartością przychodów z przyszłych opłat wnoszonych w ramach tej działalności.

Mierzenie ryzyka

NN określa kapitał ekonomiczny dla ryzyk rynkowych i kredytowych w działalności na oddzielnych kontach w sumie, poprzez bezpośrednie modelowanie lub zastosowanie współczynnika efektywności zabezpieczenia.

Tabela poniżej przedstawia kapitał ekonomiczny dla ryzyka rynkowego i kredytowego w działalności na oddzielnych kontach, odpowiednio dla 31 grudnia 2013 i 2012 roku.

Kapitał ekonomiczny dla działalności związanej z oddzielnymi kontami

	2013	2012
Renta o zmiennej wysokości wypłat	591	812
Działalność związana z gwarantowanymi grupowymi ubezpieczeniami emerytalnymi w Holandii na koncie oddzielnym	264	101
Inna działalność związana z oddzielnymi kontami (unit linked)	217	187
Korzyść z dywersyfikacji	-108	-170
Suma	964	930

Spadek kapitału ekonomicznego dla rent o zmiennej wysokości wypłat był spowodowany osłabieniem jena na przestrzeni roku 2013. Zwiększenie kapitału ekonomicznego w działalności związanej z grupowymi ubezpieczeniami emerytalnymi w Holandii było spowodowane głównie zmianami w pozycji zabezpieczeń w ciągu roku. Biorąc pod uwagę, że wielkość działalności związanej z grupowymi ubezpieczeniami emerytalnymi w Holandii wynosi 10,9 mld euro, ogólne ryzyko w tym portfelu pozostaje relatywnie niskie i dobrze zabezpieczone. Wzrost aktywów zarządzanych przez fundusze będące częścią innej działalności na koncie oddzielnym spowodował wyższą aktualną wartość przychodów z przyszłych opłat, i tym samym wyższy kapitał ryzyka związany z tymi przyszłymi opłatami.

RYZIKO PŁYNNOŚCI

Ryzyko płynności to ryzyko, że któryś z podmiotów NN nie posiada wystarczających płynnych aktywów, aby spełnić swoje zobowiązania finansowe, gdy staną się one należne i płatne, po uzasadnionym koszcie i w sposób terminowy. Płynność to w tym kontekście dostępność funduszy lub pewność, że fundusze będą dostępne bez znaczących strat, w celu wypełnienia wszystkich zobowiązań, gdy staną się wymagalne.

Profil ryzyka

NN identyfikuje dwa powiązane ryzyka płynności: ryzyko płynności finansowania i ryzyko płynności rynku. Ryzyko płynności finansowania to ryzyko związane z tym, czy firma będzie dysponować funduszami pozwalającymi jej spełnić swoje zobowiązania finansowe, gdy staną się one wymagalne. To ryzyko jest szczególnie ważne dla NN Bank. Ryzyko płynności rynku to ryzyko, że aktywa mogą nie móc być sprzedane bez znaczących strat. Powiązanie pomiędzy płynnością rynku i finansowania wynika z faktu, że gdy płatności stają się należne, a nie jest dostępna wystarczająca ilość gotówki, konieczna jest zamiana pozycji inwestycyjnych na gotówkę. Gdy płynność rynku jest niska, prowadzi to do strat.

Ograniczanie ryzyka

Zasady Zarządzania Płynnością NN stanowią:

- Rynki finansowania międzybankowego powinny być wykorzystywane w celu zapewnienia płynności dla celów związanych z codziennym zarządzaniem gotówką;
- Część aktywów musi być zainwestowana w nieobciążone, zbywalne papiery wartościowe, które mogą być wykorzystane na potrzeby zabezpieczonych pożyczek lub sprzedaży aktywów;
- Strategiczna alokacja aktywów powinna odzwierciedlać oczekiwane i przypadkowe potrzeby pasywów w zakresie płynności; oraz
- Zapewnione powinny być odpowiednie i aktualne plany zabezpieczenia płynności w celu umożliwienia kierownictwu wydajnego i efektywnego działania w czasie kryzysu.

NN definiuje trzy poziomy zarządzania płynnością. Zarządzanie gotówką lub płynnością krótkoterminową pokrywa codzienne zapotrzebowanie na gotówkę w normalnych warunkach działalności i jest nakierowane na finansowanie ryzyka płynności. Zarządzanie płynnością długoterminową bierze pod uwagę warunki działalności, w których materializuje się ryzyko płynności rynku. Zarządzanie płynnością w warunkach skrajnych odnosi się do zdolności firmy do reagowania na potencjalną sytuację kryzysową. Można wyróżnić dwa typy sytuacji kryzysowych związanych z płynnością: zdarzenie rynkowe i zdarzenie specyficzne dla NN. Zdarzenia te mogą być krótkoterminowe lub długoterminowe i może do nich w obu przypadkach dochodzić na poziomie lokalnym, regionalnym lub globalnym.

Mierzenie ryzyka

Ryzyko płynności jest mierzone z wykorzystaniem szeregu mierników, w tym współczynników i analizy scenariuszy przepływu gotówki, w sytuacji bazowej oraz z zastosowaniem kilku scenariuszy warunków skrajnych. Mierniki ryzyka płynności wskazują, czy zasoby płynne będą wystarczające do zaspokojenia przewidywanych potrzeb w zakresie płynności w ramach testowanych scenariuszy. NN nie utrzymuje specyficznego kapitału ekonomicznego na potrzeby ryzyka płynności w swoim modelu kapitału ekonomicznego dla ubezpieczeń, ponieważ płynność jest odpowiednio zapewniona w ubezpieczeniowych jednostkach biznesowych.

RYZIKO OPERACYJNE

Profil ryzyka

Ryzyko operacyjne to ryzyko niefinansowe, które obejmuje bezpośrednie lub pośrednie straty wynikające z nieodpowiednich lub nieskutecznych procesów wewnętrznych (włączając również przypadki, gdy dochodzi do tego w wyniku oszustwa lub innego wykroczenia), błędów systemów (włączając systemy komunikacji i IT), błędów ludzkiego lub określonych zdarzeń zewnętrznych.

Obszary zarządzania ryzykiem operacyjnym można zdefiniować w sposób następujący:

- **Ryzyko związane z kontrolą i przetwarzaniem:** ryzyko spowodowane przez niestosowanie się do polityk lub wytycznych biznesowych, jak również ryzyko straty z powodu niezamierzonego błędów ludzkiego podczas przetwarzania (transakcji).

- **Ryzyko nadużycia:** ryzyko straty spowodowanej przez nadużycie procedur, systemów, aktywów, produktów lub usług NN przez osoby, których celem jest niezgodne z prawem uzyskanie korzyści dla siebie lub innych.
- **Ryzyko związane z informacją (technologią):** ryzyko straty finansowej lub utraty dobrego imienia z powodu niewystarczającego bezpieczeństwa informacji, powodującego utratę poufności, integralności i dostępności danych.
- **Ryzyko związane z ciągłością działania i bezpieczeństwem:** ryzyko wynikające z zagrożeń, które mogą narazić na szwank ciągłość działalności biznesowej firmy i bezpieczeństwo naszych pracowników.
- **Ryzyko nieupoważnionej działalności:** ryzyko nieupoważnionego wykorzystania procedur, systemów, aktywów, produktów i usług.
- **Ryzyko związane z praktykami w zakresie zatrudnienia:** ryzyko strat spowodowanych przez działania niezgodne z prawem pracy i przepisami BHP oraz porozumieniami w tym zakresie, a także wynikających z płatności odszkodowań z tytułu urazów lub zdarzeń związanych z naruszeniem zasady różnorodności/dyskryminacją.

Ograniczanie ryzyka

Dla ryzyka operacyjnego NN opracował ramy rządzące procesem identyfikowania, oceny, ograniczania, monitorowania i zgłaszania ryzyk operacyjnych.

Oceny ryzyka operacyjnego są dokonywane nie tylko w oparciu o dane historyczne, lecz również przewidywania dotyczące przyszłości, w celu uwzględnienia przyszłych ryzyk. Gdy środki ograniczające ryzyko zostaną już wdrożone, a ich efektywność zostanie zweryfikowana w ramach monitorowania i testów, ryzyko resztkowe staje się ryzykiem podlegającym zarządzaniu.

Ograniczanie ryzyk operacyjnych może mieć charakter zapobiegawczy (np. szkolenie i edukacja pracowników, kontrole prewencyjne, itd.) lub może zostać wprowadzone w chwili odkrycia ryzyka (np. wprowadzenie środków kontroli, działania dyscyplinarne wobec pracowników). Działania lub środki kontroli zmierzające do ograniczenia ryzyka są oparte na równowadze między oczekiwanym kosztem wdrożenia a uzyskanymi korzyściami.

NN prowadzi regularny monitoring ryzyka i kontroli w celu mierzenia i oceny efektywności kluczowych ryzyk i środków kontroli. Pozwala to ocenić, czy ryzyka mieszczą się w granicach apetytu na ryzyko i są zgodne z poziomami ambicji oraz politykami i standardami.

Właściciele procesów biznesowych są odpowiedzialni za faktyczne stosowanie środków kontroli oraz ocenę odpowiedniości swoich wewnętrznych mechanizmów kontrolnych. Zarządzanie ryzykiem operacyjnym, jako część drugiej linii obrony, ma na celu zapewnienie kierownictwu obiektywnej oceny efektywności i skuteczności ryzyk i środków kontroli NN.

Mierzenie ryzyka

Kapitał ekonomiczny NN dla ryzyka operacyjnego wyniósł odpowiednio 531 mln euro i 566 mln euro na dzień 31 grudnia 2013 i 2012 roku. Kapitał ekonomiczny jest wyliczany w oparciu o standardowy wzór określony w pakiecie Wyplacalność II. Ponieważ włącza się on do całkowitego kapitału ekonomicznego, powinien być traktowany jako bez dywersyfikacji z innymi ryzykami dla Grupy NN.

RYZIKO ZWIĄZANE Z BRAKIEM ZGODNOŚCI

Profil ryzyka

Ryzyko związane ze brakiem zgodności to ryzyko naruszenia uczciwości NN. Jest to brak (lub domniemany brak) zgodności z Zasadami Prowadzenia Działalności NN oraz przepisami prawa, regulacjami i standardami związanymi ze zgodnością, które mają zastosowanie do określonych usług finansowych oferowanych przez firmę lub w ramach jej dalszych działań, który może zaszkodzić dobremu imieniu NN lub prowadzić do sankcji prawnych lub regulacyjnych oraz strat finansowych.

Ograniczanie ryzyka

Dział zgodności NN opracował dla ryzyka operacyjnego ramy rządzące procesem identyfikowania, oceny, ograniczania, monitorowania i zgłaszania ryzyk związanych ze zgodnością. Dział zgodności wykorzystuje kartę wyników w celu rocznej oceny poziomu, do jakiego ramy zarządzania ryzykiem zgodności są stosowane w każdej jednostce. NN stale doskonali swój program zarządzania ryzykiem zgodności w celu zapewnienia przestrzegania wszystkich międzynarodowych standardów i przepisów.

NN kategoryzuje ryzyko związane z brakiem zgodności do czterech obszarów ryzyka: postępowanie z klientem, postępowanie osobiste, postępowanie organizacyjne oraz postępowanie w usługach finansowych. Oprócz efektywnego systemu raportowania, NN posiada także Politykę Zgłaszania Nieprawidłowości, która chroni firmę i zachęca pracowników do informowania, jeśli wiedzą o lub podejrzewają naruszenie zewnętrznych regulacji, wewnętrznych polityk lub Zasad Prowadzenia Działalności. NN posiada również polityki i procedury odnoszące się do przeciwdziałania praniu pieniędzy, finansowania terroryzmu oraz sankcji, upominków i rozrywki, walki z korupcją, odpowiedniości profilu klienta, blokowania przepływu informacji oraz informacji poufnych i wewnętrznych, jak również kodeks postępowania dla personelu.

NN jest w pełni zaangażowane w zapewnianie zgodności z wszelkimi mającymi zastosowanie przepisami dotyczącymi sankcji oraz z wszelkimi zobowiązaniami i wymogami wynikającymi z tych przepisów, włączając zobowiązania do zamrażania i zgłaszania w odniesieniu do transakcji z podmiotami będącymi celem sankcji ze strony USA, UE lub ONZ. Ponadto, NN wyznacza określone kraje jako kraje szczególnie wysokiego ryzyka i zabrania zawierania umów z klientami i transakcji (włączając płatności lub ułatwiania) obejmujących te kraje. Dopuszczone są określone wyjątki od tej polityki po uzyskaniu wyraźnej, odnoszącej się do konkretnego przypadku zgody, oraz pod warunkiem że przestrzegane będą obowiązujące przepisy i regulacje dotyczące sankcji. Obecnie określonymi w ten sposób krajami są Myanmar, Północna Korea, Sudan (Sudan Północny i Sudan Południowy), Syria, Iran i Kuba. Każdy z tych krajów podlega rozmaitym sankcjom nałożonym przez UE, USA oraz innym. NN od 2007 roku posiada

politykę dotyczącą sankcji i jest upoważniony do zakończenia wszelkich istniejących zobowiązań. W związku z tym, pozostałe ekspozycje i kontrakty są rozważane wyłącznie w kontekście trwających starań NN mających na celu zakończenie pozostałego portfela zobowiązań.

Podczas opracowywania produktów NN przeprowadza proces due diligence i dokonuje znaczących inwestycji w utrzymanie zarządzania ryzykiem oraz procedur prawnych i związanych ze zgodnością w celu monitorowania aktualnych praktyk sprzedażowych. Regulacje w zakresie ochrony klienta, jak również zmiany interpretacji i postrzegania zarówno przez opinię publiczną, jak i organy rządowe akceptowalnych praktyk rynkowych mogą wpływać na oczekiwania klientów. Ryzyko potencjalnego wpływu produktów i praktyk sprzedażowych na dobre imię i sytuację finansową firmy istnieje w związku z sytuacją na rynku, oczekiwaniami klientów oraz działalnością regulacyjną. Aby uzyskać więcej informacji na temat statusu postępowań sądowych związanych z unit linked w Holandii, patrz „Postępowania sądowe” w rocznym sprawozdaniu finansowym.

Funkcja zapewniania zgodności ściśle współpracuje z pozostałą częścią firmy w celu zoptymalizowania produktów i usług tak, aby spełniały potrzeby klientów. Dział zgodności NN opracował dla ryzyka operacyjnego ramy rządzące procesem identyfikowania, oceny, ograniczania, monitorowania i zgłaszania ryzyk w zakresie zgodności.

KAPITAŁ EKONOMICZNY DLA PODMIOTÓW SPOZA MODELU WEWNĘTRZNEGO NN

NN posiada kilka podmiotów, które nie są uwzględnione w modelu wewnętrznym, jako że został on opracowany dla operacji ubezpieczeniowych. NN określa kapitał ekonomiczny dla tych podmiotów wykorzystując podejście spójne ze sposobem, w jaki są one uwzględniane w wyliczeniach AFR, zgodnie z opisem w części dotyczącej Zarządzania Kapitałem.

Kapitał ekonomiczny innych podmiotów; Bank NN, jednostki IIM na lokalnych poziomach wymaganego kapitału i inne niemodelowane

	2013	2012
Działalność związana z funduszami emerytalnymi w Europie	178	157
NN Bank	271	34
ING Investment Management	191	223
Inne podmioty niemodelowane	236	417
Działalność zaniechana w Azji	112	1,504
Suma	988	2,335

Działalność związana z funduszami emerytalnymi w Europie Środkowej została uwzględniona na podstawie lokalnego wymaganego kapitału z wykorzystaniem zasad sektorowych. NN Bank został uwzględniony w 2013 roku z wykorzystaniem 12% aktywów ważonych ryzykiem. Na koniec roku 2012 NN Bank nie był znaczącym elementem, a jego kapitał ekonomiczny był oparty na jego kapitale akcyjnym zgodnie z MSSF. Podmioty IIM i inne nieregulowane jednostki biznesowe zostały uzgodnione w oparciu o kwotę kapitału akcyjnego zgodnie z MSSF, skorygowanego o wartości niematerialne. Zaniechane operacje ubezpieczeniowe w Azji uwzględniono w kapitale ekonomicznym z zastosowaniem 150% wymogów dyrektywy Wyplacalność I. Kapitał ekonomiczny uległ znaczącej redukcji w związku z zamknięciem 2013 roku działalności związanej ze sprzedażą ubezpieczeń na życie w Hong Kongu, Makau, Indiach, Korei Południowej oraz Tajlandii, jak również z zamknięciem sprzedaży działalności związanej z zarządzaniem inwestycjami w Korei Południowej i Chinach. Na dzień 31 grudnia 2013 r., spółka Joint Venture zajmująca się ubezpieczeniami na życie w Chinach i podmioty zarządzające inwestycjami na Tajwanie i w Indiach są jedynymi pozostałymi działalnościami zaniechanymi w Azji. Kapitał ekonomiczny tych jednostek jest dodawany bez uwzględnienia korzyści z dywersyfikacji.

CZYNNIKI WRAŻLIWOŚCI KAPITAŁU REGULACYJNEGO I WYNIKU MSSF PRZED OPODATKOWANIEM

W kolejnych dwóch sekcjach opisano wrażliwości kapitału regulacyjnego i wyniku MSSF przed opodatkowaniem, które są również ważnymi ryzykami monitorowanymi w ramach zarządzania i mogą się różnić od wrażliwości ekonomicznej. W poniższej tabeli znajdują się warunki skrajne dla parametrów wykorzystywanych do oceny wrażliwości.

Opisy Wrażliwości

	Kapitał regulacyjny	Wynik MSSF przed opodatkowaniem
Ryzyko stopy procentowej	Mierzone poprzez wpływ 30% zmiany stóp procentowych w górę lub w dół równoległe przesunięcie oparte o 30% wskaźnika dla 10 lat)	Analogicznie do wrażliwości dla kapitału regulacyjnego
Ryzyko kapitałowe	Mierzone poprzez wpływ 25% zmiany cen akcji w górę lub w dół	Analogicznie do wrażliwości dla kapitału regulacyjnego
Ryzyko walutowe	Mierzone poprzez wpływ gorszej spośród 10% zmian w górę lub w dół dla wszystkich walut w porównaniu z euro	Analogicznie do wrażliwości dla kapitału regulacyjnego
Ryzyko spreadu kredytowego	- Mierzone poprzez wpływ relatywnego wzrostu opartego o pomnożenie czasu trwania przez szok oparty na ratingu skalibrowany wg 1 na 10 wrażliwości modelu wewnętrznego (np. szok dla 10-letnich obligacji AA to 120 punktów bazowych) - Obligacje rządowe o ratingu AAA i AA oraz rodzime obligacje w walutach lokalnych są wyłączone, za wyjątkiem jedynie obligacji greckich - Szoki dla ustrukturyzowanych kredytów są o 50% wyższe niż dla podobnie ocenianych obligacji korporacyjnych i rządowych.	Niewyliczane, ponieważ ryzyko spreadu dla wyników MSSF jest minimalne

Ryzyko ceny nieruchomości	Mierzone poprzez wpływ 10% spadku cen nieruchomości wyłącznie na udziały mniejszościowe oraz bezpośrednio dla wszystkich nieruchomości o wartości przeliczonej w rachunku zysków i strat. Inne udziały zostaną uwzględnione w przypadku możliwej utraty wartości spowodowanej spadkiem cen, jednak ponieważ dochód z wynajmu nie jest uwzględniany w sytuacji bazowej dla kapitału regulacyjnego, stosowana wartość szoku -10% jest równoważona przez +5% za dochód z wynajmu, dając w efekcie wartość szoku -5%.	Mierzone poprzez wpływ 10% spadku cen nieruchomości wyłącznie na udziały mniejszościowe oraz bezpośrednio dla wszystkich nieruchomości o wartości przeliczonej w rachunku zysków i strat. Inne udziały zostaną uwzględnione w przypadku możliwej utraty wartości spowodowanej spadkiem cen. Ponieważ dochód z wynajmu jest już uwzględniony w planowanych rocznych dochodach, dla dochodu z wynajmu nie jest brane pod uwagę żadne odliczenie (dla -10% szoku).
Ryzyko dla renty o zmiennej wysokości wypłat	Mierzone poprzez 1 na 10 wpływ zebranych szoków dla ryzyka rynkowego w modelu wewnętrznym na działalność związaną z rentami o zmiennej wysokości wypłat	Taka sama wartość szoku jak zastosowana w przypadku kapitału rynkowego. Należy pamiętać, że wrażliwości dla oku 2013 i 2012 były oparte na założeniu, że zmiana polityki rachunkowej dla działalności GMDB Japan Closed Block VA z dnia 01.01.2014 została już wdrożona.
Śmiertelność (uwzgl. żywotność)	Nie pokazano. Ogólnie podobnie jak w przypadku wrażliwości w MSSF, za wyjątkiem ryzyka związanego z żywotnością w Holandii, dla której zmiany założeń mogą wpłynąć na dostępny kapitał na podstawie aktualnej wartości.	Wrażliwość dla żywotności jest określana z wykorzystaniem wrażliwości 1 na 10 z modelu wewnętrznego
Zachorowalność	Nie pokazano. Ogólnie, podobnie do wrażliwości MSSF.	Wrażliwość dla zachorowalności jest określana z wykorzystaniem wrażliwości 1 na 10 z modelu wewnętrznego
Szkody majątkowe i nieszczęśliwe wypadki (P&C)	Nie pokazano. Ogólnie, podobnie do wrażliwości MSSF.	Wrażliwość dla szkód majątkowych i nieszczęśliwych wypadków jest określana z wykorzystaniem wrażliwości 1 na 10 z modelu wewnętrznego

WRAŻLIWOŚCI ZAGROŻONEGO KAPITAŁU REGULACYJNEGO

Jednym z trzech ilościowych oświadczeń dotyczących apetytu na ryzyko NN jest zapewnienie wystarczającego kapitału gotówkowego. Kapitał gotówkowy jest określany za pośrednictwem zdolności podmiotów zależnych do wypłacania dywidend oraz ich potencjalnego zapotrzebowania na zastrzyki kapitału w celu kontynuowania operacji na lokalnym rynku. To, czy zastrzyk kapitału jest konieczny, jest oceniane w oparciu o dostępny kapitał regulacyjny oraz komercyjne docelowe poziomy wymaganego kapitału regulacyjnego. Warunki skrajne na rynku wpływają przede wszystkim na dostępny kapitał regulacyjny, jednak w przypadku regulowanych jednostek w ramach Netherlands Life i ING Life Japan, wymagany kapitał regulacyjny ulega również zmianom wraz ze zmianami rynku.

Szacowane wrażliwości kapitału regulacyjnego

	2013	2012
Ryzyko rynkowe i kredytowe		
Wskaźnik stopy procentowej +30% na 10 lat ⁽²⁾	-148	-50
Wskaźnik stopy procentowej -30% na 10 lat ⁽²⁾	224	75
Kapitał akcyjny -25%	-747	-595
Kapitał akcyjny +25%	748	652
Nieruchomości -10%	-170	-192
Kurs wymiany -10%	-106	-90
Spread kredytowy	-1,894	-1,902
Naruszenie ze strony kontrahenta	-27	-7
Renty ze zmienną wysokością wypłat (Europa i Japonia)	-260	-357

⁽¹⁾ W 2012 roku NN nie zgłosił wrażliwości dla kapitału regulacyjnego. W związku z tym wrażliwości kapitału regulacyjnego dla 2012 roku są szacunkami wysokiego poziomu opartymi na wewnętrznych raportach dot. zarządzania ryzykiem.

⁽²⁾ Wykorzystano oszacowanie wysokiego poziomu do wyliczenia wpływu skrajnych wartości stóp procentowych na marżę ryzyka, która jest wykorzystywana do określania dostępnego i wymaganego kapitału regulacyjnego w Netherlands Life.

Wrażliwość na ryzyko spreadu kredytowego to największe ryzyko dla kapitału gotówkowego i jest powodowane przede wszystkim przez produkty Netherlands Life z uwagi na długoterminowe aktywa w jego portfelu ryzyko spreadu dla pasywów dyskontowanych zgodnie ze stopą typu swap (patrz „Ryzyko rynkowe i spreadu kredytowego: działalność ogólna - ryzyko spreadu kredytowego”). Jednostki Netherlands Non-Life, Spain Life, Greece Life i Japan Life są również narażone na ryzyko spreadu kredytowego w swoim bilansie regulacyjnym, jako że aktywa są wyceniane w wartości rynkowej.

Dostępny bilans kapitału regulacyjnego Netherlands Life (obejmujący znaczącą ilość zobowiązań długoterminowych) jest umiarkowanie narażony na ryzyko niższych stóp procentowych, zwłaszcza z powodu wpływu UFR na krzywą dyskonta zobowiązań. Inne jednostki regulowane są jednak narażone na wyższe stopy procentowe, jako że ich aktywa są wyceniane w wartości rynkowej, zaś pasywa nie. Daje to w efekcie ogólną pozycję, która jest stosunkowo niewrażliwa na zmiany stóp procentowych.

Wrażliwość kapitału akcyjnego jest związana głównie z portfelem aktywów kapitałowych konta głównego i wzrosła w ciągu roku, ponieważ łączna wartość kapitałowych papierów wartościowych wzrosła.

Ryzyko kursu wymiany odzwierciedla przede wszystkim otwarte pozycje w inwestycjach utrzymywanych przez Japan Life i Netherlands Life. Nie obejmuje to ryzyka przeliczeniowego.

Ryzyko dla renty o zmiennej wysokości wypłat jest zdominowane przez jednostkę Japan Closed Block VA i znacząco spadło w 2013 roku z powodu deprecjacji jena względem euro.

Oprócz szacowanych wrażliwości przedstawionych powyżej, NN jest narażony na ryzyko zmienności i ryzyko bazowe w odniesieniu do działalności związanej z grupowymi ubezpieczeniami emerytalnymi na koncie oddzielnym w Netherlands Life. Jednostka Netherlands Life jest również narażona na zmiany założeń w odniesieniu do żywotności, wydatków i zachowania posiadacza polisy, jako że wpływ aktualnej wartości takich zmian na pasywa posiadacza polisy natychmiast znajdzie odzwierciedlenie w dostępnym kapitale regulacyjnym.

WRAŻLIWOŚCI WYNIKU MSSF PRZED OPODATKOWANIEM

Tabela poniżej zawiera rozmaite wartości skrajne ryzyk rynkowych i ubezpieczeniowych dla wrażliwości wyniku MSSF przed opodatkowaniem.

Szacunkowe wrażliwości wyniku MSSF przed opodatkowaniem		
	2013	2012
Ryzyko rynkowe i kredytowe		
Wskaźnik stopy procentowej +30% na 10 lat	-3	-56
Wskaźnik stopy procentowej -30% na 10 lat	7	99
Kapitał akcyjny -25%	-362	-437
Kapitał akcyjny +25%	273	367
Nieruchomości -10%	-485	-508
Kurs wymiany -10%	-58	-53
Naruszenie ze strony kontrahenta	-96	-85
Renty ze zmienną wysokością wypłat (Europa i Japonia)	-260	-357
Ryzyko ubezpieczeniowe		
Śmiertelność (uwzgl. żywotność)	-26	-29
Zachorowalność	-100	-100
Szkody majątkowe i nieszczęśliwe wypadki (P&C)	-92	-82

Raportowane wrażliwości na ryzyko rynkowe dla roku 2013 odzwierciedlają dostosowanie rachunkowości dla działalności związanej z ubezpieczeniami emerytalnymi na koncie oddzielnym w Holandii. Zmiana ta znacząco zredukowała wrażliwość wyniku NN przed opodatkowaniem na stopy procentowe, jako że zarówno zabezpieczenia dla stóp procentowych, jak i rezerwy techniczne dla tej księgi zmieniają się w taki sam sposób wraz ze stopami procentowymi.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku, wrażliwości wyniku przed opodatkowaniem na ryzyko kapitałowe odnosiły się przede wszystkim do portfela aktywów kapitałowych konta głównego w Holandii i Belgii, zabezpieczenia działalności związanej z ubezpieczeniami emerytalnymi na koncie oddzielnym w Holandii oraz dochodów z opłat z działalności zarządzania inwestycjami NN, dla których wrażliwości dochodów zostały uwzględnione na koniec roku 2013. Wrażliwości MSSF dla nieruchomości odzwierciedlają inwestycje w fundusze nieruchomości jako bezpośrednie aktywa nieruchomości. Zmiany rynkowe w obszarze nieruchomości znajdują odzwierciedlenie w wyniku MSSF przed opodatkowaniem. Wrażliwości zmniejszyły się w 2013 roku z powodu niższych ekspozycji dla nieruchomości.

Ryzyko dla renty o zmiennej wysokości wypłat za rok 2012 i 2013 odnosi się przede wszystkim do jednostki Japan Closed Block VA i zmniejszyło się z powodu zmian kursów wymiany. Wartość dla roku 2012 i 2013 zostały dostosowane tak, by odzwierciedlać wdrożenie przejścia na rozliczanie w wartości godziwej rezerw dla gwarantowanych minimalnych świadczeń na wypadek śmierci w jednostce Japan Closed Block VA poczynając od 1 stycznia 2014 r.

W roku 2013 wrażliwości wyniku przed opodatkowaniem na ryzyko P&C wzrosła głównie z powodu wzrostu poziomów zatrzymania dla ryzyka huraganu.

CELE

Dział Zarządzania Kapitałem Grupy ING (Capital Management) jest odpowiedzialny za odpowiednią kapitalizację jednostek Grupy ING w każdym czasie, pozwalającą na zarządzanie ryzykiem związanym z działalnością biznesową ING. Obejmuje to zarządzanie, planowanie i alokację kapitału w obrębie Grupy ING. Kapitałowa jednostka skarbu ING jest częścią działu Zarządzania Kapitałem. Przeprowadza ona niezbędne transakcje na rynku kapitałowym, finansowanie okresowe (kapitału) oraz transakcje zarządzania ryzykiem. Dział Zarządzania Kapitałem monitoruje i planuje adekwatność kapitałową w oparciu o konsolidację na trzech poziomach: Grupy ING, Grupy NN i ING Bank. ING stosuje zintegrowane podejście do oceny adekwatności swojej pozycji kapitałowej w odniesieniu do swojego profilu ryzyka i środowiska operacyjnego. Oznacza to wzięcie pod uwagę interesów różnych interesariuszy. Zarządzanie Kapitałem bierze pod uwagę miary i wymagania regulatorów (Dyrektywa Grupy Ubezpieczeniowej (IGD) Wyplacalność I, Tier 1, wskaźniki i limity BIS dla kapitału hybrydowego), agencji ratingowych (wskaźniki dźwigni finansowej, skorygowanego kapitału oraz stały wskaźnik pokrycia) i wewnętrzne miary takie jak dostępne zasoby finansowe (AFR) i Kapitał ekonomiczny (EC).

ING stosuje następujące główne definicje kapitału:

- Skorygowany kapitał (dla Grupy ING) – Ta koncepcja agencji ratingowych jest definiowana jako kapitał akcyjny powiększony o papiery wartościowe kwalifikowane do Tier 1, kapitał hybrydowy oraz filtry ostrożnościowe. Patrz ujawnienia dot. „Bazy Kapitałowej” w niniejszej sekcji. Ta definicja kapitału jest stosowana na potrzeby porównania dostępnego kapitału i zadłużenia podstawowego dla Grupy ING;
- Kapitał Core Tier 1, kapitał Tier 1 oraz łączny kapitał BIS (dla ING Bank) – kapitał Tier 1 jest definiowany jako kapitał akcyjny wraz z papierami wartościowymi Core Tier 1 plus kapitał hybrydowy pomniejszony o niektóre filtry ostrożnościowe i pozycje podlegające odliczeniu. Kapitał poziomu Core Tier 1, kapitał poziomu Tier 1 i kapitał BIS podzielone przez aktywa ważne ryzykiem równają się wskaźnikom odpowiednio Core Tier 1, Tier 1 i BIS. Kapitał poziomu Core Tier 1 jest równy kapitałowi Tier 1 pomniejszonemu o kapitał hybrydowy;
- Kapitał Dyrektywy dla Grup Ubezpieczeniowych (IGD) (dla Grupy NN) – Ta koncepcja regulacyjna jest definiowana jako suma kapitału akcjonariuszy z kapitałem hybrydowym, filtrów ostrożnościowych oraz określonych korekt. Kapitał IGD jest obliczany zgodnie z metodą 3, czyli „metodą opartą na konsolidacji księgowej” zawartą w holenderskiej Ustawie o Nadzorze Finansowym. W tej metodzie współczynnik wypłacalności jest obliczany na podstawie sprawozdania skonsolidowanego i stanowi różnicę pomiędzy (i) aktywami kwalifikowanymi uwzględnianymi w obliczeniach współczynnika wypłacalności na podstawie danych skonsolidowanych; oraz (ii) minimalną wartością współczynnika wypłacalności obliczanego na podstawie danych skonsolidowanych. W przypadku stosowania tej metody brany jest pod uwagę deficyt wypłacalności dla spółki zależnej, jeśli istnieje, jak również dokonuje się korekt dla holenderskich zależnych spółek ubezpieczeniowych w oparciu o postanowienia holenderskiej Ustawie o Nadzorze Finansowym. Patrz ujawnienia dot. „Bazy Kapitałowej” w niniejszej sekcji. Ta definicja kapitału jest stosowana na potrzeby porównania kapitału IGD oraz bazy kapitałowej wymaganej przez UE. Od 30 września 2013 roku, wskaźnik IGD dla Grupy NN został skorygowany z uwzględnieniem transferu ING U.S. Inc. z ING Verzekeringen N.V. do ING Groep N.V. oraz zmiany metodologii wyliczeń. Wcześniejszy okres nie został skorygowany w celu odzwierciedlenia tych zmian, ponieważ ich wpływ nie był poważny.
- AFR (Grupa NN z wyłączeniem działalności ubezpieczeniowej w USA) – jest to koncepcja wartości rynkowej przed opodatkowaniem, definiowana dla działalności ubezpieczeniowej w zakresie IPO jako wartość rynkowa aktywów (MVA) pomniejszona o wartość rynkową zobowiązań (MVL) w bilansie. Wycena pasywów obejmuje korektę pod kątem płynności portfela. W przypadku innych działalności dla AFR wykorzystywany jest element zastępczy, tj. ustawowy kapitał netto dla funduszy emerytalnych stron trzecich i NN Bank, kapitał MSSF skorygowany o wartość firmy dla azjatyckich zbyć i spółek zarządzających inwestycjami. Kwalifikujący się wieczysty kapitał hybrydowy jest uznawany za kapitał własny i uwzględniany w AFR. AFR jest wykorzystywany w celu pomiaru dostępnego kapitału w porównaniu z wykorzystywanym kapitałem ekonomicznym.
- Kapitał ekonomiczny (EC) (Grupa NN z wyłączeniem działalności ubezpieczeniowej w USA) - to kapitał przed opodatkowaniem wymagany do działalności ubezpieczeniowej w zakresie IPO, w oparciu o przedział ufności 99,5% w jednorocznym horyzoncie czasowym. Jest on uznawany za krok pośredni w dążeniu do ram kapitałowych określonych w pakiecie Wyplacalność II. W przypadku innych działalności EC jest oparty na elemencie zastępczym, tj. zasadach sektorowych dla funduszy emerytalnych stron trzecich i NN Bank, 150% kapitału wymaganego przez UE dla azjatyckich zbyć oraz (skorygowany) kapitał MSSF (skorygowany o wartość firmy) dla spółek zarządzających inwestycjami.
- Ramy kapitału regulacyjnego - podmioty prawne zajmujące się ubezpieczeniami i zarządzaniem inwestycjami muszą przestrzegać lokalnych ram dla kapitału, nadzorowanych przez lokalne organy regulacyjne. Większość tych ram dla firm ubezpieczeniowych w Europie jest opartych na zasadach przewidzianych w dyrektywie Wyplacalność I i oczekuje się ich migracji do Wyplacalności II od 2016 roku.
- Dźwignia finansowa (Grupa NN). Dźwignia finansowa jest sumą kapitału hybrydowego, długu podporządkowanego i długu finansowego netto.

ZMIANY

W 2013 roku Dział Zarządzania Kapitałem koncentrował się nadal przede wszystkim na wzmocnieniu pozycji kapitałowej Grupy ING, ING Banku oraz Grupy NN. Kapitał ING został dobrze przygotowany, by sprostać wyzwaniom na rynku finansowym, nowym wymogom regulacyjnym oraz ambicjom związanym ze spłatą pozostających w obiegu papierów wartościowych typu Core Tier 1. ING stara się zapewnić wystarczającą zdolność do pokrywania strat, aby poradzić sobie z poważnymi nieoczekiwanymi stratami bez narażania swojej normalnej działalności.

W listopadzie 2013 r. ING spłacił 750 mln euro wartości papierów wartościowych typu Core Tier 1 wystawionych w listopadzie 2008 roku. ING spłacił kwotę 1125 mld euro na rzecz państwa holenderskiego, w tym 750 mln euro za papiery wartościowe typu Core Tier 1 i 375 mln euro w składkach i odsetkach. Płatność kwoty 1125 mld euro była drugą transzą z czterech będących częścią

zmienionego planu restrukturyzacji WE, ogłoszonego 19 listopada 2012 r. Płatność trzeciej transzy jest zaplanowana na marzec 2014 roku, zaś ostatniej ostatecznie na maj 2015.

ING zawarło porozumienie z państwem holenderskim na temat rozwinięcia instrumentu wsparcia dla aktywów niepiętnych (IABF). Rozwinięcie IABF dodało około 10 punktów bazowych do wskaźnika core Tier 1 Banku ING. Bank ING wezwał do zapłaty swoich wartych 2 mld USD 8,5% instrumentów hybrydowych typu Tier 1 w dacie spłaty 15 grudnia 2015 i uruchomił ofertę wymiany wartych 4,7 mld euro istniejących papierów wartościowych Tier 2 na nowe papiery wartościowe Tier 2 zgodne z CDR IV. Transakcja ta została skutecznie zrealizowana 15 listopada 2013 roku ze średnim udziałem 55% (wskaźnik wykorzystania). Za pośrednictwem ofert Bank ING wyemitował nowe papiery wartościowe typu Tier 2 zgodne z CDR IV o wartości 2,6 mld euro.

W maju 2013 r. działalność ubezpieczeniowa w USA została skutecznie wydzielona i odnotowana (VOYA) na Nowojorskiej Giełdzie Papierów Wartościowych. Grupa ING dokonała częściowej dywestycji swojej działalności w kilku transzach. W maju Grupa ING sprzedała około 28% udziałów w Voya i skutecznie zakończyła drugą ofertę dla Voya, z zyskami w wysokości 644 mln euro. 30 września Grupa dokonała transferu pozostałych udziałów w działalności ubezpieczeniowej w USA do Grupy ING. W październiku 2013 roku Grupa ING sprzedała kolejną transzę około 15% udziałów Voya z zyskiem 788 mln euro. Na koniec 2013 roku, Grupa ING wciąż posiada 56,7% udziałów w działalności ubezpieczeniowej w USA.

Zyski z pierwszej oferty publicznej (IPO) dla działalności ubezpieczeniowej w USA oraz z częściowej dywestycji Sul América S.A. z Brazylii na rzecz GrupoSura i rodziny Larragoiti zostały w pełni wypłacone Grupie ING i wykorzystane do zredukowania zadłużenia podstawowego Grupy.

Grupa NN znacząco zredukowała swoją dźwignię finansową, z 31 % na koniec 2012 roku do 26% na koniec roku 2013. Stało się to głównie za sprawą sprzedaży azjatyckiej działalności ubezpieczeniowej w Hong Kongu, Korei, Tajlandii i Indiach, zastrzyku kapitału ze strony Grupy ING, transferu działalności w USA z Grupy NN do Grupy ING oraz dywidend ze spółek operacyjnych, zrównoważonych przez zastrzyki kapitału na rzecz spółek operacyjnych, włączając wymóg kapitału gotówkowego dla celów IPO oraz wydatki i koszty odsetek holdingu. We wrześniu NN Group N.V. spłacił uprzywilejowany dług w wysokości 1,3 mld euro oraz pożyczkę wewnątrzgrupową od Grupy ING w wysokości 0,7 mld euro. Spłaty zostały sfinansowane przez nową krótkoterminową pożyczkę wewnątrzgrupową od Grupy ING w wysokości 2 mld euro, która została zredukowana do 1 mld euro w grudniu po zastrzyku kapitału z Grupy ING.

Nationale Nederlanden Bank N.V. (należący do Grupy NN) nabył część banku Westland-Utrecht (należącego do Banku ING) ze skutkiem od 1 lipca 2013 roku. Nabycie to zostało sfinansowane przez zastrzyk gotówki ze strony Grupy ING i w związku z tym nie zwiększyło dźwigni finansowej Grupy NN. ING Bank wypłacił dywidendę na rzecz Grupy ING w celu sfinansowania zastrzyku gotówki dla Nationale Nederlanden Bank.

W celu spełnienia zobowiązań wobec Komisji Europejskiej, Grupa ING w dużym stopniu sfinalizowała dywestycję swojej działalności w Azji, USA i Brazylii; całkowite zyski z tego tytułu w 2013 roku wyniosły w 2013 roku 4,1 mld euro.

Dodatkowo, Grupa ING jest w trakcie przygotowań do oddzielnego notowania Grupy NN w 2014 roku. W ramach tych przygotowań do stania się samodzielną spółką, Grupa ING dokonała zastrzyku kapitału w wysokości 1 mld euro w celu dalszego wzmocnienia kapitalizacji.

W 2013 r. Bank ING wyemitował papiery dłużne o wartości 25,7 mld euro. Kwota ta została podzielona na 1,9 mld euro z oryginalnym terminem spłaty do dwóch lat oraz 23,8 mld euro z terminem ponad dwóch lat. Obejmuje to niższe pożyczki poziomu Tier 2 o wartości 2 mld USD, które zostały zrealizowane przez ING Bank (włączając jednostki zależne). Ponadto, ING zredukował niespłacone kwoty poprzez przeprowadzenie wykupu Gwarantowanych Obligacji Rządowych, co doprowadziło do łącznego wyemitowania 19,7 mld euro netto.

W 2012 roku ING Bank wyemitował warte 33 mld euro papiery dłużne z oryginalnym terminem spłaty ponad rok, w porównaniu z 18 mld euro długoterminowego długu osiągającego zapadalność w całym roku 2012, zapewniając pokrycie swoich potrzeb w zakresie finansowania w tym roku oraz wstępne finansowanie dla roku 2013. ING Bank (włączając jednostki zależne) ma 21 mld euro długu z oryginalnym terminem spłaty ponad rok, osiągającego zapadalność w całym roku 2013.

POLITYKI

Dział Zarządzania Kapitałem realizuje swoje działania w oparciu o ustalone polityki, wytyczne i procedury. Dla Działu Skarbca określone są dodatkowe polityki i limity, które kierują zarządzaniem bilansem oraz realizacją transakcji na rynku kapitałowym.

PROCESY ZARZĄDZANIA KAPITAŁEM

Oprócz mierzenia adekwatności kapitału, dział Zarządzania Kapitałem zapewnia również dostępność wystarczającego kapitału poprzez ustalanie wartości docelowych i limitów odpowiednich do przedstawionych wyżej mierników dla Grupy ING, ING Banku i Grupy NN oraz zapewnianie przestrzegania ustalonych limitów i wartości docelowych poprzez planowanie i realizowanie transakcji zarządzania kapitałem. Bieżąca ocena i monitorowanie adekwatności kapitału są uwzględnione w procesie planowania kapitału tego działu. Po zakończeniu procesu sporządzania rocznego budżetu, każdego roku przygotowywany jest plan kapitałowy dla Grupy jako całości i dla każdej z jej głównych jednostek. Plan ten jest aktualizowany raz na kwartał i ocenia się, w jakim stopniu wymagane są dodatkowe działania w zakresie zarządzania. W każdym czasie należy zachowywać wystarczającą elastyczność finansową, aby zapewnić realizację ważnych celów finansowych. U podstawy planu kapitałowego leżą oświadczenia dotyczące apetytu ING na ryzyko, determinujące ustalone wartości docelowe. Ograniczenia te są przekazywane do różnych jednostek biznesowych zgodnie z naszą strategią zarządzania ryzykiem.

Istotne dane wejściowe wykorzystywane w procesie planowania i zarządzania kapitałem pochodzą z regularnie przeprowadzanych testów w warunkach skrajnych. Testy te skupiają się na aktualnych kwestiach oraz wrażliwości pozycji kapitałowej Grupy na określone ryzyka. Analizy te zapewniają informacje pomagające ustalać strategiczny kierunek działalności. Ustalanie polityk dla planowania przywracania działalności w przypadku sytuacji awaryjnych i restrukturyzacji stanowi naturalne przedłużenie polityk zarządzania kapitałem w ING i spójnie łączy się z ramami zarządzania ryzykiem ING.

Kluczowym priorytetem w zarządzaniu kapitałem jest zapewnienie, aby w ramach przygotowań do oddzielenia tworzone były silne samodzielne spółki zajmujące się bankowością i ubezpieczeniami. Wszystkie jednostki operacyjne muszą być odpowiednio skapitalizowane w oparciu o lokalne wymogi regulacyjne oraz wymogi agencji ratingowych, a wszelkie wzajemne zależności muszą być zredukowane do minimum. Jednostki powinny również być w stanie uzyskać niezależny dostęp do rynków kapitałowych.

OCENA ADEKWATNOŚCI KAPITAŁU

W roku 2013 Grupa ING, ING Bank i Grupa NN były odpowiednio skapitalizowane. Wartości porównawcze z 2012 roku zostały przedstawione, aby odzwierciedlić nowe wymogi w zakresie rozliczania instrumentów emerytalnych wynikające z MSSF-UE, które pojawiły się od 1 stycznia 2013 r.

Baza kapitałowa Grupy ING ⁽¹⁾

	Grupa		Bank		Grupa NN		Ubezpieczenia ING U.S.
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Kapitał akcjonariuszy (macierzysty)	45,941	51,777	32,805	34,964	14,227	26,423	5,464
Podstawowe papiery wartościowe poziomu Tier 1	1,500	2,250					
Kapitał hybrydowy Grupy ⁽¹⁾	7,493	9,223	5,123	6,774	2,394	2,438	
Dźwignia finansowa Grupy ⁽²⁾	4,910	7,100					
Całkowita kapitalizacja	59,844	70,350	37,928	41,737	16,621	28,861	
Korekty na kapitale własnym:							
Rezerwa rewaluacyjna - dłużne papiery wartościowe	-4,227	-10,516	-833	-1,265			
Rezerwa rewaluacyjna - kredytowanie właścicieli polis na życie	2,914	5,673					
Rezerwa rewaluacyjna - zabezpieczenie przepływów pieniężnych	-1,878	-2,689	776	761	-2,726	-3,548	5
Wartość firmy ⁽³⁾	-1,160	-1,431	-1,057	-1,242	-264	-351	
Przeliczenie określonych świadczeń	2,671	1,860	2,671	1,860			
Dochody stałe i inne w rezerwie rewaluacyjnej	-1,680	-7,103	1,557	114	-2,990	-3,899	5
Rezerwy rewaluacyjne wyłączone z Tier 1 ⁽⁵⁾			-1,236	-1,691			
Ubezpieczeniowy kapitał hybrydowy ⁽⁶⁾						476	
Udziały mniejszościowe			1,065	959	68	217	4,359
Odliczenia na poziomie Tier 1			-1,082	-991			
Kapitał Tier 1 Banku			38,232	40,128			
Inny kapitał kwalifikowany ⁽⁷⁾			8,263	7,142			
Korekta z tytułu Dyrektywy dla Grup Ubezpieczeniowych (IDG) ⁽⁸⁾					-2,446	-3,209	
Dźwignia finansowa Grupy (zadłużenie pierwotne)	-4,910	-7,100					
Kapitał razem (Skorygowany Kapitał dla Grupy, Kapitał BIS dla Banku i kapitał IGD dla Ubezpieczeń)	53,254	56,146	46,496	47,270	11,253	22,446	9,828

⁽¹⁾ Instrumenty poziomu Tier 1 wykorzystywane przez Grupę ING (np. wieczyste papiery dłużne i akcje preferencyjne) w wartości nominalnej. Grupowe, hybrydowe instrumenty poziomu Tier 1 inne niż akcje preferencyjne dostarcza się w charakterze kapitału hybrydowego do ING Banku i Grupy NN. Hybrydowe papiery wartościowe to bezterminowe papiery o stałym dochodzie, z możliwością odroczenia spłaty i kuponu. Wszystkie papiery hybrydowe zaliczają się do papierów wartościowych uprzywilejowanych względem papierów wartościowych Core Tier 1 oraz akcji zwykłych Grupy ING, a strukturalnie podlegają uprzywilejowanym instrumentom dłużnym emitowanym przez ING Groep N.V. Więcej informacji o warunkach ich emisji można znaleźć na stronie www.ing.com, investor relations, fixed income information, ING Debt securities, Debt securities ING Groep N.V.

⁽²⁾ Inwestycje w jednostki zależne minus kapitał własny firmy holdingowej Grupy (w tym podstawowe papiery wartościowe Tier 1). Ta pozycja długu netto przedstawiana jest jako kapitał własny dla Grupy NN i ING Banku.

⁽³⁾ Zgodnie z definicją regulatora.

⁽⁴⁾ W wyniku przeglądu MSR 19, wynik ten jest o 154 mln euro wyższy niż przedstawiony w raporcie rocznym za rok 2012, co w efekcie daje nieco wyższe wskaźniki kapitałowe.

⁽⁵⁾ Obejmuje przede wszystkim wartość -1038 mln EUR (2012: -1385 mln EUR) w jednostkach uczestnictwa (np. Kookmin, Bank of Beijing) i inne inwestycje w kapitał własny, -325 mln EUR (2012: -338 mln EUR) dla nieruchomości do własnego wykorzystania oraz 125 mln EUR (2012: 28 mln EUR) na pokrycie własnego ryzyka kredytowego. Holenderski regulator wymaga, aby odliczenia tego dokonywano z kapitału poziomu Tier 1. Odliczenie to jest dodawane ponownie do kapitału poziomu Tier 2..

⁽⁶⁾ Kwalifikowany datowany dług podporządkowany, wydany przez ING w wartości nominalnej.

⁽⁷⁾ Uwzględnia 9345 mln EUR (2012: 8132 mln EUR) w kapitale poziomu Tier 2 i wartość zerową poziomu Tier 3 (2012: zero), zrównoważonego przez kwotę 1082 mln EUR (2012: 991 mln EUR) odliczeń regulacyjnych.

⁽⁸⁾ Korekta wynikająca z zapisów holenderskich regulacji. Test adekwatności musi być uwzględniony w pomiarze dostępnego kapitału. Rezerwa rewaluacyjna na instrumenty dłużne oraz wybrane instrumenty kredytowe udzielane posiadaczom polis ubezpieczeniowych na życie nie są wyłączone z kalkulacji kapitału IGD.

WYMOGI REGULACYJNE

ING BANK

Adekwatność kapitałowa i wykorzystanie kapitału wymaganego ustawowo opierają się na wytycznych opracowanych przez Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego (Komitet Bazylejski) i na dyrektywach Unii Europejskiej, wdrożonych przez Holenderski Bank Centralny (DNB) w celach nadzorczych. Minimalny wskaźnik Tier 1 wynosi 4%, a minimalny wskaźnik kapitału całkowitego (znany jako wskaźnik BIS) 8% wszystkich aktywów ważonych ryzykiem.

Bazylea II

Począwszy od 2008 roku ING Bank publikuje wielkość aktywów ważonych ryzykiem (RWA), kapitały Tier 1 i BIS oraz pozostałe współczynniki kapitałowe wyłącznie w oparciu o zapisy Bazylei II. Dodatkowo, ING publikuje minimalny poziom wymaganego kapitału w oparciu o zapisy Bazylei II i Bazylei I. W roku 2009 próg Bazylei I stanowił 80% RWA zgodnie z zapisami Bazylei I. Minimalne wymagania według Bazylei II i Bazylei I są porównywane do łącznego kapitału BIS zgodnie z zapisami Bazylei II.

Pozycja kapitałowa ING Banku

	2013	2012
Kapitał akcjonariuszy (macierzysty)	32,805	34,963
Udziały mniejszościowe ⁽¹⁾	1,065	959
Pożyczki podporządkowane kwalifikowane jako kapitał poziomu Tier 1 ⁽²⁾	5,123	6,774
Wartość firmy i wartości niematerialne podlegające odliczeniom z poziomu Tier 1 ⁽¹⁾	-1,057	-1,242
Odliczenia na poziomie Tier 1 ⁽³⁾	-1,082	-991
Przeliczenie określonych świadczeń ⁽⁴⁾	2,671	1,86
Rezerwa rewaluacyjna ⁽⁵⁾	-1,293	-2,195
Kapitał dostępny – Tier 1	38,232	40,129
Kapitał dodatkowy – Tier 2 ⁽⁶⁾	9,345	8,132
Dostępne fundusze poziomu Tier 3		
Odliczenia ⁽³⁾	-1,082	-991
Kapitał BIS	46,496	47,27
Aktywa ważone ryzykiem	282,503	278,656
Współczynnik Core Tier 1	11.72%	11.97%
Współczynnik Tier 1	13.53%	14.40%
Współczynnik BIS	16.46%	16.96%
Kapitał wymagany w oparciu o dolny próg Bazylei I ⁽⁷⁾	26,913	28,767
Współczynnik BIS w oparciu o dolny próg Bazylei I ⁽⁷⁾	13.82%	13.15%

⁽¹⁾ Zgodnie z definicją regulatora.

⁽²⁾ Pożyczki podporządkowane kwalifikowane jako kapitał poziomu Tier 1 zostały złożone przez ING Groep N.V. w ING Banku N.V.

⁽³⁾ Więcej informacji w tabeli poniżej.

⁽⁴⁾ W wyniku przeglądu MSR 19, wynik ten jest o 154 mln euro wyższy niż przedstawiony w raporcie rocznym za rok 2012, co w efekcie daje nieco wyższe wskaźniki kapitałowe.

⁽⁵⁾ Obejmuje rewaluację papierów dłużnych, zabezpieczenie przepływów pieniężnych w rezerwie rewaluacyjnej oraz rezerwy rewaluacyjne wyłączone z Tier 1 zgodnie z opisem w bazie kapitałowej ING.

⁽⁶⁾ Uwzględniają kwalifikowane, niższe pożyczki poziomu Tier 2 oraz rewaluacje nieruchomości i kapitału własnego w rezerwie rewaluacyjnej, usunięte z kapitału poziomu Tier 1.

⁽⁷⁾ Wykorzystując 80% aktywa ważone ryzykiem wg Bazylei I.

Bazylea III

W 2012 roku Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego wydał nowe wymagania w zakresie wypłacalności i płynności, które zastępują postanowienia Bazylei II. W Europie zaczną być stosowane stopniowo od 1 stycznia 2014 roku, zaś w pełni wejdą w życie od 1 stycznia 2018 roku. Wpływ zapisów Bazylei II na powyższą tabelę został przedstawiony w sekcji ujawnień Filaru 3.

Odliczenia w ramach Bazylei III

	2013	2012
Oczekiwana strata przekraczająca rezerwy MSSF po opodatkowaniu	1,293	1,085
Podmioty ubezpieczeniowe >10%	33	28
Instytucje finansowe >10%	837	868
Sekurytyzacja – pierwsza strata		
Odliczenia całkowite Bazylea II	2,163	1,981
Odliczenia 50% Bazylea II	1,082	991

Proces ICAAP/SREP

Raz w roku ING Bank N.V. składa wyczerpującą dokumentację w zakresie wewnętrznego procesu oceny adekwatności kapitału (ICAAP) do swojego organu regulacyjnego (DNB), zgodnie z postanowieniami ram Bazylei II. Dokumentacja obejmuje opis wewnętrznych modeli kapitałowych ING, ram apetytu na ryzyko, analizy jakości aktywów i planowania kapitału, zarówno w warunkach normalnych, jak i określonych warunkach skrajnych. Dokumentacja ta jest istotnym elementem Procesu Badania i Oceny Nadzorczej (SREP) przeprowadzanego przez DNB, w ramach którego sporządzany jest list do kierownictwa ING. List

z 2013 roku wskazywał, że minimalne wskaźniki kapitału, jakie DNB uważa za adekwatne dla ING Banku, są wystarczająco pokrywane przez własne standardy kapitału ING. Oprócz tego organ regulacyjny regularnie kontroluje wewnętrzne modele i procesy ING, co zaowocowało kilkoma składnikami dodatkowymi w wymogach ING dla kapitału ekonomicznego. Niemniej jednak pozycja kapitałowa ING jest więcej niż wystarczająca, by sprostać tym wymogom, i w związku z tym uwzględnienie tych elementów dodatkowych nie prowadzi do wzrostu wymogów kapitałowych w porównaniu z wynikami własnej oceny ING.

GRUPA NN

Wymogi regulacyjne

1 stycznia 2014 roku w Holandii wejdzie w życie przejściowa regulacja w zakresie płynności (powszechnie zwana Wyłączalność 1.5), stanowiąca uzupełnienie istniejących ram Wyłączalności I. Ta nowa regulacja wpisuje się w podejście DNB, opierające się na tym, by nadzór firm ubezpieczeniowych był bardziej wrażliwy na ryzyko i nakierowany na przyszłość. Wyłączalność 1.5 zawiera dodatkowe wymogi odnoszące się do zarządzania kapitałem. Legislacja wprowadza również Teoretyczne Kryterium Płynności (theoretisch solvabiliteitscriterium; TSC), mające zastosowanie do dużych i średnich firm ubezpieczeniowych w Holandii. Celem TSC jest zapewnienie, aby po zrealizowaniu pewnych wstępnie zdefiniowanych scenariuszy warunków skrajnych firmy wciąż przestrzegały swoich wymogów w zakresie płynności. Jeśli pozycja płynności ubezpieczyciela znajdzie się poniżej TSC, DNB może zażądać od takiej firmy złożenia planu naprawczego. Dodatkowo, jeśli pozycja płynności ubezpieczyciela znajdzie się poniżej TSC, DNB może zażądać deklaracji braku trudności w zakresie wypłaty dywidend i innych wycofań z funduszy własnych.

Holenderskie spółki oferujące ubezpieczenie na życie należące do Grupy NN wykorzystywały krzywą AAA EBC w celu przeprowadzania regulacyjnych testów adekwatności swoich zobowiązań ubezpieczeniowych na koniec roku 2012. 12 lipca 2013 r. agencja Fitch obniżyła rating Francji do AA+, w wyniku czego francuskie obligacje rządowe przestały być uwzględniane w krzywej AAA EBC. Spowodowało to obniżenie krzywej AAA EBC o średnio 15 punktów bazowych (w zależności od punktu krzywej), prowadząc do wzrostu wyceny pasywów i w związku z tym obniżenia dostępnego kapitału regulacyjnego. Krzywa swapowa DNB jest jedyną alternatywą dla krzywej swapowej dopuszczoną przez DNB, która jest dostępna dla holenderskich spółek oferujących ubezpieczenie na życie w celu dyskonta zobowiązań w regulacyjnym teście adekwatności. Od trzeciego kwartału 2013 roku holenderskie spółki oferujące ubezpieczenie na życie należące do Grupy NN otrzymały pozwolenie DNB na wykorzystywanie krzywej swapowej DNB w testach adekwatności. Obniżenie ratingu Francji miało natychmiastowy negatywny wpływ na regulacyjny współczynnik płynności NN Life w wysokości około 39 punktów procentowych.

Ocena adekwatności kapitału

W roku 2013 Grupa NN była odpowiednio skapitalizowana.

Pozycja kapitałowa Grupy NN

	2013	2012 ⁽⁴⁾
Kapitał akcjonariuszy (macierzysty)	14,227	26,423
Kapitał hybrydowy wyemitowany przez Grupę ING ⁽¹⁾	2,394	2,438
Kapitał hybrydowy wyemitowany przez Grupę NN ⁽²⁾		476
Wymagana korekta regulacyjna	-5,368	-6,891
Kapitał zgodnie z IGD	11,253	22,446
Baza kapitałowa wymagana przez UE	4,379	9,523
Współczynnik Wyłączalności I zgodnie z IDF ⁽³⁾	257%	236%

⁽¹⁾ Kapitał hybrydowy wyemitowany przez Grupę ING według wartości hipotetycznej.

⁽²⁾ Kapitał hybrydowy wyemitowany przez Grupę ING według wartości hipotetycznej nieprzekraczającej 25% wymaganego kapitału UE. Od 1 stycznia 2013 r. kapitał hybrydowy wyemitowany przez NN Group N.V. o wartości hipotetycznej 476 mln euro nie kwalifikuje się już do Kapitału IGD w oparciu o regulacje DNB.

⁽³⁾ Faktyczne wymagane korekty regulacyjne kapitału IGD oraz wymaganego kapitału UE mogą się różnić od szacunkowych obliczeń, ponieważ ustawowe wyniki nie są ostateczne do momentu ich przekazania organom regulacyjnym.

⁽⁴⁾ Współczynnik Wyłączalności I zgodnie z IGD zgłoszony w Raporcie Rocznym z 2012 r. w wysokości 245% został określony ponownie w związku ze zmianą zasad rozliczania świadczeń pracowniczych i ujawniony w sekcji „Zmiany zasad rachunkowości w 2013 r.”.

W przeciągu roku 2013 wskaźnik IGD dla Grupy NN wzrósł z 236% na koniec roku 2012 do 257% na koniec roku 2013. Zmiana ta odzwierciedla spadek kapitału akcjonariuszy i zwolnienie wymaganego kapitału po różnych dywestycjach, które zostały zamknięte w roku 2013, pierwszej ofercie publicznej dla ING U.S. oraz transferze pozostałych udziałów ING U.S. do Grupy ING. Ponadto, na poprawę sytuacji wpłynęły korzystne zmiany na rynku, wynik operacyjny netto oraz zastrzyk kapitału z Grupy ING w wysokości 1 mld euro na spłatę długu. Było to tylko częściowo zrównoważone przez wpływ obniżenia ratingu Francji przez agencję Fitch na współczynnik płynności NN Life, wykluczenie pożyczki hybrydowej w wysokości 0,5 mld euro, która nie kwalifikuje się już jako kapitał, oraz amortyzacji DAC dla działalności Japan Closed Block VA.

Grupa NN stale dąży do tego, aby wszystkie jednostki operacyjne były odpowiednio skapitalizowane w oparciu o lokalne wymogi regulacyjne oraz wymagania agencji ratingowych, a także - w ujęciu skonsolidowanym - do dostosowania dźwigni finansowej (hybryd, zadłużenia podporządkowanego i zadłużenia finansowego) Grupy NN do bazy kapitałowej.

Baza kapitałowa i dźwignia finansowa Grupy NN

	2013	2012
Kapitał akcjonariuszy (macierzysty)	14,227	26,423
Rezerwa rewaluacyjna - dłużne papiery wartościowe	-2,804	-9,282
Rezerwa rewaluacyjna - kredytowanie właścicieli polis na życie	2,579	5,673
Rezerwa rewaluacyjna - zabezpieczenie przepływów pieniężnych	-2,726	-3,548
Wartość firmy	-264	-351
Udziały mniejszościowe	68	217
Baza kapitałowa dla dźwigni finansowej (a)	11,080	19,132
Kapitał hybrydowy wyemitowany przez ING ⁽¹⁾	2,401	2,451
Kapitał hybrydowy wyemitowany przez Grupę NN ⁽²⁾	491	496
Kapitał hybrydowy razem (b)	2,892	2,947
Zewnętrzny dług wyemitowany przez NN Group N.V.		694
Zewnętrzny dług wyemitowany przez US Holding companies		2,307
Zadłużenie Grupy	1,000	1,311
Pozostały dług finansowy netto ⁽³⁾		1,457
Dług finansowy razem (c)	1,000	5,769
Dźwignia finansowa razem (d) = (b) + (c)	3,892	8,716
Współczynnik dźwigni finansowej (e) = (d) / {(a) + (d)}	26%	31%

(1) Kapitał hybrydowy wyemitowany przez Grupę ING ujmowany według zamortyzowanego kosztu zgodnie z wartością bilansową MSSF.

(2) Kapitał hybrydowy wyemitowany przez Grupę NN ujmowany według zamortyzowanego kosztu zgodnie z wartością bilansową MSSF.

(3) Uwzględniając pożyczki wewnętrzne netto od operacyjnych podmiotów zależnych, po odliczeniu aktywów krótkoterminowych netto spółek holdingowych przekraczających wymóg dla kapitału gotówkowego.

(4) Baza kapitałowa dla dźwigni finansowej zgłoszona w raporcie rocznym z 2012 r. w wysokości 20007 mln euro została określona ponownie w związku ze zmianą zasad rozliczania świadczeń pracowniczych i ujawniona w sekcji „Zmiany zasad rachunkowości w 2013 r.”.

Dla Grupy NN jako całości, baza kapitałowa stosowana przy obliczaniu dźwigni finansowej została obliczona zgodnie z zasadami rachunkowymi MSSF, zaś kapitał IGD poprawiono w taki sposób, aby uwzględnić niektóre korekty regulacyjne. Uzgodnienie danych przedstawiono w tabeli poniżej.

Uzgodnienie kapitału IGD i bazy kapitałowej dla dźwigni finansowej

	2013 ⁽²⁾	2012 ⁽¹⁾
Kapitał zgodnie z IGD	11,253	22,446
Kapitał hybrydowy wyemitowany przez Grupę ING	-2,394	-2,438
Kapitał hybrydowy wyemitowany przez Grupę NN		-476
Rezerwa rewaluacyjna - dłużne papiery wartościowe	-2,804	-9,282
Rezerwa rewaluacyjna - kredytowanie właścicieli polis na życie	2,579	5,673
Korekty rezerwy rewaluacyjnej	2,446	3,209
Baza kapitałowa dla dźwigni finansowej	11,080	19,132

W tabeli poniżej znajdują się wskaźniki kapitałowe dla większych ubezpieczeniowych podmiotów zależnych zgodnie z lokalnymi ramami dla kapitału regulacyjnego:

Lokalne wskaźniki kapitału dla większych operacji ubezpieczeniowych

	2013 ⁽²⁾	2012 ⁽¹⁾
NN Life	222%	191%
ING Re Netherlands	1,314%	320%
ING Life Japan	1,366%	989%

(1) Porównywalny wskaźnik kapitałowy dla ING Life Japan pochodzi z 31 marca 2013 r., jako że rok finansowy dla ING Life Japan trwa od 1 kwietnia do 31 marca.

(2) Wskaźniki kapitałowe za rok 2013 nie są ostateczne do momentu ich przekazania organom regulacyjnym.

Kapitalizacja NN Life poprawiła się dzięki zastrzykowi kapitału w wysokości 0,6 mld euro, lepszym wynikom portfela aktywów kapitałowych oraz niższemu spreadom kredytowym, jednak zostało to zrównoważone przez zmianę krzywej wyceny z krzywej AAA EBC na krzywą swapową DNB. Po pożyczce podporządkowanej na rzecz NN Life i uwzględnieniu wpływu porozumienia emerytalnego z pierwszego kwartału 2014 roku, szacowany współczynnik pro forma Wyplacalności I dla NN Life wyniósł 234%.

Współczynnik kapitałowy dla ING Re wzrósł głównie dzięki zastrzykowi kapitału w wysokości 0,6 mld euro w celu wzmocnienia jego kapitalizacji od podstawy ekonomicznej, korzystnym zmianom na rynku oraz spadkowi wymaganego kapitału. Wymagany kapitał spadł głównie z powodu niższej wartości gwarancji dla reasekurowanej działalności VA w Japonii oraz rozwiązania umowy nadwyżki szkodowości z Polską.

Wskaźnik kapitału ING Life Japan poprawił się dzięki zyskom z okresu od 1 kwietnia do 31 grudnia 2013 roku, wzrostowi wielkości działalności spowodowanego przez dalszą dobrą sprzedaż produktów COLI oraz niższemu wymaganemu kapitałowi, odzwierciedlającemu spadającą gwarantowaną minimalną rezerwę SPVA, która jest spowodowana korzystnymi zmianami na rynku oraz zwiększonym okresem przedawnienia SPVA.

Dla Grupy NN wciąż ważne są dostępne zasoby finansowe (AFR), zwłaszcza jako ewoluujący zamiennik derywacji funduszy własnych z naszego wewnętrznego modelu w ramach regulacji Wyplacalność II. Regulacje te nie są ostateczne i mogą się pojawić znaczące odejścia od naszego zamiennika; więcej informacji można znaleźć w części dotyczącej zarządzania ryzykiem. AFR w Raporcie Rocznym ING Verzekeringen N.V. za 2012 rok zostało wyprowadzone dla ING Insurance EurAsia z wyłączeniem azjatyckiej działalności ubezpieczeniowej i zarządzania inwestycjami oraz reasekurowanych gwarancji Japan VA dla ING Re (Netherlands) N.V., które zostały zaklasyfikowane jako operacje utrzymywane do sprzedaży. W 2013 r. ING zapowiedziało dokonanie dywestycji NN Group N.V. zamiast ING Insurance Eurasia N.V., a po dokładnym przeanalizowaniu i ocenie dostępnych opcji dywestycji ING Life Japan postanowiono, że jednostka ta zostanie włączona do działalności ubezpieczeniowej i zarządzania inwestycjami Grupy NN w sytuacji bazowej IPO dla Grupy NN, z zastosowaniem warunków rynkowych i innych. W wyniku tego, ING Life Japan i reasekurowane gwarancje Japan VA dla ING Re („Działalność Grupy NN w Japonii”) nie są już klasyfikowane jako operacje utrzymywane do sprzedaży. Wszelkie odwołania do Azji w niniejszych ujawnieniach odnoszą się zatem do działalności ubezpieczeniowej i zarządzania inwestycjami w Azji innej niż działalność Grupy NN w Japonii.

Poniższa tabela przedstawia uzgodnienia AFR 2012 dla Insurance EurAsia z wyłączeniem azjatyckich operacji utrzymywanych do sprzedaży zgodnie z ujęciem w sprawozdaniu rocznym 2012 względem porównywalnej podstawy dla Grupy NN z wyłączeniem działalności ubezpieczeniowej w USA. Wpływ zmiany zakresu na EC został szczegółowo wyjaśniony w paragrafie dotyczącym ryzyka.

Zmiana zakresu AFR 2012	
kwoty w mld euro	AFR
Stan zgłoszony dla ING Insurance EurAsia (z wyłączeniem operacji utrzymywanych do sprzedaży) w 2012 r.	9.6
Zmiany modelu i metodologii ⁽¹⁾	-0.8
Uwzględnienie działalności Grupy NN w Japonii jako działalności modelowanej	2.4
Uwzględnienie innych azjatyckich operacji przeznaczonych do sprzedaży jako jednostek niemodelowanych	4.0
Uwzględnienie starszych jednostek i holdingu	-3.8
Grupa NN 2012 z wyłączeniem działalności ubezpieczeniowej w USA na podstawie porównywalnej do 2013 r.	11.4

⁽¹⁾ Zmiana modelu i metodologii odnosi się do zmiany zasad rozliczania świadczeń pracowniczych, ujawnionej w sekcji „Zmiany zasad rachunkowości w 2013 r.”.

W tabeli poniżej przedstawiono AFR i EC na podstawie porównywalnej dla Grupy NN (z wyłączeniem operacji z USA).

Pozycje AFR i EC		
kwoty w mld euro	2013	2012
AFR	13.6	11.4
EC	7.0	8.7
Nadwyżka AFR nad EC	6.6	2.7
Współczynnik AFR-EC	193%	131%

Współczynnik AFR-EC dla Grupy NN z wyłączeniem działalności ubezpieczeniowej w USA wzrósł w 2013 w wyniku wyższej wartości AFR i niższej wartości EC. AFR wzrósł z 11,4 mld euro na koniec 2012 roku do 13,6 mld euro na koniec 2013 roku. Wzrost AFR miał miejsce głównie z powodu zastrzyku kapitału z ING w wysokości 1,3 mld euro (1,0 mld euro na spłatę pożyczki z Grupy ING oraz 0,3 mld euro na nabycie części WestlandUtrecht Bank) oraz uwzględnienia ostatecznej stopy forward (UFR) w krzywej wyceny 1,6 mld euro. Wzrost ten został częściowo zrównoważony przez zmianę traktowania aktywów emerytalnych (uwzględnione w wynikach z 2012 roku, ale wyłączone w 2013 roku) w wysokości 0,7 mld euro oraz zmianę traktowania zewnętrznych instrumentów hybrydowych w wysokości 0,5 mld euro, które od 1 stycznia 2013 nie są zaliczane do AFR (zgodnie ze współczynnikiem IGD). Zmiana EC w roku 2013 została szczegółowo wyjaśniona w paragrafie dotyczącym ryzyka.

GRUPA ING

Współczynnik zadłużenia do kapitału Grupy ING na dzień 31 grudnia 2013 r. wyniósł 8,4% (2012: 11,2%).

Grupa ING jest zobowiązana do sprawozdawczości wobec Holenderskiego Banku Centralnego na mocy zaimplementowanej w Holandii dyrektywy o konglomeratach finansowych (FICO). Dyrektywa reguluje głównie obszar koncentracji ryzyka w grupach, transakcje wewnątrzgrupowe oraz ocenę grupowej adekwatności kapitałowej.

W poniższej tabeli zaprezentowano współczynnik FICO skalkulowany zgodnie z następującymi założeniami:

- Kapitał niezbędny dla działalności ubezpieczeniowej kalkulowany jest w oparciu o zaakceptowaną w Europie regulację Wyplacalność I dla wszystkich jednostek Grupy NN na całym świecie (bez względu na lokalne wymogi kapitałowe);
- Kapitał niezbędny dla działalności bankowej kalkulowany jest w oparciu o Bazyleę II z uwzględnieniem minimalnego poziomu Bazylei I (Basel I floor) (80% wartości aktywów ważonych ryzykiem wg Bazylei I);

Zarządzanie kapitałem ciąg dalszy

- Kapitał FICO dla Grupy kalkulowany jest zgodnie z podejściem podobnym do kalkulacji kapitału dla działalności bankowej (BIS) i ubezpieczeniowej (IGD) z wyłączeniem efektu dźwigni dla Grupy.

Regulacyjne wymagania kapitałowe Grupy ING

	2013	2012
Kapitał BIS	46,496	47,270
Kapitał IGD dla operacji ubezpieczeń	20,903	22,447
Dźwignia finansowa Grupy (zadłużenie pierwotne)	-4,910	-7,100
Kapitał regulacyjny	62,490	62,619
Kapitał wymagany dla operacji bankowych	26,913	28,767
Kapitał wymagany dla operacji ubezpieczeń	8,153	9,523
Łączny wymóg kapitałowy	35,066	38,290
Współczynnik FICO	178%	164%

Adekwatność kapitałowa i jej współczynniki

Ujawnienia ilościowe w zakresie pomiarów i współczynników kapitału

	2013	Grupa 2012	2013	Bank 2012	2013	Grupa NN 2012
Współczynnik Core Tier 1 (Bank)						
Rzeczywisty współczynnik Tier 1 na koniec roku			11.72%	11.97%		
Regulacyjny minimalny współczynnik Tier 1			2.00%	2.00%		
Docelowy minimalny współczynnik Tier 1			10.00%	10.00%		
Współczynnik Tier 1 (Bank)						
Rzeczywisty współczynnik Tier 1 na koniec roku			13.53%	14.40%		
Regulacyjny minimalny współczynnik Tier 1			4.00%	4.00%		
Docelowy minimalny współczynnik Tier 1			11.50%	10.00%		
Współczynnik BIS (Bank)						
Rzeczywisty współczynnik BIS na koniec roku			16.46%	16.96%		
Regulacyjny minimalny współczynnik BIS			8.00%	8.00%		
Docelowy minimalny współczynnik BIS			15.00%	10.00%		
Dyrektywa dla Grup Ubezpieczeniowych						
Rzeczywisty wskaźnik pokrycia kapitałem na koniec roku					257%	236%
Kapitał wymagany					100%	100%
Współczynnik docelowy					150%	150%
Współczynnik zadłużenia do kapitału (Grupa)						
Współczynnik zadłużenia do kapitału	8.44%	11.23%				
Docelowy maksymalny współczynnik zadłużenia do kapitału	15.00%	15.00%				

Wielkość współczynników Tier 1 oraz BIS jest wymogiem regulacyjnym. Na potrzeby wewnętrzne ING wykorzystuje współczynnik adekwatności oparty o Core Tier 1. Rzeczywiste wielkości współczynników wynosiły 11,97% na koniec roku 2012 i 11,72% na koniec roku 2013.

Główne oceny ratingowe ING na dzień 31 grudnia 2013 r.

	Standard & Poor's rating perspektywy	Moody's rating perspektywy	Fitch rating perspektywy
ING Groep N.V.			
- długoterminowe	A- stable	A3 negative	A negative
ING Bank N.V.			
- krótkoterminowe	A-1	P-1	F1+
- długoterminowe	A stable	A2 negative	A+ negative
- siła finansowa		C-	
ING Verzekeringen N.V. ⁽¹⁾			
- krótkoterminowe	A-2	P-2	F2
- długoterminowe	BBB+ stable	Baa2 negative	A- negative

⁽¹⁾ Poprzednik NN Group N.V.

W powyższej tabeli zaprezentowano kluczowe oceny ratingowe i perspektywy ING. Poszczególne oceny odzwierciedlają jedynie opinię agencji, która je wystawiła, w momencie analizy. Wyjaśnienia dotyczące wagi ocen można uzyskać tylko od agencji ratingowej.

Ocena ratingowa nie stanowi rekomendacji kupna, sprzedaży bądź utrzymania papierów wartościowych i każda z nich powinna być oceniana niezależnie od pozostałych. Nie ma żadnej pewności, że ocena ratingowa będzie obowiązywać przez jakikolwiek okres czasu ani że nie zostanie obniżona, zawieszona lub całkowicie wycofana przez agencję ratingową, jeżeli - zdaniem tej agencji - okoliczności będą to uzasadniać. ING nie ponosi żadnej odpowiedzialności za dokładność i rzetelność prezentowanych ocen ratingowych.

Dodatkowe informacje z Filaru 3

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

WPROWADZENIE

Niniejszy rozdział dotyczy Filaru 3, dyscypliny rynkowej, i jako taki zawiera informacje z kilku zakresów tematycznych. Niektóre z wymaganych informacji zostały przedstawione w innych częściach sprawozdania rocznego, m.in. w rozdziale dotyczącym zarządzania ryzykiem oraz w akapicie poświęconym zarządzaniu kapitałem.

Niniejszy rozdział zawiera informacje dodatkowe, jak również odwołania do odpowiednich rozdziałów. Zawarte tu dane odnoszą się do ING Bank N.V. i jego wszystkich podmiotów zależnych (zwanych dalej ING Bankiem). Nie występują istotne różnice między zakresem konsolidacji do celów ostrożnościowych w porównaniu z zakresem obrachunkowym konsolidacji zawartym w sprawozdaniu rocznym, nota „Podstawowe podmioty zależne”. Informacje zawarte w niniejszym rozdziale nie zostały skontrolowane przez zewnętrznych audytorów ING Banku.

Zalecenia Grupy ds. Poprawy Jakości Ujawnień dotyczące ujawniania danych finansowych

ING jest członkiem "Grupy ds. Poprawy Jakości Ujawnień" (EDFT), grupy sektora prywatnego utworzonej przez Radę Stabilności Finansowej ("FSB"), w której skład wchodzi członkowie reprezentujący zarówno użytkowników, jak i przygotowujących sprawozdania finansowe. Grupa ta opublikowała w roku 2012 zalecenia dotyczące bardziej wyczerpujących i spójnych ujawnień. W roku 2013 ING Bank potwierdził swoje zaangażowanie związane z raportem EDTF, wdrażając dodatkowe zalecenia dodatkowo do wymogów w zakresie ujawniania wynikających z CRR/CRD IV. Poniższe zestawienie obrazuje, w jakich obszarach ING Bank zastosował się do zaleceń EDTF.

Przewodnik po rekomendacjach EDTF

Typ	Numer	Krótki opis	Strony
Ogólne	1	Indeks ułatwiający nawigację wśród informacji dotyczących ryzyka	8-9
	2	Terminologia dot. ryzyka, mierniki ryzyka i kluczowe parametry	2-6, 21-23
	3	Omówienie zmian regulacyjnych. Gdy odpowiednie zasady zostaną sfinalizowane, określenie planów osiągnięcia każdego z nowych kluczowych wskaźników regulacyjnych	20-21 <i>Wskaźnik dźwigni, LCR i NSFR zostaną ujawnione tam, gdzie odpowiednie standardy są sfinalizowane.</i>
Zawiadywanie ryzykiem, zarządzanie ryzykiem i model biznesowy	4	Podsumowanie organizacji banku, procesów i kluczowych funkcji w zakresie zarządzania ryzykiem	9-12
	5	Kultura banku w zakresie ryzyka, powiązane procedury i strategię	12-14
	6	Kluczowe ryzyka wynikające z modelu biznesowego, apetyt na ryzyko oraz sposób zarządzania tymi rodzajami ryzyka	12, 15-16
	7	Wykorzystanie testów warunków skrajnych w zakresie zawiadywania ryzykiem przez bank oraz ram kapitałowych	16-18
Adekwatność kapitału i aktywa ważone ryzykiem	8	Minimalne wymogi kapitałowe w ramach Filaru 1, w tym bufory, lub minimalny wskaźnik wewnętrzny	102-107, 111
	9	Podsumowanie składu kapitału według wzorów przyjętych przez Komitet Bazylejski	111-114 <i>Dodatkowe informacje ilościowe zostaną zawarte w przyszłych ujawnieniach.</i>
	10	Zestawienie zmian w kapitale regulacyjnym, od daty ostatniego sprawozdania, z uwzględnieniem zmian w funduszach własnych Tier 1, kapitale Tier 1 i kapitale Tier 2	111-113
	11	Omówienie planowania kapitałowego w ujęciu ilościowym i jakościowym, w ramach ogólnego omówienia kwestii planowania strategicznego przez kierownictwo	20-21, 100-101
	12	Analiza powiązania aktywów ważonych ryzykiem (RWA) z działalnością biznesową	114-116
	13	Wymogi kapitałowe dla ryzyka kredytowego w rozbiciu na klasy aktywów wg Bazylei oraz dla głównych portfeli	119
	14	Przedstawienie w ujęciu tabelarycznym ryzyka kredytowego w księgach bankowych w rozbiciu na klasy aktywów wg Bazylei oraz główne portfele	119-122
	15	Zestawienie uwzględniające zmiany w RWA w danym okresie raportowania	112-113 <i>Zestawienie dla rynkowych i operacyjnych RWA zostaną ujęte w przyszłych ujawnieniach.</i>
	16	Testowanie wsteczne Filaru 3 wg Bazylei, z uwzględnieniem wydajności modelu oraz walidacji	12, 31-33, 35, 121-123
	17	Zarządzanie ryzykiem płynności oraz analiza ilościowa bufora płynności	68-71, 134-136
	18	Podsumowanie aktywów obciążonych w ujęciu tabelarycznym	137 <i>Ujawnienie zostanie rozszerzone w chwili sfinalizowania stosownych standardów.</i>
Ryzyko rynkowe	19	Omówienie strategii finansowania, z wyszczególnieniem najważniejszych źródeł i wszelkich koncentracji funduszy	69-73
	20	Powiązanie pozycji bilansu z pozycjami przedstawionymi w ujawnieniach na temat ryzyka rynkowego portfela handlowego i niehandlowego, takimi jak wrażliwości czynników ryzyka, wartość ekonomiczna i scenariusze i/lub wrażliwości zysków	60-65, 69 <i>Powiązanie z pozycjami bilansu zostanie przeprowadzone w przyszłych ujawnieniach.</i>

	21	Przedstawienie rozbitcia jakościowego i ilościowego istotnych czynników ryzyka rynkowego portfela handlowego i niehandlowego	58-69
	22	Jakościowe i ilościowe ujawnienia modeli pomiaru ryzyka rynkowego	59, 68
	23	Opisanie innych technik zarządzania ryzykiem rynkowym	58-69, 135-136
Ryzyko kredytowe	24	Zrozumienie profilu ryzyka kredytowego banku, w tym wszelkie znaczne koncentracje ryzyka	115-119
	25	Zestawienie kredytów z utratą wartości lub zagrożonych, strat pożyczkowych i forbearance	42-47, 124-127
	26	Jakościowa i ilościowa analiza ryzyka kredytowego kontrahenta	127-128
	27	Jakościowe i jakościowe informacje na temat łagodzenia ryzyka kredytowego, włączając zabezpieczenia, umowy kompensacji i gwarancje	47-58, 129-131
Inne ryzyka	28	Opis, w jaki sposób „inne ryzyka” są identyfikowane, zawiadywane, mierzone i zarządzane	73-76
	29	Omówienie powszechnie znanych zdarzeń związanych z innymi rodzajami ryzyka	73-76

KAPITAŁ REGULACYJNY

Reguły adekwatności kapitałowej – Bazylea II

Reguły adekwatności kapitałowej, znane również pod nazwą Kapitału Regulacyjnego (RC), wyrażają opinie organów regulacyjnych i prawodawczych w zakresie tego, ile kapitału musi zachować bank lub inna instytucja finansowa podlegająca regulacjom zgodnie ze swoją wielkością i rodzajem podejmowanego ryzyka, wyrażonego w formie aktywów ważonych ryzykiem. Najważniejszą częścią bazy kapitałowej jest kapitał akcjonariuszy. Oprócz kapitału instytucja ma prawo emisji określonych pasywów, takich jak pewne instrumenty hybrydowe, i dodania ich do bazy kapitałowej. Minimalny wymóg prawny mówi o tym, że baza kapitałowa musi odnosić się do przynajmniej 8% aktywów ważonych ryzykiem (RWA). Rząd holenderski przyjął dyrektywę w sprawie wymogów kapitałowych (CRD), czyli europejski odpowiednik bazylejskiej umowy kapitałowej II, w grudniu 2006 r.

Informacje Filaru 3 odnoszą się przede wszystkim do ryzyka kredytowego, ale również do sekurytyzacji oraz innych aktywów niezwiązanych ze zobowiązaniem kredytowym (ONCOA). Wymagania dotyczą głównie podstawowych zagrożeń aktywów ważonych ryzykiem i kapitału regulacyjnego. Jako takie odnoszą się głównie do pierwszego filaru Bazylei II - minimalne wymogi kapitałowe. Wymogi regulacyjne zostały opisane w dalszej części, obejmującej również ryzyko rynkowe oraz ryzyko operacyjne. Drugi filar koncentruje się na kapitale ekonomicznym oraz podstawowych modelach wykorzystywanych wewnętrznie przez banki oraz poddawanych przeglądowi przez kierownictwo. Temat kapitału ekonomicznego, i tym samym drugiego filaru, został szeroko omówiony w rozdziale dotyczącym zarządzania ryzykiem. W związku z tym, tekst rozdziału dot. Filaru 3 powinien być odczytywany w połączeniu z informacjami zawartymi w rozdziałach o zarządzaniu ryzykiem i kapitałem w sprawozdaniach rocznych. Omówiono w nich szeroko kwestie zarządzania ryzykiem i zarządzania kapitałem.

Podejścia stosowane przez ING Bank

1 stycznia 2008 roku ING Bank przyjął metodę wewnętrznych ratingów (AIRB) w odniesieniu do większości swoich znaczących portfeli, które zawierają ryzyko kredytowe, zgodnie z zatwierdzeniami uzyskanymi od DNB (Holenderskiego Banku Centralnego) oraz rozmaitymi obowiązującymi regulacjami lokalnymi. Niemniej jednak, pozostaje niewielka część portfela, która podlega Metodzie Standardowej (SA). W odróżnieniu od większości regulatorów, DNB nakłada na instytucje wymóg kwalifikowania co najmniej 85% portfela (pod względem RWA) na podstawie AIRB w celu otrzymania statusu AIRB. Większość portfeli SA objętych metodą standardową w ING Banku odnosi się do podmiotów zależnych, których regulatorzy krajowi nie przyjęli ścisłych ram ani wymogów AIRB. ING cały czas dąży do przekształcania dodatkowych portfeli z SA na AIRB. ING Bank nie posiada żadnych portfeli wykorzystujących metodę FIRB.

W roku 2013 ING Bank zmniejszył swój portfel SA w kategoriach regulacyjnej ekspozycji w momencie niewykonania zobowiązania (READ) o 20,5% głównie w wyniku sprzedaży ING Direct UK. Na grudzień 2013 roku największe portfele SA to portfele w Turcji, Indiach (ING Vysya Bank) i częściowo w Polsce (ING Bank Śląski). ING Bank nadal współpracuje z lokalnymi regulatorami, zwłaszcza w Polsce, w celu objęcia większej liczby portfeli metodą AIRB.

Metody AIRB i SA zostały bardziej szczegółowo wyjaśnione w podrozdziale poświęconym pomiarowi ryzyka kredytowego w rozdziale dotyczącym zarządzania ryzykiem. Analiza portfeli AIRB i SA wraz z powiązanymi tabelami znajduje się w podrozdziale „Metody AIRB i SA” rozdziału dotyczącego Filaru 3.

ING Bank stosuje metodę AIRB oraz Metody Ocen Wewnętrznych (IAA) w odniesieniu do linii płynności dostarczanych do programów Papierów Komercyjnych Opartych na Aktywach; zostało to wyjaśnione bardziej szczegółowo w rozdziale dotyczącym sekurytyzacji.

Umowa Bazylea III

Umowa Bazylea III została przyjęta w 2010 roku i konsekwentnie przełożona na regulacje przez UE w ramach rozporządzenia o wymogach kapitałowych (CRR) i czwartej dyrektywy nt. wymogów kapitałowych. CRR jest wiążące dla wszystkich krajów członkowskich UE i wchodzi w życie od 1 stycznia 2014 r. Aby uzyskać więcej informacji, patrz rozdział „Bieżące zmiany w środowisku regulacyjnym”.

REGULACYJNE WYMOGI KAPITAŁOWE DLA WSZYSTKICH RODZAJÓW RYZYKA

Regulacyjne wymogi kapitałowe		
	2013	2012
Ryzyko kredytowe		
Portfele podlegające metodzie standardowej	2,023	2,415
Portfele podlegające metodzie AIRB		
- Rządy	540	217
- Instytucje	1,505	1,121
- Korporacje	8,050	7,773
- Hipoteki mieszkaniowe	4,102	3,524
- Pozostała działalność detaliczna	1,335	1,286
Portfele podlegające metodzie AIRB razem	15,530	13,920
Ekspozycje z tytułu sekurytyzacji	218	442
Portfele kapitałowe w księgach bankowych w prostej metodzie pomiaru wagi ryzyka	69	201
Inne aktywa niezwiązane ze zobowiązaniem kredytowym	1,233	1,708
Ryzyko kredytowe razem	19,074	18,685
Ryzyko rynkowe		
Metoda standardowa	37	28
Metoda modeli wewnętrznych - księga handlowa	667	744
Ryzyko rynkowe razem	704	772
Ryzyko operacyjne		
Zaawansowane podejście pomiarowe	2,823	2,836
Całość kapitału regulacyjnego wymagana na mocy Bazylei II	22,600	22,292
Bazylea I - limit dolny *	26,913	28,767
Dodatkowe wymogi kapitałowe	4,312	6,475

Powyższa tabela uwzględnia świadczenia sekurytyzacyjne SA, AIRB i portfeli sekurytyzacyjnych, wynoszące w 2013 r. 21 mln EUR.

* Obowiązuje ograniczenie do wysokości 80% kapitału regulacyjnego wymaganego w Bazylei I.

ONCOA stanowią aktywa o charakterze niezwiązanym ze zobowiązaniem kredytowym, nieujęte w kalkulacjach w ramach metody SA lub AIRB. Wymóg kapitałowy dla ONCOA od dnia 31 grudnia 2013 r. wynosi 1233 mln EUR (w 2012 r. wynosił 1708 mln EUR).

W roku 2007, by zapobiec dużym wpływom krótkoterminowym na wymogi kapitałowe, regulatorzy wprowadzili reguły przejściowe (limity kapitałowe) dla instytucji wdrażających raportowanie według reguł adekwatności kapitałowej Bazylei II. Dla lat 2013 i 2012 wymóg kapitałowy nie pozwalał na spadek poniżej 80% wymogów kapitałowych obliczonych na podstawie regulacji Bazylei I. Dodatkowe wymogi kapitałowe według reguł przejściowych to 4312 mln EUR w 2012 (6475 mln EUR w 2012 r.).

Zwiększenie wymaganego kapitału regulacyjnego na podstawie Bazylei II można wyjaśnić stałym pogarszaniem się warunków ekonomicznych na wielu rynkach ING Banku, prowadzącym zarówno do migracji ratingu, jak i korekt w dół dla kluczowych czynników ryzyka odzwierciedlonych w modelach AIRB. Wymagany kapitał regulacyjny przedstawiony w tym rozdziale należy porównać z dostępnym kapitałem regulacyjnym, którego dane szczegółowe zawarte są w akapicie poświęconym zarządzaniu kapitałem, w rozdziale „Kapitał regulacyjny”. Poniższa tabela zawiera zestawienie zmian w dostępnym kapitale regulacyjnym.

Zestawienie zmian w kapitale regulacyjnym ING Banku		
	2013	2012
Kapitał poziomu Core Tier 1		
Kwota otwarcia	33,354	31,761
Zysk	3,063	3,281
Korekta o filtry ostrożnościowe własnego ryzyka	97	468
Zmiana wartości firmy	158	130
Dywidenda	-2,955	-2,125
Zmiany w rezerwach rewaluacyjnych	-726	-471
Zmiany interesów stron trzecich	113	148
Zmiany w pomniejszeniach Tier 1	-91	25
Inne	97	137
Kwota zamknięcia	33,110	33,354
Dodatkowy kapitał poziomu Tier 1		
Kwota otwarcia	6,774	6,850
Kapitał wyemitowany		
Kapitał umorzony	-1,506	
Różnice w kursach wymiany	-146	-75
Kwota zamknięcia	5,122	6,774

Dodatkowe informacje z Filaru 3 ciąg dalszy

Kapitał poziomu Tier 2		
Kwota otwarcia	7,142	8,502
Zmiany w instrumentach kapitałowych poziomu Tier 2	1,212	-1,384
Zmiany w pomniejszeniach	-91	24
Kwota zamknięcia	8,263	7,142
Kapitał regulacyjny razem	46,496	47,270

Jeżeli nie określono inaczej, tabele w rozdziale poświęconym Filarowi 3 dotyczą wyłącznie ryzyka kredytowego i rynkowego, w związku z czym nie obejmują ONCOA, kapitału własnego i ryzyka operacyjnego.

Ocena adekwatności kapitału

Adekwatność kapitałowa w ramach Bazylei II opiera się na wytycznych opracowanych przez Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego i na dyrektywach Unii Europejskiej, wdrożonych przez Holenderski Bank Centralny (DNB) w celach nadzorczych. Minimalny wskaźnik Tier 1 wynosi 4%, a minimalny wskaźnik kapitału całkowitego (znany jako wskaźnik BIS) 8% wszystkich aktywów ważonych ryzykiem.

Tabela poniżej odzwierciedla fundusze własne zgodnie z CDR i holenderską legislacją, z wykorzystaniem zasad zarówno Bazylei II (jak określono w CRD III), jak i Bazylei III (jak określono w CRR/CRD IV). Ponieważ postanowienia Bazylei III będą wprowadzane stopniowo w latach 2014-2019, tabela pokazuje pozycje Bazylei III zarówno zgodnie ze stanem końcowym z 2019 roku, jak i z zasadami obowiązującymi w 2014 roku. Pokazuje to jasno, które pozycje są wprowadzane bezpośrednio, które stopniowo, a których jeszcze nie ma w 2014 roku.

Kapitał ING Banku składa się z kapitału Tier 1 (określanego jako „oryginalne fundusze własne” w CRD III) oraz kapitału Tier 2 (określanego jako „dodatkowe fundusze własne” w CRD III) netto po odliczeniach. Kapitał Tier 1 składa się zarówno z kapitału poziomu Core Tier 1 (określanego jako „fundusze własne Tier 1” w CRR/CRD IV) i innego kapitału Tier 1, określanego również jako kapitał hybrydowy. Kapitał poziomu Tier 2 składa się głównie z pożyczek podporządkowanych.

ING Bank utrzymuje silne, wysokiej jakości poziomy kapitału. ING Bank już teraz spełnia wymogi wypłacalności Bazylei III, z pełnym współczynnikiem dla kapitału poziomu Core Tier 1 10,0%. Odsetek ten jest wyliczany na podstawie natychmiastowego i pełnego wdrożenia i pomija możliwy wpływ przyszłych działań kierownictwa.

Pozycja kapitałowa ING Banku						
	Reguły 2013 (Bazylea II)		Reguły 2014 (wprowadzana Bazylea III)		Reguły 2019 (w pełni wprowadzona Bazylea III)	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Kapitał akcjonariuszy (macierzysty)	32,805	34,963	32,805	34,963	32,805	34,963
Korekty regulacyjne						
Udziały mniejszościowe, kwalifikowane jako kapitał poziomu Tier 1	1,065	959	949	857	485	449
Wartość firmy i wartości niematerialne podlegające odliczeniom z poziomu Tier 1	-1,057	-1,242	-1,167	-1,349	-1,606	-1,778
Odliczenia z poziomu Tier 1 ⁽¹⁾	-1,082	-991	-1,174	-1,059	-1,543	-1,335
Rezerwa rewaluacyjna - dłużne papiery wartościowe	-833	-1,265	-833	-1,265		
Rezerwa rewaluacyjna - kapitałowe papiery wartościowe	-1,038	-1,385	-1,038	-1,385		
Rezerwa rewaluacyjna - nieruchomości	-325	-338	-325	-338		
Rezerwa rewaluacyjna - zabezpieczenie przepływów pieniężnych	776	761	776	761	776	761
Filtry ostrożnościowe						
Własne ryzyko kredytowe	125	28	125	28	125	28
Przeliczenie określonych świadczeń (MSR19R) ⁽²⁾	2,671	1,86	2,671	1,86		
Aktywa funduszy emerytalnych ze zdefiniowanym świadczeniem netto			-110	-117	-551	-587
Aktywa z tytułu podatku odroczonego			-57	-154	-286	-771
Dostosowanie własnego ryzyka kredytowego do instrumentów pochodnych (DVA)			-12	-14	-60	-70
Inne	1	4	1	4	1	4
Kapitał dostępny - Core Tier 1 (fundusze własne Bazylea III)	33,11	33,354	32,612	32,791	30,145	31,665
Pożyczki podporządkowane kwalifikowane jako kapitał poziomu Tier 1 ⁽³⁾	5,123	6,774	5,123	6,774	5,123	6,774
Udziały mniejszościowe, kwalifikowane jako dodatkowy kapitał poziomu Tier 1			17	18	83	91

Dodatkowe informacje z Filaru 3 ciąg dalszy

Kapitał dostępny - Tier 1	38,232	40,129	37,751	39,583	35,351	38,53
Kapitał dodatkowy - Tier 2 ⁽³⁾	8,653	7,312	8,653	7,312	8,653	7,312
Rezerwa rewaluacyjna - kapitałowe papiery wartościowe	1,038	1,385	830	1,108		
Rezerwa rewaluacyjna - nieruchomości	325	338	260	271		
Niezabezpieczone pożyczki podporządkowane	83	125	66	100		
Odliczenie udziału Bank of Beijing	-754	-1,028	-603	-822		
Odliczenia z poziomu Tier 2 ⁽¹⁾	-1,082	-991	-865	-792		
Udziały mniejszościowe, kwalifikowane jako kapitał poziomu Tier 2			22	16	111	80
Dostępne fundusze poziomu Tier 3						
Kapitał BIS	46,496	47,27	46,115	46,775	44,116	45,922
Aktywa ważone ryzykiem	282,503	278,656	300,958	304,317	300,958	304,317
Współczynnik Core Tier 1	11.7%	12.0%	10.8%	10.8%	10.0%	10.4%
Współczynnik Tier 1	13.5%	14.4%	12.5%	13.0%	11.8%	12.7%
Współczynnik BIS	16.5%	17.0%	15.3%	15.4%	14.7%	15.1%
Kapitał wymagany w oparciu o dolny próg Bazylei I	26,913	28,767	26,913	28,767	26,913	28,767
Współczynnik BIS w oparciu o dolny próg Bazylei I	13.8%	13.1%	13.7%	13.0%	13.1%	12.8%

⁽¹⁾ W ramach Bazylei II odliczenia, obejmujące głównie niedobory rezerw i znaczące inwestycje w instytucje finansowe, są odejmowane 50% z kapitału na poziomie Core Tier 1 i 50% z kapitału na poziomie Tier 2. W ramach Bazylei III niedobory rezerw są odliczane w pełni od kapitału na poziomie Core Tier 1, zaś znaczące inwestycje w instytucje finansowe, z zastrzeżeniem pewnych progów, są 250% ważne ryzykiem.

⁽²⁾ W wyniku przeglądu MSR 19, wynik ten jest o 154 mln euro wyższy niż przedstawiony w raporcie rocznym za rok 2012, co w efekcie daje nieco wyższe wskaźniki kapitałowe.

⁽³⁾ Zakładając, że kapitał Tier 1 i Tier 2 niekwalifikowalny do Bazylei III zostanie zastąpiony przez odpowiedniki kwalifikowalne do Bazylei III zanim przestanie spełniać zachowane warunki Bazylei III.

RYZIKO KREDYTOWE

Podstawa i zakres prezentacji ryzyka kredytowego

W części Filaru 3 dotyczącej ryzyka kredytowego, dane zawarte w tabelach dotyczą najważniejszych działań ING Banku związanych z ryzykiem kredytowym w następujących obszarach: udzielanie pożyczek (ujętych i nieujętych w bilansie), finansowanie papierów wartościowych, instrumenty pochodne (łącznie ryzyko przedroczliczeniowe), działania na rynku pieniężnym (w tym lokaty rezerwowe w bankach centralnych) i ryzyka inwestycyjne. Ryzyko kredytowe w księdze handlowej jest wyłączone i zostało ujęte w części dotyczącej ryzyka rynkowego rocznego sprawozdania finansowego.

Kwoty prezentowane w niniejszym rozdziale odnoszą się do kwot wykorzystywanych w celu zarządzania ryzykiem kredytowym. Są one zgodne z interpretacją ING Bank definicji ujętych w regulacjach Bazylei II. Liczby te różnią się zatem od liczb rachunkowych przedstawionych w sprawozdaniu rocznym, przygotowanym zgodnie z zasadami MSSF-UE.

O ile nie zaznaczono inaczej, tabele w niniejszym rozdziale pokazują pomiary regulacyjnej ekspozycji w momencie niewykonania zobowiązania (READ) oraz aktywów ważonych ryzykiem (RWA), zgodnie z definicjami Bazylei II. Wartość READ to zwykle suma pozycji uwzględnionych i nieuwzględnionych w bilansie: pożyczek, inwestycji i działań na rynku pieniężnym oraz szacunkowej części niewykorzystanych środków kredytowych, udzielonych dłużnikom. Kwoty odnoszące się do działań inwestycyjnych i pożyczkowych opierają się na oryginalnych wartościach, które zostały zainwestowane, minus spłaty. Uwzględnia się także kwoty ważonego ryzyka (plus dodatki). Pomnożenie RWA przez 8% daje poziom kapitału regulacyjnego (RC), który trzeba utrzymywać, by móc zarządzać tymi portfelami (w odniesieniu do części ryzyka kredytowego podejmowanych czynności).

Wartości odnoszące się do produktów pochodnych i finansowania papierów wartościowych opierają się na „kwotach ważonych ryzykiem”, które zwykle są równe wartości wycenianych do rynku (mark-to-market) papierów podstawowych plus „dodatek” (zdefiniowany ustawowo), reprezentujący szacunkowe, potencjalne zagrożenia w przyszłości. Kwoty modyfikuje się dalej za pomocą korekty związanej z pierwotnymi wartościami (rynkowymi) zabezpieczeń (po redukcji typu „haircut”) oraz kompensacji prawnej lub takiej, którą dopuszczają różne umowy ramowe, takie jak umowy ISDA i aneksy CSA.

Ekspozycje pozabilansowe obejmują akredytywy i gwarancje, powiązane z kategorią ryzyka związanego z udzielaniem pożyczek. Dodatkowo, do ekspozycji pozabilansowych wlicza się także część niewykorzystanych limitów, związanych z przewidywanym wykorzystaniem niewykorzystanej części limitu między momentem pomiaru a teoretycznym momentem statystycznej niewypłacalności. Kwoty te określa się łącznie mianem „nieuregulowanego ryzyka kredytowego” (credit risk outstandings).

Ekspozycje związane z sekurytyzacją (finansowanie zabezpieczone aktywami, papiery wartościowe zabezpieczone hipotekami komercyjnymi/mieszkaniowymi) zaprezentowano oddzielnie. Kwoty te odnoszą się również do wysokości zainwestowanych środków przed podjęciem jakichkolwiek działań kończących się utratą wartości lub wprowadzeniem korekt opartych na wycenie według bieżącej wartości rynkowej (MtM). Również te kwoty są określone mianem „nieuregulowanego ryzyka kredytowego”.

ANALIZA MIGRACJI AKTYWÓW WAŻONYCH RYZYKIEM

Poniższa tabela wyjaśnia zmiany w RWA w okresie sprawozdawczym oraz dostarcza dodatkowych informacji, łącząc wpływ zmian składu portfela, zmian modelu oraz zmian w otoczeniu ryzyka na RWA. Tabela zawiera zestawienie zmian RWA w danym okresie według każdego rodzaju ryzyka RWA ING Banku, w rozbiciu na portfele SA i AIRB, wraz z sekurytyzacją.

Zestawienie zmian RWA

Zmiany RWA według kluczowych determinantów		
kwoty w mld euro	2013	2012
Kwota otwarcia	209.7	252.7
Wielkość księgi ⁽¹⁾	-0.3	-5.1
Dywestycje	-6.0	-32.4
Jakość księgi ⁽²⁾	13.6	3.3
Zmniejszanie ryzyka	-0.5	-3.5
Aktualizacje modelu ⁽³⁾	9.7	0.3
Metodologia i polityka ⁽⁴⁾	-0.6	-3.3
Zmiany kursów wymiany	-4.1	0.0
Inne	0.6	-43.0
Zmiany razem	12.4	-43.0
Kwota zamknięcia	222.2	209.7

Z wyłączeniem instrumentów kapitałowych i ONCOA.

(1) Wielkość księgi: zasadnicze zmiany wielkości i struktury księgi (w tym nowa działalność i pożyczki wymagalne).

(2) Jakość księgi: jakość zmian księgi spowodowanych doświadczeniami takimi jak podstawowe zachowanie klienta lub czynniki demograficzne, włączając zmiany jakości kredytów w portfelu.

(3) Aktualizacje modelu: wdrożenie modelu, zmiany zakresu modelu lub wszelkie zmiany mające usunąć wady modelu, w tym zmiany polegające na kalibracji/dostosowaniu modelu.

(4) Metodologia i polityka: zmiany metodologii kalkulacji spowodowane wewnętrznymi zmianami polityki oraz zmianami polityki regulacyjnej.

Kluczowe zmiany

W ciągu roku RWA uległy zwiększeniu o 12,4 mld euro, do wartości 222,2 mld euro. Część wzrostu RWA spowodowało odejście od ONCOA, które nie wpływa na współczynnik kapitału. W celu szybkiego wdrażania złożonych, poważanych zmian kapitału, czasami dokonywana jest ogólna korekta ONCOA przed alokacją do jednostek biznesowych i obiektów. Zmniejszenie wielkości księgi, z wyłączeniem dywestycji oraz zmniejszania ryzyka portfela, spowodowało zmniejszenie RWA o 13,6 mld EUR.

- Zmniejszenie wielkości księgi jest wynikiem netto przede wszystkim zwiększenia portfela hipotek DiBa oraz jest równoważone przez redukcję w księdze korporacyjne oraz portfela wygaszanie najmów. Kilka mniejszych zmian, zarówno wzrostów, jak i spadków, miało miejsce w różnych portfelach na przestrzeni roku.
- Dywestycje w roku 2013 były związane głównie ze sprzedażą ING Direct UK na rzecz Barclays oraz sprzedażą głównie komercyjnej działalności z portfela WestlandUtrecht Bank na rzecz Nationale-Nederlanden Bank, co zwolniło odpowiednio 2,4 mld euro i 1,8 mld euro RWA. Zgodnie ze zmienionymi warunkami planu restrukturyzacji, operacje komercyjne WestlandUtrecht Bank mają być połączone z detaliczną działalnością bankową holenderskiego ubezpieczyciela Nationale-Nederlanden, który ma być poddany dywestycji jako część Grupy NN. Portfel hipotek WestlandUtrecht Bank jest w większości utrzymywane przez ING Bank. Rozwinięcie instrumentu wsparcia dla aktywów nie płynnych (IABF) dodatkowo zredukowało RWA o 1,8 mld euro.
- Spadek jakości księgi spowodował zwiększenie RWA o 8,8 mld EUR i było spowodowane głównie przez pogorszenie warunków rynkowych w zastosowanych modelach kapitału regulacyjnego, co doprowadziło do uszczuplenia wartości pokrycia. W miarę jak warunki rynkowe nadal się pogarszały, czynnik spadku koniunktury został odpowiednio skorygowany dla objętych nimi portfeli, czyli głównie holenderskich i belgijskich portfeli hipotecznych oraz małych i średnich firm. Obniżenie wpłynęło także negatywnie na wartości pokrycia, co spowodowało podwyższenie wartości LGD głównie na ww. portfelu hipotecznych.
- W zakres zmniejszenia ryzyka w 2013 roku wchodzi sprzedaż sekurytyzacji oraz aktywów ING Real Estate Finance (US) na rzecz Wells Fargo, co jest zgodne ze strategicznym celem ING, zakładającym efektywne wykorzystanie kapitału we wszystkich portfelach.
- W ciągu roku doszło do kilku uaktualnień modelu, skoncentrowanych głównie na portfelu korporacyjnym i w szczególności portfelu Commercial Property Finance. Kluczowe zmiany wiązały się z określeniem LGD dla tego portfela. Brano pod uwagę współczynnik straty i okres dyskonta obecnie lepiej odzwierciedlają aktualną sytuację ekonomiczną. Wyżej wymieniona zmiana i liczne mniejsze zmiany spowodowały wzrost o 9,7 mld euro.
- Nadmiernie ostrożnie podejście stosowane w stosunku do wyliczania zobowiązań pozabilansowych, które jest czynnikiem READ, zostało teraz lepiej dostosowane do faktycznych doświadczeń dla najlepiej ocenianych portfeli korporacyjnych i instytucjonalnych, powodując znaczący spadek READ oraz redukcję RWA. Podstawą tej zmiany były szerokie doświadczenia z minimalnymi kwotami gwarancji i LC, które zostały zrealizowane. Wyżej wymieniona zmiana i liczne mniejsze zmiany spowodowały spadek o 0,6 mld euro w związku ze zmianami metodologii i polityki.
- Na przestrzeni roku zmiany kursów walut spowodowały spadek RWA o 4,1 mld euro, co było spowodowane głównie przez deprecjację dolara amerykańskiego (-4,57%), liry tureckiej (-20,53%) i dolara australijskiego (-17,52%) wobec euro

Ogólnie, zarządzanie RWA było bardzo wysokim priorytetem dla INW we wszystkich aspektach naszej działalności. Od opracowania produktu, przez wycenę, aż do decyzji o dywestycji, zarządzanie RWA jest szczegółowo monitorowane, zgłaszane i realizowane na wszystkich poziomach organizacji.

KLASY EKSPOZYCJI

Umowa Bazylejska wprowadza pojęcie „klas ekspozycji”. Chodzi zasadniczo o grupowanie obszarów ryzyka kredytowego, związanych ze wspólnym typem dłużnika bądź produktu. W metodzie AIRB większość klas ekspozycji posiada swoje subkategorie. ING Bank definiuje klasy ekspozycji w sposób następujący:

- **Rządy Centralne i Banki Centralne** (dalej **Rządy**) obejmują władze państwowe, banki centralne oraz władze regionalne i lokalne uznawane w regulacjach Bazylei II, a także organizacje ponadnarodowe;
- **Instytucje** obejmują wszystkie banki komercyjne, niebankowe instytucje finansowe (np. firmy leasingowe, fundusze, przedsiębiorstwa zarządzające funduszami, firmy ubezpieczeniowe) oraz władze regionalne i lokalne, których nie klasyfikuje się jako władze państwowe;
- **Korporacje** obejmują wszystkie jednostki prawne, które nie są rządami, instytucjami ani jednostkami detalicznymi;
- **Jednostki detaliczne** obejmują następujące klasy:
 - **Hipoteki mieszkaniowe** obejmują wszystkie pożyczki hipoteczne na nieruchomości mieszkalne, które nie stanowią części sekurytyzacji; oraz
 - **Inne jednostki detaliczne** obejmują wszystkie pozostałe zobowiązania kredytowe, związane z detalicznymi przedsiębiorstwami małej i średniej wielkości, takimi jak partnerstwa, firmy jednoosobowe i osoby prywatne, na przykład pożyczki konsumenckie, pożyczki na samochód, karty kredytowe.

W tak ujętych definicjach klas ekspozycji, osoba prywatna może należeć zarówno do kategorii hipotek mieszkaniowych, jak i innych jednostek detalicznych. Inne rodzaje kontrahentów lub emitentów na siebie nie zachodzą.

W poniższych tabelach przedstawiono ogólny obraz portfela ING Banku z podziałem na klasy ekspozycji, po czym poszczególne klasy ekspozycji przedstawiono w rozbiciu na istotne czynniki. Segmentacja sekurytyzacji została przedstawiona w rozdziale poświęconym sekurytyzacji.

Ryzyko kredytowe według rodzajów ekspozycji i klas ekspozycji

W tabeli poniżej przedstawiono sumy READ i RWA dla ING Banku zgodnie z definicjami rodzajów ekspozycji określonymi przez Komitet Bazylejski, zarówno dla portfela SA, jak i AIRB, według klas ekspozycji.

Metody według klas ekspozycji												
	Rządy		Instytucje		Korporacje		Jednostki detaliczne		Suma 2013		Suma 2012	
	READ	RWA	READ	RWA	READ	RWA	READ	RWA	READ	RWA	READ	RWA
Metoda SA												
Ujęte w bilansie	3,713	2,472	1,887	998	8,64	8,557	14,442	9,025	28,682	21,051	36,085	24,762
Nieujęte w bilansie	6	6	480	204	2,069	2,068	2,114	1,578	4,669	3,856	6,19	5,183
Finansowanie papierów wartościowych	57	57	1						57	57		
Instrumenty pochodne	14	14	413	187	125	127	2	1	553	329	425	245
Suma	3,79	2,548	2,781	1,389	10,834	10,752	16,557	10,605	33,961	25,294	42,699	30,19
Metoda AIRB												
Ujęte w bilansie	80,12	6,17	57,42	10,057	144,96	75,041	299,76	65,014	582,26	156,28	606,15	132,27
Nieujęte w bilansie	4,801	199	13,441	3,485	53,838	20,47	14,225	2,913	86,305	27,066	102,19 ₅	30,16
Finansowanie papierów wartościowych	1,71	45	8,825	1,304	388	87			10,923	1,436	10,552	1,227
Instrumenty pochodne	1,744	333	18,845	3,962	6,383	5,025	56	27	27,028	9,347	33,28	10,34
Suma	88,374	6,747	98,53	18,808	205,57	100,623	314,041	67,954	706,52	194,13	752,18	174,00
SEC AIRB												
Ujęte w bilansie									7,92	2,541	9,188	3,391
Nieujęte w bilansie									1,938	187	2,983	2,134
Suma									9,858	2,728	12,101	5,525
Razem Bank	92,164	9,295	101,311	20,197	216,40	111,375	330,598	78,558	750,33	222,15	806,98	209,72

Obejmuje portfele SA i AIRB; z wyłączeniem instrumentów kapitałowych i ONCOA.

Pod względem RWA portfel ING Banku podlega metodzie AIRB w 87,4% oraz metodzie SA w 12,6%. W 2013 roku nastąpił spadek wartości READ łącznego portfela o 56,6 mld EUR do wartości 750,3 mld EUR, zaś wartość RWA wzrosła o 12,4 mld EUR, do poziomu 222,2 mld EUR. Wzrost RWA jest głównie spowodowany dostosowaniem głównych czynników ryzyka w modelach AIRB,

tak aby odzwierciedlały pogorszenie warunków ekonomicznych, zwłaszcza związanych z holenderskimi hipotekami, małymi i średnimi firmami w krajach Beneluksu oraz podmiotami rządowymi, podczas gdy spadek READ jest wynikiem dywertyfikacji ING Direct UK, częściowo portfela Westland/Utrecht Bank oraz ograniczenia REF i portfela sekurytyzacji. Oprócz spadku portfela, do obniżenia READ znacząco przyczyniła się również zmiana metodologii. Konserwatywne podejście do wyliczania zobowiązań pozabilansowych, które jest czynnikiem READ, zostało teraz lepiej dostosowane do faktycznych doświadczeń dla najlepiej ocenianych portfeli korporacyjnych i instytucjonalnych, powodując znaczący spadek READ.

Ujawnienie ryzyka kredytowego w klasie ekspozycji rządów

Tabela poniżej przedstawia READ z podziałem na adekwatne czynniki, wraz z analizą dla klasy ekspozycji „Rządy”. Wartości liczbowe podane według poszczególnych regionów geograficznych dla każdej klasy ekspozycji bazują na kraju zamieszkania dłużnika. Same w sobie nie odzwierciedlają one ryzyka związanego ze zdarzeniami ryzyka transferowego w danym kraju, takimi jak restrykcje w obrębie wymienialności waluty lokalnej na wymienialną na rynku międzynarodowym, jako że waluty lokalne i obce zostały zsumowane i przeliczone na ekwiwalent w euro do celów prezentacji. Definicje związane z pozycjami ryzyka transferowego ING Banku i ekspozycją ekonomiczną kraju na ryzyko można znaleźć w rozdziale poświęconym zarządzaniu ryzykiem.

Rządy – ujawnienie ryzyka kredytowego w READ				
		2013	2012	Delta %
Rządy	Razem na rating	92,164	88,525	4%
	Niezagrożone	92,135	88,524	4%
	Z utratą wartości/zagrożone	29	1	4179%
Rządy	Regiony geograficzne/jednostki	92,164	88,525	4%
	Afryka	262	313	-16%
	Ameryka	308	487	-37%
	Azja	5,112	5,677	-10%
	Australia	3,338	261	1178%
	Europa	83,145	81,787	2%
	Europa	83,145	81,787	2%
	Holandia	19,419	19,393	0%
	Belgia	13,529	16,372	-17%
	Niemcy	18,881	16,174	17%
	Inne Europa	31,316	29,847	5%
Rządy	Rodzaj produktu	92,164	88,525	4%
	Inwestycje w obligacje	57,219	53,491	7%
	Odnawialne	14,726	13,833	6%
	Rynek pieniężny	10,277	10,445	-2%
	Pożyczki terminowe	6,133	4,743	29%
	Instrumenty pochodne	1,758	1,819	-30%
	Inne	2,052	4,193	-42%
Rządy	Przedziały PD	92,164	88,525	4%
	<0,05%	73,738	70,958	4%
	od 0,05% do 0,5%	15,424	14,422	7%
	od 0,5% do 5%	2,591	2,971	-13%
	od 5% do 10%	161	126	58%
	od 10% do 20%	198	45	260%
	od 20% do 50%	23	2	819%
	>50%	29	1	4179%

Obejmuje portfele SA i AIRB; z wyłączeniem instrumentów kapitałowych i ONCOA.

Na wzrost w portfelu rządów znacząco wpłynęły zwiększone zobowiązania klientów detalicznych. W ramach przygotowań do spełnienia wymagań płynności Bazylei III, zwiększone depozyty klientów wymagają wyższych poziomów wysokiej jakości aktywów płynnych. Głównym źródłem takich aktywów są obligacje rządowe, które wykazały najbardziej znaczący wzrost.

W wyniku stałych przeglądów klas ekspozycji, pewne instytucje publiczne zostały przeklasyfikowane z korporacyjnych na rządowe, co spowodowało wzrost READ, głównie w portfelu pożyczek terminowych w Holandii.

Dodatkowo, ING Bank zintensyfikował swoją ofertę zarządzania gotówką i płatności co często wymaga dodatkowych odnawialnych instrumentów kredytowych. Ponieważ instrumenty te są często powiązane z usługami płatności może się pojawiać pewna zmienność tych liczb w zależności od wykorzystania w różnych datach bilansu.

Biorąc pod uwagę, że głównym celem rządowej klasy ekspozycji jest wspieranie wysokiej jakości aktywów płynnych, logiczne jest, że największa ekspozycja ma miejsce w najwyższej jakości przedziale ryzyka. Ograniczone ilości ekspozycji na wyższe ryzyko istnieją w związku z działalnością ING Banku w krajach o podobnym ratingu.

Ujawnienie ryzyka kredytowego w klasie instytucji finansowych

Tabela poniżej przedstawia READ z podziałem na adekwatne czynniki, wraz z analizą dla klasy ekspozycji „Instytucje”.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 ciąg dalszy

Instytucje – ujawnienie ryzyka kredytowego w READ

		2013	2012	Delta %
Instytucje	Razem na rating	101,311	112,307	-9.80%
	Niezagrożone	100,52	111,425	-9.80%
	Z utratą wartości/zagrożone	791	882	-10.30%
Instytucje	Regiony geograficzne/jednostki	101,311	112,307	-9.80%
	Afryka	305	439	-30.40%
	Ameryka	11,801	13,151	-10.30%
	Azja	14,375	12,668	13.50%
	Australia	2,684	6,118	-56.10%
	Europa	72,146	79,931	-9.70%
	Europa	72,146	79,931	-9.70%
	Holandia	8,018	9,485	-15.50%
	Belgia	7,496	6,924	8.30%
	Niemcy	12,918	14,076	-8.20%
	Inne Europa	43,713	49,446	-11.60%
Instytucje	Rodzaj produktu	101,311	112,307	-9.80%
	Inwestycje w obligacje	26,372	30,895	-14.60%
	Instrumenty pochodne	19,258	18,527	3.90%
	Odnawialne	13,273	35,962	-63.10%
	Rynek pieniężny	11,927	9,473	25.90%
	Pożyczki terminowe	11,763	9,075	29.60%
	Inne	18,718	8,375	123.50%
Instytucje	Przedziały PD	101,311	112,307	15.10%
	<0,05%	34,101	44,245	70.90%
	od 0,05% do 0,5%	51,568	53,074	-2.80%
	od 0,5% do 5%	14,267	13,698	4.20%
	od 5% do 10%	382	371	2.80%
	od 10% do 20%	52	111	-53.20%
	od 20% do 50%	150	38	296.10%
	>50%	791	769	2.80%

Obejmuje portfele SA i AIRB; z wyłączeniem instrumentów kapitałowych i ONCOA.

Aktywnie zmniejszono ryzyko w zakresie inwestycji w obligacje, zwłaszcza w Europie Południowej. Inwestycje w obligacje australijskie również wykazały spadek. Wzrost zaobserwowano w przypadku ekspozycji na rynku pieniężnym, który ma zwykle krótsze terminy. Ogólnie, zapewniło to poprawę średniego profilu ryzyka w portfelu instytucji.

Ujawnienie ryzyka kredytowego w klasie ekspozycji korporacji

Tabela poniżej przedstawia READ z podziałem na adekwatne czynniki, wraz z analizą dla klasy ekspozycji „Korporacje”. Wyszczególnienie branż w tabeli oparte jest na systemie NAICS (północnoamerykański system klasyfikacji branż).

Korporacje – ujawnienie ryzyka kredytowego w READ

		2013	2012	Delta %
Korporacje	Razem na rating	216,408	241,043	-10.2%
	Niezagrożone	206,452	231,535	-10.80%
	Z utratą wartości/zagrożone	9,956	9,508	4.70%
Korporacje	Regiony geograficzne/jednostki	216,408	241,043	-10.20%
	Afryka	727	731	-0.60%
	Ameryka	23,626	28,573	-17.30%
	Azja	20,464	22,074	-7.30%
	Australia	2,722	3,333	-18.30%
	Europa	168,87	186,332	-9.40%
	Europa	168,87	186,332	-9.40%
	Holandia	56,425	64,952	-13.10%
	Belgia	29,84	31,772	-6.10%
	Niemcy	5,154	6,005	-14.20%
	Inne Europa	77,45	83,604	-7.40%
Korporacje	Branża	216,408	241,043	-10.20%
	Nieruchomości	42,279	51,371	-17.70%
	Zasoby naturalne	37,046	41,665	-11.10%
	Transport i logistyka	21,434	9,252	131.70%
	Żywność, napoje i higiena osobista	15,717	22,06	-28.80%
	Usługi	15,109	18,084	-16.50%
	Inne	84,823	98,611	-14.00%

Dodatkowe informacje z Filaru 3 ciąg dalszy

Korporacje	Przedziały PD	216,408	241,043	-18.40%
	<0,05%	9,106	13,989	-34.90%
	od 0,05% do 0,5%	92,315	89,922	-19.20%
	od 0,5% do 5%	84,089	104,606	-19.60%
	od 5% do 10%	7,235	9,059	-20.10%
	od 10% do 20%	5,531	7,026	-21.30%
	od 20% do 50%	8,17	6,82	19.80%
	>50%	9,961	9,62	3.50%

Obejmuje portfele SA i AIRB; z wyłączeniem instrumentów kapitałowych i ONCOA.

Wyliczanie zobowiązań pozabilansowych, które jest czynnikiem READ, zostało teraz lepiej dostosowane do faktycznych doświadczeń dla najlepiej ocenianych portfeli korporacyjnych i instytucjonalnych, powodując znaczący spadek READ. ING posiada duże doświadczenie wykazujące, że jest to podejście zbyt konserwatywne, jako że minimalne kwoty gwarancji i LC zostały zrealizowane, powodując znaczący spadek READ. Nakierowana redukcja portfela REF, sprzedaż aktywów ING Real Estate Finance (US) na rzecz Wells Fargo oraz dalszy spadek portfela wygaszania najmów przyczyniły się do spadku i doprowadziły do poprawy profilu ryzyka portfela korporacyjnego.

Ujawnienie ryzyka kredytowego w klasie ekspozycji jednostek detalicznych

Tabela poniżej przedstawia READ z podziałem na adekwatne czynniki, wraz z analizą dla klasy ekspozycji „Jednostki detaliczne”.

Jednostki detaliczne – ujawnienie ryzyka kredytowego w READ				
Jednostki detaliczne		2013	2012	Delta %
Jednostki detaliczne	Razem na rating	330,598	353,007	-6.30%
	Niezagrożone	324,411	347,508	-6.60%
	Z utratą wartości/zagrożone	6,187	5,499	12.50%
Jednostki detaliczne	Segment klientów	330,598	353,007	-6.30%
	Osoby prywatne	302,437	321,384	-5.90%
	Małe i średnie firmy	20,372	22,281	-8.60%
	Bankowość prywatna	3,536	3,553	19.70%
	Inne	4,253	5,79	-38.90%
Jednostki detaliczne	Regiony geograficzne/jednostki	330,598	353,007	-6.30%
	Afryka	58	57	1.00%
	Ameryka	177	146	20.60%
	Azja	1,728	1,684	2.60%
	Australia	28,451	34,438	-17.40%
	Inne	30	-100.00%	
	Europa	300,184	316,652	-5.20%
	Europa	300,184	316,652	-5.20%
	Holandia	152,254	164,777	-7.60%
	Belgia	40,278	39,703	1.40%
	Niemcy	71,358	68,457	4.20%
	Inne Europa	36,294	43,715	-17.00%
Jednostki detaliczne	Przedziały PD	330,598	353,007	-6.30%
	<0,05%	23,185	22,009	5.30%
	od 0,05% do 0,5%	184,925	192,85	-4.10%
	od 0,5% do 5%	100,495	113,563	-11.50%
	od 5% do 10%	5,804	8,525	-31.90%
	od 10% do 20%	5,529	6,792	-18.60%
	od 20% do 50%	3,571	3,769	-5.30%
	>50%	7,088	5,499	28.90%

Includes both AIRB and SA portfolios; excludes equities and ONCOA.

W roku 2013 hipoteki mieszkaniowe zostały przeniesione z WestlandUtrecht Bank do Grupy NN, powodując spadek w READ w wysokości około 10,9 mld euro. Przeniesione zostały jedynie pożyczki niezagrożone. Dodatkowo, dywestycja Direct UK, która obejmowała głównie hipoteki mieszkaniowe również miała wpływ na portfel jednostek detalicznych, ponieważ spowodowała spadek READ o 6,7 mld euro. Inny spadek o 6,0 mld euro został spowodowany przez zmiany kursów walut, które były bardzo widoczne w Azji z powodu deprecjacji dolara australijskiego względem euro. W odróżnieniu od tych portfeli, niemiecki portfel wzrósł o 2,9 mld euro, co było spowodowane głównie przez hipoteki mieszkaniowe.

Pożyczki zagrożone wzrosły o 0,7 mld euro, co było głównie spowodowane pogorszeniem profilu ryzyka holenderskiego portfela hipotek mieszkaniowych w wyniku aktualnej sytuacji na rynku. Holenderskie pożyczki hipoteczne o wartości około 500 mln euro zostały zmodyfikowane w celu tymczasowego wspierania klientów doświadczających trudności. Pożyczki te są wykazywane jako zagrożone dla celów niniejszych tabel, ale uwzględnione jako niezagrożone w procesach tworzenia rezerw na kredyty i Forbearance.

Stosunek wartości kredytu do wartości zabezpieczenia (LTV) dla mieszkaniowych kredytów hipotecznych według kraju

Poniższa tabela przedstawia średni ważony stosunek wartości kredytu do wartości zabezpieczenia (LTV) portfela hipotek mieszkaniowych ING Banku według krajów. Wszystkie wskaźniki LTV oparte są na wartościach rynkowych. W większości portfeli ING wykorzystuje zmiany w cenach nieruchomości w celu indeksacji tych wartości rynkowych. Na niektórych rynkach klienci wnoszą dodatkowe zabezpieczenia lub korzysta się z programów ubezpieczeń kredytów hipotecznych (fundowanych przez rządy). Przedstawione wartości LTV nie uwzględniają żadnego z tych dodatkowych zabezpieczeń.

LTV mieszkaniowych kredytów hipotecznych według kraju

	2013		2012	
	LTV	READ	LTV	READ
Holandia ⁽¹⁾	91%	138,364	89%	149,965
Niemcy	71%	63,821	71%	61,754
Australia	66%	28,516	69%	34,507
Belgia, Luksemburg	75%	31,575	76%	30,42
Hiszpania	66%	9,137	66%	9,077
Włochy	55%	7,713	53%	7,44
Zjednoczone Królestwo	n.a.	n.a.	59%	6,652
Polska	59%	3,31	59%	3,037
Turcja	50%	955	48%	1,065
Rumunia	54%	632	54%	587
Indie	53%	646	59%	710
Suma	83%	284,668	79%	305,214

Obejmuje portfele SA i AIRB.

⁽¹⁾ Holandia obejmuje Domestic Bank NL i WestlandUtrecht Bank.

Wskaźnik LTV dla holenderskiego portfela hipotecznego pogorszył się z poziomu 89% do 91% z powodu cen domów w Holandii w pierwszych trzech kwartałach roku, nawet mimo że umorzenia i nowa produkcja mają pozytywny wpływ na LTV. W 4 kwartale roku zaobserwowano zmianę sytuacji, gdy wskaźnik LTV poprawił się z 92% na 91% głównie w wyniku sprzedaży części portfela WestlandUtrecht Bank. Stabilizacja cen domów w grudniu również przyczyniła się do poprawy LTV.

Australia wykazała poprawę wskaźnika LTV dla portfela hipotecznego w wyniku poprawy cen domów. Poprawa w Indiach była wynikiem wzrostu kapitału własnego, który jest produktem o niskim wskaźniku LTV i wzrósł o niemal 49% w 2013 r., zaś udział pożyczek hipotecznych pod zastaw domu mieszkaniowym portfela hipotecznego wzrósł z 22% do 30,35%.

Polityka ING przewiduje indeksowanie wartości majątków raz na kwartał. Na niektórych rynkach dostępne są tylko dane roczne, podczas gdy inne bardziej praktycznie jest wykonywać w ujęciu rocznym. Niestety niektóre rynki nie posiadają wiarygodnego wskaźnika dopasowanego do lokalnego portfela ING. Kwartałne lub roczne indeksowanie jest przeprowadzane dla Holandii, Belgii, Australii, Włoch i Hiszpanii, stanowiących 76% portfela.

METODA STANDARDOWA I ZAAWANSOWANA METODA IRB

ING stosuje dwie metody kalkulacji kapitału regulacyjnego dla ryzyka kredytowego w swoim portfelu: zaawansowaną metodę ratingów wewnętrznych (AIRB) oraz metodę standardową (SA). Metoda AIRB jest dopuszczona przez regulatora, jeżeli funkcjonują zatwierdzone przez regulatora modele ratingowe (PD, EAD i LGD), jeżeli osoba prawna osiągnęła zgodność z AIRB i jeżeli (lokalne) kierownictwo rozumie i stosuje te modele ratingowe (bazylejski test stosowania) w procesach decyzyjnych dotyczących kredytów. ING Bank nie stosuje w odniesieniu do żadnego portfela metody podstawowej (FIRB). Podrozdział ten należy odczytywać w połączeniu z częścią dotyczącą zarządzania ryzykiem.

Ujawnienie ryzyka kredytowego w READ

		Rządy	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Pozostała działalność detaliczna	Suma	Suma
		2013						2012
Objęte metodą SA	READ	3,79	2,781	10,834	5,936	10,621	33,961	42,699
	RWA	2,548	1,389	10,752	2,569	8,036	25,294	30,19
Objęte metodą AIRB	READ	88,374	98,53	205,575	278,732	35,309	706,52	752,182
	RWA	6,747	18,808	100,623	51,269	16,684	194,131	174,006
Suma	READ	92,164	101,311	216,408	284,668	45,93	740,481	794,881
	RWA	9,295	20,197	111,375	53,838	24,72	219,425	204,197
Sekurytyzacje *	Gęstość RWA	10.1%	19.9%	51.5%	18.9%	53.8%	29.6%	25.7%
	READ						9,858	12,101
Suma	RWA						2,728	5,525
	READ	92,164	101,311	216,408	284,668	45,93	750,339	806,982
Suma	RWA	9,295	20,197	111,375	53,838	24,72	222,152	209,722
	Gęstość RWA	10.1%	19.9%	51.5%	18.9%	53.8%	29.6%	26.0%

Obejmuje portfele SA i AIRB; z wyłączeniem instrumentów kapitałowych i ONCOA.

* Sekurytyzacje zamieszczono dla potrzeb kompletności prezentacji.

Sprzedaż ING Direct UK była główną przyczyną zredukowania portfela SA. Mało znacząca część holenderskiego portfela hipotecznego została przeniesiona z metody SA do metody AIRB, zaś jedynym portfelem, który został przeniesiony z AIRB do SA, był brytyjski portfel dzierżawy, który znajduje się w trybie wygaszania.

Z powodu przekształceń modeli w ciągu roku, przeprowadzonych w celu odzwierciedlenia stale pogarszających się warunków ekonomicznych oraz z powodu negatywnej migracji ryzyka obserwowanej w niektórych portfelach, gęstość RWA i wagi ryzyka wzrosły w porównaniu z rokiem 2012. Jeśli chodzi o gęstość RWA, najistotniejsze zmiany obserwowano w klasach Rządów i Korporacji, na które wpływały zaimplementowane w nich przekształcenia modelu.

METODA STANDARDOWA

Do pewnego podzbioru portfela ING stosowana jest Metoda standardowa (SA). Metoda ta opiera się na stałej wadze ryzyka dla każdej klasy ekspozycji, z rozbiorem na stopnie jakości kredytowej (na podstawie ratingów zewnętrznych), jak przewidziano w dyrektywie w sprawie wymogów kapitałowych (CRD). Ponieważ kredytobiorcy bazowi są stosunkowo mali, kredytobiorcy bazowi z reguły nie mają ratingów zewnętrznych. Metoda standardowa sama w sobie jest najmniej wyszukaną spośród metodologii Bazylei II i nie jest tak wrażliwa na ryzyko jak metoda AIRB oparta na ryzyku.

W celu wyliczenia regulacyjnych wymogów kapitałowych zgodnie z metodą SA, ING Bank wykorzystuje kwalifikowalne zewnętrzne ratingi Standard & Poor's, Moody's, Fitch, a w niektórych przypadkach także DBRS. Ratingi są stosowane do wszystkich odpowiednich klas ekspozycji w metodzie standardowej.

Ekspozycje przed łagodzeniem ryzyka i po łagodzeniu ryzyka dla portfela SA

Poniższa tabela pokazuje, jak łagodzenie ryzyka kredytowego w portfelu SA rozkłada się na przedziały wagi ryzyka. Wartości ekspozycji ING Banku w metodzie SA w podziale na wagi ryzyka są pokazane przed i po złagodzeniu ryzyka kredytowego w formie kwalifikowalnych zabezpieczeń i gwarancji finansowych. Istnieją dwie podstawowe metody redukcowania lub łagodzenia ryzyka kredytowego: 1. redukcja ryzyka kredytowego poprzez akceptację zastawionych aktywów finansowych w charakterze zabezpieczenia (np. zbywalnych papierów wartościowych lub gotówki) albo 2. łagodzenie lub przesunięcie ryzyka kredytowego do grupy ryzyka niższej wagi poprzez akceptację gwarancji od niezwiązanych stron trzecich.

Ekspozycje (EAD) przed łagodzeniem ryzyka i po łagodzeniu ryzyka oraz (EAD) po zastosowaniu współczynników konwersji

Przedział wagi ryzyka	2013		2012	
	Ekspozycja przed łagodzeniem ryzyka	Ekspozycja po zastosowaniu współczynników konwersji *	Ekspozycja przed łagodzeniem ryzyka	Ekspozycja po zastosowaniu współczynników konwersji *
0%	2	2		
10%				
20%	256	204	107	55
35%	5,218	5,177	11,671	11,629
50%	6,463	5,226	5,513	4,43
75%	16,566	10,447	16,788	11,173
100%	21,969	12,603	27,251	15,206
150%	444	302	371	205
200%				
1250%				
Suma	50,918	33,961	61,7	42,699

* Obejmuje tylko portfel SA; bez sekurytyzacji, instrumentów kapitałowych i ONCOA.

* Ekspozycja po zastosowaniu współczynników konwersji to ekspozycja netto lub READ w powszechnym ujęciu. Jest niższa od innych ekspozycji ujętych w tabeli, przede wszystkim dlatego, że nie uwzględnia niezaangażowanych limitów. Kolumnę tę zamieszczono wyłącznie do celów poglądowych.

Sprzedaż ING Direct UK była główną przyczyną redukcji widocznej w przedziale ryzyka 35%. Migracja dziedziczonego portfela pożyczek konsumenckich Postbanku z SA do AIRB oraz migracja brytyjskiego portfela dzierżawy z AIRB do SA były główną przyczyną spadku w przedziale ryzyka 75%. Spadek w przedziale 100% można wyjaśnić redukcjami w indyjskich i australijskich portfelach SA.

ZAAWANSOWANA METODA RATINGÓW WEWNĘTRZNYCH (AIRB)

Na metodę AIRB składa się pięć elementów, które definiują metodę opartą na ryzyku Bazylei II służącą do ustalania RWA. Wskaźnik RWA pomnożony przez wskaźnik BIS 8% daje kapitał regulacyjny. Te elementy to: klasa ekspozycji według Bazylei II, prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (PD), ekspozycja w momencie niewykonania zobowiązania (EAD), strata z tytułu niewykonania zobowiązania (LGD) i zapadalność. W ING Banku wykorzystywane są wewnętrzne modele bazylejskie w celu ustalenia PD, EAD i LGD dla kapitału regulacyjnego i ekonomicznego. W całym banku ING Bank wdrożył ponad 100 modeli, z uwzględnieniem różnych podmodeli, które mogą mieć zastosowanie w przypadku określonego portfela. Podrozdział ten należy czytać w połączeniu z rozdziałem dotyczącym zarządzania ryzykiem.

Ekspozycje kredytowe AIRB według modelu ratingu

Poniższa tabela przedstawia portfel AIRB według klasy ekspozycji i podstawowych modeli ratingu.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 ciąg dalszy

Ekspozycje (READ) według modelu ratingu AIRB ^(1,2,3)

		2013	2012
Rządy	Rządowe centralne	44,154	45,463
	Rządowe domyślne	24,884	26,525
	Rządowe lokalne	16,43	9,802
	Inne	2,907	2,673
Instytucje	Bankowe komercyjne	46,189	54,784
	Bankowe domyślne	17,173	16,344
	Rządowe lokalne	11,472	12,186
	Inne	23,696	26,403
Korporacje	Korporacje duże	60,352	70,7
	Finanse nieruchomości komercyjnych	28,267	29,509
	Małe i średnie firmy Belgia	20,814	20,644
	Inne	96,142	108,076
Hipoteki mieszkaniowe	Hipoteki (Mieszkaniowe) Holandia	137,396	148,879
	Hipoteki (Mieszkaniowe) Niemcy	63,821	61,654
	Hipoteki (Mieszkaniowe) Australia	28,516	34,507
	Inne	48,999	47,609
Pozostała działalność detaliczna	Klient SB NL - Produkty ryzyka kredytowego	6,441	6,785
	Postbank niezabezpieczone	4,452	2,275
	Małe i średnie firmy Belgia	4,068	4,273
	Inne	20,348	23,09
Suma		706,52	752,182

(1) Domyślne ratingi to ratingi ryzyka wyprowadzone z innej organizacji (zwykle z tej samej prawnej lub gospodarczej grupy dłużników, ale nie zawsze, dla której został użyty odpowiedni model ratingu), nie niepodane bezpośrednio.

(2) Z przyczyn porównawczych, pożyczki międzyfirmowe na rzecz Grupy ING i Grupy NN zostały uwzględnione w wynikach z 2012 roku w tej tabeli.

(3) Z przyczyn porównawczych, struktura klas ekspozycji dla 2012 roku została dostosowana dla korporacji i instytucji do 2013 r

Ekspozycje kredytowe AIRB według oceny ratingu wewnętrznego

Poniższa tabela przedstawia portfel AIRB według oceny ratingu wewnętrznego. W myśl zasad Bazylei II ekspozycje nominalne waży się w celu określenia RWA (oraz kapitału regulacyjnego) portfela, wykorzystując metodę opartą na ryzyku. W metodzie tej wymaga się mniejszej ilości kapitału dla ryzyka kredytowego, które ma dobre oceny ratingowe. Jednocześnie wymaga się coraz większej ilości kapitału w miarę pogarszania się oceny ratingowej ryzyka dłużnika. W związku z tym aktywa RWA mogą wzrosnąć lub zmaleć proporcjonalnie do migracji ratingu ryzyka bez zasadniczych zmian w wielkości podstawowych aktywów finansowych, pod względem rachunkowości finansowej. W związku z tym, w ING Banku migracje ratingowe obserwuje się bardzo uważnie.

Ekspozycje (READ) według oceny ratingu wewnętrznego oraz odpowiadające im PD, LGD i RWA 2013

Ocena ratingu wewnętrznego	Zakres PD dla każdej oceny	READ dla każdej oceny	Średnie RPD	Średnie RLGD	RWA dla każdej oceny (lub zakresu)	Waga ryzyka	Odpowiednik ratingu zewnętrznego
Niezagrożone							
1	0.00-0.01	24,442	0.02	37.54	463	0.02	AAA
2	0.01-0.02	42,426	0.02	41.23	500	0.01	AA+
3	0.02-0.04	36,112	0.03	35.1	919	0.03	AA
4	0.04-0.05	18,279	0.04	35.39	2,182	0.12	AA-
5	0.05-0.06	18,79	0.06	31.81	2,61	0.14	A+
6	0.06-0.08	42,951	0.07	25.95	4,918	0.11	A
7	0.08-0.11	45,01	0.1	31.7	6,96	0.15	A-
8	0.11-0.17	39,669	0.15	23.14	6,229	0.16	BBB+
9	0.17-0.29	85,179	0.23	23.46	13,733	0.16	BBB
10	0.29-0.51	88,878	0.38	23.05	20,11	0.23	BBB-
11	0.51-0.89	98,819	0.6	21	25,474	0.26	BB+
12	0.89-1.54	56,717	1	21.29	19,787	0.35	BB
13	1.54-2.67	34,597	1.76	24.31	17,961	0.52	BB-
14	2.67-4.62	23,303	3.3	24.78	15,299	0.66	B+
15	4.62-8.01	11,336	5.88	27.13	9,023	0.8	B
16	8.01-13.88	7,815	10.85	26.97	8,73	1.12	B-
17	13.88-20.00	6,297	19.05	26.84	7,744	1.23	CCC
18	20.00-30.00	5,228	24.96	24.81	7,262	1.39	CC
19	>30%	4,216	43.55	25.25	5,138	1.22	C
Zagrożone							
20	100%	10,346	100	29.89	13,544	1.31	Domyślnie
21	100%	3,306	100	23.17	3,879	1.17	Domyślnie
22	100%	2,805	100	31.89	1,667	0.59	Domyślnie
Suma		706,52	3.62	26.59	194,131	0.27	

Obejmuje tylko portfel AIRB; bez sekurytyzacji, instrumentów kapitałowych i ONCOA.

Modele ratingu ING Banku związane z prawdopodobieństwem niewykonania zobowiązania (PD) są oparte na skali 1-22, która odpowiada takim samym stopniom ratingu jak przyznawane przez zewnętrzne agencje ratingowe. Ratingi ryzyka (PD) dla kredytów niezagrożonych (1-19) oblicza się w ING Banku przy użyciu modeli zatwierdzonych przez regulatora. Ratingi ryzyka dla kredytów zagrożonych (20-22) są ustalane na podstawie zatwierdzonej subiektywnej metodologii przez globalną lub regionalną komórkę ds. restrukturyzacji. Dla portfeli instrumentów sekurytyzacyjnych, wiodące są ratingi zewnętrzne transzy, w którą ING Bank zainwestował. Całkowite wagi ryzyka portfela ING stanowią połączenie wag niskiego ryzyka dla rządów i hipotek mieszkaniowych z wagami wyższego ryzyka dla korporacji i sekurytyzacji. Ekspozycje wielu rządów centralnych otrzymują zerową wagę ryzyka z uwagi na finansowanie w lokalnej walucie oraz wysoki rating (stałe częściowe stosowanie reguł SA). Kredyty hipoteczne ogólnie posiadają wysokie poziomy (nadmiarowych) zabezpieczeń. Przez ostatnie dwa lata ING pracował nad projektem mapowania ocen ratingowych z zakresu 1-19 do danych wewnętrznych zamiast skal zewnętrznych agencji ratingowych. Dla wielu portfeli (zwłaszcza rządowych, instytucjonalnych i korporacyjnych) nie było to możliwe, jako że dostępne były niewystarczające standardy wewnętrzne. ING posiada obecnie dane standardowe z okresu 8 lat, obejmujące dłuższy cykl ekonomiczny. Poczynając od roku 2014, ING Bank oczekuje przesunięcia mapowania ze skal zewnętrznych agencji ratingowych na rzeczywiste wskaźniki standardowe. Będzie to dokonywane dla poszczególnych portfeli (według klasy ekspozycji i geograficznie) w celu zapewnienia odpowiednio konserwatywnego podejścia. Zewnętrzne ratingi będą wciąż wykorzystywane w celach porównawczych, ale nie będą wiodące w określaniu PD dla ocen ratingowych. Choć jest to wieloletni produkt, na który będą wpływać przyszłe dane, wstępne wyniki wykazują już znaczącą redukcję RWA dla uwzględnionych klas ekspozycji.

Ujawnienia wyników modeli

Poniższa tabela przedstawia PD, LGD, READ, RWA i gęstość RWA według klas ekspozycji. Należy ją odczytywać w połączeniu z tabelą „Zmiany w parametrach ryzyka od daty ostatniego sprawozdania” w kolejnym paragrafie.

Metody według klas ekspozycji dla portfela AIRB

	Rządy	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Pozostała działalność detaliczna	Suma	Suma
	2013						2012
Średnie PD	0.12%	1.09%	6.86%	2.66%	8.14%	3.62%	3.28%
Średnie LGD	43.84%	28.17%	25.21%	18.92%	47.51%	26.59%	21.79%
EAD	88,374	98,53	205,575	278,732	35,309	706,52	752,182
RWA	6,747	18,808	100,623	51,269	16,684	194,131	174,006
Gęstość RWA	7.63%	19.09%	48.95%	18.39%	47.25%	27.48%	23.1%

Obejmuje tylko portfel AIRB oraz kredyty zagrożone bez sekurytyzacji, instrumentów kapitałowych i ONCOA.

Gęstość RWA dla rządów i banków centralnych jest względnie niska z uwagi na podmioty rządowe, które mają ocenę ratingową od 1 do 4, a ich ekspozycje otrzymują regulacyjną wagę ryzyka 0%.

Zmiany w parametrach ryzyka od daty ostatniego sprawozdania

Poniższa tabela przedstawia zmiany w parametrach ryzyka od daty ostatniego sprawozdania w ujęciu procentowym. Należy ją odczytywać w połączeniu z tabelą „Ujawnienia wyników modeli” powyżej.

Zmiany parametrów ryzyka AIRB 2013 w porównaniu z rokiem 2012 w %

	Rządy	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Pozostała działalność detaliczna	Suma
Średnie PD	56%	-12%	24%	13%	11%	10%
Średnie LGD	112%	21%	6%	11%	7%	22%
EAD	5%	15%	-19%	-5%	-3%	-6%
RWA	149%	34%	4%	16%	4%	12%
Gęstość RWA	138%	17%	27%	22%	7%	19%

Obejmuje tylko portfel AIRB; bez sekurytyzacji, instrumentów kapitałowych i ONCOA.

W ciągu roku 2013 zarówno średnie PD, jak i średnie LGD znacznie wzrosło w wyniku ogólnego spadku jakości kredytów. Na wzrost PD wpływ miała klasa korporacyjna i był on głównie zauważalny w finansach nieruchomości komercyjnych i holenderskich portfelach małych i średnich firm. Modele PD zostały poprawione, by lepiej odzwierciedlać aktualnie warunki ekonomiczne. Na wzrost PD wpływ miała klasa rządów oraz portfele hipotek mieszkaniowych. Dla rządów odsetek niezabezpieczonego LGD został częściowo zamieniony na 45% dla wszystkich jurysdykcji. Wzrost LGD dla hipotek mieszkaniowych był skutkiem przekształcenia holenderskiego modelu LGD tak, aby dokładnie odzwierciedlał aktualne spowolnienie. Zmiany te spowodowały wzrost gęstości RWA, który jest szczególnie widoczny w klasach rządów, korporacji i hipotek mieszkaniowych.

Porównanie z grupą badawczą EBA

Porównanie RWA i wag ryzyka pomiędzy instytucjami jest z samej swojej natury wyzwaniem. Różnice RWA pomiędzy bankami zostały zaklasyfikowane przez BIS do 3 kategorii

1. Czynniki sprawcze związane z ryzykiem, wynikające z różnic w ryzyku bazowym na poziomie ekspozycji/portfela oraz w modelach/strategiach biznesowych obejmujących mieszane klasy aktywów.
2. Czynniki sprawcze związane z praktyką, obejmujące metody zarządzania ryzykiem i pomiaru ryzyka.

3. Środowisko regulacyjne, takie jak praktyki nadzorcze, wdrażanie przepisów ustawowych i wykonawczych, w tym krajowe uprawnienia decyzyjne i standardy księgowe.

Aby zapoznać się z dalszą analizą RWA ING wynikającą z różnic w podejściu kapitałowym, patrz część dotycząca RMP.

Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EBA) opublikował w grudniu 2013 roku analizę zawierającą średnią gęstość RWA na klasę aktywów dla 60 przeanalizowanych banków z 12 różnych krajów europejskich. Okresem analizowanym w tym badaniu był rok 2012. W poniższej tabeli znajduje się porównanie gęstości RWA dla Banku ING i podmiotów o podobnej pozycji rynkowej dla tego okresu oraz dla roku 2013. W roku 2013 ING nadal pracowało nad odzwierciedleniem stanu warunków rynkowych w modelach wewnętrznych, a gęstość RWA wzrosła dla wszystkich portfeli.

Porównanie gęstości RWA z grupą badawczą EBA ⁽¹⁾ - tylko IRB

	Rządy	Instytucje	Korporacje	Jednostki detaliczne
Gęstość RWA				
2013	7.6%	19.1%	49.0%	21.6%
2012	3.2%	16.3%	38.5%	18.3%
Grupa badawcza EBA				
2012	7.0%	20.0%	50.0%	22.0%

⁽¹⁾ Raport dotyczący procykliczności wymogów kapitałowych zgodnie z metodą wewnętrznych ratingów, EBA - 17 grudnia 2013 r.

Ujawnienie szacunkowych i rzeczywistych parametrów straty

ING rozdzielił modele ryzyka kredytowego AIRB na jednostki biznesowe, segmenty i kraje. Niezależny Dział Walidacji Modeli dokonuje okresowych przeglądów wszystkich modeli AIRB pod kątem zgodności, w tym przeprowadza testy wsteczne, o ile to możliwe. Jeżeli model okaże się niestabilny lub testy wsteczne wykażą niewystarczającą wydajność, wówczas taki model jest poddawany rekaliibracji lub przebudowie. Wszystkie zalecenia dotyczące modeli z Działu Walidacji Modeli są śledzone za pośrednictwem iRisk, tej samej wewnętrznej bazy danych, z której korzysta kierownictwo w celu śledzenia problemów wykrytych przez Dział Audytu Wewnętrznego, incydentów i kwestii ryzyka niefinansowego. Wszystkie znaczące zmiany modelu przedstawia się do zatwierdzenia regulatorowi krajowemu (DNB) i wdraża po zatwierdzeniu. Przeciętnie 91% modeli ryzyka kredytowego AIRB w cyklu walidacji wykazuje brak lub niewielkie (58%) bądź pomniejsze (33%) wady.

Uzgodnienie danych przedstawiono testy wsteczne modeli PD w podziale na klasy ekspozycji. W celu lepszej oceny ilościowej testów wstecznych, ING przeanalizował portfel na dzień 31 grudnia 2013 r. Średnie PD na dzień 31 grudnia 2012 r. według portfeli zostało podzielone na klasy ekspozycji Bazylei II. Portfel z dnia 31 grudnia 2012 r. był monitorowany do końca roku 2013 w celu określenia notowanego wskaźnika niewypłacalności. Modele bazują na długiej serii danych historycznych. W teście wstecznym modelowe wartości PD zostały porównane ze zdarzeniami niewypłacalności odnotowanymi w 2013 roku. Taki test wsteczny jest reprezentatywny tylko dla portfela z końca roku 2012 i może zostać zakłócony przez niewielkie wartości próbne lub incydenty. Niemniej jednak test wsteczny dostarcza porównania przewidywanej wartości PD względem odnotowanego wskaźnika niewypłacalności. W poniższej tabeli wskaźnik niewypłacalności bazuje na ważonej średniej wartości READ portfela niewypłacalności, natomiast modele zostały opracowane w oparciu o dłużnika.

Średnie szacowane PD w metodzie AIRB w zestawieniu z rzeczywistym wskaźnikiem niewypłacalności według klas ekspozycji

	Rządy	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Jednostki detaliczne	Suma
						2013
Średnie PD 2012*	0.08%	0.35%	2.00%	1.13%	2.89%	1.29%
Odnotowany wskaźnik niewypłacalności 2013	0.00%	0.00%	1.95%	1.43%	2.96%	1.28%

Obejmuje tylko portfel AIRB; bez sekurytyzacji, instrumentów kapitałowych i ONCOA.

* Średnie PD 2012 obejmuje wyłącznie kredyty niezagrożone.

W tabeli poniżej znajdują się informacje na temat wskaźnika oczekiwanych strat oraz odnotowanych strat w podziale na klasy ekspozycji. Odnotowane straty na dzień 31 grudnia 2012 r. według portfeli niezagrożonych zostało podzielone na klasy ekspozycji Bazylei II. Portfel z dnia 31 grudnia 2012 r. był monitorowany do końca roku 2013 w celu określenia ekspozycji objętych niewypłacalnością. Modele bazują na długiej serii danych historycznych. W porównaniu, wskaźnik oczekiwanych strat jest wyliczany poprzez podzielenie oczekiwanych strat niezagrożonego portfela z grudnia 2012 r. przez READ niezagrożonego portfela z tego samego okresu. Wskaźnik odnotowanych strat jest wynikiem pomnożenia odnotowanych ekspozycji na naruszenie przez LGD. Taki test wsteczny jest reprezentatywny tylko dla portfela z końca roku 2012 i może zostać zakłócony przez niewielkie wartości próbne lub incydenty. Niemniej jednak test wsteczny dostarcza porównania wskaźnika oczekiwanych strat względem odnotowanego wskaźnika strat.

Wskaźnik oczekiwanych strat zgodnie z metodą AIRB w porównaniu ze wskaźnikiem odnotowanych strat w podziale na klasy ekspozycji

	Rządy	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Jednostki detaliczne	Suma
						2013
Wskaźnik oczekiwanych strat 2012*	0.0118%	0.0678%	0.4367%	0.1907%	1.1235%	0.2694%
Wskaźnik odnotowanych strat 2012	0.0000%	0.0003%	0.4368%	0.2425%	1.2113%	0.2833%

Obejmuje tylko portfel AIRB; bez sekurytyzacji, instrumentów kapitałowych i ONCOA.

* Wskaźnik oczekiwanych strat 2012 obejmuje wyłącznie kredyty niezagrożone.

Oba testy wsteczne pokazują, że oczekiwania są w dużym stopniu zgodne z odnotowanymi wskaźnikami niewypłacalności oraz odnotowanymi wskaźnikami strat. Dla klas ekspozycji „Inne jednostki detaliczne” oraz portfela hipotek mieszkaniowych, wskaźniki niewypłacalności i wskaźniki strat przekraczają przewidywane wartości z powodu wymagającej sytuacji ekonomicznej głównie w portfelu holenderskim i belgijskim.

JAKOŚĆ KREDYTÓW

Podrozdział ten koncentruje się na kredytach zagrożonych, w przypadku których występuje znaczne prawdopodobieństwo, że ING Bank może ponieść stratę, chyba że ING Bank zainterweniuje, podejmując konkretne i istotne działania. Innymi słowy, w tej kategorii klient lub portfel wymagają bardziej intensywnego podejścia, co może obejmować renegotiację terminów i warunków i/lub restrukturyzację biznesową/finansową. Podrozdział ten należy czytać w połączeniu z akapitami rozdziału o zarządzaniu ryzykiem dotyczącymi: ram akceptowanego poziomu ryzyka oraz jakości kredytowej.

Ujawnienia dotyczące uzgodnień kredytów zagrożonych

Poniższa tabela zawiera uzgodnienia kredytów zagrożonych z podziałem na segmenty działalności według wewnętrznej klasyfikacji ING Banku. Opisowe objaśnienie tych segmentów działalności znajduje się w rozdziale poświęconym zarządzaniu ryzykiem.

Ujawnienia dotyczące uzgodnień kredytów zagrożonych ^(1,2)

	Bankowość komercyjna	Bankowość detaliczna Beneluks	Bankowość detaliczna międzynarodowa	ING Bank razem
Zmiany w zakresie kredytów z utratą wartości				
Kredyty z utratą wartości na dzień 1 stycznia 2013 r.	6,474	6,174	2,278	14,926
Klasyfikowane z utratą wartości w ciągu roku ⁽¹⁾	1,345	3,08	511	4,936
Przekształcone na bez utraty wartości w danym okresie	-605	-1,367	-220	-2,192
Kwoty umorzone	-756	-652	-201	-1,609
Zmiany w strukturze Banku				
Wymiana i inne zmiany ⁽²⁾	-41	-2	-97	-139
Pożyczki z utratą wartości na dzień 31 grudnia 2013 r.	6,417	7,233	2,271	15,921
Rezerwy z tytułu utraty wartości - zmiany				
Rezerwy z tytułu utraty wartości na dzień 1 stycznia 2013 r.	2,304	1,864	1,337	5,505
Zmiany w strukturze Banku	-2	-14	-4	-20
Kwoty umorzone	-756	-652	-201	-1,609
Odzyskane kwoty umorzone w ubiegłych latach	58	34	24	116
Dodatek do rezerw z tytułu strat związanych z udzielonymi kredytami (z rachunku zysków i strat)	867	1,06	362	2,289
Wymiana lub inne zmiany	-12	-28	-87	-127
Rezerwy z tytułu utraty wartości na dzień 31 grudnia 2013 r.	2,459	2,264	1,431	6,154

⁽¹⁾ Nieskorygowane względem wahań kursu wymiany.

⁽²⁾ Na podstawie daty początkowej i końcowej zaległych pozycji, nieskorygowanych o wpływy i rozchody.

Utrzymująca się trudna sytuacja ekonomiczna w niektórych regionach miała wpływ na zmiany kosztów związanych z ryzykiem w 2013 roku. Koszty związane z ryzykiem dla bankowości komercyjnej są zgodne z tymi w 2012 r. Koszty związane z ryzykiem dla działalności detalicznej w krajach Beneluksu przekroczyły 1 mld euro, odzwierciedlając utrzymujące się trudne warunki ekonomiczne w tych krajach. Koszty związane z ryzykiem dla międzynarodowej bankowości detalicznej nieznacznie wzrosły w porównaniu z poprzednim rokiem.

Duże części portfela inwestycji nie są zarządzane po kosztach zamortyzowanych (kredyty i należności lub instrumenty utrzymywane do terminu zapadalności) i w związku z tym są poza zakresem rezerw z tytułu strat. Zamiast tego aktywa te są

Dodatkowe informacje z Filaru 3 ciąg dalszy

oceniane pod kątem utraty wartości. Globalne Posiedzenie ds. Utraty Wartości jest ciekwartalnym procesem weryfikacji wszystkich aktywów, które kwalifikują się według testu pod kątem utraty wartości MSSF.

Rezerwy skumulowane w poszczególnych branżach

ING Bank korzysta ze wspólnej metodologii klasyfikacji branż w oparciu o system NAICS (północnoamerykański system klasyfikacji branż). Metodologia ta obejmuje ponad 1500 szczegółowych opisów branż, które połączono w 22 klasy branżowe na najwyższym poziomie. W niektórych krajach ING Bank musi przygotowywać raporty w oparciu o inne metodologie klasyfikacji branż, które zwykle bazują na zaprezentowanej tutaj klasyfikacji NAICS. Hipoteki mieszkaniowe przyznaje się zwykle tylko osobom prywatnym. Tabelę rezerw skumulowanych należy odczytywać w połączeniu z odpowiednimi tabelami przedstawionymi poniżej, dotyczącymi kredytów przeterminowanych według branż, oraz informacjami i oświadczeniami zawartymi w rozdziale poświęconym zarządzaniu ryzykiem.

Rezerwy skumulowane w poszczególnych branżach ⁽²⁾

	Rządy	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Jednostki detaliczne	Suma	Suma
						2013	2012
Nieruchomości	4		1,423	7	113	1,547	1170
Osoby prywatne			6	839	379	1,224	1150
Firmy budowlane i wykonawcy			456	5	113	575	517
Żywność, napoje i higiena osobista			358	5	67	430	485
Usługi		8	255	21	138	421	344
Przemysł ogólny			325	13	73	410	365
Transport i logistyka			291	2	52	345	301
Jednostki detaliczne			149	5	69	222	215
Zasoby naturalne			204		11	215	182
Przemysł chemiczny, zdrowotny i farmaceutyczny			138	2	18	158	129
Media			107		21	128	238
Branża motoryzacyjna			75	3	25	104	112
Niebankowe instytucje		19	45	1	20	85	112
Telekomunikacja			65		4	69	63
Inne ⁽¹⁾	3	49	86	37	45	221	122
Suma	7	76	3,983	940	1,148	6,154	5,505

Obejmuje portfele SA i AIRB; z wyłączeniem sekurytyzacji, instrumentów kapitałowych i ONCOA. Nie uwzględnia aktualizacji wycen realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego.

⁽¹⁾ Sektory o rezerwach skumulowanych mniejszych niż 50 mln euro zostały ujęte w pozycji „Inne”.

⁽²⁾ Na koniec roku 2013, zestaw rezerw obejmował rezerwy na kwoty należne od banków: 19 mln euro (2012: 28 mln euro)

Wzrost poziomu rezerw w ciągu roku odzwierciedlał utrzymujące się niekorzystne warunki, w których działa ING, oraz konserwatywne podejście do niektórych portfeli. Rezerwy dla nieruchomości wykazały znaczący wzrost z powodu wymagającej sytuacji na rynkach nieruchomości komercyjnych w Holandii i Hiszpanii. Osłabienie obserwowano również w sektorze średnich i małych przedsiębiorstw oraz hipotek mieszkaniowych w Holandii.

Kredyty przeterminowane w poszczególnych sektorach gospodarki

Za kredyty przeterminowane ING Bank uważa kredyty, w których spłata sumy głównej bądź odsetek spóźnia się o więcej niż jeden dzień. Metodologia stosowana jest przede wszystkim w obrębie kredytów dla osób prywatnych, takich jak mieszkaniowe kredyty hipoteczne, pożyczki samochodowe i inne kredyty konsumenckie. W przypadku kredytów dla biznesu (rządów, instytucji, korporacji) ING Bank z zasady klasyfikuje dłużnika jako zagrożonego jak najszybciej po zauważeniu braku płatności. Koncepcja kredytów przeterminowanych nie znajduje więc zastosowania w odniesieniu do takich dłużników i dlatego też biznesowe klasy ekspozycji nie zostały tu ujęte.

Kredyty przeterminowane w poszczególnych sektorach gospodarki

	Hipoteki mieszkaniowe	Pozostała działalność detaliczna	Suma	Suma
			2013	2012
Osoby prywatne	5,705	361	6,067	6,078
Inne ⁽¹⁾		744	744	461
Suma	5,705	1,105	6,810	6,539

Obejmuje portfele SA i AIRB; z wyłączeniem sekurytyzacji, instrumentów kapitałowych i ONCOA.

Nie uwzględnia aktualizacji wycen realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego.

⁽¹⁾ Sektory gospodarki niewykazane konkretnie w tabeli mają przeterminowane kredyty w wartości poniżej 150 mln i są zgrupowane w kategorii „Inne”.

Ogólnie wartość przeterminowanych kredytów wzrosła nieznacznie na przestrzeni roku z powodu pogorszenia sytuacji w Europie, zrównoważonego przez poprawę sytuacji w regionie Azji i Pacyfiku. Łącznie pożyczki zagrożone w ING Banku wyniosły 2,4%

Dodatkowe informacje z Filaru 3 ciąg dalszy

należności kredytowych, co stanowi wzrost w porównaniu do 2,1 % na koniec roku 2012. Wzrost ten był dostrzegalny głównie w sektorze nieruchomości.

Rezerwy skumulowane w poszczególnych regionach geograficznych

Poniższa tabela opiera się na danych z kraju siedziby dłużnika. Tabelę rezerw skumulowanych należy odczytywać w połączeniu z odpowiednimi tabelami przedstawionymi poniżej, dotyczącymi kredytów przeterminowanych według regionów geograficznych, oraz informacjami i oświadczeniami zawartymi w rozdziale poświęconym zarządzaniu ryzykiem.

Rezerwy skumulowane w poszczególnych regionach geograficznych ⁽¹⁾

	Rządy	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Jednostki detaliczne	Suma	Suma
						2013	2012
Holandia	4	1	1,536	397	349	2,287	1,889
Belgia		1	398	62	212	673	646
Niemcy			74	379	153	606	600
Inne Europa	1	39	1,603	90	421	2,154	1,779
Ameryki		1	171		1	173	213
Azja / Pacyfik	1	33	199	12	13	258	375
Reszta świata	1	1	1			3	3
Suma	7	76	3,982	940	1,149	6,154	5,505

⁽¹⁾ Na koniec roku 2013, zestaw rezerw obejmował rezerwy na kwoty należne od banków: 19 mln euro (2012: 28 mln euro)

Poziom rezerw stanowi wypadkową wielu elementów, w tym definicji niewykonania zobowiązania, wartości i jakości zabezpieczeń oraz struktury regulacyjnej w danym systemie prawnym. Na przykład kredyty hipoteczne w Niemczech cechuje relatywnie wyższy udział rezerw niż w Holandii, w dużej mierze za sprawą poziomu (dodatkowych) zabezpieczeń i systemu egzekucji, co wpływa na wskaźnik ściągальności i z kolei zwiększa wielkość LGD. Na sytuację w segmencie korporacji w dużej mierze wpływają spółki zajmujące się obrotem nieruchomości, większe MŚP i niektóre wygaszane portfele, doświadczające nacisków gospodarczych. Wzrost obserwowany w Holandii był spowodowany podwyższeniem rezerw, głównie z powodu osłabienia dostrzeganego w sektorze hipotek mieszkaniowych, oraz specyficznych rezerw dla sektora małych i średnich firm.

Wzrosty w pozycji „Inne Europa” były spowodowane wzrostami w Hiszpanii i Luksemburgu. W obu tych krajach dotyczyły one rezerw w sektorze nieruchomości. Wzrost w Luksemburgu był spowodowany głównie rezerwą od jednego dużego klienta.

Kredyty przeterminowane według regionów geograficznych

Poniższa tabela opiera się na danych z kraju siedziby dłużnika oraz na nieuregulowanym ryzyku kredytowym. Nieuregulowane ryzyko kredytowe obejmuje kwoty związane zarówno z produktami ujętymi w bilansie, jak i pozabilansowymi, z wyłączeniem kwot związanych z niewykorzystanymi limitami.

Kredyty przeterminowane według regionów geograficznych (w oparciu o kwoty nieuregulowane)

	Hipoteki mieszkaniowe	Jednostki detaliczne	Suma	Suma
			2013	2012
Holandia	2,698	3	2,7	2,661
Belgia	1,438	769	2,207	1,61
Niemcy	212	15	227	210
Inne Europa	304	282	587	600
Ameryki	5		5	6
Azja / Pacyfik	1,047	36	1,084	1,45
Reszta świata	1		1	4
Suma	5,705	1,105	6,81	6,539

Obejmuje portfele SA i AIRB; z wyłączeniem sekurytyzacji, instrumentów kapitałowych i ONCOA. Nie uwzględnia aktualizacji wycen realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego.

Wzrost w zakresie przeterminowanych pożyczek jest spowodowany głównie przez Belgię, gdzie zaległości wzrosły z powodu jednorazowego wpływu wdrożenia SEPA. Rezerwy w Belgii pozostały relatywnie stabilne na przestrzeni roku. Przeterminowane pożyczki w holenderskim portfelu hipotek mieszkaniowych pozostały na tym samym poziomie. Choć przeterminowane pożyczki w Holandii nie wzrosły, pożyczki zagrożone i rezerwy wzrosły odpowiednio o 26% i 65%. Obniżenie poziomu przeterminowanych pożyczek w regionie Azji i Pacyfiku jest obserwowany w Australii. Spadek ten jest częściowo spowodowany przez zmiany kursu walut oraz częściowo przez poprawę profilu ryzyka portfela hipotek mieszkaniowych, którego wpływ jest również w tym regionie dostrzegany we wzroście LTV.

Niedobór rezerw z tytułu strat związanych z udzielonymi kredytami

Niedobór rezerw z tytułu strat związanych z udzielonymi kredytami to różnica między oczekiwaną stratą (EL) a rezerwami z tytułu strat związanych z udzielonymi kredytami dla ekspozycji AIRB.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 ciąg dalszy

Różnica ta jest spowodowana dwoma głównymi czynnikami: (i) różnicą między czynnikami spadku koniunktury wykorzystanymi w regulacyjnych wyliczeniach LGD a wymogami MSSF dla LGD w danym punkcie czasu, oraz (ii) odmiennymi horyzontami czasowymi PD obowiązującymi dla rezerw z tytułu strat związanych z udzielonymi kredytami zgodnie z MSR 39 (3, 6 i 9 miesięcy) oraz 12-miesięcznym horyzontem czasowym wykorzystywanym do obliczania oczekiwanej straty i kapitału regulacyjnego. Regulacje Bazylei II wymagają, aby niedobór pomniejszał kapitał regulacyjny – 50% z kapitału na poziomie Tier 1 i 50% z kapitału na poziomie Tier 2.

Niedobór rezerw z tytułu strat związanych z udzielonymi kredytami ⁽¹⁾

	2013			2012		
	AIRB	SA	Total	AIRB	SA	Suma
REL	6,962	n.a.	6,962	5,972	n.a.	5,972
Rezerwy ⁽¹⁾	5,550	604	6,154	4,774	731	5,505
Niedobór	1,412	n.a.	n.a.	1,199	n.a.	n.a.
Niedobór %	20%	n.a.	n.a.	20%	n.a.	n.a.

Obejmuje portfele SA i AIRB; z wyłączeniem sekurytyzacji, instrumentów kapitałowych i ONCOA.

⁽¹⁾ Na koniec roku 2013, zestaw rezerw obejmował rezerwy na kwoty należne od banków: 19 mln euro (2012: 19 mln euro)

W ciągu roku regulacyjna oczekiwana strata (REL) dla portfela AIRB uległa zwiększeniu z poziomu 6,0 mld euro do wartości 7,0 mld euro. Odnotowane rezerwy portfela SA zmniejszyły się, natomiast łączna wielkość rezerw znacząco wzrosła do poziomu 6,1 mld EUR. Kwota niedoboru wzrosła do poziomu 1,4 mld EUR, zaś niedobór wyrażony jako odsetek REL utrzymuje się na stabilnym poziomie 21%.

POZYCJE POZABILANSOWE

Niewykorzystane zobowiązania

Poniższe wartości liczbowe przedstawiają potencjalną ekspozycję, jaką mogą wykorzystać dłużnicy ING Banku w ramach przyznanych instrumentów kredytowych. W większości przypadków, dłużnicy mają prawo wykorzystać te instrumenty, chyba że dojdzie do zwłoki lub innego określonego zdarzenia w ramach powiązanej umowy o ryzyko kredytowym. W większości przypadków dłużnik uiszcza prowizję za gotowość finansową na rzecz ING Banku od niewykorzystanej części instrumentu kredytowego. Limity przedrozdliczeniowe, rynku pieniężnego i inwestycyjne zasadniczo należą do instrumentów, których przyznanie nie jest gwarantowane.

Niewykorzystane zobowiązania

	Rządy	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Jednostki detaliczne	Suma	Suma
						2013	2012
Objęte metodą SA	12	196	674	141	3,85	4,872	5,541
Objęte metodą AIRB	467	6,363	52,741	8,71	12,623	80,904	84,235
Waga ryzyka 0%	295	1,933	9,163	7,322	7,161	25,873	
Waga ryzyka 10%	98	2,302	9,546	875	1,552	14,374	
Waga ryzyka 20%	45	1,341	13,923	316	1,296	16,922	
Waga ryzyka 35%		426	8,904	99	843	10,272	
Waga ryzyka 50%	3	270	5,733	70	696	6,772	
Waga ryzyka 75%	24	31	3,097	10	544	3,706	
Waga ryzyka 100%		29	1,668	12	436	2,145	
Waga ryzyka 150%		2	293	3	60	358	
Waga ryzyka 200%		29	415	4	33	481	
Waga ryzyka 1250%							
Suma	478	6,559	53,414	8,852	16,472	85,776	89,776

Obejmuje portfele SA i AIRB; z wyłączeniem sekurytyzacji, instrumentów kapitałowych i ONCOA.

Nie uwzględnia aktualizacji wycen realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego.

ING Bank zaobserwował, że w 2013 roku wielu z jego dużych klientów korporacyjnych pozyskiwało fundusze z rynków kapitałowych. To często prowadzi do powstania dużej sumy niewykorzystanych zobowiązań. Takie oczekujące zobowiązania zwykle dotyczą korporacji o najwyższych ocenach ratingowych, które w ujęciu historycznym wykazywały niechęć do wykorzystywania przyznanych instrumentów kredytowych. Ogólny spadek niewykorzystanych zobowiązań pochodzi głównie z portfela korporacji, dla których limity zostały obniżone. Wiele niewykorzystanych zobowiązań w obszarze hipotek odnosi się do zobowiązań terminowych klientów służących zablokowaniu stóp procentowych głównie w portfelach hipotecznych w Niemczech, Australii i Holandii.

Jeśli wszystkie niewykorzystane zobowiązania zostałyby postawione w stan wymagalności przez klientów jednocześnie, ryzyko kredytowe ING Banku (w kategoriach kwot niewykorzystanych) wzrosłoby o 12%. W ramach modeli READ ING Bank sporządza oszacowania dotyczące zakresu potencjalnego wykorzystania tych niewykorzystanych zobowiązań w normalnych warunkach. Efekt uwzględnia się przy kalkulacji RWA, wraz z podobnym skutkiem mającym zastosowanie do niewykorzystanych zobowiązań, choć z niższą stopą.

FINANSOWANIE INSTRUMENTÓW POCHODNYCH I PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

Realizując normalne działania handlowe w zakresie instrumentów pochodnych i finansowania papierów wartościowych, ING Bank zawiera umowy ramowe typu ISDA i globalne umowy ramowe dla transakcji odwracalnych (GMRA). W myśl zapisów paragrafów mówiących o minimalnych kwotach progowych i minimalnych kwotach transferowych aneksów zabezpieczeniowo-wspierających (CSA) lub innych klauzul, zarówno ING Bank, jak i jego kontrahenci mogą zgodzić się na zastaw dodatkowych zabezpieczeń na wypadek, gdyby jedna ze stron została zdegradowana przez jedną ze znanych agencji ratingowych. ING Bank zdecydował, że w dominujących warunkach rynkowych degradacja o jeden stopień pociąga za sobą tylko ograniczone skutki względem kwoty dodatkowego zabezpieczenia, które ING Bank winien zastawić zgodnie z podpisanymi umowami. Należy jednak pamiętać, że faktyczne kwoty, które ING Bank może być zmuszony zastawiać w przyszłości, mogą być różne w zależności od składu portfela instrumentów pochodnych i papierów wartościowych ING Banku zastawionych w transakcjach finansowania papierów wartościowych, w zależności od panujących warunków rynkowych, liczby stopni zdegradowania, a także od warunków przyszłych umów typu CSA (lub podobnych zawieranych kontraktów).

Instrumenty pochodne według rodzaju produktu

Poniższa tabela bazuje na metodologii wyceny według bieżącej wartości rynkowej (MtM) oraz dodatków (regulacyjnych), wykorzystywanej do wyliczania RWA według Bazylei II w celu określania ekspozycji brutto. Oznacza to, że niżej podana wartość READ jest znacznie poniżej kwoty hipotetycznej. Wartość wyceny według bieżącej wartości rynkowej (MtM) oraz dodatków (regulacyjnych) przelicza się codziennie, aby odzwierciedlić zmiany na rynkach oraz zmiany struktury portfela. Metoda bieżącej ekspozycji (metodologia kalkulacji READ) wraz z pozostałymi elementami konstrukcji (PD, LGD i zapadalność) pozwala ING Bankowi klasyfikować większość swoich ekspozycji z instrumentów pochodnych metodą AIRB.

Instrumenty pochodne według rodzaju produktu wyrażone w READ

	Rządy	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Jednostki detaliczne	Suma	Suma
						2013	2012
Instrumenty pochodne stopy procentowej	1,481	12,832	5,028		40	19,381	26,121
Instrumenty pochodne kursu wymiany	274	2,152	965		8	3,400	4,219
Instrumenty pochodne na akcje		2,118	113		7	2,239	1,867
Produkty notowane na giełdzie		1,440				1,440	194
Kredytowe instrumenty pochodne		482	2			484	808
Towarowe instrumenty pochodne	2	75	242		3	321	254
Instrumenty pochodne	1	157	158			315	241
Suma	1,758	19,258	6,508		58	27,581	33,705

Obejmuje portfele SA i AIRB; z wyłączeniem sekurytyzacji, instrumentów kapitałowych i ONCOA. Nie uwzględnia aktualizacji wycen realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego.

Portfel instrumentów pochodnych ING Banku składa się niemal wyłącznie z powiązanej z klientem działalności obejmującej zabezpieczenie portfeli hipotecznych. Częściowo wyjaśnia to różnicę pomiędzy kwotami instrumentów pochodnych dla instytucji i korporacji. Instytucje te należą głównie do portfeli brytyjskich, holenderskich, niemieckich i francuskich. Instrumenty pochodne notowane na giełdzie doświadczyły w tym roku wzrostu głównie na giełdach strefy euro. Spadek READ w portfelu instrumentów pochodnych jest głównie spowodowane zauważalnym odejściem od dwustronnych instrumentów pochodnych pozagiełdowych (OTC), dla których wyliczany jest READ, na rzecz instrumentów pochodnych OTC rozliczanych przez centralnych kontrahentów (CCP), dla których w wyniku regulacji wartość READ wynosi zero. Gdyby regulacyjne wyliczenia READ dla jednostronnych i dwustronnych instrumentów pochodnych byłyby podobne, wówczas trend dla portfela instrumentów pochodnych byłby stabilny. Powyższa tabela nie uwzględnia portfela transakcyjnego, który został uwzględniony w części dotyczącej Ryzyka rynkowego w rozdziale dotyczącym Zarządzania ryzykiem.

Pozagiełdowe i notowane na giełdzie instrumenty pochodne

W niniejszej części zawarto analizę ilościową i jakościową ryzyka kredytowego ING związanego z transakcjami na instrumentach pochodnych. Analiza określa w ujęciu ilościowym ekspozycję wartości hipotetycznej instrumentów pochodnych, z rozróżnieniem na produkty pozagiełdowe (OTC) lub notowane na giełdzie (ETD). Dla instrumentów pochodnych OTC w tabeli wskazano, ile rozliczanych jest przez centralnych kontrahentów (CCP), a ile nie, wraz z opisem istniejących porozumień w sprawie zabezpieczeń.

Instrumenty pochodne ryzyka kredytowego

	2013		2013	
	Wartość hipotetyczna	Wartość MtM	Wartość hipotetyczna	Wartość MtM
Instrumenty pochodne OTC				
CCP	1,728,308	-5,444	1,417,454	-4,430
Poza CCP	1,717,477	-1,446	2,020,068	-3,154
Instrumenty pochodne ETD	36,200	-3	24,000	n/a
Suma	3,481,985	-6,894	3,461,522	-7,584

Dodatkowe informacje z Filaru 3 ciąg dalszy

Obejmuje portfele SA i AIRB; z wyłączeniem sekurytyzacji, instrumentów kapitałowych i ONCOA.

W instrumentach pochodnych ETD zmiany cen rozliczane są codziennie. W związku z tym nie ma przyrostu wartości MtM, która generowałaby ekspozycję.

85% łącznej wartości hipotetycznej transakcji na instrumentach pochodnych OTC nierozliczanych przez centralnych kontrahentów zostało udokumentowane za pomocą dwustronnych (97%) lub jednostronnych (7%) aneksów zabezpieczeniowo-wspierających (CSA).

- Wartość hipotetyczna transakcji przeprowadzanych na podstawie dwustronnych umów CSA odnosi się w 79% do instrumentów pochodnych stopy procentowej, w 17% do walutowych instrumentów pochodnych, a w 4% do kredytowych, akcyjnych i towarowych instrumentów pochodnych.
- Jednostronne umowy CSA odnoszą się głównie do umów jednostronnych wobec ING i obejmują przede wszystkim instrumenty pochodne stopy procentowej.

Pozostałe 15% łącznej wartości hipotetycznej transakcji na instrumentach pochodnych OTC nierozliczanych przez CCP nie jest objęte umową CSA ani umową o rozliczenie i odnosi się głównie do korporacji o niewielkich limitach kredytowych, a składają się na nią w większości instrumenty pochodne stopy procentowej (57%) i walutowe instrumenty pochodne (39%).

Finansowanie papierów wartościowych według rodzaju produktu

Poniższa tabela bazuje na metodologii wyceny według bieżącej wartości rynkowej oraz dodatków (regulacyjnych), wykorzystywanej do wyliczania RWA według Bazylei II w celu określania ekspozycji brutto. Metoda wyliczania READ jest nazywana Metodą bieżącej ekspozycji (CEM) i wraz z pozostałymi elementami konstrukcji (PD, LGD i zapadalnością) pozwala ING Bankowi klasyfikować praktycznie wszystkie swoje ekspozycje z instrumentów pochodnych metodą AIRB.

Finansowanie papierów wartościowych według rodzaju produktu w READ

	Rządy	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Jednostki detaliczne	Suma	Suma
						2013	2012
Finansowanie obligacji - oddane	1,460	1,921	31			3,412	3,466
Finansowanie akcji - oddane	167	4,773	269			5,208	5,276
Finansowanie obligacji - przyjęte	139	1,029	65			1,234	743
Finansowanie akcji - przyjęte		1,103	24			1,127	1,067
Suma	1,766	8,826	388			10,981	10,552

Obejmuje portfele SA i AIRB; z wyłączeniem sekurytyzacji, instrumentów kapitałowych i ONCOA.

Nie uwzględnia aktualizacji wycen realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego.

Wzrost o 490 mln euro w pozycji „finansowanie obligacji – oddane” zaobserwowano głównie w portfelu instytucji w USA i Wielkiej Brytanii. Pozostała część portfela finansowania papierów wartościowych pozostała na względnie stabilnym poziomie. W kategoriach READ portfel finansowania akcji uległ zwiększeniu, lecz w kategoriach wartości hipotetycznych portfel finansowania akcji pozostaje relatywnie mały. Dzieje się tak za sprawą zachowawczych redukcji regulacyjnych zastosowanych względem portfela finansowania akcji.

OGRANICZANIE RYZYKA KREDYTOWEGO

Aby określić należną kwotę ryzyka kredytowego dla transakcji przedrozliczeniowych, ING Bank dopasowuje najpierw transakcje o podobnej charakterystyce, by zdefiniować ich podatność na równoważenie. Efekt równoważenia znany jest pod nazwą „kompensacji”. Następnie ING Bank redukuje kwoty poprzez nettowanie dopuszczalne na mocy przepisów zawartych w różnych umowach ramowych (takich jak ISDA i GMRA). Na koniec kwota jest jeszcze redukowana zabezpieczeniem utrzymywanym przez ING Bank na mocy umowy CSA bądź podobnych umów.

Dla innych rodzajów ryzyka, zwłaszcza pożyczkowego, uzyskuje się zabezpieczenia, których celem jest zmniejszenie strat poniesionych w wyniku nieuregulowania zobowiązania, jakie klient może posiadać w stosunku do ING Banku. Dzieli się je na cztery podgrupy: zabezpieczenia hipoteczne, zabezpieczenia pieniężne, gwarancje i inne zabezpieczenia rzeczowe.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe

Poniższa tabela przedstawia maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe w portfelu AIRB oraz powiązane ustanowione zabezpieczenia i inne elementy powodujące poprawę warunków kredytowania (np. nettowanie i zabezpieczenia) niekwalifikujące się do kompensowania w naszych sprawozdaniach finansowych za określone okresy. Element nettowania powodujący poprawę warunków kredytowania obejmuje skutki wykonanej umowy nettowania, jak również kompensację ujemnych wartości MtM z instrumentów pochodnych z zastawem pieniężnym. Element zabezpieczeniowy powodujący poprawę warunków kredytowania określany jako wartość pokrycia obejmuje głównie nieruchomości, gwarancje i zabezpieczenia w formie pieniężnej. ING odnotowuje wartości zabezpieczeń według kredytów. Dla portfela AIRB liczby te opierają się na oryginalnych wartościach pokrycia, choć niektóre jednostki biznesowe starają się je aktualizować do bieżących wartości rynkowych. Na niestabilnych rynkach jest to z natury trudne. Niektóre kredyty posiadają wiele poziomów zabezpieczeń, podczas gdy inne nie posiadają ich wcale. Łączne wartości mogą nie odzwierciedlać wartości zabezpieczeń według poszczególnych instrumentów kredytowych.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe na dzień 31 grudnia 2013 r.

	Wartość MtM brutto przed netowaniem i zabezpieczeniem	Wartość MtM po netowaniu	Wartość MtM po netowaniu i zabezpieczeniu	Zaległości	Hipoteki	Wartości pokrycia *	Wartości pokrycia	Wartości pokrycia	Wartości pokrycia
Rządy				86,590			28	1,315	325
z czego przed rozliczeniem	6,403	3,524	3,470	2,658					
Instytucje				107,484	1,675	2,875		13,134	2,027
z czego przed rozliczeniem	115,334	39,127	30,015	35,757					
Korporacje				194,076	91,247	11,687		40,056	68,879
z czego przed rozliczeniem	8,226	6,896	6,679	9,238					
Hipoteki mieszkaniowe				277,302	439,974	2,441		29,995	241
z czego przed rozliczeniem									
Pozostała działalność				37,764	18,312	1,139		3,570	5,935
z czego przed rozliczeniem	60	58	58	86					
Sekurytyzacje				8,349					
z czego przed rozliczeniem	198	198	198	284					
Razem Bank				711,565	551,209	18,169		88,070	77,408
z czego przed rozliczeniem	130,220	49,803	40,419	48,024					

* Z wyłączeniem ONCOA.

Portfel ING Banku charakteryzują znaczne kwoty zabezpieczonych pożyczek, zwłaszcza w kluczowych obszarach mieszkaniowych i komercyjnych kredytów hipotecznych, finansowania strukturyzowanego i leasingu. Kwota zabezpieczenia często ma znaczący wpływ na rezerwy i LGD, co bezpośrednio przekłada się na gęstość ryzyka. Wartości pokrycia to wartości przed redukcją, ale indeksowane, i nie uwzględniają żadnych kosztów likwidacji. Pokrycia mogą być ważne dla wszystkich limitów, podlimitów lub szczególnych zaległości określonego pożyczkobiorcy, przy czym te ostatnie są najczęściej spotykane.

W 2013 roku, wartości hipotek dla holenderskiego portfela hipotek mieszkaniowych są mierzone zgodnie z wartością rynkową, podczas gdy wcześniej wykorzystywana była wartość zajęcia. W portfelu hipotek mieszkaniowych gwarancje odnoszą się do kredytów hipotecznych objętych programem ubezpieczeń rządowych Nationale Hypotheek Garantie (NHG) w Holandii.

Część raportu rocznego dotycząca zarządzania ryzykiem obejmuje obszerny rozdział dotyczący pokrycia, gdzie ekspozycje są kategoryzowane do różnych zakresów stosunku wartości kredytu do wartości zabezpieczenia (LTV), co daje obraz poziomu zabezpieczeń w portfelu ING Banku.

Swapy ryzyka kredytowego

ING Bank uczestniczy w rynku handlowym instrumentów pochodnych ryzyka kredytowego (CDS) w charakterze podmiotu netto nabywającego zabezpieczenie ryzyka kredytowego od innych kontrahentów. ING Bank wykupił ochronę ryzyka kredytowego na niewielką skalę dla celów zabezpieczających, w szczególności, by ograniczyć koncentrację na pewnych „grupach prawnych dłużników” bez konieczności redukcji działalności ING Banku z zakresu bankowości relacyjnej. ING Bank nie sprzedaje aktywnie swapów ryzyka kredytowego (CDS) w celach ochronnych lub inwestycyjnych. Mimo że reguły Bazylei II zezwalają na redukcję kapitału ryzyka kredytowego w określonych okolicznościach (jeśli ING Bank wykupił zabezpieczenie w formie swapów ryzyka kredytowego), ING Bank nie korzysta obecnie z tych zapisów przy określaniu bazy kapitałowej na podstawie Bazylei II.

Ryzyko kredytowe wynikające z instrumentów pochodnych ryzyka kredytowego

	2013	2012
Kredytowe instrumenty pochodne używane do celów zabezpieczenia		
- ochrona kredytowa nabyta	238	884
- ochrona kredytowa sprzedana		

Obejmuje portfele SA i AIRB; z wyłączeniem sekurytyzacji, instrumentów kapitałowych i ONCOA. Nie uwzględnia aktualizacji wycen realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 ciąg dalszy

Powyższe wartości liczbowe odzwierciedlają hipotetyczną wartość swapów ryzyka kredytowego, które ING Bank podjął do celów zabezpieczenia. Ryzyko kredytowe na kontrahentach związane z zabezpieczeniem swapów ryzyka kredytowego (zakupionych) zostało uwzględnione nie w powyższych danych, ale w kalkulacjach ryzyka przedrocznicowego dla danego kontrahenta. Ponadto ING uczestniczy w obrocie swapami ryzyka kredytowego zarówno po stronie zakupu ochrony kredytowej, jak i sprzedaży ochrony kredytowej. Wartości te zasadniczo znoszą się wzajemnie. Jako że jednak mieszczą się w księgach handlowych, zostały przedstawione w rozdziale dotyczącym ryzyka rynkowego. W przypadku sprzedanej ochrony przed niewypłacalnością kredytową, ING Bank ponosi ryzyko emitenta instrumentów syntetycznych, na podstawie którego oblicza się kapitał, w zależności od celu, w ramach zabezpieczenia w księgach bankowych lub transakcji.

Ekspozycje zabezpieczone przez otrzymane gwarancje

Od czasu do czasu ING Bank udziela pożyczek, względem których otrzymuje specjalną gwarancję finansową od niezwiązanego kontrahenta bądź dłużnika. Dane w poniższej tabeli przedstawiają READ zagwarantowane przez tego rodzaju niezwiązane strony. Nie obejmują one kwot bez gwarancji. Na przykład, jeżeli dane ryzyko kredytowe jest tylko częściowo zagwarantowane przez stronę trzecią, tylko ta część kwoty, która jest objęta gwarancją, została wykazana w poniższej tabeli. W portfelu hipotek mieszkaniowych gwarancje odnoszą się do kredytów hipotecznych objętych programem ubezpieczeń rządowych Nationale Hypotheek Garantie (NHG) w Holandii. NHG gwarantuje spłatę kredytu w przypadku wymuszonej sprzedaży nieruchomości.

Ekspozycje zabezpieczone READ przez otrzymane gwarancje

	Rządy	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Jednostki detaliczne	Suma	Suma
						2013	2012
Objęte metodą AIRB	1,315	13,411	44,041	30,091	7,475	96,334	94,211

Obejmuje tylko portfel AIRB; bez sekurytyzacji, instrumentów kapitałowych i ONCOA.

W powyższych danych nie ujęto gwarancji otrzymanych od stron związanych z dłużnikiem, takich jak firma macierzysta lub siostrzana. Nie ujęto też gwarancji, które mogłyby być sugerowane w wyniku działań w zakresie swapów ryzyka kredytowego. Tabela uwzględnia kwoty gwarantowane na mocy struktury niekapitałowej partycypacji w ryzyku.

PROFIL ZAPADALNOŚCI

Nieuregulowane płatności według okresu spłaty zadłużenia

Poniższa tabela przedstawia nieuregulowane płatności ING Banku według okresu spłaty zadłużenia. Dane zakładają, że do portfela nie zostały wprowadzone żadne nowe ryzyka kredytowe oraz że nie ma opóźnień w spłatach w związku z kredytami zagrożonymi ani nie doszło do umorzeń związanych z rezerwami. Wygaszanie danego portfela sygnalizują różnice między danymi liczbowymi w dwóch okresach.

Przyjęto założenie, że pożyczki, rynek pieniężny i inwestycje w papiery wartościowe o stałym dochodzie zostaną w pełni spłacone w dniu zapadalności oraz że limity zostały ograniczone w związku z harmonogramami spłat zawartymi w dokumentacji kredytowej, bez uwzględnienia możliwych odnowień i rozszerzeń, czy też sprzedaży bądź wykupu portfeli. Zakłada się, że ryzyko przedrocznicowe będzie się zmniejszać wraz z upływem prawnej zapadalności transakcji pierwotnych. Jednak w metodologii wyceny według bieżącej wartości rynkowej oraz dodatków, ekspozycje mogą z czasem się zwiększać, a nie zmniejszać. Jest to funkcja szacunków ING Banku dotyczących przyszłych stóp procentowych, kursów walut obcych i potencjalnych zmian w obrębie przyszłych obligacji, na które mogą wywrzeć wpływ tego typu zdarzenia. Ogólnie, wartości nieuregulowanego ryzyka kredytowego są niższe niż READ.

Nieuregulowane płatności według okresu spłaty zadłużenia (nieuregulowane ryzyko kredytowe)

	Rządy	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Jednostki detaliczne	Suma	Suma
						2013	2012
Bieżące zaległości	86,561	106,054	184,471	274,181	34,478	685,745	713,582
1 miesiąc	76,006	82,96	177,069	273,633	33,882	643,551	668,82
3 miesiące	67,179	76,682	167,708	273,037	33,212	617,819	621,476
6 miesięcy	64,859	69,646	155,853	272,206	32,148	594,712	603,879
1 rok	58,852	58,777	118,819	269,642	25,384	531,475	541,57
2 lata	56,461	49,363	92,213	265,183	21,022	484,241	485,206
3 lata	53,437	42,152	71,664	260,291	18,087	445,632	447,324
5 lat	43,194	23,214	41,242	249,624	12,228	369,501	372,654
7 lat	33,969	18,206	28,244	232,781	8,676	321,876	334,049
10 lat	17,248	6,56	17,082	204,661	5,661	251,212	273,138

Obejmuje portfele SA i AIRB; z wyłączeniem sekurytyzacji, instrumentów kapitałowych i ONCOA. Kredytów zagrożonych (ocena 20-22) nie ujęto w powyższym zestawieniu.

Duży spadek wartości bieżących kwot nieuregulowanych w porównaniu z rokiem ubiegłym był zasadniczo związany ze sprzedażą ING Direct UK oraz części portfela WestlandUtrecht Bank, który jest widoczny głównie w okresie 10 lat.

SEKURYTYZACJE

Poniższe informacje opracowano na podstawie „Wytycznych dobrych praktyk branżowych w ujawnionych wymaganiach sekurytyzacji Filaru 3” (Wytyczne), wydanych przez Europejską Federację Bankową (EFB) i inne stowarzyszenia bankowe w dniu

31.01.2010 oraz wymogów ujawniania CRD. Obejmuje ujawnienia jakościowe i ilościowe, odnoszące się zarówno do sekurytyzowanych ekspozycji, jak i do utrzymywanych pozycji sekurytyzacyjnych. Ujawnienia ilościowe są ograniczone do sekurytyzacji używanych do wyliczenia wymogów kapitału regulacyjnego wg CRD, natomiast informacje jakościowe mają szerszy zakres i umożliwiają wgląd w całość działań sekurytyzacyjnych ING Banku.

W zależności od roli ING Banku jako inwestora, inicjatora lub sponsora, cele, zaangażowanie i stosowane zasady mogą być różne. ING Bank jest zaangażowany w transakcje sekurytyzacji przede wszystkim jako inwestor (w sekurytyzacjach organizowanych przez innych). W mniejszym ING Bank jest również inicjatorem lub sponsorem sekurytyzacji, które są zwykle w obrocie na rynkach publicznych. ING nie dokonuje resekurytyzacji swojej ekspozycji sekurytyzacji i mimo że ING Bank zabezpiecza swoje pozycje sekurytyzacji, takie instrumenty nie są traktowane jako ograniczenie ryzyka kredytowego dla celów kapitału regulacyjnego.

Polityki wyceny i polityki rachunkowe

Działalność ING Banku odnosząca się do sekurytyzacji została opisana w Uwadze 57 „Podmioty ustrukturyzowane” do sprawozdania rocznego. Mające zastosowanie polityki rachunkowe zostały opisane w części sprawozdania rocznego „Polityki rachunkowe dotyczące skonsolidowanego sprawozdania rocznego ING Banku”. Najbardziej odpowiednimi politykami rachunkowymi dla własnych programów sekurytyzacji ING Banku są „Wyksięgowanie aktywów finansowych” oraz „Konsolidacja”. W przypadkach, gdy ING Bank działa jako inwestor dla pozycji sekurytyzacji, najbardziej odpowiednią polityką rachunkową jest „Klasyfikacja instrumentów finansowych”.

Metodologia dotycząca kapitału regulacyjnego i agencje ratingowe

ING Bank wdrożył w odniesieniu do ryzyka kredytowego metodę AIRB. W konsekwencji w przypadku inwestycji w transze papierów wartościowych zabezpieczonych aktywami (ABS) i papierów wartościowych zabezpieczonych hipoteką (MBS), które zostały ocenione przez zewnętrzne agencje ratingowe, ING Bank wykorzystuje metodę opartą na ratingu (RBA). Do agencji ratingowych wykorzystywanych przez ING Bank w ramach RBA należą: Standard & Poor's, Fitch, Moody's i DBRS.

W ramach RBA aktywa ważone ryzykiem (RWA) są ustalane przez pomnożenie kwoty ekspozycji przez odpowiednie regulacyjne wagi ryzyka, które zależą od: zewnętrznego ratingu lub dostępnego ratingu domniemanego, uprzywilejowania pozycji oraz granulacji pozycji.

ING Bank wykorzystuje metodę ocen wewnętrznych (IAA) do instrumentów pomocniczych, które oferuje spółce Mont Blanc Capital Corp. do celów programu emisji papierów wartościowych zabezpieczonych aktywami (ABCP), na podstawie zewnętrznie publikowanych metodologii agencji ratingowych. W ramach metody IAA, nieoceniona pozycja jest przypisywana przez instytucję do wewnętrznego ratingu, który jest oceniany z wykorzystaniem modelu opracowanym przez ING. Do pozycji przypisywana jest następnie pochodna ocena ratingowa poprzez mapowanie wewnętrznej oceny ratingowej na zewnętrznie publikowane oceny ryzyka, odpowiadające temu ratingowi.

W ING polityki inwestycji definiują kwalifikowalne typy produktów, minimalne ratingi, maksymalne okresy spłaty i górne granice ekspozycji, zarówno na poziomie emitenta, jak i portfela. W ramach Bazylei III większość sekurytyzacji nie kwalifikuje się już jako wysokiej jakości aktywa płynne do buforu płynności i w związku z tym nie są już aktywami kwalifikowalnymi w ramach polityk inwestycyjnych. Jednostki ING Direct nie inwestują już w sekurytyzacje i nie robiły tego od 2013 roku. Dominujące klasy produktów w istniejącym portfelu inwestycji to RMBS i ABS. Przed zakupem każda propozycja inwestycyjna jest analizowana przez Dział Zarządzania Ryzykiem Kredytowym i decyzja na jej temat jest podejmowana przez upoważnionych posiadaczy upoważnień przed procesem zatwierdzenia przez sygnatariusza na miejscu w ING Banku. W 2013 r. ING Direct nie zakupił żadnych nowych sekurytyzacji.

Sekurytyzacje - Ujawnienie ryzyka kredytowego

		2013	2012	Delta %
Sekurytyzacje	Regiony geograficzne			
	Ameryka	4,285	5,521	-22.4%
	Azja	112	172	-35.2%
	Australia	85	228	-62.7%
	Europa	5,376	6,179	-13.0%
		9,858	12,101	-18.5%
	Europa			
	Hiszpania	2,176	2,53	-14.0%
	Zjednoczone Królestwo	1,294	1,428	-9.4%
	Włochy	827	815	55.5%
	Holandia	553	532	-32.2%
	Inne Europa	525	873	-39.8%
		5,376	6,179	-13.0%
Sekurytyzacje	Rodzaj produktu			
	Papiery wartościowe zabezpieczone hipotekami	5,273	5,874	-10.2%
	Papiery wartościowe zabezpieczone aktywami	2,088	2,399	-13.0%
	Płynność sekurytyzacji ⁽¹⁾	1,618	1,345	20.3%
	Produkty odnawialne	378	0	-
	Instrumenty pochodne stopy procentowej	177	262	-32.6%

Dodatkowe informacje z Filaru 3 ciąg dalszy

Syntetyczne obligacje inwestycyjne ⁽²⁾		0	1,439	-100.0%
Inne		325	782	-58.4%
		9,858	12,101	-18.5%
Sekurytyzacje	Klasa ekspozycji ⁽³⁾			
	Inwestor sekurytyzacyjny	7,544	10,078	-25.1%
	Sponsor sekurytyzacyjny	2,314	2,022	14.4%
	Suma	9,858	12,101	-18.5%

Z wyłączeniem instrumentów kapitałowych i ONCOA.

⁽¹⁾ Są to strukturyzowane transakcje finansowe ING na rzecz klientów poprzez wspieranie ich w uzyskiwaniu źródeł utrzymania płynności, przez sprzedawania należności klientów lub innych aktywów finansowych spółkom celowym.

⁽²⁾ Stanowi to gwarancję udzieloną przez ING dla sprzedanych obligacji ALT-A w ramach transakcji wyrównawczej z państwem holenderskim.

⁽³⁾ Bez korzyści z sekurytyzacji. Sekurytyzacje pochodzenia własnego zostały omówione w osobnym podrozdziale.

Rozwinięcie IABF spowodowało również wyeliminowanie regwarancji, której ING udzieliło państwu holenderskiemu w związku z dywestycją ING Direct USA w 2012 r. Znalazło to odzwierciedlenie w 1,4 mld euro spadku READ dla syntetycznych obligacji inwestycyjnych, który zwolnił 1,8 mld euro RWA. Ekspozycja ING na sekurytyzacje spadła w porównaniu z zeszłym rokiem; zrealizowano nakierowane działania mające na celu redukcję ekspozycji sekurytyzacji i będą one nadal kontynuowane w 2014 roku w celu zmniejszenia ryzyka utraty wartości, ryzyka migracji kredytów oraz ryzyka koncentracji w księgach niehandlowych ING. Więcej informacji można znaleźć w poniższych szczegółowych podrozdziałach dotyczących sekurytyzacji.

Sekurytyzacje – inwestor

W poniższej tabeli przedstawiono podział bieżących ekspozycji według zakresów wagi ryzyka. Kwoty pozycji sekurytyzacyjnych opierają się na regulacyjnych wartościach ekspozycji, wyliczonych zgodnie z CRD po uwzględnieniu czynników konwersji kredytu (CCF) w stosownych przypadkach w myśl zaleceń Filaru 1, ale przed zastosowaniem środków łagodzenia ryzyka kredytowego na pozycjach sekurytyzacji.

ING posiada ścisłą politykę dotyczącą sekurytyzacji i w portfelu inwestycyjnym ING nie dopuszcza się nowych inwestycji w sekurytyzacje. Celem ING jest utrzymanie portfela aktywów płynnych wysokiej jakości, spełniającego wymogi regulacyjne Bazylei III w zakresie płynności. Zgodnie z wewnętrzną polityką ratingową ING, ekspozycje sekurytyzacyjne są kategoryzowane z wykorzystaniem najgorszego zewnętrznego ratingu (Fitch, Moody's i S&P). ING dokładnie śledzi pozycje inwestycji sekurytyzacyjnych z wykorzystaniem comiesięcznych raportów z monitorowania.

Zakupione ekspozycje według zakresu wagi ryzyka

	2013		2013	
	READ	RWA	READ	RWA
Zakres wagi ryzyka 1 <= 10%	4,628	359	4,917	394
Zakres wagi ryzyka 2 >10% i <= 18%	249	33	346	45
Zakres wagi ryzyka 3 >18% i <= 35%	1,515	445	2,639	665
Zakres wagi ryzyka 4 >35% i <= 75%	602	376	158	99
Zakres wagi ryzyka 5 >75% i <= 1250%	505	646	1,917	2,81
Waga ryzyka 1250%	45	567	101	1,165
Suma	7,544	2,427	10,078	5,179

Z wyłączeniem instrumentów kapitałowych i ONCOA.

Pozycje inwestycyjne w sekurytyzacje pochodzą głównie z Hiszpanii, USA i Wielkiej Brytanii (75% całego portfela). Większość pozycji ING to pozycje wysokiej jakości; 94% portfela ma zewnętrzny rating AAA, AA lub A. Główne pozycje bazowych hipotek mających pierwszeństwo pochodzą z okresu 2004-2007. Wszystkie sekurytyzacje poddawane są ścisłym testom według różnych scenariuszy warunków skrajnych. Pozycje sekurytyzacji z zagrożonymi zabezpieczeniami zostały sprzedane w celu złagodzenia wzrostów RWA, głównym czynnikiem napędowym redukcji w najniższych zakresach w porównaniu z zeszłym rokiem było rozwinięcie instrumentu wsparcia dla aktywów niepłynnych (IABF), zapowiedziane 1 listopada 2013 r. Dodatkowo, pozycje z utratą wartości wykazują oznaki poprawy w stosunku z ubiegłym rokiem, a w ciągu roku odpisy ING z tytułu utraty wartości w związku z zagrożonymi sekurytyzacjami znacznie się zmniejszyły. Odpisy z tytułu utraty wartości pozycji sekurytyzacji inwestycji za rok 2013 były minimalne. Wyniki bazowych aktywów są monitorowane kwartalnie za pomocą analizy odpowiednich mierników wydajności (zaległości, wcześniejsze spłaty, wskaźniki roll rate, powaga, itd.); przegląd jest przeprowadzany dla każdej pozycji mającej pierwszeństwo oraz zakresu typu pożyczki.

Sekurytyzacje - sponsor

W normalnym przebiegu działalności ING Bank konstruuje transakcje finansowe dla swoich klientów poprzez wspieranie ich w uzyskiwaniu źródeł utrzymania płynności, sprzedając należności klientów lub inne aktywa finansowe spółkom celowym (SPV) mającym korzenie w ING. Transakcje są finansowane w ramach administrowanego przez ING programu multi-seller emisji papierów wartościowych zabezpieczonych aktywami (ABCP) spółki Mont Blanc Capital Corp. (o ratingu A-1/P-1). Mimo warunków panujących na międzynarodowych rynkach pieniężnych, Mont Blanc Capital Corp. nadal finansuje się zewnętrznie na rynkach ABCP.

W swojej roli agenta administracyjnego, ING Bank ułatwia te transakcje, działając jako agent administracyjny, kontrahent swapowy i zapewniając płynność Mont Blanc. ING Bank zapewnia też produkty pomocnicze (instrumenty płynnościowe i zapewniające poprawę kredytowania), wspierające transakcje finansowane przez spółkę.

Rodzaje aktywów aktualnie obecnych w Mont Blanc Conduit to należności od odbiorców, należności finansowe od konsumentów, należności z tytułu kart kredytowych, kredyty samochodowe oraz RMBS.

ING Bank wspiera programy papierów komercyjnych poprzez zapewnienie jednostek specjalnego przeznaczenia (SPE) z instrumentami płynności krótkoterminowej. Te instrumenty płynnościowe obejmują przede wszystkim tymczasowe zakłócenia na rynku papierów komercyjnych. Po zrealizowaniu, instrumenty te wiążą się z normalnym ryzykiem kredytowym. Szereg programów jest wspieranych poprzez przyznanie ustrukturyzowanych instrumentów płynnościowych dla SPE, w których ING Bank pokrywa co najmniej część ryzyka kredytowego zawartego w samych tych programach (oprócz normalnych instrumentów płynnościowych) i w konsekwencji może ponieść straty kredytowe. Ponadto, w ramach Programu Wide Credit Enhancement ING Bank gwarantuje do pewnej ograniczonej kwoty wszystkie pozostałe straty zawarte w SPE na rzecz inwestorów w papiery komercyjne. Instrumenty płynnościowe zapewnione Mont Blanc wynoszą 1728,1 mln euro. Wykorzystana kwota płynności na dzień 31 grudnia 2013 r. wyniosła 158,7 mln euro.

Mont Blanc nie posiada inwestycji w pozycje sekurytyzacji sekurytyzowane przez ING Bank. Podmioty inwestujące w Mont Blanc nie są zarządzane przez ING Bank ani ING Bank im nie doradza.

Normalne, nieustrukturyzowane rezerwowe instrumenty płynnościowe oraz instrumenty ustrukturyzowane są raportowane jako instrumenty nieodwołalne. Wszystkie instrumenty, o różnych profilach ryzyka, są przyznawane SPE zgodnie z normalnymi procedurami analizy ryzyka kredytowego i ryzyka płynności ING Banku. Opłaty za świadczone usługi oraz za instrumenty są naliczane zgodnie z warunkami rynkowymi. Mont Blanc jest konsolidowany przez ING Bank. Transakcje te są zatem umowami bilansowymi.

Sekurytyzacje - inicjator

ING Bank inicjuje własne transakcje sekurytyzacyjne w celach związanych z kapitałem ekonomicznym i regulacyjnym, a także z płynnością i finansowaniem.

Kapitał ekonomiczny i regulacyjny

Od czasu, gdy ING Bank zaczął aktywnie zajmować się sekurytyzacją własnych aktywów w roku 2003, wyemitowano siedem sekurytyzacji syntetycznych ekspozycji hipotek mieszkaniowych, małych i średnich przedsiębiorstw oraz korporacji. W wyniku lepszego dostosowania reguł wypłacalności kapitału regulacyjnego oraz transferowego na koniec roku 2007 wprowadzono najbardziej uprzywilejowane transze własnych sekurytyzacji ING Banku. W chwili obecnej są one utrzymywane przez ING Bank. Oprócz Memphis 2005, ING Bank zabezpieczył także pierwsze transze strat w 2009 (transakcja Flipper). Transze typu „mezzanine” są wciąż przenoszone na strony trzecie.

Pierwsze transakcje (Moon i Memphis 2003) zostały spłacone w roku 2008, inwestorzy nie ponieśli żadnych strat. Następujące transakcje zostały również spłacone, także bez strat dla inwestorów: Mars 2004 w 2009 roku, Memphis 2005 i Mars 2006 w 2012 roku, Flipper w styczniu 2013 roku i Memphis 2006 w maju 2013 roku. Na dzień 31 grudnia 2013 r. nie uregulowano jednej transakcji na sumę około 0,5 mld euro (BEL SME 2006 w zakresie ekspozycji małych i średnich firm). Więcej szczegółów na ten temat znajduje się poniżej. Utrzymane ekspozycje na sekurytyzację własnych aktywów ING Banku obejmują transze najbardziej uprzywilejowane. Z ekonomicznego punktu widzenia, przy sumie rzędu 0,5 mld euro w ekspozycjach podstawowych w transakcji wspomnianej powyżej, ING Bank dokonał transferu około 251 mln euro w ramach transz typu „mezzanine” na rzecz stron trzecich. Transakcja ta zostanie wygaszona w marcu 2014 r.

Papiery sekurytyzacyjne zainicjowane przez spółkę mogą być uwzględnione do wycofania z bilansu dopiero po spełnieniu wymogów związanych z istotnym przeniesieniem ryzyka kredytowego. Jednak by uznać, że transakcja sekurytyzacyjna prowadzi do obniżenia RWA, samo przeniesienie ryzyka może być niewystarczające ze względu na zwiększenie oddziaływania formuły niedopasowania zapadalności. W konsekwencji RWA utrzymanych transz dla jednej z transakcji wymienionych w tabeli poniżej byłaby wyższa niż całkowita wartość RWA puli podstawowej przed sekurytyzacją. Dlatego właśnie pod względem RWA transakcje te traktuje się tak, jakby nie były sekurytyzowane.

Ekspozycje sekurytyzowane

2013	Data zamknięcia	Pula początkowa	Kwoty nieuregulowane	Zdarzenia kredytowe	Aktywa przeterminowane	Straty
MAŁE I ŚREDNIE FIRMY						
BEL SME 2006	30.11.2013	2.500	486	15	2	4
Suma						

* Zarówno Memphis 2005, jak i Mars 2006 zostały rozwinięte w maju 2013 roku.

Ekspozycje sekurytyzowane

2012	Data zamknięcia	Pula początkowa	Kwoty nieuregulowane	Zdarzenia kredytowe	Aktywa przeterminowane	Straty
Hipoteki mieszkaniowe						
Memphis 2006	31.10.2012	4.000	3.914	38,4		47,2
MAŁE I ŚREDNIE FIRMY						
BEL SME 2006	30.11.2012	2.500	761	76,7	4,1	14,7
Suma						

Wszystkie sekurytyzacje, o których mowa w niniejszym rozdziale, to sekurytyzacje syntetyczne służące do przenoszenia ryzyka na strony trzecie. Nie ujęto transakcji do celów płynności/finansowania.

Określenie utraty wartości oraz strat następuje przynajmniej co kwartał, na datę zamknięcia dla każdej poszczególniej transakcji.

Data zamknięcia	Ostatnia data, względem której zdefiniowano straty i dokonano ich alokacji zgodnie z prawną dokumentacją transakcji. Informacje na temat wydajności sekurytyzowanych ekspozycji ING są publikowane regularnie.
Kwoty nieuregulowane	Wartość EAD na dzień 31 grudnia dla aktywów, które były aktywne w dniu zamknięcia.
Zdarzenia kredytowe	Łączne nieuregulowane kwoty aktywów, których może dotyczyć zdarzenie kredytowe zarejestrowane w ciągu 12-miesięcznego okresu, kończącego się w dniu zamknięcia.
Aktywa przeterminowane	Nieuregulowane kwoty aktywów przeterminowane w dniu zamknięcia. Nie uwzględnia się ich w zdarzeniu kredytowym tego dnia, ponieważ opisuje się je bardziej szczegółowo w raportach kwartalnych. W transakcjach hipotecznych określenie „przeterminowany” oznacza „opóźnienie w płatnościach, które przekracza jeden miesiąc”. Dla MŚP określenie „przeterminowany” odnosi się do „jednostek referencyjnych z oceną 20-22”.
Straty	Łączne kwoty strat uwzględnionych w aktywach sekurytyzowanych, zarejestrowane w ciągu 12-miesięcznego okresu, kończącego się w dniu zamknięcia.

Płynność i finansowanie

Mimo że najbardziej uprzywilejowane transze w sekurytyzacjach nie wystarczają już, aby uwolnić kapitał regulacyjny w myśl zapisów Bazylei II, można z nich wciąż korzystać w celu uzyskania funduszy i poprawy płynności. Jeśli sekurytyzowane ekspozycje mają zostać dopuszczone do pełnienia funkcji zabezpieczenia dla banków centralnych, muszą zostać sprzedane spółce celowej (SPV), która wyda następnie noty sekurytyzacyjne („tradycyjne sekurytyzacje”) w dwóch transzach – jednej podrzędnej i jednej uprzywilejowanej – z oceną AAA, wydaną przez agencję ratingową. ING Bank jest wtedy w stanie wykorzystać transzę AAA w charakterze zabezpieczenia (rezerwowego) chronionych pożyczek na rynku pieniężnym.

ING Bank wygenerował wiele sekurytyzacji tego rodzaju w oparciu o pozycję z dnia 31 grudnia 2013 r., o wartości około 76 mld EUR, w notach ocenianych na AAA oraz w notach nieocenianych podrzędnych. Ekspozycje podstawowe to hipoteczne kredyty mieszkaniowe w Holandii, Niemczech, Belgii, Hiszpanii, we Włoszech i Australii oraz kredyty dla MŚP w Holandii i Belgii. Dopóki utworzonych ekspozycji sekurytyzacji nie przenosi się na ręce stron trzecich, kapitał regulacyjny pozostaje niezmieniony. Nie ma na ten temat dalszych informacji. Sekurytyzacje, o których mowa, są neutralne pod względem zysków i strat. Uwzględniają jedynie koszty strukturalne i administracyjne.

Sekurytyzacja w księgach handlowych

Na dzień 31 grudnia 2013 r. pozycje sekurytyzacyjne w księgach handlowych figurują w sekcji poświęconej ryzyku rynkowemu, w znormalizowanych ramach kapitałowych.

RYZYKO RYNKOWE

Wprowadzenie

Po zamieszczeniu na rynkach finansowych oraz wynikającej stąd konieczności pomocy rządowej dla instytucji finansowych, instytucje finansowe znajdują się pod baczna obserwacją opinii publicznej, organów nadzorujących oraz regulacyjnych. Spowodowało to zaostrzenie regulacji mające na celu uniknięcie kryzysów w przyszłości w systemie finansowym oraz pomocy podatników. Niniejszy rozdział odwołuje się do części rozdziału dotyczącego ogólnego zarządzania ryzykiem pt. „Zmiany wprowadzane w środowisku regulacyjnym”.

Kapitał zagrożony

Współczynnik kapitału zagrożonego mierzy wpływ wstępnie zdefiniowanych, natychmiastowych warunków skrajnych takich jak stopy procentowe, spready kredytowe, kursy wymiany, ceny akcji i ceny nieruchomości na zmienność MSSF-UE oraz kapitału Core Tier 1.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 ciąg dalszy

Główne czynniki napędowe

Główne wrażliwości kapitału na ryzyko rynkowe pozostają pod wpływem stóp procentowych i spreadów kredytowych; wynikają one z zabezpieczeń przepływu gotówki oraz dostępnych do sprzedaży dłużnych papierów wartościowych. Ponadto, wrażliwość rezerwy przeznaczonej na przewalutowanie jest celowo otwartą pozycją w celu ustabilizowania współczynnika Core Tier 1 dla zmian kursów wymiany, jako że te zmiany rynkowe wpływają też na RWA.

Profil ryzyka

Elementy kapitałowe i wpływ ryzyka rynkowego na kapitał

Wrażliwość na ryzyko rynkowe (przed opodatkowaniem), wyłączając fundusze emerytalne

Elementy kapitałowe

Rezerwa

	MSSF-UE	Bazylea II	Bazylea III*	Stopa procentowa +100 pb	Spread kredytowy +40 pb	Ceny kapitału własnego -10%	Nieruchomości -10%	Pozycje walutowe +10%
Rezerwy aktualizacji wartości majątku	•		•				-111	
Rezerwa na zabezpieczenie przepływów pieniężnych	•			-1,369				
Rezerwa dla portfela dostępnego do sprzedaży								
Dłużne papiery wartościowe	•		•	-1,268	-1,176			
Kapitałowe papiery wartościowe	•		•			-145		-124
Rezerwa na przewalutowanie	•	•	•					-679

P&L

Wszystkie pozycje wpływające na P&L, wyłączając DVA	•	•	•	-296	-182	-98	-187	-154
Korekta wyceny debetowej (DVA) własnych wyemitowanych papierów dłużnych/strukturyzowanych	•				-222			
Korekta wyceny debetowej (DVA) instrumentów pochodnych	•	•		6	22			-7

Wpływ na kapitał

Kapitał MSSF-UE				-2,927	-1,558	-243	-298	-963
Kapitał poziomu Core Tier 1 (Bazylea II)				-290	-160	-98	-187	-840
Kapitał poziomu Core Tier 1 (Bazylea III, pełny spot)				-1,564	-1,358	-243	-298	-957

* Postanowienia Bazylei III wprowadzone w pełni, nie jest zakładana żadna faza przejściowa.

• Wskazuje na to, że pozycja ma wpływ na kapitał zgodnie ze wskazaniem w tej kolumnie.

Wpływ rezerwy aktualizacji wartości

Rezerwa aktualizacji wartości dla nieruchomości, dłużnych papierów wartościowych i kapitałowych papierów wartościowych nie jest częścią kapitału Bazylei II, lecz będzie stanowić część kapitału Bazylei III. Rezerwa aktualizacji wartości na zabezpieczenie przepływów pieniężnych nie jest częścią kapitału Bazylei II i nie będzie też stanowić części kapitału Bazylei III. Rezerwa aktualizacji wartości na zabezpieczenie kursów wymiany jest częścią kapitału Bazylei II i będzie też stanowić część kapitału Bazylei III. Wrażliwość na stopy procentowe wykazana dla dłużnych papierów wartościowych jest niezabezpieczoną wrażliwością na stopy procentowe, tj. dłużne papiery wartościowe w relacjach rachunkowości zabezpieczeń są wyłączone.

Wpływ P&L

Pozycje w wartości godziwej, które są przewartościowywane z wykorzystaniem P&L, wyłączając korektę wyceny debetowej, wpływają na kapitał MSSF-UE, jak również kapitał w ramach Bazylei III. Korekty wyceny debetowej własnych wyemitowanych papierów dłużnych wpływają wyłącznie na kapitał MSSF-UE, a nie na kapitał w ramach Bazylei II i Bazylei III. Korekty wyceny debetowej instrumentów pochodnych wpływają na kapitał Bazylei II, lecz będą stanowić części kapitału Bazylei III.

Fundusze emerytalne

Wpływ funduszy emerytalnych na ryzyko rynkowe nie jest uwzględniony w tabeli z powodu zawiadomienia przekazanego w styczniu 2014 roku, dotyczącego przekazania wszystkich przyszłych zobowiązań w zakresie finansowania i indeksowania w ramach obecnego zamkniętego planu emerytalnego o określonych wypłatach w Holandii do Funduszu Emerytalnego Dutch ING. Niniejszy akapit odwołuje się do Noty 60 „Późniejsze zdarzenia” części skonsolidowanego sprawozdania rocznego.

RYZYKO PŁYNNOŚCI

Ryzyko finansowania i płynności to ryzyko, że ING lub jedna z jego spółek zależnych nie zdoła wywiązać się ze swoich zobowiązań finansowych, kiedy staną się należne, po rozsądnych kosztach i terminowo.

Aby chronić siebie i swoich deponentów przez ryzykami płynności, Bank utrzymuje bufor płynności, który jest oparty na potrzebach Banku w zakresie płynności we wszystkich jednostkach w warunkach skrajnych. Komitet Aktywów i Pasywów Banku zapewnia

Dodatkowe informacje z Filaru 3 ciąg dalszy

utrzymywanie wystarczającej płynności, zgodnie z zasadami i standardami wewnętrznymi Banku oraz regulacyjnymi, włączając bufor nieobciążonych, wysokiej jakości aktywów płynnych.

Bufor płynności ING Banku		
	2013	2012
Gotówka i portfele w banku centralnym	6,099	10,587
Papiery wartościowe wystawione lub gwarantowane przez rządy, banki centralne i wielostronny bank rozwoju	74,334	68,959
Aktywa płynne kwalifikowalne w bankach centralnych	92,871	106,620
Inne aktywa płynne	6,700	11,078
Suma	180,004	197,244

Zaprezentowana dystrybucja aktywów płynnych w różnych klasach reprezentuje aktywa płynne z całego banku. Obejmuje to również podmioty, w których mogą mieć zastosowanie ograniczenia możliwości przekazywania i wymienialności z powodu ograniczeń regulacyjnych lub innych środków. Zmniejszenie bufora w 2013 roku w porównaniu z rokiem 2012 jest spowodowane mniejszą ilością gotówki umieszczonej w banku centralnym oraz rozwinięciu zatrzymanego RMBS.

W ramach zarządzania buforami płynności, Bank ING monitoruje także obciążenie istniejących aktywów. Pozycja aktywów obciążonych reprezentuje aktywa bilansowe, które są zastawione lub wykorzystywane jako zabezpieczenie dla zobowiązań ING Banku. Poniższa tabela przedstawia obciążenie aktywów jako całkowitą pulę aktywów wykorzystywanych w programach zabezpieczonych obligacji, zewnętrznych sekurytyzacji oraz zabezpieczeniach dla instrumentów pochodnych.

Obciążone aktywa ING Banku ⁽¹⁾		
	2013	2012
Typ zabezpieczenia	Źródło finansowania	
Hipoteki mieszkaniowe	Obligacje zabezpieczone	44,447
Hipoteki mieszkaniowe	Zewnętrzne sekurytyzacje	3,652
Gotówka/lokaty	Instrumenty pochodne	14,944
Suma aktywów	68,855	63,043

⁽¹⁾ Transakcje typu repo są wyłączone z tabeli